

Med s?ravsnett av konservator P. A. ?yen, konservator A. Nummedal, lektor Kr. Aug. N?kleby og Ole Haug.

M. ØSTLID

KRÅKSTAD

EN BYGDEBOK

UTGITT AV
EN KOMITE

BIND II

Innhold.

De enkelte gårder:

Alfheim.....	45	Hanekrop.....	55	Mørk (Ski).....	131
Ambjørnrud.....	50	Harastad.....	21	Nes.....	35; 103
Asgjerrud.....	98	Haugbru.....	148	Nord-Bjørke.....	32
Asper.....	38	Hauge.....	155	Nordby.....	84
Asper nedre-søndre.....	40	Haugen (presteg).....	18	Nordre Frestad.....	37
Asper øvre-nordre.....	39	Haugen (Ski).....	131	Nordre Ski.....	90
Asperud.....	41	Haugland.....	150	Nordtangslora.....	117
Audenbøl.....	43	Hebæk.....	152	Nøkleby.....	46
Auerud (Frogner).....	9	Herusti.....	91	Opsal.....	22
Bakker.....	38	Hjell.....	74	Opsand.....	95
Bekkevar.....	104	Holm.....	136	Opsand store.....	96
Berger.....	48	Holt.....	26	Ramstad.....	143
Bergseng.....	116	Jaer.....	28	Reitvet.....	52
Biltvet.....	78	Jevik.....	121	Roås.....	145
Bjastad.....	19	Jørenrud.....	76; 109	Rud.....	77
Bjersrud.....	30	Kapell-Sander.....	158	Rud (Ski).....	129
Bjørke.....	32; 105	Karlsmyr.....	56	Rullestad.....	156
Boger.....	115	Karlsrud.....	117	Rustad søndre.....	31
Brekken.....	51	Kile.....	117	Rustad østre.....	57
Bru.....	118	Kjeppestad.....	87	Rød.....	25
Bråte (Frogner).....	9	Klokkerud.....	139	Røis.....	62
Bøler.....	127	Kolrøis.....	113	Rådim.....	81
Dal.....	148	Krakestad.....	137	Sander.....	157
Dyrerud.....	25	Krokhol.....	122	Sander vestre.....	158
Eikjol.....	134	Kråkstad Prestegård.....	17	Sander østre.....	157
Eikjol lille.....	134	Kvakestad.....	142	Siggerud.....	123
Eikjol store.....	135	Kverne.....	141	Sigtun.....	13
Eng.....	4	Kvillese.....	44	Sjulerud.....	122
Ense.....	153	Kålstad.....	35	Ski.....	89
Fjeld.....	121	Langeli.....	65	Skiseng.....	88
Foss.....	147	Langhus.....	145	Skjegstad.....	114
Fredrikstad (Frogner s.).....	9	Li.....	42	Skoro.....	159
Frestad.....	36	Lunde.....	94	Skotbu.....	64
Frogner.....	5	Løken nordre.....	9	Solberg.....	31; 106
Frogner nordre.....	5	Løken søndre.....	11	Stallerud.....	124
Frogner søndre.....	8	Løvestad.....	58	Steganstad.....	140
Frognerlund.....	7	Mellegård.....	80	Stokstad.....	106
Gjetsjø.....	110	Mellem-Bjørke.....	34	Stunner.....	108
Glenne.....	18	Midsem (Missum).....	67	Stønnerud.....	24
Greverud.....	119	Midsem nordre.....	68	Søndre Frestad.....	36
Gryteland.....	15	Midsem søndre.....	67	Søndre Ski.....	91
Gryteland lille.....	17	Midsem vestre.....	69	Sør-Bjørke.....	33
Gryteland store.....	15	Midtsjø.....	93	Sørum.....	66
Grønsvet.....	29	Mjøvik.....	116	Tallaksrud.....	151
Grøstad.....	100	Monsrud.....	159	Taraldrud.....	124
Gutsrud.....	57	Myrer.....	63; 85	Tomter.....	19
Haga.....	70	Mørk.....	60	Tranås.....	71

Tømt.....	79	Vevelstad.....	124	Østby.....	72
Vang.....	12	Vollebekk (presteg).....	18	Årås.....	138
Vaslestad.....	86	Vål.....	23		

Kråkstad herred.

Eng.

Nevnes i "Røde bok" ca. 1400. Betyr "Engen" og har opprinnelig vært en del av en av de eldre grannegårdene, enten Frogner eller Løken et eksempel på hvordan betegnelsen for et jorde efter hvert kan heve sig til gårdsnavn. – S i g t u n r u d , som nu er gått helt opp i Eng – navnet lever ikke lenger – har øiensynlig engang tilhørt Sigtun. – Fullgår; gammelt matr. nr. 30, gml. Skyld 5 fjerdinge (= 1 skpd. 5 lispd.); matrikelkommissjonen 1723 foreslår skylden nedsatt til 1 skpd. Den anfører gården: "Måtelig jord, men meget lett til aker; ingen skog; sår 3 skjæpper blandkorn 11t. Havre; avler 18 lass høi; 1 hest og 7 kjøer, 6 sauer". 1839 fikk gården nytte matr. nr. 1, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skilling (halvparten på hver av de 2 gårdene); revidert skyld 1886: 15,42 (samlet)

Gården var kirkegods; tilhørte Kråkstad prestebol. Der var undertiden 2 brukere, undertiden bare en. Manntallet 1665 anfører: "Gudbrand Mogenssøn bruker $\frac{3}{4}$, de to fjerdinge ligger øde."

1723 bare en bruker: *Jon Nilsen*, han fikk bygselbrev på gården 1720, døde 1754, 85 år, 1751 hadde han og hans hustru *Marte Elen Jørgensdtr.* Overlatt gården Eng + Sigtunrud til svigersønnen *Ole Pedersen Krakelsrud*. De gamle fikk livøre på gården. *Ole Pedersen* døde 1773, 43 år, enken *Åse Jonsdtr.* brukte den til 1781, da sønnen *Jon Olsen* fikk bygselbrev på den. 1812 blev gården delt, idet *Jon Olsen* avstår $\frac{1}{2}$ av gården: Eng nordre til sin sønn skoleholder *Ole Jonsen*, mens han selv beholder den annen halvdel: Eng søndre.

1¹: *Eng nordre*: 1812 fikk skoleholder *Ole Jonsen* bygselbrev på denne gård utstedt av sogneprest Høybye 1839 fikk han kongelig skjøte på gården; kjøpesummen var 550 spd, $\frac{2}{3}$ av den (366 spd) skulde amortiseres i 28 år, den siste tredje part blev omsatt i fast årlig kornrent. 2 t. 3 skjæpper og $3\frac{1}{2}$ fjerdingkar bygg til Oplysningsvesenets fond. Dessuten blev naturligvei gården påheftet den gamle landskyld til Kråkstad prestebol = $12\frac{1}{2}$ lispd. Havremel 1 t. 2 skjæpper og $3\frac{1}{2}$ fjerdingkar bygg årlig, å betale efter kapitultaksten.

Ole Jonsen var gift 11 g. 1812 m. *Lovise Olsdtr. Frogner s.*, datter av *Ole Paulsen Frogner*. 2. g. med *Marthe Andersdtr.* 3. g. med *Bodil Hansdtr.* 6 barn (alle i 1. ekteskap): 1. *Jon*, 2. *Ole*, 3. *Peter*, 4. *Andreas*, 5. *Maren Sophie*, g.m. *Ole Enersen*, 6. *Sibille*.

1867 selger angivende efter *Ole Jonsen* til *Christopher Mortensen* for 199 spd. Han ver fra Garder i Garder, g. m. *Anne Helene Hansdtr.* Fra Holm i Såner.

[Bilde s.8] "Eng søndre"

1897 dennes skjøte til sønnen *Jens Christophersen*, g.m. *Ragnhild Hansdtr. Rådim*.

1928: *Jens Christophersen* skjøte på denne gård til *Jul Jensen Delerus*.

1929: Dennes skjøte til fru *Marie Mæhren*.

1⁴. *Eng søndre*.

Som nevnt ovenfor beholdt *Jon Olsen* selv denne del i 1812, da han avstod nordre Eng til

sin sønn *Ole Jonsen*. Jon Olsen var gift 2 ganger, 1. med *Sibilla Pedersdtr. Holt*. 2. med enke *Anne Maria Nicolaydtr. Behmer* (enke efter Nils Nilsen Frogner). 2 barn (i 1. ekteskap): 1) *Ole Jonsen Eng*. 2) *Inger*, g.m. *Kristian Jonsen Krakestad*.

Jon Olsen døde 1825, 63 år, hustruen *Anne Marie* 1826, 49 år.

Casper Johannessen, som var ste-svigersønn av Jon Olsen (gift med Marie Nilsdtr. Forgner), kjøpte gården for 500 spd. (Jon Olsen hadde bygslet). Betingelsene var de samme som for nordre Eng. 1865 selger Casper Johannessen gården til *Ole Engebretsen Rådim* for 2650 spd. (Casper Johannessen kjøpte Berger). Ole Engebretsen var gift med *Marthea Jensdtr. Nordby*. Han døde i 1897.

Marthea Eng døde i 1913. Deres barn: *Ragnhild* (Haglund). *Maren* (Finstad). *Hilda* (Sundby). Svigersønnen *Johannes Finstad*, g. m. *Maren Eng* kjøpte gården i 1898. Døde i 1911. Deres barn: *Signe, Ole, Marie, Olga, Johannes*.

Frogner.

Uttaler *F r å g n æ r*. E. f. i *Fraunum* 1361, i *Fraunu*, *Fraun* 1400, *Froner* 1557, *Fronir* 1593, *Fronner* 1600, *Frogner* 1723. Ordet må være flertallsform av et gammelt ord *f r a u n*, som forekommer ofte i usammensatte gårdnavn, nesten utelukkende på Østlandet. Betudningen ikke helt sikker; en tydning går ut på at det betyr ”gjødet, fruktbar jord”, og det passer godt her.

Oprinnelig har det vært bare en Frognergård. Delingen går imidlertid langt tilbake; alt i 1396 er der to gårder: *Frogner søndre* og *nordre*.

Nord-Frogner: Fullgård; gammelt mtr.nr. 32, skyld 1 skippund 16 lispd., som 1723 forslås nedsatt med 6 lispd. (som Frogner søndre). Fikk 1838 nytt nr. 2, ny skyld 8 daler 2 ort 14 skill.; altså betydelig høyere enn Forgner s. 1886: 18,68 skyldmark. Matr.komm. 1723 opplyser: Måtelig god jord, skog til gjerde og brenne; ½ t. bl.korn og 16 t. havre; avler 30 lass høi; har 3 hester 10 kyr og 8 sauer. 1 husmann med jord.

Hele gården synes i middelalderen å ha være kirkegods. *Ogmund Berdorsson Bolt*¹⁾ åtte gården, og makebyttet en del av den til *Halvardskirken* før 1396, resten har vært klostergods, tilhørt enten *Verne kloster* eller *Hovedøy kloster*. I den del år omkr. 1600 var gården overlatt som ”frigård” til slottsfogden på Akershus. På slutten av 1600-tallet eies en del av gården av *Anne Margrethe Lange til Verne Kloster* (om henne se under Hebekk), hadde vel fått det sammen med Verne. Hun selger i 1701 til *Ole Olsen Frogner*.

Brukere på gården: omkring 1660 *Søfren Halvorsen* og efter ham sønnen *Christopher* († omkring 1705). De eide 6 lispd. og bygslet resten. I 1701 kjøpte, som nevnt, *Oel Olsen* den del som tilhørte fru Lange på Verne kloster, og straks efter den del av selveierjorden (6 lispd.) han ikke fikk i arv med sin kone, og bygsler den del som lå til Oslo prestebol.

Han satt med det hele – altså nuværende *Mellem-Frogner vestre* og *østre*, *Nord-Frogner* og *Frognerlung* til 1739; da blev den delt i 2, idet han overlot bygselgodset: *Nord-Frogner* og *Forgnerlund* til sin nest-eldste sønne *Anders Olsen*, men selv beholdt selveiergodset: *Mellem-Frogner vestre* og *østre*. Fra 1737 må vi altså regne med 2 gårder. 1) *Selveiergodset*. 2) *Bygselgodset*.

1) *Selveiergodset* kalles inntil videre *Mellem-Frogner*. *Ole Olsen*, g. m. *Anne Veljusdtr.*, † 1737, 66år. 6 barn:

1. *Sven Olsen*, døde 1739 som eier av Ski.
2. *Anders Olsen*, overtok Nord-Frogner, gift 1738 med *Gunhild Pedersdtr. Rådim*.
3. *Ole Olsen Kverne*, gift 1738 med *Thore Clemetsdtr. Mellegård*.
4. *Christopher Olsen*, overtok odelsgården.

1⁾ Var sysselmann i Borgesyssel omkr. 1380, hirdstjore på Akershus omkr. 1388

5. *Ingrid*, g.m. Christian Nilsen Fjell.

6. *Abigaël*, ugift.

Ole Olsen døde i 1740, 68 år. Sønnen *Christopher Olsen* kjøpte da gården. Han solgte den 1754 til løytnant *Morten Nordbøe* (bror av kirkeeieren Ols Nordbøe på Tomter).

Kjøpesummen 600 rdl., dertil 200 rdl. i odelspenger til sønn av *Sven Olsen Ski*, som hadde odelsretten.

1765 selger *Morten Nordbøe* til *Jens Jensen* fra Bjerke i Frogn. Kjøpesum 800 rdl., dertil 500 rdl. i odelspenger til *Svend Svendsen*, sønn av ovennevnte *Svend Olsen Ski*, et godt eksempel å hvordan odelsretten kunne (mis)brukes. (Samme *Jens Jensen* brukte også Nord-Frogner).

1771 døde *Jens Jensen*, 44år; var 2 ganger gift. 1) med *Dorthe Havlorsdtr.* fra Bjerke i Frogn; en datter *Anne*, f. 1763. 2) med *Anne Åsmundsdr.* fra Dyster i Ås. Enken ble gift i 1772 med *Anders Andersen Gryteland* (lille).

1777 kjøper *Nils Jensen Hjell* gården for 1100 rdl. Gift med *Gunhild Svendsdr.* 6 barn:

7. *Jens Nilsen Hjell*.

8. *Svend Nilsen*, f. 1751.

9. *Nils Nilsen*, f. 1760.

10. *Gunhild Nilsdr.*, f. 1755, gift til *Røed* i Ås

[bilde s. 11: "Mellem-Frogner vestre."]

11. *Marthe Nilsdr.*, f. 1762.

12. *Malene Nilsdr.*, f. 1766 (g. 195 m. *Hemming Hemmingsen*).

Nils Jensen døde 1784, 69 år; enken beholdt gården til 1793, da tredje-eldste sønn *Nils Nilsen* overtar den for 1430 rdl. (Nest-eldste sønnen *Svend* hadde bygslet Nord-Frogner).

Nils Nilsen, g.m. *Anne Marie Nicolaydr. Behmer.* (Se I, s. 316). 6 barn: *Nicolai*, f. 1801, *Gunhild*, f. 1795, g.m. *Peder Olsen Sør-Frogner*, *Johanne*, f. 1797, *Maria*, f. 1799 (gift med *Casper Johannessen Eng*), *Margrethe*, f. 1805, *Nicoline Sophia*, f. 1811.

Nils Nilsen døde 1816, 55år. Enken *Anne Marie Nicolaydr.* ble samme år gift med *Jon Olsen Eng*.

Sønnen *Nicolay Nilsen* delte gården 1823, så vi fra det år har *Mellem-Frogner vestre*; gnr. 2, b.nr 1, og *Mellem-Frogner østre*; g.nr 2, b.nr. 2.

2¹. *Mellem-Frogner vestre:*

1823 solgte *Nicolay Nilsen* den til *Hans Zyprian Kjeldsen* for 900 spd. Samme år dennes skjøte igjen til *Christien Thoresen Vang* for 980 spd. (Se *Vang*). 1851 fikk sønnen *Casper Christiansen* skjøte på gården for 1000spd. Hans hustru *Helene Olsdr.*

1881 skjøte til *Zyprian Bergersen Bunes*.

1920 skjøte til sønnen *Kristian Bunes*.

2². *Mellem-Frogner østre.*

Nicolay Nilsen, gift 1825 med *Ingeborg Thoresdr.* Midsem n., selger 1826 gården til *Joacob Gjertsen Stønnerud* for 1000 spd. 1832 auksjonsskjøte til *Andreas Jacobsen Løkenpå* denne eiendomsom for 440 spd. 1834 dennes skjøte til *Lars Nilsen Brødholt*, 700 spd.

1840 dennes skjøte til *Ole Johannessen*, 800 spd., gift med *Judithe Arnesdr. Kvakestad*. 6 barn:

13. *Anton* (se nedenfor)..

14. *Johannes Frogner*, lærer, f. 1840, † 1905, g.m. *Olava Gryteland*

15. *Julie*, g.m. *Johan Østby*

16. *Olava*, g.m. *Thorvald Thoresen*

17. *Berthe Maria*, død ganske ung.

18. *Jul*, g.m. *Anne Kristine Haver*, Frogn.

1878 skjøte fra Ole Johannessens myndige arvinger til sønnen *Anton Olsen Frogner*, g.m. *Inger Dahl, Haga*, Ingen barn.

1907 skjøte til *Julius Olsen*.

1926 dennes skjøte til *Hans Gylseth*.

2. *Nord-Frogner* og *Frognerlund* (bygselgodset).

Som nevnt ovenfor bygslet *Anders Olsen* denne del 1737. Han beholdt den til 1757, da han på gr. av svakhet og fattigdom opgav den. Løitnant *Morgen Nordbøe* fikk bygselbrev på den; *Anders Olsen* skulde dog for sin livstid beholde et jorde, ”den nordre av *Frogner eng*”, hvor *Morten Nordbøe* skulde opføre de nødvendige hus til ham.

Morten Nordbøe, gift 1735 med *Magdalene Stub*, en slektning av sogneprest *Jacob Stub*. De døde begge på *Nord-Frogner* 1791, han 86 år, hun 77. 3 døtre: 1) *Beate Bøe*, g.m. *Gisle Gjertsen Drømtorp*, 2) *Malene Sophia Bøe*, g.m. *Christian Kruse*, 3) *Elen Catharina*, g. m. visiteur *Christian Stub*, *Christiansand*.

1771 fikk *Morten Nordbøes* svigersønn sersjant *Christian Kruse* bygsel på en del av *Nord-Frogner*. (*Frognerlund* blev solgt fra 1767). Han brukte den til 1786, da fikk *Svend Nilsen*, eldste sønn på *Mellem-Frogner*, bygsel på gården^{*)}. Gift med *Gunhild Olsdtr. Eng*. 7 barn: 1) *Nils*, f. 1793. 2) *Svend*, f. 1797. 3) *Samuel*, f. 1800. 4) *Gunhild*, f. 1782, g.m. *Lars Mikkelsen*. 5) *Kristine*, f. 1784. 6) *Abigael*, f. 1789. 7) *Olia*, f. 1794.

Svend Nilsen døde 1806, 54 år. Enken *Gunhild Olsdtr.* blev 1809 g.m. *Anders Halvorsenn*, som fikk bygsel på gården.

1829 fikk nest-eldste sønnen *Svend Svendsen* (eldste sønnen *Nils Svendsen* 1816) og svigersønnen *Lars Mikkelsen Steganstad* kongl. skjøte på hele bygselgodset. (*Nord-Frogner* og *Frognerlund*).

Etter *Sven Svendsens* død 1830 overtar *Lars Mikkelsen* hele *Nord-Frogner* og den del av *Frognerlund* han eide.

1852 selger han gården til *Baltzer Arnesen Hebekk*.

Baltzer Arnesen var kommet fra *Kvakestad* (sønn av *Arne Ellefsen*); var gift 1. med *Ingeborg Andersdtr. Hebekk*, † 1851, 2. med *Ellen Toresdatter Helgestad*, *Ski*. Han døde 1880.

Sønnen *Johan Baltzersen*, overtok da gården; g.m. *Julia Alette Gunnersdtr. Sinnerud*.

1925 skjøte fra *Johan B, Frogner* til sønnen *Baltzer Frogner*, g.m. *Helga Jensdtr. Eng*.

Frognerlund blev skilt ut fra *Nord-Frogner* 1767, og solgt til *Anders Jensen*.

1789 kjøpte sønnen *Hans Andersen* den. Han solgte den 1792 til halvbroren *Hans Olsen*. 1805 til *Andreas Hansen*; 1840 overtok svigersønnen *Anders Rasmussen*, g.m. *Andrine Andreasdtr.*, gården. 3 barn:

19. *Anton Andersen Frognerlund*, g. m. *Klementine Oline Brødbøl*.

20. *Martin Andersen Frognerlund*.

21. En datter som var gift med *Johan Danielsen Fusker*.

1882 døde enken *Andrine Andreasdtr.* og sønnen *Anton*, begge med noen ukers mellomrum.

Gården blev så tilskjøtet den annen sønn *Martin Andersen*. Ved skifteauksjon i hans bo blev gården solgt til *Kristopher Eng*. 1900 blev den slått sammen med *Nord-Frogner*, idet *Johan Baltzersen* kjøpte den. 1925 dennes skjøte til sønnen *Baltzer Frogner*.

Frogner søndre (omfattet matr. nr. 7 *Frogner vestre, østre, søndre, Fredrikstad* og *Aunerud*).

^{*)} *Christian Kruse* kjøpte *Berger*.

Fullgård; gammelt matr.nr. 31, gml. skyld 1 skippund 16 lispund, som i 1723 forslås nedsett med 6 lisp. Fikk 1838 nytt nr. 7; ny skyld 8 daler 1 ort 9 skill., revidert skyld 1886 15,54 skyldmark.

Gården hadde 1657: 2 hester, 12 storfe, 2 griser, 6 sauer. 1723: 2 hester, 8 kuer, 9 sauer; sådde da ½ t. bl.korn, 16 t. havre; avlet 30 lass høi. Forøvrig anføres 1723: måtelig god jord, skog til husbruk, ingen husmenn.

En liten part av gården var kirkegods. Ifl. R. B. hørte ½ ørtug til Kråkstad prestebol. 1595 (og senere) hørte 2 lispd. til prestebølet og 2 lispd. til kirken i Kråkstad. Resten var selveiergods. Olluf Frogner var en av de 12 selveiere i bygda i 1642.

1666 er der 2 brukere på gården: *Tor Ollufsen*, 81 år, bruker 1/3, *Svend Ollufsen*, 41 år bruker 2/3.

1672 eier *Svend Rustad* i Ås 14 lispd. i gården og *Hans Svendsen Nord-Løken* (lensmann) vel 18 lispd. med bygselretten over hele gården. Hans datter Malene blev gift med *Halvor Andersen* Vevelstad. som fikk en del (1/2 skip.) i Frogner i medgift; dette sleger han 1691 til *Even Nielsen Dahl* (han åtte også en del i Sigtun).

1721 kjøper kapt. *Stockflet* hele gården for 720 rdl. Han har den til sin død 1732. Dennes enke *Fredericha Sophia* blev gift med major *Andreas Mülheim*, så gården derved kommer i hans eie.

Han selger den 1763 til *Christen Jonsen* på Store Bru for 1100 rdl. 2 år etter bytter han gården til *Anders Olsen Styrmann*, høker og borger i Christiania (som samtidig også kjøpte Nyborg, under Østby, hvor han bodde), mot en gård i "Møllergaten ved byen" og 500 rdl. i mellemgift. Anders Olsen kom ikke til å flytte dit, men solgte den straks til *Paul Helgesen* for 1200 rdl. Denne døde der 1785, 75 år gammel. Ved skiftet mellom enken *Gunhild Halvorsdtr.* og deres 8 barn (4 sønner: *Ole*, *Helle*, til Skoftestad, Ås, *Peder*, gift 1783 m. Agar Andersdtr. Alvim og *Hans*; 4 døtre: *Hedvig*, g. m. Søren Tollefsen Nes i Enebakk, *Marie*, g. m. Arne Hansen Roås, *Anne*, g. m. Svend Jensen Harestad, og *Dorthe*, g. m. Anders Svendsen Alvim), blev gården taksert for 1700 rdl.; boets netto formue: 2875 rdl., altså et ganske stort bo.

Eldste sønnen *Ole Paulsen* overtok gården. Han var gift med *Massi Pedersdtr. Åmodt*. 8 barn:

22. *Ole Olsen**, f. 1774, gift 1795 med Grediken Nicolaydtr. Behmer.

23. *Paul Olsen**, f. 1774, gift 1802 med Abigael Michelsdtr. Asperud.

24. *Fredrik Olsen*, f. 1784, g. m. Andrine Olsdtr. Hauger i Ås.

25. *Peter Olsen*, f. 1790, † 1818, g. 1816 m. Gunhild Nilsdtr. Mellem-Frogner.

26. *Gunhild Olsdtr.*, f. 1780, ugift.

27. *Marie Olsdtr.*, f. 1782, gift 1812 med Ener Larsen Holt.

28. *Louise Olsdtr.*, f. 1785, gift 1812 med skoleholder Ole Jonsen Eng.

29. *Christiane Olsdtr.*, f. 1793.

Ole Paulsen Frogner døde i 1837, 90 år gammel; hans kone *Massi Pedersdtr. Åmodt* 1834, 83 år gammel.

Ved skjøte av 1816 hadde Ole Paulsen solgt gården til sine sønner *Ole*, *Peder* og *Fredrik*, idet det var meningen de skulde ha hver sin 1/3. Hver av dem skulde betale 1200 spd. Imidlertid hadde ingen av dem tiltrådt eiendommen, og foreldrene beholdt det hele til konen *Massi Pedersdtr.*s død 1834. Da blev der foretatt en skylddeling av gården og fastsatt dele mellom de 3 deler, den vestre, den østre og den søndre del, d.v. s. bruksnr. 1, Frogne, bruksnr. 2, 3 Øst-Frogner og bruksnr. 4, 5 og 6 Bråte eller Sør-Frogner således:

Innmarken deles likt; delet er angitt. husene deltes på følgende måte: Hovedbygningen deltes midt efter gangen, uthusene midt efter låven, så Øst-Frogner fikk østre del av

*) En sønn av Ole Olsen: Ole Olsen ju. blev 1825 gift med Christiane Paulsdtr., datter av Paul Olsen. De flyttet sammen med Paul Olsen til Roxrud i Frogne, kom senere til Tokerud i Ås.

nevnte bygninger og Vest-Frogner vestre del. Smia og tørkehuset eller kjona skulde de bruke sammen. Bråte (Sør-Frogner) var særskilt bebygd; men da husene der var mindre enn på Øst- og Vest-Frogner fikk eieren 50 spd. i mellemgift.

Bruksnr. 1: Vest-Frogner blev overtatt av *Holm Petersen*, sønn av Peter Olsen, som var død 1818. Bruks nr. 2: Øst-Frogner blev overtatt av *Fredrik Olsen*. Bruksnr. 4, 5 og 6: Bråte (Sør-Frogner) overtatt av *Ole Olsen*.

Vest-Frogner, 7¹ (etter 1834). *Holm Petersen*, som overtok denn del efter delingen 1834, solgte den 1838 til farbroren *Ole Olsen Sør-Frogner*; 1840 fikk sønnen *Nicolay Olsen* (f. 1807, † 1866) skjøte på gården. Han var gift med *Kirstine Kristiansdtr. Vang* (1816-1886). Efter deres død overtok sønnen *Kasper Nicolaysen* gården. Han var ugift; ved hans død 1915 arvet søsterdatteren *Marie Skjønhaug* gården.

1921 skjøte fra *Marie Ambjørnrud*, , født *Skjønhaug*, og ektefelle *Johan Ambjørnrud til Adolf Sinnerud* på denne gård og bruksnr. 6, som *Kasper Nicolaysen* hadde kjøpt fra Bråte 1884.

7². Øst-Frogner. (etter 1834).

Fredrik Oslen, som overtok denne del ved delingen 1834, solgte den 1841 til brorsønnen *Holm Petersen*. Han var gift med *Ingeborg Jørgensdtr. Opsand*.

1892 skjøte fra *Holm Petersens* myndige arvinger til *Jørgen Syversen Hasle*.

1914 dennes skjøte til *Emil Olsen*.

1916 dennes skjøte til *Karl Skallerud*, som 1919 selger til *A. G. Karlson*.

7⁴⁻⁶. Sør-Frogner. eller Bråte (etter 1834).

Ole Olsen, som overtok denne del efter delingen 1834, kjøpte – som nevnt ovenfor – i 1838 også Vest-Frogner. 1840 overlot han Sør-Frogner til sønnen *Kasper Olsen*, † 1887 (samtidig som han overlot Vest-Frogner til sin annen sønn *Nicolay Olsen*).

Kasper Olsen gift med 1) *Elen Jensdtr. Glenne*, 2) *Helene Pedersdtr.*, 3) *Johanne Mathea Johannesdtr.* Barn: *Jens, Julie, Johanne, Mathea*, g. m. *Johs. Aurud*, og *Gunhild Marie*, Oslo; *Emma* og *Mina* (Oslo); *Alma Josefine* (Vestre Toten).

1884: Skjøte fra skifteforvalteren i *Kasper Olsens* dødsbo til sønnen *Jens Kaspersen*. Samtidig blev bruksnr. 6 skilt ut og solgt til Vest-Frogner.

Bruksnr. 5 *Auerud* blev fraskilt 1884 og solgt 1888 til *Johs Aurud*, g. m. *Johanne Mathea Bråte*.

Bruksnr. 3 *Fredriksstad* har visstnok navn efter *Fredrik Olsen*, sønn av *Ole Paulsen Frogner*; han fikk skjøte på det 1816; 1851 kjøpte *Casper Larsen* det for 400 spd. Han var skolelærer en tid. Se I, s. 352. 1892 skjøte fra hans enke *Helene Hansdtr.* til sønnen *Johannes Caspersen*.

Løken nordre.

I en rekke østlandsbygder treffer vi gårdnavnet *Løken*. Det er et sammensatt navn: egtlg. *Leik-vin*; siste ledd *vin* = slette, gressgang; første ledd *Løk-* er omdannet av det gamle *leikr* = leik. Det betyr altså *leikvoll*, en slette hvor man samledes til forskjellige leiker, som sannsynligvi stod i forbindelse med de gamles gudedyrkelse. – Hører til de eldste lag av sammensatte gårdnavn. På gården har der være flere gamle gravhauger. (Se nærmere om navnet I. s. 115-16).

Var fullgård; gammelt matr. nr. 33, gml. skyld 1 skpd. 7 1/2 lispd. 1723 anføres:

Måtelig jord, ingen skog; sår 1/2 t. blandkorn 12 t. havre; avler 30 lass høi; 3 hester 10 kyr 8 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 3, ny skyld 9 daler 1 ort. 12 skill. Revidert skyld 1886: 23,98 mark.

Så langt tilbake vi har sikre optegnelser om gården, har den vært selveiergods. Eieren i 1665: *Hans Svendsson* var bygdelensmann.

1688 får *Siffuer Haffuorsen Gryteland* skjøte på gården. Da han 1712 også blev eier av Bøler i Ski, overlot han *L ø k e n* til sin sønn *Hendrich Siffuorsen*; skjøte 1719. Denne greide ikke å beholde gården lenge. 1728 selger han den til *Clemet Hansen Mellegård* for 650 rdl. (Clemet Hansen var sønn av Hans Rolfsen Haugen i Ski); gift med *Siri* (Sigrid) *Rasmusdr.* Hun døde 1730. De hadde 6 barn.:

30. *Rasmus Clemetsen* (Løken).
31. *Ingeborg*, g. m. Sebjørn Boger.
32. *Elen*, g. m. Samuel Halvorsen Kapell-Sander.
33. *Karen* († før 1737), g.m. Torger Jacobsen Rustad i Kråkstad.
34. *Maren*, blev g. m. Åsmund Baltzersen Mellegård.
35. *Thore*, blev g. m. Ole Olsen Kverne i Ski.

Enkemannen Clemet Hansen gift 2. g. 1734 med enken *Daardi Aslaksdr.* fra *K a k s r u d* i Kroer; ingen barn. Da *Clemet Hansen* døde 1737, overtok sønnen *Rasmus Clemetsen* gården. Var gift med *Rønnau Amundsdr.* 1 datter: *Gunhild Rasmusdr.* f. 1739. Rasmus Clemetsen døde 1747; enken blev gift 2. gang med *Kield Herlougson* (visstnok fra Vestby); ingen barn.

Rønnau Amundsdr. døde 1784. Datteren i 1. ekteskap *Gunhild Rasmusdr.* var 1759 blitt gift med lensmann *Holm Holmsen Vig*, Enebakk. Han fikk i arv med sin hustru 3/4 av gården Løken. 1786 utsteder Kield Herlougson *g a v e b r e v* på den resterende del av gården til samme sin stedatter Gunhild Rasmussen og hennes mann Holm Holmse, da de har *o p k a l t* sin sønn efter ham: *Kield Holmsen*.

"Jeg underskr. Kield Herlougson Løken gjør herved vitterlig at som jeg ved kontrakt av 26. aug. 1784, opprettet mellem mig og min avdøde hustru Rønnau Amundsdr.s eneste datter Gunhild Rasmusdr. og lensmann Holm Holmsen vig, boende på Børter i Enebak, er bleven eiende bl. a. på min hovedlod 1/4 part i gården Løken i Kråkstad, hvilken gårds øvrige 3/4 parter tilhører bemeldte min ste-svigersønn Holm Vig, og da han har en sønn der er opkalt efter mig, og hvis navn altså er *Kield Holmsen*, og jeg såvel i betraktning derav som i betraktning av den kjærlighet jeg for min avdøde hustrus datter og barn alltid har båret, har resolvert å gi denne min salig hustrus dattersønn en gave til avminnelse om mig, så er det jeg herved giver og forærer bem. hr. Kield Holmsen den mig tilhørende 1/4 part i gården Løken i Kråkstad prestegjeld, skyld 6 7/8 lispd. tunge, og skal samme eiendom, hvis verdi kan være 500 rdl. herefter tilhøre ovennevnte Kield Holmsen osv.

Datum Østvedt 30. oktbr. 1786

Kield Herlougson".

Kield Herlougson døde 1795, 81 år. Han bodde i de siste år hos Kraft på Løken søndre.

Holm Holmsen Vig og sønnen Kield Holmsen kom aldri til å bruke gården selv; de solgte den 1789 til Jens Larsen (fra Surby i Hobøl, g. med Sidsel Olsdr. Jahr i Enebakk) for 3000 rdl.

(*Kield Holmsen* kjøpte Borgen i Sørum; † 1818; en av han sønner var sorenskriver Vlemet Holmsen, Eidsvoll. Dennes dattersønn var oberst og statsård *Georg Stang*). –

1798 blev gården tatt tilbake på odel. Løsningsmannen var *Rasmus Holmsen Vevelstad*, som var sønn av ovennevnte Holm Holmsen Vig og hustru Gunhild Rasmusdr. Løken. gården kom derved tilbake i ætten Holmsens eie; *Rasmus Holmsen* eide Vevelstad, Foss [**Bilde s. 19**] Stallerud, Løken, Boger, samt en del skoger i Ski. Han bodde på Vevelstad. På Løken hadde han forpakter.

Da Rasmus Holmsen døde i 1812 (se Vevelstad), beholdt enken, madame *Dorthea Holmsen*, født *Heyerdahl*, gårdene *B o g e r* og *L ø k e n*, mens eldste sønnen Clemet Holmsen overtok Vevelstad, Foss, Stallerud og skogene. Hun bodde på Løken. 1822 solgte hun gården

til sønnen skipskaptein *Christian Holmsen*. (broren Thorvald Holmsen kjøpte samtidig Boger). Christian Holmsen g. m. *Anne Christine Heyerdahl*. Han døde i 1871, hun 1885. Deres eneste sønn *Rasmus Ditlef Holmsen* overtok gården 1871; g. m. *Johanne Hansen Thorshaug*, Enebakk. 2 barn: 1. *Christine Marthea Holmsen*, g. m. sekretær *Hagbart Falsen*. 2. *Jens Christian Holmsen*.

Rasmus Ditlef Holmsen døde 1886. Fruen flyttet til Oslo, og solgte 1887 gården til *Johan Ellefsen Gjetsjø* og *Martin B. Midsem*. De drev gården i fellesskap til 1894, da J. Ellefsen overtok den alene.

1900 selger han den til *Oscar Thygesen*.

1916 dennes skjøte til *Kristian Presterud*.

[bilde s. 20] ”Løken nordre. Etter tegn. av arkitekt Presterud.

1835 hadde eieren Chr. Holmsen kjøpt gnr. 71, br.nr 2, andel av Råd i m vestre, senere kalt Østlid. Denne parsell fulgte gården til 1905, da Oscar Thygesen solgte den til *Nils Danielsen Østlid*; 1920 hans skjøte til svigersønnen *Sigurd Mellegård*; 1923 skjøte fra denne enke *Karen*, f. *Østlid*, til *Hans Tuff*.

1840 hadde *Chr. Holmsen* kjøpt til Hjelsskogen for 500 spd. Denne fulgte gården til 1916.

Løken søndre.

Om navnet: Se Løken nordre. Gården var fullgård; gammelt matr.nr 34, gml skyld 1 skpd. 12 lisp. tunge; 1723 foreslås den nedsett med 1 skpd.; da anføres: ”Måtelig jord; ingen skog; sår 2 skjepper blandkorn, og 6 t. havre; avler 14 lass høi; 1 hest.; altså en betraktelig nedsettelse; se I. s. 137. Revidert skyld av 1886: 10,83 mark.

1648 eies gården av *Johan Gaarman* (om ham se: Mørk vestre). Ved makeskifte overdrar han denne gård sammen med en del annet jordgods til kronen og fikk gjengjeld Stalsberg på Romerike. Gården var så krongods til 1751. Den synes i disse årene å ha vært i en meget dårlig forfatning, landskylden var altfor stor, så det var vanskelig å få nogen til å bruke gården: I en rekke år etter 1700 frembys gården på tinget til forpaktning, men ingen bruker vil ta den for full landskyld og skatt. Den må derfor i mange år bortforpaktet til meget redusert avgift. Endelig 1751 selger kong Fredrik 5. gården til *Otter Nilsen Kvillese* for 60 daler. Kjøperen søkte om fritagelse for skjøtets kostende, og fikk i den anledning av sogneprest Firsach en anbeflingskrivelse, der det bl.a heter:

[bilde s. 21] ”Løken søndre.”

”Gården Lille Løken, der ligger på min anneksvei, har jeg selv ansett for slett og ringe av jord, forfallen i henseende til hus og gjerder, manglende både skog og fornøden fehavn, så og hørt den av mange beskrevet som den sletteste i prestegjeldet formedelst den så høie skyld at de vilde ta i betenkning å bruke den for de kongelige skatter alene. Kjøperen *Otter Nilsen*, ihvorvel fattig, viser en eksemplarisk omsorg for sine gamle foreldre. Faderen, der har vært blind i 18 år, moderen der i noen år har holdt sengen av kreft, begge gamle folk, idet han både rykter og pleier dem vel, så vidt han og søsteren med deres arbeide dertil kan forhverve og med hjelp til resten av sognets fattigkasse, - - -

Da Otter Nilsen 1760 kjøpte Kvillese, selges gården til *Hans Olsen Stokstad* for 400 rdl. Denne selger den igjen straks til løytnant *Friedrich von Kraft* (fra Sigtun), som gården til sin død 1782. Enken etter *Friedrich von Kraft*, *Grethe Sophia Kraft*^{*)}, overdrar 1799 gården til sin

*) Deres barn: 1. Løytn. Christian Waldemar Kraft.
2. Bente Cathrine Kraft, g. 1. Fredrik Røer, 2. Jahn Løken.
3. Agard Kraft, g.m. Ole Hansen Haga.
4. Andrea Magdalene Kraft.

eldste datter *Bente Cathrine*, enke efter Fredrik Røer (Nesodden) for 1400 rdl. *Bente Cathrine Røer* blev samme år gift med *Jahn Pedersen* fra store Holt. *Jahn Løken* nød meget anseelse i bygda, han var prestens medhjelper, kirkeverge, således var det han som forvaltet pengene som kom inn til gjenopbygging av Kråkstad kirke etter branden 1801. Videre var han flere ganger valgmann. [bilde s. 22] ”Løken søndre” Det er visstnok i Krafts dager at den nuværende hovedbygning er satt op. *Jahn Løken* var gift 2 ganger. 1. g. med *Bente Cathrine Kraft*, † 1812, 52 år. 2. g. 1816 med *Karen Arnesdatter*, f. 1778 i Vestby, innflyttet 1816 fra Ås.

Det var *Jan Pedersen* som kjøpte Holtskogen til *Løken* 1810 for 800 rdl.

Jahn Løken og hustru *Karen Arnesdtr.* Hadde ingen barn. Han døde 1843, hun 1860. Skiftet etter dem viser at de var meget velstående. Skifte-auksjon i 3 dager. Der var bare utarvinger; i det hele 29 arvinger, derav 1 på hennes side: broren *Ole Arnesen Gorre* i Våler; de øvrige var etterkommere etter *Jahn Løkens* bror *Lars Pedersen Holt*.

Karen Løken hadde ved testamente av 1855 opprettet et legat på 200 spd. til fattige skolebarns beklædnig, likesom hun gav 50 spd. til fattig kassen.

1863 auksjonsskjøte til *Mads Andersen* og hustru *Johanne Jensdtr.* fra *Hylli* i Spydeberg. Etter deres død overtok sønnene *Anders* og *Karl Løken* gården.

Vang.

Eldre former: *Vang(h)er* 1358. *Vanggar* 1366. I *Vange* 1400. *Wang* 1723. Det gammelnorsk *v a n g r* betydde gressgrodd slette; grønning. – Som nevnt i I. s. 116-117 finnes ofte gårdsnavnene *V a n g* i umiddelbar nærhet av et gammelt kultsted eller hov. Her har vel *L ø k e n* : leikvangen gjort samme nytte, da leikene ofte hadde religiøst preg. *V a n g* får da betydning samlingsplass før og etter leikene.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 35; i et diplom fra 1358 angis gården å være 4 markbol; senere skyld 2 skpd., som 1723 foreslås nedsatt med 8 lispd. (e n gård). Gården får da følgende beskrivelse: ”Måtelig god jord; ingen skog; sår årlig 3 skjegger blandkorn 14 t. havre; avler 30 lass høi; 3 hester 12 kyr 8 sauer.” Fikk 1839 nytt nr. 5, ny skyld 8 daler 1 ort 8 skill.; revidert skyld 1886: 15,98 mark.

Gården nevnes i flere gamle diplomer: således i 1358 da en *Gunvor Kolbeinsdatter* selger gården til *Tolleif Håkonssøn*: ”sæilde hanum jord på sem æither *Vangher* j *Krakstada*, 4 markaboll”.

”Røde bok” (1400) anfører at *Kråkstad* prestebok eier vel 5 øresbol i gården, senere rettet til 2 markaboll. Dette stemmer med det senere forhold: Gården var delt mellom *Kråkstad* prestebol og *Oslo* lagstol, slik at *Oslo* lagstol hadde bygselretten over det hele, mens *Kråkstad* prestebok bare hadde løs landskyld av halve gården. Dette forhold bestod til *Oslo* lagmannsstilling blev ophevet omkr. 1800. Da blev begge gårdene solgt. Inntil 1800 blev altså begge gårdene brukt av forpaktere eller bygselmenn som de da kaltes, og de skifter ofte, så det er nytteløst å stille op en sammenhengende brukerliste. Vi ser på gårdene etter 1800.

Østre *V a n g*, gnr. 5, br.nr 1.

Gabriel Henriken, som kjøpte denne gård 1800, var fra *Myrer* i *Kråkstad*, han hadde da brukt den i nogen år. Han betalte 800 rdl. for den. Det kongelige skjøte er utstedt 1806.

Gabriel Henriken, f. 1762, g. m. *Kirstine Christophersdtr.*, † 1835. Deres datter *Kirsti Gabrielsdtr.* blev 1806 g. m. *Christian Thoresen Grytland* (lille).

1823 overtok de gården for 600 spd. og hadde den til 1872. *Christian Thoresen* og *Kirsti Gabrielsdtr.* hadde 8 barn:

36. *Johan Christiansen*, *Vang*.

- 37. *Casper Christiansen*, Frogner.
- 38. *Torer* (Christiansen), Sinnerud.
- 39. *Hans Christiansen*, Midsem.
- 40. *Kirstine Christiansdtr.*, g. m. Nicolai Olsen Frogner.
- 41. *Karen Christiansdtr.*, g. m. Johannes Haga i Ås.
- 42. *Johanne Christiansdtr.*, g. m. Martin Kvakestad.

1872 overtok sønnen *Johan Christiansen* gården, (2 300 spd.). Han var ugift, døde 1886. Ved skifteauksjonen kjøpte *Hans Lauritzen Vål* gården (plus andel av Vien skog) for 15 800 kr.

1893 skjøte til *Kristian* og *Johan Hansen Midsem*.

1895 skjøte til *Emanuel Olsen*; 1923 til *Johan Bjoner*.

Vestre Vang, gnr. 5, br.nr. 2.

Marie Christophersdtr. Rud, som kjøte denne gård 1800 for 750 rdl., hadde brukt den siden 1793. Hun var fra Rud i Kråkstad enke etter *Hans Nielsen Rud*. Etter hans død 1792 blev hun gift 2. g. med *Kield Svendsen Gryteland* (store). Han døde samme år. Hun bygslet så Vang 1793, og kjøpte den 1800.

Ved skifteauksjonen etter henne 1804 (hun hadde ingen barn) blev gården solgt for 1300 rdl. til *Anders Andersen*. 1805 til *Svend Thoresen* for 1650 rdl. 1806 til klokker *Anders Haagensen* for 1750 rdl. – Om ham se I. s. 330. Han døde 1849. Ingen livsarvinger. Ved skifte-auksjon etter ham kjøpte *Andreas Johansen Skjegstad* gården for 2500 spd. *Andreas Vang*, som han nu kalte sig, hadde vært lærer i ski 1840-48. Han var nogen år viseordfører. Han solgte gården (visstnok 1854, skjøtet er fra 1857) til *Wilhelm Salmuelsen Sørum* for 4000 spd. Han var gift med *Andrea Jacobine Andersdtr. Gryteland* (store), † 1854. – Hun hadde være gift 1 g. med Helge Olsen Holtan i Botne. 2 barn:

1. (i første ekteskap): *Julie Helgesdtr.*, g. m. Anton Johannessen Rud. 2. (i annet ekteskap): *Karen Amalie Wilhelmsdtr. Vang*.

1882: Skjøte fra *Wilhelm Samuelsen Vang* til hans eneste datter *Karen Amalie Vang*. 1909 hennes skjøte til *E. Kiserud*. 1912 dennes skjøte til *Johan Bjoner*.

Sigtun.

(Utt. Sékkton). Eldre skriftformer: i Sighthunum 1358, i Syfutnum 1400, i Sigthwnæ 1500, Ssyttun 1556, Sethun 1559, Sigton 1723.

Opr. form: Sigtunir. Første ledd Sig- er samme ord som vi har i en rekke gamle personnavn, som *Sig-mundr*, *Sigurðr*, *Sigriðr*, *SigSteinn* o. l. og betyr: seier eller lykke. Navnet betyr altså Seierstun eller Lykketun. Det er utvilsomt samme navn som det gamle, kjente svenske bynavn Sigtuna (syd for Uppsala); lånt derfra? Det fins ikke som gårnsnavn andre steder i Norge.

Fullgård, gammelt matr.nr. 36, gml. skyld 1 ½ skpd. som 1723 foreslås nedsatt med ¼ skpd. da anføres:

”Måtelig god jord, ingen skog; sår 3 skjepper blandkorn, 14 t. havre; avler 24 lass høi; 2 hester, 8 kyr, 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 6, ny skyld 7 daler 3 ort 17 skilling; revidert skyld 1886: 16,82 mark.

Gården nevnes i flere gamle brev fra middelalderen; 1358 blev en del av gården gitt til Kråkstad kirke. Brevet lyder: (D. N. III nr. 296).

”In nomine domini. Ek Eighill þjostollfsson heill aat samuiti þo at kranker aat likamænom gerer þetta mit testamentum gefuer ek sialfuum gudi saall mina ik heilagre kirkiu likam min vækk ek mer leghær stad inn j korænom j Aas kiriu hia fæde minum ok moeder gefuer ek till upphelldiss Aass kirkiu halfær mærker boll j Stufnarudi er ligger j Aass sokn. jtem til boenahalldz prestenom a Aase halfær mærker boll j iord ok II kyr

prestenom at hallda uppi artid mini fadurs mins ok modor. jtem till Krakostada kirkiu æris boll j Sigtunum j vestra gardenom till bænahalldz. jtem till Skeids kirkiu Vauraboll j Hunullfstadum j Skeides sokn hallft til kirkiuni en hallft til bænahalldz. [Videre noen gårdsparseller I Frogn til Nordby Rud, : Oppegård kirke].

Testamentet er datert Fåle (Ås) 16. oktbr. 1358.

”I Herrens navn! Jeg Eigill Tjostolfsson, frisk på samvittigheten om enn syk på legemet, gjør dette mitt testamente. Jeg gir Gud selv min sjel og den hellige kirke mitt legeme, velger mig hvilested i koret i Ås kirke hos mine (for)fedre og –mødre, gir jeg til Ås kirke (tilvedlikehold) ½ markbol i ”Stufnarudi” (et forsvunnet gårdsnavn) som ligger i Ås sogn; likeledes ½ markbol jord til presten i Ås, at han skal lese bønner (: sjelemesser for givener) og 2 kyr til presten at han skal lese messe for min far og mor på årsdagen for deres død. Likeledes til Kråkstad kirke 1 øresbol i Sigtun, i den vestre gård, for at der skal leses messer; item til Ski kirke 5 ørebol i ”Hundulfstad” (forsvunnet gårdsnavn) i Ski sogn. halvt til kirken halvt til bønnehold”.

Ved middelalderens slutt (1537) har Kråkstad prestebol ¼ skpd. i gården, kirken intet. Der var senere meget strid mellom presten og eierne av Sigtun om denne del. 1559 blev der avsaft en 6 manns dom for at presten skulde ha rett til å bruke den ene Sigtungården; striden blev først endelig bilagt 1691, da blev fastsatt at eieren av Sigtun har bygselretten over hele gården, og presten bare har rett til ”løs landskyld” av den fjerding han eide i gården. – Gården var da i *Gryteland–Bøler*-ættens eie: *Halvor Gryteland, Siver Halvorsen Løken* o. fl. nevnes som eiere av ½ gården. Den annen halvpart tilhørte *Even Dal* o. fl.

1. del.

Even Nilsen Dal selger den 1711 til Jon Nilsen, som 1718 selger den til major Hansteen (senere kirke-eier). Han bodde der ogs brukte den selv til 1726, da han bygsler den til *Hans Hansen*, som 1731 fikk skjøte på den. Han døde 1760; gift 2 ganger: 1) *Thore Larsdtr.* 2) *Marie Thomasdtr. Opsal.* 8 barn:

1. *Ingeborg* (g. m. Helge Pedersen Rudsplass). 2. *Thomas* (Skinnerud, Hobøl). 3. *Hans* (Mulerud, Enebakk). 4. *Jens* (Ermesø, Frogn). 5. *Marcus* (Langli). 6. *Thore* (g.m. Christopher Gulbrandsen Kvakestad). 7. *Anne* (g. m. Christen Rasmussen Dyrerud). 8. *Pernille*.

1772 gift med *Kirsti Hansdtr. Haga*; hun døde 1778. De hadde bare en datter: *Agar Kristine*.

1790 blev hun gift med *Jens Vebjørnsen Stønnerud*, som så overtar gården, skjøte 1796. *Jens Andersen* ”lever av sine midler” heter det i manntallet 1801. Han døde 1817, 83 ½ år.

Svigersønnen *Jens Vebjørnsen* var død allerede 1713; 6 barn:

43. *Karen Kirstine*, g. m. Nicolai Larsen Stønnerud.

44. *Jens Jensen Sigtun*, f. 1794.

45. *Willum Jensen*, f. 1798, † 1821, skolelærer.

46. *Holm Jensen Glenne*, f. 1810.

47. *Andrea Magdalena*, g. m. Hans Svendsen Tomter.

48. *Margrethe Sophie*, g. m. Hans Olsen Bjerke, vold I Ås.

49. *Berthe Maria*, g. m. Samuel Olsen Bjerke.

2. del.

Siver Halvorsen Løken, senere Bøler, fikk skjøte av sine medeiere 1697, selger den 1717 til Kjeld Olsen Hauger (Ås). Han bodde ikke der; bruker var: Christen Olsen. 1737 får eierens sønn Anders Kjeldsen bygselbrev, senere (1750) skjøte på gården. Var gift med Margrethe Evensdtr. 2 barn:

1. løytnant *Fredrik Kraft* på Løken s. (første gang *Kraft*-navnet dukker op i denne ætten), g. m. *Grethe Sophia Schmaug*. (T r a n e - familien, datter-datter av Rasmus Michelsen Landby på Finstad).

2. *Jens Andersen Sigtun. Anders Kjeldsen* døde 1789. yngste sønnen *Jens Andersen Kreaft* løser gården (1200), og da han allerede 1768 hadde kjøpt den andre Sigtungården, blev således gårdene samlet. Han blev

Enken *Agar Kristine Jensdtr.* hadde gården til sin død 1825. Boet viser en meget pen formue: 3500 spd. Gården blev da delt igjen mellem de 2 gjenlevende sønner *Jens* og *Holm*, idet *Jens* kjøpte $\frac{3}{4}$ og *Holm* $\frac{1}{4}$ av gården.

Jens Jensen Sigtun solgte 1874 gården til *Martin B. Midsem* (se I. s. 218). *Jens Jensen Sigtun* døde 1877 hos sin svigersønn på Vold i Ås.

Holm Jensen Sigtun eller *Glenn*e som han gjerne kaltes, siden han 1849 kjøpte *Bjørke-Glenn*e. (Se I. s. 208), døde 1867. Enken *Ragnhild Jensdtr. Nordby* blev gift med *Nils Edvard Syversen Solberg* i Tomter. 1871 denne skjøte på Vesle-Sigtun til *Casper Holmsen Rustad*. 1876 skjøte til svigersønnen *Anton Andreassen*, som 1878 selger den til *Martin B. Midsem*, så gårdene igjen blev slått sammen.

Martin B. Midsem, g. m. *Karen Kristine Anstensrud*, Spydeberg. 3 barn:

50. *Anton Midsem*, rektor.

51. *Elise*, g. m. ordfører *O. Opsand*.

52. *Holm Midsem*.

1901 *M. Midsems* skjøte til sønnen *Holm Midsem*. 1915 skjøte fra *Holm Midsems* konkursbo til *Anton Skjærsaker*. († 1932).

[bilde s. 28] **Sigtun.**

Gryteland.

Eldre former: i *Gryteulandi* 1336, i *Grytalandum* 1358, *Grydelandt* 1578, *Grydeland* 1723. Oprinnelig form: *Gryuland*; et av de få -land-navn vi har i vår bygd. (Se I. s. 113). Første ledd *grytu* er bøiet form av elvenavnet *Gryta*, som henger sammen med *grjótt* = stein, og betyr en elv eller bekk som går over særlig steinrik grunn. Altså navnet betyr: "Landet eller utmarken ved Steinbekken." Gården var altså oprinnelig utmark til en av grannegårdene, lenge før de nuværende sognegrenser eksisterte.

Alt i middelalderen var det 2 *Gryteland*-gårder; således nevnes i et skinnbrev fra 1358 nordre *Gryteland*.

A. **Store-Gryteland.** Var fullgård; gammelt matrikelnr. 12, gammel skyld 1 $\frac{1}{2}$ skippund tunge, som matr. komm. 1723 foreslår forhøiet, den anfører: "Måtelig god jord; skog til husførnødenhet og lastebruk; sår $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, 13 t. havre; avler 40 lass høi; 3 hester, 15 storfe, 12 sauer." Fikk 1839 nytt nr. 9, ny skyld 12 daler 2 skilling; altså forhøiet. se I. s. 137. Revidert skyld av 1886: 29,68 mark.

Gården nevnes i flere gamle brev fra middelalderen: i 1336 salgsbrev, i 1358 pantsetter eteren *Audun Arnulfsson Nordre Gryteland* til *Torgaut Kolbeinsson* mot pengelån: 8 merker.

1472 tilhører gården *Alf Haraldsson Bolt*, og ved skifte efter ham følger den datteren *Agnes*, som var gift med *Alf Knudsson* av slekten 3 roser. – Omkr. 1600 var gården lensmannsgård, eieren "*Halvord Grydeland lendtzmanden*" nevnes i biskop *Jens Nilssøns* visitasbok 1594. Han møtte også som utsending ved kongehyldingen i Oslo 1591. Se I. s. 216 og 270-71.

Fra omkring 1700 har vi sikker greie på eierne. 1706 overtok *Jens Svendsen* gården; gift med *Synni Hansdtr.* (fra Jar?) Han døde 1726. Skiftet efter ham viser at han var en rik mann; stor besetning: 25 storfe, meget sølv, stort innbo; samlet formue ca. 1000 rdl., en ganske stor formue efter den tids pengeverdi.

5 barn:

53. *Svend Jensen*, f. 1700, overtok *Gryteland* 1741.

54. *Hans Jensen*, f. 1701, kom til Jaer.

55. *Torkjel Jensen*, f. 1707, kom til *Bjørven* i *Hobøl*.

56. *Ragnhild*, gift med *Svend Sørum*.

57. *Siri*, f. 1706, gift med *Vebjørn Rasmussen Myrer*.

Enken beholdt gården til sin død 1741, da overtok eldste sønn *Svend Jensen* den for 400 rdl.; gift med *Agar Kjeldsdr.* Hauger i Ås. 5 barn:

58. *Kjeld Svendsen Gryteland*.

59. *Gunhild Svendsdr.*, g. m. *Joen Olsen Brekke*, Tomter.

60. *Ragnhild Svendsdr.*, g. m. *Anders Baltzersen Rustad*, Ås.

61. *Rønnaug Svendsdr.*, g. m. *Halvor Willumsen Askjum*.

62. *Johanne Svendsdr.*, g. m. *Andreas Andersen Rustad*, Ås.

1775 deles gården: Sønnen *Kjeld Svendsen*, som har odelsretten kjøper halvparten for 600 rdl. og svigersønnen *Andreas Andersen Rustad* den annen halvpart for 1000 rdl. De gamle forbeholdt sig opphold på gården.

Svend Jensen døde 1780, 80 år gammel.

Kjeld Svendsen var gift 4 ganger: 1) *Hedvig Ottersdr. Rød*. 2) *Marie Hansdr.* 3) *Sebille Jansdr.* 4) *Maria Christophersdr. Rud*; hun kjøpte senere Vang. Ved *Kjeld Svendsens* død 1793 blir gården igjen samlet, idet svogeren *Andreas Andersen*, som eier den annen halvdel, også kjøper denne del.

1805 utsteder han følgende delebrev:

[bilde s. 30] ”Store Gryteland”.

Jeg underskrevne *Andreas Andersen* tilstår og herved vitterlig gjør: at da min eiende gård *Gryteland* — er så stor at tvende familier av samme kan ernære sig, så har jeg med min hustrus ja, minne og samtykke, og iflg. forordn. av 14. april 1769 besluttet, likesom jeg her ved dette mitt åpne brev beslutter: at når jeg ved døden avgår, da skal ovenmeldte *Gryteland* av skyld 1 skippund 10 lispund tunge, matr. nr. 12, deles udi tvende like store dele mellom mine tvende sønner *Svend* og *Anders* således at enhver av ovenmeldte mine sønner nyder odel for sig og sine barn enhver til ½ delen av bemeldte min eiendom. —

Andreas Gryteland var en meget flink selvlært doktor, og har hjulpet i mange tilfelle; kom endog under rettsforfølgelse for å ha overtrådt kvaksalverloven. Se I. s. 234, Han var også ellers en meget aktet mann i bygda, får mange lovord av prost Hørbye. Han døde 1812, 62 år gammel. Efterlot sig 4 barn: 1. *Svend*, f. 1780. 2. *Anders*, f. 1792. 3. *Johanne Marie*, g.m. *Christian Hansen Bråte*, Kroer. 4. *Abigael*, f. 1799. Delebrevet av 1805 blev bekreftet ved skiftet efter ham, med den innskrenkning at enken tar unda jord og hus til føderåd for sig. Imdlertid blev det ikke satt i verk. Eldste sønnen *Anders* kom til å beholde gården udelt like til 1857. Broren *Svend Andreassen* kjøpte 1810 en del av østre Rustad i Ås, blev gift med *Abigael Baltezsdr. Holstad*.

[bilde s. 31] ”Store-Gryteland, tegnet av arkitekt K. Presrud.”

Anders Andreassen Gryteland gift 2 ganger. 1) *Johannes Jacobsdr. Holstad*, † 1845. 2) *Helene Eriksdr. Skuterud*. 5 barn:

a) *Jacob Anton Andersen* (Opsal).

b) *Jens Andersen Gryteland* søndre.

c) *Andrea Jacobine*, g. 1. *Helge Olsen Hauger*, Vestby, kom senere til Holtan i Botne (barn: *Julie Rud*), g. 2. *Vilhelm Vang* (barn: *Amalie Vang*).

d) *Anne Johanne*, g. m. *Anders Nilsen Melleby*, Nordby.

e) *Abigael*, g. m. *Lars Nicolaisen Stønnerud*.

Anders Gryteland døde 1872, 81 år gammel.

Gården (d.v.s. bruk nr. 1; bruk nr. 2 blev som nevnt ovenfor utskilt 1857), blev da overtatt av sønnen *Jacob Anton Andersen Opsal*, g. m. *Gunhild Solberg*, Ski.

Efter hans død blev gården 1880 utlagt sønnen *Anders Julius Jacobsen*; han døde ugift 1924. 1927 skjøte til *Emil Myrer*. 1933 til *Nils Nygård*.

Bruksnr 2: *Sør-Gryteland* blev utskilt 1857 og overdratt *Jens Andersen*. Han var gift med *Kirstine Larsdr. Eikjol*, Karlsrud, i Ski. Han døde 1874. 3 barn: *Inger Julie*, *Maren Andrine*, *Anders Laurits*. Enken beholdt gården til sin død. 1898 overtok *Anders Laurits*

Jensen gården. 1914 auksjonsskjøte til fru *Josefine Paulsen*. 1917 dennes skjøte til *Harald Paulsen*.

B. Gryteland lille eller Nord-Gryteland. Var fullgård; gammelt nr. 15, gml. skyld ½ skippund, så gården skulde egentlig vært halvgård. Matr. komm. 1723: ”Måtelig god jord; skog til gjerde og brenne; sår ¼ t. blandkorn 5 t. havre; avler 15 lass høi; 1 hest 7 storfe 4 sauer”; den gamle skyld foreslås nedsatt fra 10 til 7 lispund. Fikk 1839 nytt nr. 8, ny skyld 5 daler 20 skilling (forhøiet); revidert skyld av 1886: 10,64 mark.

Gården var i r k e g o d s ; hørte fra middelalderen til Halvardskirken i Oslo, og blev senere lagt til klokkeren i ”Vår Frelses kirke”, som hadde bygselretten. Vi kan følge brukerne fra omkr. 1700. 1719 dør brukeren *Anders Gryteland*; sønnen *Lars Andersen* bruker 1720-40, så dennes (ste)svigersønn *Even Olsen* 1740-47, da han avsotd bygselen til *Anders Pedersen* Holt, g. m. *Ingeborg Andersen*. Han døde 1767. 4 barn: 1. *Peder Andersen* Holt. 2. *Anders*. 3. *Svend*. 4. *Ingeborg*, g. m. løytnant *Helmuth Christopher Welding*. Sønnen *Svend Andersen* får bygselbrev 1767. I 1779 kjøpte han *Østby* med *Vesle-Trånås*, og den tidligere eier av *Østby*, *Otter Olsen*, fikk samtidig bygsel på *Gryteland* 1779. Han døde 1801, 84 år gammel. Hans sønn *Ole Ottersen* fikk så bygselbrev på gården. Da han døde 1824, blev enken *Johanne Thoresdr*, gift med *Baltzer Olsen Skuterud*, som da bygsler gården. 1845 kjøpte han gården; kjøpesum 700 spd. Sønnen *Christian Baltzersen* kjøper gården 1864, gift med *Andrine Larsdr. Eikjol, Karlsrud*. 7 barn:

1. *Lauritz*. 2. *Julie* (ugift). 3. *Karen Olava*, g. m. lærer *Johannes Frogner*. 4. *Anne*, g. m. *Johan Vaslestad*. 5. *anton*. 6. *Edvard*. 7. *Konstanse*.

1887 overtok sønnene *Anton* og *Edvard* gården i fellesskap. 1891 overtok *Edvard* gården alene. 1930 hans skjøte til *Holm Tømt*.

Kråkstad Prestegård.

De hyppigst brukte former av navnet i middelalderen (før 1537) er: *Kraku*stadir (*Krakostadir*) og *Krak*astadir (*Krakæstidir*). Navnet kan forklares på 2 måter. 1. Går vi ut fra *Krak*astadir, er første ledde *Kraka* - en bøiet form av mannsnavnet *Kraki* eller *Krake*. 2. Går vi derimot ut fra *Kraku*stadir, er første ledde bøiet form av substantivet *kráka*, som da må antas enten å ha vært et gammelt navn på *Kråkstad-elva*, eller brukt som tilnavn på en mann. Begge formene: *Krak*astadir og *Kr*ákustadir kan ha ført til den nuværende uttale; men den siste (*Kr*ákustadir) har gjennomgående de eldste vidnesbyrd for sig og må antas som det sannsynligste.

der har oprinnelig vært 2 *Kråkstad*-gårder, *Vestre* og *Østre Kråkstad*. Bare *Vestre Kråkstad* var oprinnelig prestegård; men allerede før 1400 var *Østre Kråkstad* lagt til prestebølet. *Bygda* har fått sitt navn fra denne gård. – Da gården var prestegård, var den ikke skyldsatt før 1723. *Matrikelkommisjonen* 1723 anslår den skyld til 3 ½ skippund. Den anfører: ”God jord; skog til hus, gjerde og brenne. sår 2 t. blandkorn, 40 t. havre; avler 100 lass høi; besetning: 6 hester, 22 kyr, 18 sauer. 1 husmann med jord.” *Jens Krafts* beskrivelse 1820 sier: ”*Kråkstad* prestegård, av skyld 1 skpd. 15. lispd. tunge. Den har god jord. Dens kornutsæd er 25 t. Den har en besetning av 5 hester, 20 kjøer og 16 får, skog til husformødenhet, og 5 underliggende plasser.” Fikk 1839 nytt nr. 10, ny skyld 14 daler, 10 skilling; revider skyld 1886: 44,57 mark.

Omkring 1880 hadde den 9 husmannsplasser: *Smedsrud*, *Zion*, *Håbet østre* og *vestre*, *Haugen*, *Vollebekk nordre*, *søndre* og *østre*, *Myra*. – I følge lov av ”19de juni 1882 om salg av det overflødig av embedsgårder” blev 1889 frasolgt følgende deler:

Bruksnr.2. *Kråkstad søndre*, skyld 5,57, til *K. M. Berg* (kr. 11 160).

Bruksnr.3. *Østengen*, skyld 1,20, til baneformann *Hansen* (2 510).

- Bruksnr.4. Vollebekk ø., skyld 1,53, til Hans Antonsen (2 600).
Bruksnr.5. Vollebekk s., skyld, 1,85, til Martin Johannessen (3 800).
Bruksnr.6. Vollebekk n., skyld 1,46, til Hans Gundersen (3 100).
Bruksnr.7. Myra, skyld 1,46, til K. Vebjørnsen Bjerke (3 800).
Bruksnr.8. (og 11) Haugen, skyld 1,03, til Andreas Nilesen (1 400).

Til sammen vel 350 mål innmark.

Senere er solgt fra: Håbet (1914) til Anders Gulbrandsen, og Sion (1923) til Anton Larsen.
Angående bebyggelse o.s.v henvises til I del.

Glenne.

Eldre former: a Glænno 1332. a Glenno 1492. Glende 1578; dannet av glenna, som betyr åpen plass, lysning i skog eller mellom klipper.

Gården har hørt til Kråkstad prestegård, og er derfor ikke særskilt matrikulert i eldre matrikler. Der fins flere gamle brev trykt i D. N. som vier at der har stått strid om bruksretten til gården. 1723 reises for siste gang odels søksmål til gården: Sogneprest *Stub* var innstevnet av *Svend Dyster* ”i anledning Glenne ødegård som har vært brukt under Prestegården”. *Svend Dyster* hevdet at hans faders farfaders fader *Lars Jacobsen* hadde pantsatt den til daværende sogneprest hr. *Jens (Kjeldsson)* for 30 rdl., og nu erklærte citanten som en odelsmann at han vilde innløse nevnte ødegård Glenne for pantepengene 30 rdl. *Stub* inngir kontra-stevning og fremlegger to 6 manns-dommer dat. 1590 og 1593 om at Glenne med rette bør tilligge Prestegården. Dom: Da *Svend Dyster* ikke har motbevist eller fått underkjent disse 2 dommer, og der er gått så lang tid efter dommen uten anke, så bør fremdeles Glenne forbli under Kråkstad prestebol til all den nytte og bruk som loven tillater, og *Svend Dyster* ha sin formente og innbilte løsningsrett aldeles frakjent. (Tingbok 33, s. 129 og Utrykte diplomer: Kråkstad prestebol. Riksarkivet).

1761 fikk klokke *Nicolai Nicolaisen Behmer* bygselbrev på gården (se I s. 315-16), og gården har senere fulgt hans ætt i 4 generasjoner til 1904.

Nicolai Behmer, f. 1726, † 1805, g. m. *Johanne Olsdtr. Hebekk*. Deres sønn *Jens Nicolaisen* brukte gården efter faren; 1839 fikk han skjøte på gården. Hans barn:

1 *Anders Jens Glenne*. 2. *Nicolai Glenne*. 3. *Sophia*, Oslo. 4. *Mathea*. 5. *Johanne*, Kråkstad-plass. 6. *Margrethe*., Glenne i Spydeberg. 7. *Agar Glenne*. 8. *Karen*, g. m. *Jon Nygård*, Aker. 9. *Elen*, g. m. *Casper Olsen Frogner*. 10. *Gunhild*, g. m. *Hans Skårud*, Spydeberg.

1863 blev gården delt, idet *Jens Nicolaisen* selger nordre del til sønnen *Anders Jensen* og søndre del til sønnen *Nicolai Jensen*.

Bruksnr. 1. Glenne nordre: *Anders Jensen* som overtok denne del 1863, g. m. *Karen Halvorsdtr*. Ingen barn. Efter deres død blev gården 1885 solgt til *Martin Hansen Solberg*. 1909 skjøte fra dennes dødsbo til *Harald Sundby*. 1910 selger han til *Christian Holmsen*. 1918 dennes skjøte til *S. Bjerke*. 1920 dennes skjøte til *Anton Karlson* og 1922 dennes skjøte til *Carl Andersen*.

Bruksnr. 2. Glenne søndre. *Nicolai Jensen* overtok denne del 1863. 1867 skjøte fra skifteforvalteren i hans bo til svogeren *Anton Christiansen*, g. m. *Agar Jensdtr. Glenne*. 1904 skjøte fra enke *Agar Jensdtr.* til *Lauritz M. Oddestad*. 1925 dennes skjøte til *Magnus Oddestad*.

Bjastad.

E. f.: i Biarstodom 1400. Biøstادت 1578. Biastad 1593. Biastadt 1600. Børstad 1700.

Bjastad 1723. Etter den eldste opbevarte form må navnet oprinnelig ha vært Bjárstaðir. Første ledde av boer eller byr, som betyr gård. Altså betyr navnet: ”Sted til anlegg av en gård.”

Fullgård; gammelt nr. 29, gml. skyld 1 skippund. 1723 anføres ”Måtelig god jord; ingen skog. Sår ¼ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 16 lass høi; 2 hester 7 kyr 5 sauer.” Fikk 1839 nytt nr. 12, nyskyld 4 daler 15 skilling; revidert skyld 1886: 9,63 mark.

Var krongods i 1600-tallet; omkring 1700 er det blitt bondegods, tilhører da Bøler-Gryteland-ætten. *Lars Nilsen Bøler* får skjøte på gården 1713. Han inngår 1720 makeskifte med *Ellef Rolfsen Østby*: *Ellef Rolfsen* får Bjastad og *Lars Nilsen* får ½ Tømt. *Ellef Rolfsen* (bodde på Østby) hadde gården 1734, da han solgte den til kirke-eieren *Ole Guttormsen Nordbøe* på Tomter for 264 rdl. Han selger den 1748 til sin svigersønn *Peder Abrahamsen Dehli*, g. m. *Marie Elistabeth Olsdr. Nordbøe*, for 300 rdl. Hun døde 1766. 3 barn:

63. *Marie Helene Pedersdr.*, f. 1748, g. m. *Jens Arnesen Midsem*.

64. *Elen Kristine Pedersdr.*, f. 1754.

65. *Abigael Pedersdr.*, f. 1760.

Gården blev ved skiftet taksert til 600 rdl. Boets formue 900 rdl.

Enkemannen blev 1770 g. m. *Barbro Arnedstr. Midsem*. *Peder Abrahamsen* døde 1773, 65 år. I sitt annet ekteskap med *Barbro Arnesdr.* 1 sønn, *Peder Pedersen Berger*.

Enken *Barbro Arnesdr.* blev 1774 gift med *Svend Svendsen Haga* som så blir eier av Bjastad. Hun døde 1785, 40 år. – *Svend Svendsen* beholdt gården 1806, da han solgte den til *Peder Erichsen Opsal* (Fra Sydeberg; hadde hatt Opsal 1802-06), som hadde gården til 1811, da *Ener Larsen Holt* kjøpte den for 4500 rdl.

Da han 1826 overtok odelsgården Holt etter sin far solgte han Bjastad sin mor *Olea Maria Nicolaidtr.*

1838 overtar hennes eldste sønn *Johan Larsen* (g. m. *Maren Hansdr. Dyrerud*) (sønn av hennes første ekteskap med *Lars Webjørnsen Stønnerud*) gården; selger den igjen 1840 til sin svoger *Peder Andreassen Holt*, g. m. *Lene Larsdr. Holt*. – Ved skifte etter dem 1880 blev gården utlagt sønnen *Lars Anton Pedersen*.

1895 auksjonsskjøte til *Johan Svendsen Østby*. Etter hans død 1907 blev gården solgt til *C. Budde*, som 1915 igjen solgte til *Petter Schou*. 1924 dennes skjøte til *John Gjølberg*.

Nordli 12² blev utskilt 1831 (gammel skyld 2 lispd.), og solgt til skoleholder *Anders Nilsen Maalhus*.

Tomter.

Utt. ”Tå’ m m t æ r”. E. f. a Tompton 1341, i Tomt, i Tomtom 1348, Thopmter 1575. Thombter 1593. Tomter 1723. Opr. f. Tomtir, som er flertallsform av substantivet tomt, en sideform til tupt og betyr hustuft, hustomt; altså samme ordet som Tømt, gr. nr. 68, bare at her er brukt flertallsformen. Av selve navnet er det vanskelig å slutte noget om alderen, men beliggenheten av denne gård (og Tømt) synes å tyde på høi alder, muligens de eldste lag.

Fullgård; gammelt nr. 28, skyld ¼ skippund, som matr. komm. 1723 foreslår nedsatt med 7 lispd.; den sier ”Måtelig god jord, skog til husfornødenhet; sår 1 kvartel blandkorn, 8 t. havre; avler 17 lass høi; 1 hest, 6 kyr, 6 sauer. 1 husmann med jord.” Fikk 1839 nytt nr. 13, skyld 5 daler 4 skilling – altså sterkt nedsatt; se I s. 137. Revidert skyld 1886: 12,30 mark.

Var delvis kirkegods. – Når i eldre tider en del av en gård hørte til kirken, gjorde man det som regel på den enkle måten at kirken fikk i årlig avgift en tilsvarende del av landskylden. Hadde en gård en skyld på 25 lispund tunge : tungt godt korn, og kirken eide 10 lispund i gården, fikk den 10 lispd. (eller tilsvarende verdi) i årlig avgift. Bare i enkelte tilfelle

var det bestemt hvilke jorder tilhørte kirken. Da sa man at kirken eide 10 lispd. ”steint ok reint”. For Tomters vedkommende var det ordnet på den siste måten: i et brev fra 1341, trykt i D. N. I nr. 275, fins anført delet mellom kirkens del og gårdeierens, og der anføres alle huser, veirettigheter, rett til andel i elvenesene, rett til å sette op kvern o.s.v. – Ved slutten av middelalderen hørte 10 lispd. i gården til *Kråkstad kirke*, 5 lispd. til *Kråkstad prestebol*, mens 10 lispd. var i privat eie. – Fra 1690 kan vi følge eierne:

1692 fikk sogneprest *Heide* skjøte på privatjorden i Tomter, 10 lispd., ”netop syndenfor Prestegården beliggende, hvorpå klokkeren *Simen Jørgensen* forhen haver været beboende”. Skjøtet er utstedt av *Mads Christophersen Nordby* (i Nordby). Preste-enken *Maren*, salig hr. *Peder Heides*, selger det 1723 til kaptein *Jopvitz*, som samtidig får bygselbrev på bygseljorden. 1724 kjøper kirkeeieren major *Hansteen* gården. Da han eier kirkene, eier han altså også de 10 lispund som lå til kirken. Han selger den 1728 (?) til kaptein *Fredrik Urne*, som 1731 selger til *Jon Olsen Kålås*.

1733 kjøper kirke-eieren *Ole Guttormsen Nordbøe* gården. Han bor der til sin død 1771. Var gift 1. *Marie Helene Schrøder*. 1 datter, Marie Elisabeth, g. m. Peder Abrahamsen Bjastad. Gift 2. *Marie Conradine Larsdtr. Aamodt*. 1 datter, Helene Marie g. m. 1) Hans Jensen Jaer. 2) Ole Hansen Haga.

Skiftet etter *Ole Guttormsen Nordbøe* 1771 viser at han var en meget holden mann, meget verdifullt søl, mange utestående fordringer. Han hadde bl. a. tjent adskillig ved å selge kirkenes jordgods (*Alfheim*, *Lie*, *Stegenstad*, *Sander* (en del), *Åros*, *Stunner*). Kirkene blev ved skiftet verdsatt til 1000 rdl. 1771 blev datteren *Helene Marie Olsdtr.*, enke efter Hans Jaer, gift med *Ole Hansen Haga*, som overtok gården Tomter og hennes andel i kirkene. (Hans Jaer døde 1776, 73 år gammel! Enken var 47, og hennes annen mann Ole Haga var bare 22 år!)

1786 selger han gården til *Christopher Jaer* (overtok selv Haga). Han selger den igjen 1792 til *Hans Andersen Frognerlund*, g. m. *Anne Pedersdtr.*

Ved hans død 1821 tilfalt gården *Svend Hansen Asper*, som var gift med den avdødes eneste barn *Agar Hansdtr.*, barn: *Andreas Svendsen Asper*. *Hans Svendsen Tomter*, *Glenne*. *Johannes Svendsen Tomter*. *Elen Birgithe*, g. m. *Lars Johannessen Rød*.

I 1833 blev gården delt, idet *Glenne* blev skilt ut og solgt til sønnen *Hans Svendsen*.

Hovedbølet *Tomter*: Efter *Svend Hansens* død kjøper yngste sønnen *Johan Svendsen* gården i 1836 for 600 rdl. + livøre til enken *Agar Hansdtr.*, verdsatt til 34 daler årlig. *Agar Hansdtr.* døde 1859.

1860 fikk *Johan Svdsen* kongl. skjøte på den del som hittil hadde tilhørt prestebølet; kjøpesum 600 rdl. + årlig jordavgift. 1871

Johans Svendsens skjøte til *Andreas Olse Kopperud*. 1901 dennes skjøte *Jacob Christian Dingstad*.

Glenne (om navnet se g. nr. 11) blev frasolgt hovedbølet 1833 til *Hans Svendsen*, g. m. *Andrea Magdalena Jensdtr. Sigtun*. 1849 selger han til sin svoger *Holm Jensen Sigtun* (ordfører), var gift med *Ragnhild Jensdtr. Nordby*. Han døde 1867. Enken selger 1870 gården den til *Carl Vebjørnsen Bjerke*, g. m. *Else Mathea Svendsdtr. Glenne*.

1911 dennes skjøte til sønnen *Svend Carlsen Bjerke*.

Harastad.

Utt.: ha'r(r)asta. E. f.: Harastadha 1341, Herrestadt 1578, Herestad 1593, Herrestad 1723. Oprinnelig form antagelig *Herastaðir*, av *heri* = *hare*, brukt som tilnavn på en mann. (*hare* hette på gammelnorsk: *heri*). Om *stad*-navnene: I. s. 114, 119-20.

Fullgård; gammelt matr.nr. 9, gml. skyld 2 skpd., som 1723 forslås nedsett med ¼

skpd. Da anføres: ”Måtelig jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn, 14 t. havre; avler 30 lass høi; har 4 hester, 10 storfe, 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 14, ny skyld (begge gårder tilsammen) 8 daler 1 ord 8 skilling; betraktelig reduksjon, se I. s. 137- Revidert skyld 1886: 20,68 mark.

Gården har aldri vært kirkegods. På 1600-tallet er den selveiergods. Eieren i 1640-årene, *Rasmus Harestad*, var bygdelenmann; neste eier, *Halvor Jonsøn*, overtok gården omkr. 1650. Han var svigersønn av lensmann *Rasmus Harestad*, var kommet fra Jørenrud i Ski.

Efter Halvor Jonsøns død 1698 overtar sønnen *Torkjeld Halvorsen* gården. Han deler gården omkr. 1720 mellom sønnen *Halvor Torkjeldsen* og svigersønnen *Torer Amundsen*, g. m. *Marte Torkjeldsdr.*

14¹: Vestre Harastad.

Torer Amundsen døde 1756: sønnen *Hans Torersen* overtar gården for 250 rdl. (Hans søsken : 1) *Torkjeld Torersen Rådim*. 2) *Anne*, g. m. Christen Svendsen Vang. 3) *Ingeborg*, g. m. Johannes Jensen Reitvet). *Hans Torersen* var gift 2 ganger: 1. g. m. *Anne Rasmusdr.* 2. g. m. *Gertrud Johannesdr.* 4 barn: 1. *Thorer Hansen*. 2) *Anne*, g. m. Nilsen Svendsen Kaksrud (Kroer). 3) *Ingeborg*, g. m. Johannes Jørgensen Stokstad (Ski). 4) *Anne* (av 2. ekteskap), g. m. Johannes Samuelsen Furuseth (Aker).

Hans Torersen døde 1805, 89 år. Sønnen *Torer Hansen* overtar gården for 1900 rdl.; var g. m. *Kari Paulsdr. Frestad*.

1821 selger *Torer Hansen* gården til sønnen *Paul Torersen* (Næs) for 400 spd. + livøre for sig og sin kone.

Paul Torersen, gift 1) *Agar Andersdr. Alvim* († 1831), gift 2) *Gunhild Andersdr. Alvim*. 3 barn: 1. *Hans*. 2. *Andrine* (Andrea), g. m. lærer *Målhus* på Holt. 3. *Gunhild*, død ugift.

Paul Torersen døde 1870. Sønnen *Hans Paulsen* var død; datteren *Andrine Paulsdr.* overtok da gården (hun kalle *Andrine Paulsdr. Holt*, da hun var enke efter *Målhus* på Holt). Hun hadde gården til sin død 1904. Den blev i endel år brukt av datteren *Agars* ektefeller. 1904 fikk *Agar* skjøte; hennes sønn *Abraham* hadde gården 1906-11; enken *Jeanette*, f. *Jensen*, solgte den 1912 til *Hans Stensrud*. 1921 dennes skjøte til *Einar Dehli*. 1924 dennes skjøte til *Karl Skallerud*.

14² Tronsrud blev utskilt 1825 da blev solgt til garver *Ole Sørensen*. Senere eiere: *Andreas Johannessen* 1847-52. *Christian Hansen Dyrerud* 1852-71. *Jens Roll erlandsen* 1871-96. *Emil Anton Skjærsager* 1896-1911. *Anna* og *Marie Olsen* fra 1911.

14³. Sandbakken frasolgt 1861. *Jens Andreassen* 1861-66. *Henrik Pedersen* 1866-1900. *Hans Andersen* 1900; samme år til *Kristian Isaksen*. 1905 til *Karl Jensen*. 1907 til *Oluf Jørgen Hatland*. 1910 til *Johannes Olsen*.

14⁴. Østre Harastad.

Som nevnt ovenfor, blev gården delt omkr. 1720. *Halvor Torkjeldsen*, som overtok denne del, gift med *Berte Pedersdr.*, hadde gården til 1755, da han overdrog den til sønnen *Torkjeld Halvorsen*, g. m. *Maren Aslesdr.*, de gamle forbeholdt sig plassen Myrvoll; dessuten skulde den nye eier skaffe dem årlig halvtresindstjuge (50) kjerv lauv, 25 kjerv ospelauv og 25 kjerv bjerkelauv, bråteland til å så 1 setting rug i, samt fritt la dem høste det høi ”som faller i den såkalte Stenbråte i Nordengen”.

1770 selger han gården til *Hans Arnesen Asper* for 1100 rdl.; han selger året efter gården til *Svend Jensen Asper*, gift 1. med *Marte Nilsdr. Berger*, † 1771, gift 2. med *Anne Paulsdr. Frogner* (n.). 2 sønner: *Svend*, f. 1764. *Torger*, f. 1766.

1797 overtar eldste sønnen *Svend Svendsen* gården for 1550 rdl.; gift 1798 med enken *Anne Michelsdr. Asperud*. Deres datter *Margrethe Svendsdr.* blev 1821 gift med *Torer Andersen* fra Nordre Kroer, og de overtok så gården. (Han kjøpte og la til gården et skogstykke fra Kroer).

1840 makeskifte mellom Bjørke i Ski og Harestad: *Christian Larsen Ense* på Bjørke overdrar denne gård til *Torer Andersen* og får selv vederlag Harestad med

nevnte skogstykke av Kroer skog. Bjørke taksert til 3000 spd.; Harastad 2700 spd. (Torér Andersen døde på Bjørke 1855).

Christian Larsen var gift med *Anne Jacobsdtr Halstad*.

1860 skjøte var *Christian Larsen* enke *Anne Jacobsdtr.* til svigersønnen *Ole Johannessen* på denne gård for 2300 spd. + føderåd. *Anne Jacobsdtr.* døde 1864

Ole Johannessen Harastad døde 1865; enken *Marte Christiansdtr.* satt med gården til sin død 1892. Sønnene *Kristian* og *Johan Olsen* overtok da gården i fellesskap; året etter (1893) overtok *Kristian Olsen* det hele. 1906 i hjemmelsdokument fra *Kristian Olsen* til *Olaves Hansen Stokstad* (Ski), som 1907 selger den til *P. P. Hammer*. 1912 hans skjøte til *Julius* og *Ingvald Olsen*, som 1915 solgte til *Andreas Mørk*. 1920 skjøte fra avdøde *Andreas Mørks* arvinger til *Carl Aamodt*.

Opsal.

Uttales O' k k s æ l, med tykk l. Eldre former: Obsall 1530. Opsall 1578. Opsahl 1723. Oprinnelig: U p p s a l i r, og betyr her: "Høitliggende gård".

Fullgård; gammelt matr.nr. 26, gml. skyld 1 ½ skippund, som 1723 foreslås forhøiet med ¼ skippund. Da anføres:

"Måtelig god jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn, 16 t. havre; avler 30 lass høi; 3 hester, 10 kyr, 6 sauer. 1 husmann med jord." Fikk 1839 nytt nr. 15, ny skyld 7 daler 3 ort 18 skilling. Revidert skyld 1886: 17,06 mark.

Har aldri vært kirkegods; ellers vites intet om dens eiere før omkr. 1650: *Mogens Gregersen*, f. 1604, † omkr. 1670. Hans sønn *Tommess Mogensen* overtar gården omkr. 1670. g. m. *Lene Kiönigsdtr.*, visstnok fra Reklingsholm i Råde. 7 barn:

1. *Anders Tommessen Mørk*. 2. *Jens Tommessen Midsem* n. 3. *Ole Tommessen Hebekk*. 4. *Marte Tommesdtr. Østvet*. 5. *Anne*, g. m. *rasmus Larsen Reitvet*. 6. *Marie*, g. m. *Hans Hansen Sigtun*. 7. *Eli*, g. m. *Lars Olsen Nordby* i Ski.

Lene Kiönigsdtr., g. 2. gang med *Hans Rasmussen Reitvet*, † 1731. 2 barn: 1. *Tomas Hansen Østvet*. 2. *Marie Hansdtr.*, g. m. *Anders Svendsen Opsal*.

Hans Rasmussen, † 1731. Han hadde også Østvet og Tallaksrud. Enken *Lene Kiönigsdtr.* beholdt gården til 1738, da svigersønnen *Anders Svendsen* kjøpte den. *Lene Kiönigsdtr.* døde på Reitvet 1741, 87 år.

[I 1733 blev der reist odelssak om gården: *Nils Kiönigsson* fra Reklingsholm i Råde, mente å ha odels- og åsætesretten til gården og "citanten derefter anviste og indførte udi Retten trende Punge med Penge¹⁾ som han sagde at være 140 Rigsdaler udi, og vilde fornemme om hans Contra-Parter samme for Gaarden Opsal vilde modtage". Derpå fremlas i retten det odelsskjøte som hans far hadde utstedt, og det var datert 21. mai 1707, mens presteattesten viste at sakssøkeren var født høsten 1707, altså e f t e r salget, og følgelig ingen rett hadde til gården].

Svigersønnen *Anders Svendsen*, som kjøpte gården 1738, var gift 1) med datteren *Marte Hansdtr.* (Hun hadde før vært gift med *Ole Tallaksrud*). 2 med *Anne Hågensdtr.* fra Kroer.

1761 fikk sønnen *Svend Andersen* skjøte på gården. g. m. *Johanne Fredriksdtr. Aamodt* på Tomter. 6 barn: *Fredrik*, *Ole*, *Andreas*, *Abigael*, *Marte* og *Helene*. *Svend Andersen* døde 1786. Eldste sønnen *Fredrik Svendsen* fikk skjøte 1790, g. m. *Gunhild Vebjørnsdtr. Vål*.

1802 selges gården til *Peder Erichsen* (fra Spydeberg), som 1806 selger den igjen til *Paul Olsen Frogner*. (*Peder Erichsen* kjøpte Bjastad). *Paul Olsen*, g. m. *Abigael Michelsdtr. Asperud*. 1 datter, *Christiane*. De blev separert 1812; *Paul Olsen* solgte da gården til *Even Olsen Løken* (innflytter), som 1817 selger den til *Peder Helgesen* fra Jaren i Tomter; gift 1810

1) Ved odelssøksmål skulde løsesummen erlegges kontant.

med *Anne Marie Svendsdtr. Østby*. † 1820. 3 døtre: 1. *Helene* (g. m. Christian Kverner). 2. *Juliane* (g. m. Abraham Sørensen Linnestad). 3. *Ingeborg* (g. m. Andreas Jensen, Vaten i Spydeberg. *Peder Helgesen* 1822 gift 2. g. med *Kristine Hansdtr. Mellegård*).

1839 selger han gården til proprietær *Jens Roll Erlandsen* (på Grønsvet) for 4000 spd.; selv hadde han overtatt den for 2000 ved skiftet 1823. (*Peder Helgesen* flyttet til Svikebøl i Tomter).

Jens Roll Erlandsen seøger igjen 1840 til student *Johan Simon Wåler* (4300 spd.), som 1842 selger til *Hans Haslum*. (De byttet gårder: *Wåler* overtok *Haslums* gård *Norderås* for 8000 spd. og *Haslum* overtok *Opsal* for 5000 spd.). – Han var fra *Haslum* i *Bærum*, sersjant, *Eidsvollsmann* 1814, blev 1854 opsynsmann ved riksbygningen på *Eidsvoll*; døde 1875 og ligger begravet på *Eidsvoll kirkegård*. – Han solgte 1848 gården til *Jakob Anton Andersen Gryteland* for 5500 spd.; g. m. *GunhilPaulsdtr. Solberg* (Ski). Han døde 1874. 5 barn: *Anders, Julius, Alette Julie, Constanse Amalie, Milla Pauline, Janne Otilie*.

Enken blev gift med *EdvardHansen Kålstad*. 1881 dennes skjøte til *Karl Bernhard Gryteland*, som 1888 solgte gården med besetning og redskaper til sin far *Thorvald Gryteland*, † 1926, g. m. *Klara*, f. *Harestad*. 5 barn: *Ole Thorvald, Marta Olava, Anna Marie, Knut Martin, Karl Jakob*.

Vål.

i de eldste tider har folk ryddet jorden ved å brenne trærne, da de ikke hadde redskaper til å felle trærne på annen måte. Et slikt stykke land som var avsvidd, der stubbene stod igjen, kalte de en "vål". Navnet er meget utbredt på Østlandet, men brukes helst i flertall: f. eks. *Våler, Våle*. I entallsformen kjennes det bare i et tilfelle utenom dette.

Fullgård; gammel matr.nr. 25, gml. skyld 1 ¼ skippund; foreslås 1723 nedsatt til 1 skpd. Da anføres: "måtelig god jord; skog til gjerde og brenne; sår 2 skjepper blandkorn, 8 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 10 kyr, 8 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 16, ny skyld 7 daler 2 ort 11 skilling; revidert skyld 1886: 18,02 mark.

Var kirkegods; hørte omkr. 1340 til *Clemetskirken* i Oslo, blev senere overført til *Halvardskirken*, hvor det hørte til "Ås Prebende". Ved reformasjonen 1537 blev det tillagt sognepresten i Oslo. – I 1791 blev det ved kongl. resolusjon bestemt at alle kompanichefer i Norge skulde få chefsgårder av kronens eller beneficert gods. "Hovedhensigten med de efter Rescriptet af 2den September 1791 til Compagnie Cheffs Boliger ved de norske Regimenter udnævnte Bøxelgårde gaaer ikke egentlig derhen, at Copagnie Chefferne skulde derved tilflyde Forøgelse i deres Indkomme, men fornemmeligen at de ved denne Indretning maatte blive betrygghet efterhaanden at faae sikker Boepæl i Compagnie Districterne –". *Vål* blev da omkr. 1820 utlagt til chefsgård. (disse chefsgårder er nu næsten alle solgt. De fleste blev solgt 1900).

1637 lensmannsgård: lensmann *Peder Vål*. – Omkr. 1720 var der 2 brukere på gården: a) *Tor Vebjørnsen* brukte ½, og b) *Nils Gislesen* den annen halvdel. Dette forhold med 2 brukere fortsetter til 1786. [bilde s. 47] "Vål, efter tegn. av arkitekt *Prestrud*." Brukere på b): *Nils Gislesen* til 1737. Sønnen *Jacob Nilsen* 1737-86.

Brukere på a): *Tor Vebjørnsen Skotbu* til 1737; sønnen *Svend Toresen* til 1760; dennes sønn *Vebjørn Svendsen* får bygselbrev 1760 på første halvdel og i 1786 også på annen halvde, så han dermed har hele gården; 1761 g. m. *Gunhild Svendsdtr. Sørum*. 6 barn:

66. *Vebjørn*, var skoleholder 1797-1807 (I. s. 329), kom til *Brekka*, kalles gjerne *Vebjørn Brekka*.

67. *Margrete*, g. m. *Hans Jensen Molbech Asgjerrud*.

68. *Gunhild*, g. m. *Fredrik Svendsen Opsal*.

69. *Agar*, gift til Bjerke i Frogn.

70. *Anne Kirstine*, g. m. Osmund Andersen Eldor, Ås.

71. *Sophie*, g. m. Andreas Rød, Kroer.

Da gården 1820 blev utlagt som *chefs gård*, for det follaugske kompani, flyttet den gamle bruker *Vebjørn Svendsen* til sin svigersønn på Rød i Kroer, der han døde 1824.

Kaptein *Blickfeldt* overtok gården 1820; var stortingsmann 1830.

Kaptein *Blickfeldt* overtok gården 1820; var stortingsmann 1830; var formann i matrikelkomm. som utarbeidet matrikkelen 1839. Hans efterfølget på Vål var kapt. *Munch*, i 1860-70 årene. Etter ham blev gården brukt av forpaktere, til 1900, da den blev privat-eiendom; kaptein K. F. Kase fikk kongl. skjøte på den for 40 000 kr. 1903 dennes skjøte til *Hans Naverstad*.

Stønnerud.

Også skrevet *Stenerud*. Eldre former; *Steinororud* 1400. *Stiennerud* 1578. *Stienerud* 1600. *Stennerud* 1700. *Steenerud* 1723. Oprinnelig: *Steinvararud*, hvor 1ste ledd er kvinnenavnet *Steinvor* (i genetiv: *Steinvarar*); altså ”Steinvors rydning”. Om *rud*-navnene se I. s. 114-15 og 121.

Fullgård; gammelt nr. 48, gml. skyld 1 $\frac{1}{4}$ skippund. Matr.-komm. 1723 anfører: ”Måtelig god jord, skog til husfornødenhet; sår $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 10 kyr, 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 17, ny skyld 7 daler 2 ort 11 skilling; revidert skyld 1886: 20,21 mark.

Var *proprietærgods* i 1600-tallet. 1647 tilhører den kjøbmann *Helle Berthelsen* i Osle, senere tilhørte den *Thrane* på Moss til 1727, da de 2 brukerne *Gudbrand Torgersen* og *Gjerk Svendsen* fikk skjøte på hver sin halvdel; 155 rdl. for hver.

1739 selger *Gudbrand Torgersen* på gr. av sin høie alder sin halvdel til naboen *Gjerk Svendsen*, som var hans svigersønn, så *Gjerk* er ene-eier. – *Gudbrand Torgersen* og hustru *Åse Gundersdtr.* flyttet til sin svigersønn *Rasmus Svendsen Berger*. – *Gjerk Svendsen*, g. m. *Gunhild Gulbrandsdtr.* † 1742. Deres barn: *Svend*, f. 1723, *Rasmus*, f. 1725, *Marthe*, f. 1730, g. m. *Helge Dideriksen Bakker*, *Vebjørn*, f. 1733, *Gisle*, f. 1736 (*Drømtorp*), *Gunhild*, f. 1740.

1760 overtar nestyngste sønnen *Vebjørn Gjerkksen* gården; g. m. *Karen Larsdtr. Asperud*. han død 1778, enken beholdt gården til sin død 1788, da overtok den eldste av deres 2 gjenlevende sønner *Lars Vebjørnsen* gården; en yngste bror, *Jens Vebjørnsen*, kom til *Sigtun*. De øvrige 5 søsken døde i ung alder.

Lars Vebjørnsen, gift 1. g. 1785 med *Margrethe Nicolaidtr. Behmer*, † 1800, 2. g. med dennes søster *Olia Maria Behmer*. 4 barn: *Gunhild*, f. 1786. *Nicolai*, f. 1791. *Vebjørn*, f. 1794. *Karen*, f. 1796. *Lars Vebjørnsen* døde 1804. Enken blev 1805 g. m. *Lars Pedersen Store Holt*.

Gården blev nu delt, idet *Stønnerudfjordingen* blev solgt fra 1815 til *Vebjørn Larsen* (1869 dennes sønn *Jens*), mens broren *Nicolai Larsen* overtok hovedbølet. *Nicolai Larsen*, g. 1810 m. *Karen Kirstine Jensdtr. Sigtun*. Deres barn: *Lene Mathea*, f. 1810, *Jens Vilhelm*, f. 1813. *Lars*, f. 1815.

Omkr. 1850 blir hovedbølet delt i *Søndre* og *Nordre Stønnerud*.

Bruks nr. 1, *Nordre Stønnerud*: Etter *Nicolai Larsens* død får eldste sønnen *Jens Nicolaisen* skjøte på denne gård 1859 for 2625 spd. 1889 dennes skjøte til *Kristian Jensen*, g. m. *Anna Maria Trånås*. 1904 deres skjøte til *Johan Hæbek*. 1913 dennes skjøte til *Leonard Kure*. 1914 dennes skjøte til *Karl Tollefsrød*.

Bruks nr. 2, *Søndre Stønnerud*: *Lars Nicolaisen* fikk skjøte på denne gård av sin far 1857. Han var gift med *Abigael Andersdtr. Gryteland*. Han solgte gården 1889 til *Johan Antonsen Rud*. 1898 skjøte til *Johan Martinsen Lindal*. 1918 dennes skjøte til *Alfred A.*

Fladberg.

Dyrerud.

Også skrevet Dyrud, utt. dyre. Eldre former Dyrarud 1400, Dyrerud 1616, Dyrud 1723. Oprinnelig form Dyrarud, av mansnavnet Dyri; altså "Dyres rydning". Om alder se I. s. 114 og 120-21.

Var ødegård; gammelt matr. nr. 126, gml. skyld 7 ½ lispd., som 1723 foreslås forhøiet til 8 lispd. Da anføres: "Måtelig jord; sår 1 ½ skjeppe blandkorn, 5 t. havre; avler 7 lass høi; 1 hest, 4 kyr, 3 sauer. Fikk 1839 nytt nr. 18, ny skyld 2 daler 1 ort 15 skilling; revidert skyld 1886: 8,40 skyldmark.

Gården var kirkegods; omkr. 1400 tilhørte største delen Nonnesæter kloster i Oslo, resten var delt mellom Kråkstad kirke og Kråkstad prestebol. Fra utgangen av middelalderen tilhører 2 ½ lispd. Kråkstad prestebol, resten **dvs.** 5 lispd. med bygselretten over det hele, tilhører Kråkstad kirke. Da kirkene kom i privat eie (se I. s. 265), fulgte det tilliggende jordgods med.

1733 fikk brukeren *Christian Rasmussen* skjøte på gården, utstedt av kirke-eieren Ole Nordbøe for 110 rdl. (Landskyld for de 2 ½ lispd. som tilhørte Kråkstad prestebol, blev påheftet gården som en fast årlig avgift).

Christen Rasmussen, gift 1) med *Anne Gulbrandsdr.*, enke etter forrige bruker *Tord Andersen* († 1733). Hun døde 1750. Gift 2. g. med *Anne Hansdr. Sigtun*. Han døde 1768. 8 barn: *Thor*, f. 1733, *Elen*, f. 1736 (blev gift med Halvor Carlsen Bøler), *Christopher*, f. 1739, *Nils*, f. 1745, *Gunder*, f. 1748, *Anne*, f. 1753, *Hans*, f. 1760, *Marie*, f. 1764. Eldste sønnen *Thor Christensen* overtar gården for 400 rdl. Etter hans død 1781 kjøper broren *Nils Christensen* den for 500 rdl.

1797 skjøte til *Hans Olsen Myklerud* (Nesodden), gift med *Anne Christophersdr.*, datter av ovennevnte Christopher Christensen.

4 barn: *Christian*, *Berte*, *Karen*, *Maren*, g. m. Johan Larsen, Bjastad. Da Hans Olsen døde 1824, overtok sønnen *Christian Hansen* gården for 800 spd. + livøre til moren Anne Christophersdr., (årlig 4. t. hvare, 1 ½ t. rug, 1 ½ t. bygg, ½ t. erter, ¼ t. hvete, 2 t. poteter; 1 bismersp. lin, 1 b.pd. stry, 2 par sko, 5 b.pd. flesk, 5 b.pd. oksekjøt, fôr til 1 ku og 1 sau; hus med tilstrekkelig ved: 12 favner etter stort mål, samt til håndpenger 12 spd. årlig).

Christian Hansen var ugift; døde 1871. Gården blev da solgt til *Jørgen Jørgensen Østereng*, g. m. den avdødes søsterdatter *Gunhild Marie Vebjørnsdr.*

1906 *Jørgen Jørgenses* skjøte til *Kristian Hansen*. 1909 skjøte fra dennes enke til *Carl Veydahl*.

Rød.

Eldre former: a Rudi 1329, i Rudii 1370, i Rudi 1376. Rudt 1593. Røed 1723. Oprinnelig form: Ruð = rydning.

Dette gårdsnavn og Rud, gårds nr. 66, hadde altså oprinnelig samme form. Det skulde tyde på at i eldre tider, dengang rud-gårdene blev ryddet, mellom år 1000 og 1300, dannet de to strøk av bygda ingen enhet. I et brev 1376 kalles denne gård Rud sunnan kirkiuna **dvs** Rud syd for kirken. Siden har den ulike uttale ført til de to ulike skriftformer. – Fullgård; gammelt nr. 5, gml. skyld ¾ skippund (= 15 lispd.). Matrikelkomm. 1723 foreslår skylden forhøiet med 2 lispd. Den anfører: "Måtelig god jord, skog [**bilde s. 51**] **"Rød."** til husreparasjon, gjerde og brenne. Sår ½ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 8 kyr". Fikk 1839 nytt nr. 19, ny skyld 4 daler 16 skilling; revidert skyld 1886: 9,75

mark.

Var proprietærgods i 1600-tallet: tilhørte familien *Akeleye* på Kambo, omkring 1700 *Egedius Grot*, som sleger det til major *Nicolai Sibbern* (han bodde på Rustad i Ås, og eide dessuten Torderud i Ås). 1721 får *Anders Arvesen* skjøte på gården for 400 rdl.; dermed bondegods. Han døde 1722. Enken *Dårdi Sørensdtr.* 6 barn: *Otter, Erich, Anne*, † 1742, *Ingeborg*, g. m. sersjant Anders Pedersen Holt, Gryteland, *Helga*, g. m. Ole Henriksen Ås i Vestby, *Karen*, g. m. Christopher Rasmussen Nøkleby. – Eldste sønnen *Otter Andersen* overtar gården etter morens død 1747; g. m. *Berte Toresdtr. Haug* i Ås. 4 barn: *Anders (Li), Svend, Torchel* og *Hedvig*, g. m. Kjeld Svendsen Gryteland.

Otter Andersen døde 1777, Sønnen *Torchel Ottersen* overtar gården; gift 1. med *Sophia Andersdtr. Bjerke* s. Hun døde 1786. 3 barn: *Hedvig*, f. 1777, *Otter*, f. 1780, *Anders*, f. 1784. Enkemannen gift 2. jomfru *Karen Magdalena Welding*.

1812 solgte Torchel Ottersen gården til sønnen *Ottar Torchelsen*. Han blev 1808 gift med enke *Inger Marie Anstensdtr. Revaug* i Kroer, enke etter Johannes Andersen Revaug. Hun hadde i sitt 1. ekteskap 2 barn: *Anne Kirstine* og *Lars*.

1835 overtar stesønnen *Lars Johannessen* gården; gift 1829 med *Elen Birgithe Svendsdtr. Tomter*. 1854 gården delt: Rød (hovedbølet): skyld 2 dlr. 2 ort 10 sk. Rødsbråten: skyld 1 dlr. 3 ort 6 sk.

Rød (hovedbølet). 1854: *Lars Johannessen* selger til *F. W. Bertelsen* for 3000 rdl. 1860 dennes skjøte til *Ole Larsen Nes*, g. m. *Andrine Hansdtr.*, † 1860. De eide også Nes. 1864 får sønnen *Otter Olsen* skjøte på gården (2340 spd.). 1871 auksjonsskjøte til *Vilhelm Andersen* Biltvet eller Ski; han eide Rødsbråten. 1893 skjøte fra skifteforvalteren i Vilhelm Andersen Røds konkursbo til *Hagbart Johansen*.

Rødsbråten. 1857: Skjøte fra *Lars Johannessen* til *Vilhelm Andersen* Biltvet (eller Ski) (2800 spd.). 1893 skjøt fra skifteforvalteren i Vilhelm Andersen Røds konkursbo til *hagbart Johansen*.

Holt.

Utt. hølt. Eldre former: i Holte 1400, Holtt 1578, Holdt 1600, Holt 1723. Oprinnelig form: Holt og betyr ”skogholt, lund”. Hører altså til de naturbetegnende navn og kan være meget gammelt. Se I. s. 111-112. Der var allerede omkr. 1400 to Holtgårder.

Holt store. Var fullgård, gammelt matr.nr. 4, gml. skyld 1 skippund 5 lispd. som 1723 foreslås forhøiet med 5 lispd. Da anføres: ”Måtelig god jord; skog til husførnødenhet, gjerde og brenne, samt hjemmehavn. Sår ½ t. blandkorn, 11 t. havre; avler 30 lass høi; 2 hester, 10 storfr, 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 21, ny skyld 7 daler, 2 skilling; revidert skyld 1886: 15,37 mark.

Gården var ikke kirkegods i middelalderen. I 1648 eide *Hannibal Sehested* ½ skpd. i gården, han bytter det til kronen; denne part var så krongods (uten bygselrett) til omkr. 1730. Resten av gården, ¾ skpd., var proprietærgods til omkr. 1700, da brukeren *Lars Pedersen* opføres som eier, død ca. 1720; 1735 får *Ener Pedersen Treider* (bror av forrige?) skjøte på hele gården for 630 rdl. Det ½ skpd. som var krongods, var i mellemtiden innløst. (Bruker i årene 1724-35 var *Jørgen Hågensen*).

1756: *Ener Pedersen* og hustru *Sibille Lorentzdtr.s* skjøte til sønnen *Peder Enersen* for 550 rdl. Gift med *Inger Nilsdtr. Berger*. Deres barn: 1. *Lars* (Holt). 2. *Jahn Pedersen Løken* (s.). 3. *Ener* (Presterud, senere Østby i Kroer, g. m. *Anne Andersdtr.*, Søndre Bjere). 4. *Nils* (Hanekrop). 5. *Gunhild*, gift med *Nils Marcussen Næs*. 5. *Marte*, g. m. *Lars Larsen Bylterud*, Vestby. 6. *Sibilla*, g. m. *John Olsen Eng*.

1800 selger *Peder Enersen* gården til eldste sønnen *Lars Pedersen* for 3000 rdl. *Lars*

Pedersen var gift 2 ganger: 1) *Johanne Erichsdr.* 2) enke *Olea Maria Nicolaidtr. Stønnerud.* Hans barn: 1. *Ener Larsen Bjastad.* 2. *Gabriel Larsen* (Garder). 3. *Marie*, g. m. Engebret Pung i Garder. 4. *Inger Marie*, g. m. Jens Olsen Bjerke. 5. *Lene*, g. m. Peder Andreassen Holt, Bjastad.

1810 selger han skogstykket *Løkenskogen* (21⁷) til sin bror *Jahn Løken* (s.). Følger siden *Løken*. Ved skiftet efter *Lars Pedersen* (1826) overtar sønnen *Ener Larsen* gården (samtidig overlater han sin eiende gård *Bjastad* til moren); gift 1) (1809): *Johanne Marie Nicolaidtr. Behmer* († 1811). 2) *Marie Conradine Olsdr. Frogner* (s.).

Ener Larsen deler gården og selger:

1830: *Frestadhytten* (21⁵ og ⁶) til *Ole Jensen Frestad.*

1839: *Holt søndre* (21³ og ⁴) til *Anders Målhus.*

Fresatdhytten 215 og 6. Ved *Ole Jensen Frestads* død blev denne eiendom 1855 utlagt datteren *Johanne Olsdr.* for 450 spd. 1880 solgt til *J. Ellefsen Gjetsø* og *M. Midsem* for 7100 kr.

1882 delt, idet bruks nr. 5 blev solgt til *Ole Danielsen Asper* og bruks nr. 6 til *Martin Olsen*. Bruks nr. 5 solgt igjen 1892 til lærer *Johannes Frogner*. 1914 skjøte fra hans enke *Olava* til *Iver Nilsen*, og 1918 dennes skjøte til dr. *S. Sødring.*

Holt søndre, br. nr. 3 og 4.

Lærer *Anders Nilsen Maalhuus* kjøpte denne del 1836 for 400 spd. (skyld 8 lispd.). Se I. s. 337. Delt 1851, idet br. nr. 3 da blev solgt til *Lars Christiansen Grimsrød*. 1863 ved makeskifte til *Andreas Petterson.*

[bilde s. 54] "Holt."

1890 til lærer *Johannes Frogner*, som 1892 også kjøpte *Frestadhytten*. Se I. s. 360. Var fra *Frogner* (sønn av *Ole Johannessen*), var gift med *Olava Kristiansdr. Gryteland.*

1914 til *Olai Skallerud*. 1917 til *Anton Karlsen*. 1918 til *C. R. Johnsen*. 1923 til *Anna Abrahamsen.*

Br. nr. 4: Ved *Maashuus's* død blev den 1968 utlagt enken *Andrine Paulsdr.* (fra *harastad*), som 1871 selger den til *Jens Olsen Bjerke*. 1889 enken efter *Jens Olsen*, *Inger Marie Larsdr.* selger til *Elen Marie Jensdr. Nordby*. 1898 dennes skjøte til *Olaus Midsem.*

Store *Holt* med østre og *Myrvold* og *Solvang*, dvs: nr. nr 1, 2 og 8, det egentlige hovedbøl:

Størsteparten, det senere br. nr 2 blev sist i 1830-årene solgt til eieren av lille *Holt*; sønnen *Anders Andreassen lille Holt* fikk skjøte 1843, og hadde det til sin død 1874. Hadde også lille *Holt*. Om ætte se under lille *Holt*. Efter at sønnen *Oscar Holt* hadde hatt gårdene en del år, fikk frk. *Kvarme* auksjonsskjøte i 1901. Senere eiere: *Robert Fyhn* og hustru *Inger Ann Kvarme* til 1901. *Arthur Holt* til 1916. *Otto Finstad* 1916-17. *Hans* og *Torkild Nilsen* 1917-23, da *Johan Grimstad* fikk skjøte på den.

Bruks nr. 1. *Myrvold* blev 1842 solgt til *Johan Olsen*. 1852 skjøte fra dennes enke *Kari Amundstr.* til *Christian Thorkildsen*. 1892 auksjonsskjøte til baker *Nils Tandberg*. 1895 fra denne til *Nils Olsen Noer*. 1911 auksjonsskjøte til *Anton Olsen*, og 1918 fra denne til *Theodor Karlsen.*

Bruks nr. 8: *Solvang* er utskilt fra nr. 1 i 1900, skjøte s. å. fra *Noer* til *Oscar Larsen.*

Holt lille:

Var fjerdings. eller ødegård; gammelt matr. nr. 119, gml. skyld ½ skippund. 1723 anføres: "Middelmadig jord; sår 1 skjeppe blandkorn, 5 t. havre; avler 8 lass høi; 1 hest, 4 kyr, 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 20, ny skyld 2 daler 4 ort 5 skilling; revidert skyld av 1886: 4,99 mark.

Gården var proprietærgods i 17. årh. Tilhøre den rike *Osloborger* rådmann *Christen Eskildsen*, og senere rådmann *Hans Carstensen Kamp*. 1700 får *Peder Andersen* skjøte på gården. Hans barn: *Ener Pedersen* Treider, *Stor Holt*. *Nils P. Grønsvet*. *Anders Pedersen.*

Inger, g. til Langli. *Thore*, g. m. Nils Hansen Røis.

1723 fikk sønnen sersjant *Anders Pedersen* skjøte på gården, g. m. *Ingeborg Andersdtr.* Samme *Anders Pedersen* fikk 1747 bygselsseddel på lille Gryteland, hvor han senere bodde til sin død 1767. 4 barn: *Peder*, *Anders*, *Svend*, *Ingeborg*, g. m. løytnant *Helmut Christopher Welding*.

Eldste sønnen *Peder Andersen* overtok Holt allerede 1754 (19 år gammel), g. m. *anne Christophersdtr. Bjørnebekk*. Deres barn: 1. *Andreas*, 2. *Svend* (til Auten i Vestby, gift 1799 med Abigael Auten Vestby), 3. *Christopher*, 4. *Johanne* (g. m. Hans Olsen Østby, Kroer).

Omkring 1805 overtar eldste sønnen *Andreas Pedersen* gården, g. m. *Marte Kristine Henriksdtr.* 7 barn: 1. *Helene*, g. m. Peder Svendsen Helgestad, Kroer. 2. *Peder Andreassen Holt* og Bjastad. 3. *Ingeborg*. 4. *Svend Andreasen Holt*. 5. *Anne*. 6. *Christian*. 7. *Anders Stort Holt*.

Anders Pedersen døde 1837. Eldste sønnen *Peder Andreassen* har gården til 1842, da han selger den til *Christian Arnesen Nordby* av Spydeberg. 1846 auksjonsskjøte til *Svend Andreassen Holt*. Han døde 1848. (2 barn: Anton, 7 år, Johanne Matea, 1 år). Enken *Anne Johannesdtr.* selger 1852 til *Baltzer Nicolaisen*. 1855 dennes skjøte til *Johannes Christiansen*. 1865 skjøte til *Anders Andreassen Store Holt*. Han døde 1874. 2 barn: 1. *Oscar Holt*. 2. *Caspara*, g. m. Bernt Gryteland. Enken Caroline Henriette g. m. Svend Kroer.

Sønnen Oscar Holt hadde så gården en del år, men uten skjøte. 1901 auksjonsskjøte til frk. *Inger Anna Kvarme*. 1909 *Robert Fyhn* og hustru *Inger Anna Kvarme*, deres skjøte til *Arthur holt*. 1916 skjøte til *Otto Finstad*. 1917 til *Hans Nilsen* og *Torkild Nilsen*. 1923 til *Johan Grimstad*.

Bruks nr. 2 av Holt lille blev skilt ut 1865, da *Erik Olsen* fikk skjøte. 1887 dennes skjøte til *Johan Amundsen*.

Jaer.

Den eldre uttale var ja'er med "dobbel tonelag" (slik som vi har f. eks. i en ga've); nu høres ofte en nyere uttale med "enkelt tonelag" (som i et år'), likesom det ofte også skrives Ja hr. – Eldre former: Ja der 1575. Ja er 1578, 1600, 1723. Oprinnelig form: Jaðarr = rand, kant. Jfr. Ja ren på tøiet. Navnet hører til de naturbetegnende, og kan være meget gammelt.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 3, gml skyld: "1 skippund mel, 1 bismerpund smør og 1 tylft huggen bord". 1723 anføres: "Måtelig god jord, skog til lasteskog til hjelp til skatten; sår ½ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 30 lass høi; 2 hester, 11 storfe, 8 suer; 1 husmannsplass". Fikk 1839 nytt nr. 22 ny skyld 7 daler 1 mark 4 skilling; revidert skyld 1886; 19,09 mark.

En liten del av gården: 1 tylft huggen bord, blev i middelalderen gitt Ås prestebol. Ellers var gården proprietærgods, tilhørte utenbygdsboende og blev brukt av leilendinger til omkr. 1700. Egter den tid har vi sikker greie på eierne; og som det fremgår av nedenstående, har gården være i samme ætt fra 1706.

1706 fikk *Gudbrand Tollefsen* skjøte på gården; var gift med *Karen Svendsdtr. Gryteland*. Han døde 1725, barnløs. Enken og avdødes bror Ansten Tollefsen Haugerud selger derfor gården til enkens brorsønn *Torkjel Jensen Gryteland*. Han bytter i 1746 gård med sin yngre bror *Hans Jensen*, som hadde Bjørven i Hobøl, så *Hans Jensen* fikk Jaer og *Torkjel Jensen* fikk Bjørven. Ætten stammer altså fra Gryteland.

Hans Jensen Jaer var gift med *Helene Marie Olsdtr. Nordbøe*, datter av kirke-eieren Ole Guttormsen Nordbøe på Tomter. *Hans Jensen* døde 1776, 73 år gammel. 2 barn: 1. *Christopher*, som overtok Jaer. 2. *Marie Hansdtr.*, blev gift med *Svend Syversen Midsem*.

Boet efter ham blev opgjort med formue = 2600 rdl. Enken *Helene Marie Olsdtr.* blev

1777 gift med *Ole Hansen Haga*.

Efter *Hans Jensen Jaers* død 1776 overtar sønnen *Christopher Hansen* gården for 1500 rdl., gift 1778 med *Agar Jensdtr. Sorum*. 5 barn: 1. *Gunhild*, gift 1798 med *Andreas Hansen Asper*. 2. *Ragnhild*, gift 1799 med 1) enkemann *Svend Svendsen Greverud* († 1800), g. 2) *Samuel Andersen Kroer*. 3. *Hans*, overtok Jaer. 4. *Olia*, gift 1812 med *Svned Evense Ambjørnrud*, *Grønsvet*. 5. *Johan*, kom til *Solberg*

Christopher Hansen døde 1819, 70 år gammel. 1821 får sønnen *Hans Christophersen* skjøte på gården for 2000 spd. Samtidig får yngste broren *Johan Christophersen* skjøte på *Solberg*, som faren også hadde hatt.

Hans Christophersen Jaer blev 1812 gift med enke *Berte Maria Evensdtr. Ambjørnrud*, datter av *Even Paulsen Ambjørnrud*; 2 barn: *Andreas*, f. 1815. *Christopher*, f. 1817.

Hans Christophersen døde 1841. Eldste sønnen *Andreas Hansen* overtok gården for 2000 spd. (skjøte 1844). gift med *Anne Kirstine Larsdtr. Mørk* (østre). 2 barn: *Anton*, *Birgitte*, g. m. gårdeier *Arnt Nielsen*, *Oslo*.

1881 døde *Anne Kirstine Jaer*, og enkemannen *Andreas Hansen* solgte da gården til sønnen *Anton Andreassen*; *Andreas Jaer* døde som rentenist på *Øvre Asper* 1900.

Anton Andreassen Jaer, g. m. *Maren Olava Hansdtr.* fra *Lund* i *Spydeberg*. 5 barn: *Marthea Helene* (*Grønsvet*), *Anne Kirstine*, *Andreas* († 1887), *Maren Oline* og *Hans*.

Anton Jaer døde 1884. Enken hadde gården til 1911, da sønnen *Hans Antonsen* overtok den. hun døde 1915.

Grønsvet.

Eldre former: *Grænþuæit* 1342, *Grønsthuedt* 1578. *Grønstued* 1593. *Grønstved* 1723. Efter formen i brevet fra 1342 må gården oprinnelig ha hett *Grænþveit*, x kan imidlertid være grafisk variant for s, i så fall har navnet vært *Grænþveit*. Første ledd *græn*-er da genitiv av substantivet *græn* (n), som betyr ”dyrehule, dyrehi”. Navnet skulde altså bety ”þveitet, d. v. s. nyrødningen ved dyrehulen”; passer godt når en tenker på skogen like ved. Om *þveit*-navnenes rang og alder se I. s. 113.

Fullgård; gammelt matr.nr. 1, gml. skyld 2 skippund $\frac{1}{4}$ lispund tunge, matr.-komm. 1723 foreslår skylden nedsatt til 2 skpd. Den anfører: ”Middelmådig god jord til eng, men skarp til aker; skog til last å selge og hustømmer samt hjemmehavn; 1 kvern til husfornødenhet; sår $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 9 t. havre; avler 40 lass høi; 2 hester, 10 storfe, 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 23, ny skyld 7 daler 13 skilling, revidert skyld av 1886: 16,25 mark. – Har aldri vært kirkegods. Omkring 1660 er den proprietærgods: tilhører da den rike *Oslo*-borger rådmann *Christen Eschildsen*. Han selger den 1673 til ”*Christiania Fattighus*” for 150 rdl.

1697 får sognepresten i *Kråkstad* *Peder Heide* skjøte på gården med tilliggende tvende sager. (En liten del av gården tilhørte i disse årene eieren av *Hul* i *Hobøl*). 1703 utstedes et debrev angående et skogstykke som var sameie for *Grønsvet* og *Bjerke*. 1707 selger sogneprest *Heide* gården med tilliggende kvantumsag (rett til å skjøre 2000 bord) til *Peder Andersen* på *Store Holt*.

Omkring 1720 overtar sønnen *Nils Pedersen* gården. 1735 blev han som sagmester på *Grønsvet*-sagen innstevnet for retten angående sagskatten. ”Hvorpå fremstod *Nils Pedersen Grønsvet*, som avla ed og forklarte at han er selveier til hans påboende gård og den derunger liggende sag, hvorpå han forgangen år 1734 har skåret 2000 ubeslagne granbord, som er nedkjørt til *Drøbakks* ladeplass, hvorav den største delen er 1 tomme tykke, og den minste part $\frac{1}{4}$ tomme; og har han dessforuten, selv sin sagmester, skåret til egen husfornødenhet og en ringe del for sine naboer, det han ikke kan egentlig angi tall på”. *Nils Pedersen* døde 1756, 68 år. enken *Kari Henriksdtr.* døde 1758, 73 år. 4 barn: 1. *Morten Nilsen Grønsvet*. 2. *Ener*

Nilsen (Stensrud). 2. *Peder Nilsen*. 4. *Ingeborg*, g. m. Otter Nilsen Løken (s.) – Eldste sønnen *Morten Nilsen* fikk skjøte på gården 1758. var gift med *Hedvig Hansdtr. Smedbøl* i Hobøl. Han døde 1770, 53 år. 2 barn: Nils, f. 1768, † 1785, Morten, f. 1770.

Enken blev gift igjen 1771 med *Jørgen Jørgensen Kvilese*.

Nogen år efter kjøper etatsraad *Bernt Anken* gården med tilliggende kvantumssag for 4500 rdl. Det var nettopp i 1780-årene da trelastprisene var sterkt stigende. Anker kjøpte flere skoger i Ski i de samme årene, således Grøstad og Jørgenrud-skogene. Gården hørte så til det ankerske fideicommis til 1823, da eiendommen blev solgt ved offentlig auksjon. Kjøpesummen skulde betales i løpet av 3 år. med 1/3 hvert år. Tilslaget fikk kjøpmann *Jess Holmboe*. (4115 spd. for denne gård og Stensrud i Kroer).

1831 selger Holmboe denne gård og Stensrud i Kroer til kaptein *E. C. Busch*. I stedet for en bestemt kjøpesum skal kjøperen betale til selgeren 150 spd. årlig så lenge selgeren lever. 1836 selger kaptein Busch eiendommen til *Jens Roll Erlandsen*, innflytter fra Vestby.

1838 får brødrene *Andreas* og *Christopher Hanssønner Jaer* skjøte på gården for 4200 spd. 1844 overtar *Christopher Hansen* gården alene. Var ugift. 1904 skjøte fra *Christopher Hansens* arvinger til *Thorvald Jensen*. 1916 hans skjøte til *Theodor Thorvaldsen*.

Bjersrud.

Også Bejertsrud. Eldre former: Biærzrud 1400, Børsrud 1440, Biersrud 1723: - Oprinnelig form: Bjartsruð, av mannsnavnet *Bjartr* = den lyse. Altså: "Bjarts rydning".

Gården var ødegård (se I. s. 135); gammelt matr. nr. 122, gml. skyld 7 ½ lispd., som matrikelrevisjonen 1723 foreslår nedsatt til 6 lispd. Det heter da om gården: "Måtelig jord; sår 1 skjepp blandkorn og 4 t. havre; avler 6 lass høi; 1 hest, 4 storfe, 3 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 24, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skiling. 1886 revidert skyld: 4,18 mark.

Gårdn var kirkegods. Iflg. "Røde bok" (1400 hørte den til Hobøl kirke; men er kommet i privat eie igjen før reformasjonen. 1723 tilhørte gården *Bendt Nilsen*. Ved skifteauksjon etter ham 1750 kjøpte sorenskriver *Christian Behman* gården for 123 rdl., selger den 1753 med en liten fortjeneste til *hans hansen*. 1754 dennes skjøte til *Gjerk Larsen* Haug i Hobøl, mens forrige eier, Hans Hansen, som var gift med Gjerk Larsens datter *Dorte*, får bygselbrev på gården, og bruker den til sin død 1760.

1761 selger *Gjerk Larsen* gården til sin sønn *Ole Gjerkson* (eller *Gjertsen*, som det senere skrives). Da han hustru *Thore Larsdatter* døde 1797, solgte *Ole Gjertsen* gården med "alle sine effekter" til svigersønnen *Marcus Helgesen* Haug i Hobøl, g. m. *Anniken Olsdtr. Bjertsrud* for 600 rdl. + livøre. *Ole Gjertsen* døde 1807. *Marcus Helgesen* tilflyttet ikke gården før 1819, lot den i mellemtiden bruke ved lottsbrukere.

1822 selger han gården til svigersønnen *Ole Gabrielsen Greaker*, g. m. *Anne Marcusdtr.* Barn: *Gabriel*, *John*, *Anne Marie* (g. m. Even Johannessen Mjærnen), *Tore Helene* (g. m. hans Andreassen Tingulstad). 1863 overtar sønnen *John Olsen* gården (2100 spd.) , selger 1869 til *Bottolf Bottolfsen* Østby. 1876 dennes skjøte til *Martin Olsen*, som 1881 selger til *Olea Greaker*. 1890 skjøte fra skifteretten i hennes bo til *Frantz Christian Haug* (Spydeberg). 1923 skjøte fra arvingene etter ham og hans hustru *Lene* til broren *Hilmar Bjersrud*.

Solberg.

E. f. i Solbergum 1400, Solbergh 1578, Soelberg 1723, betyr solgene. Den eldste oppbevarte form: i Solbergum viser at de har brukt flertalls-formen. Bruktes enten for å

betegne at herfra så man høider solen gikk ned bak, eller om et særlig solrikt sted.

Var fjerdings- eller ødegård. Gammelt matr. nr. 123, gml. skyld 5 lipsd., som 1723 foreslås forhøiet til 7 lipsd. Da anføres. ”Middelmaßdig god jord; skog til husfornødenhet; sår 1 skjepp blandkorn, 3 ¼ t. havre; avler 6 lass høi; har 1 hest, 4 kyr, 4 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 25, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 5,06. – Svarte i middelalderen en liten løs landskyld, ½ øre, til Kråkstad prest; eller vites intet om gården før 1648, da tilhører den Svend Grimsrud i Såner, var altså proprietærgods, brukt ved leilendinger. Første selveier er *Joen Toresen* (Kålstad), som fikk skjøte på gården 1702, utstedt av Hans Hansen bråte i Kroer.

1720 selger han til sin svigersønn *Erich Friderichsen*, g. m. eneste datter *Gunhild Joensen*. *Erich Friderichsen*, † 1745, enken beholdt gården til 1750, da sønnen *Joen Erichsen* overtar den; g. m. *Mari Rasmusdtr. Nes: Joen Erichsen*, † 1790, 67 år. *Mari Rasmusdtr.*, † 1799, 83 år. Sønnen *Nils Joensen*, får skjøte 1791 (600 rdl.). (To brødre: *Ellef* og *Olle*).

Nils Joensen, † 1811; g. m. *Berte Marie Evensdtr. Ambjørnrud*. hun blev 1812 gift med *Hans Christophersen Jaer*, som så har gården til 1821, da han overtar Jaer efter sin far, mens hans yngre bror *Johan Christophersen* får Solberg. gift 2 ganger: 1) 1825 med *Susanna Gulbrandsdtr.* (visstnok fra Hobøl; kirkeboken opplyser bare at hennes far het Gulbrand; altså nokså anonym). Hun døde 1834. 4 barn: *Christopher*, *Martin Jens* og *Agar*. – 2) med *Karen Pedersdtr. Bjerke* (s.) Hun døde 1865; ingen barn.

1872 skifte efter *Johan Christophersen Solberg*; gården overdratt til sønnen *Martin Johansen*. 1874 skjøte fra *Martin Johansen* til *Martin Dahls*. 1875 til *M. Pettersen & Søn*, Moss. 1889 til *Edvard Jacobsen Dahls*, g. m. *Inger Marie Ålerud*, Kroer. Han hadde brukt gården i flere år for *Pettersen*. 1910 hans skjøte til sønnen *Johan Solberg*.

Rustad søndre.

Om navnet se Rustad østre. Hørte til ødegårdsklassen. Gammelt matr.nr. 105, gml. skyld 4 lipsd., som 1723 foreslås forhøiet til 7 lipsd. Da anføres: ”Brandsædig jord; skog til husbruk og ganske lite til lastebbruk; sår 1 skjepp blandkorn 3t. havre; avler 8 lass høi; har 1 hest, 3 kyr, 3 sauer; 1 husmann med jord”. fikk 1839 nytt nr. 26, ny skyld 2 daler 4 ort 21 skill.; revidert skyld 1886 = 7,04 mark.

Der kan intet sikkert sies om gårdens eiere eller brukere før ca. 1700; eieren da heter *Anders Jonsen*. 1723 tilhører den *Torer Enersen Holt*. 1751 selger han den til svigersønnen *Otter Andersen*, g. m. *Berte Torersdtr.* De selger 1752 til *Torger Jacobsen* og hustru *Karen Jørgensdtr.* for 250 rdl. 1766 deres skjøte til sønnen *Hans Torgersen* og hustru *Anne Pedersdtr.* for 500 rdl. + livøre til de gamle. – *Hans Torgersen* døde 1811, og sønnen *Torger Hansen* overtok gården; g. m. *Berte Maria Evensdtr.* (En datter av *Hans Torgersen*, *Marie*, g. m. *Johan Haraldsen Skjegstad*). – Da han døde 1825, efterlot han sig følgende barn: 1. *Hans Torgersen*. 2. *Anne Kirstine*. 3. *Helene* (blev 1837 g. m. *Johannes Rasmussen Jørenrud*, Ski). 4. *Elen*. 5. *Marie*. 6. *Karen*.

Enken *Berte Maria* beholdt gården til 1839, da deles gården: bruksnr. 1 og bruksnr. 2.

Bruksnr. 1: 1840 skjøte fra *Berte Marie Evensdtr.*, enke efter *Torger Hansen* til *Hans Pettersen Bjersrud* for 650 spd. 1854 skjøte fra *Hans Pettersen* til *Petter Larsen* for 1200 spd. 1923 skjøte til sønnen *Svend Rustad*.

Bruks nr. 2: Enken *Berte Marie Evensdtr.* beholdt denne til 1849, da hun solgte den til svigersønnen *Johannes Rasmussen Jørenrud*, Ski, for 800 spd. Han solgte den igjen nogen år senere til *Hans Christian Andersen Kroer* for 1400 spd. 1919 skjøte fra skifteforvalteren i *Hans Christian Andersen Rustads* bo til *A. E. Rustad*.

Bjørke.

Skrives også Bjerke. Eldre former: á Birki 1400. Birke 1575, Bercke 1578, Biercke 1593, Bjerche 1723. Oprinnelig form: Birki: "Et sted bevokset med bjerke". Hører til de naturbetegnende navn. Se I. s. 111. Gården nevnes i "Røde bok": Hobøl kirke eide da en liten del i Nord-Bjørke, og Halvardskirken i Oslo eide 2 halvsælder og 2 skpd. malt i gården. Det vil i praksis si at omkr. 1400 var hele gården (både Nord- og Sør-Bjørke) kirkegods. Vi kan gå ut fra at allerede i middelalderen var det 2 Bjørkegårder: Søndre og Nordre Bjørke.

Nord-Bjørke.

Var fullgård, gammelt matr.nr. 17, gammel skyld 1 skpd. 9 ¼ lispd. tunge og 2 skilling, som matrikkel-komm. 1723 foreslår nedsatt til 1 skpd., så gården hørte til de dårligere. Den gir følgende opplysninger om gården: 1 bruker, Ole Nielsen, som eier 10 lispd. i gården og bygsler resten; skarp og svak jord; Ingen skog*). Sår årlig 2 skjepper blandkorn og 8 t. havre; avler 16 lass høi, Besetning 1 hest, 8 storfe, 5 sauer. 1 husmann med jord. – (Til sammenligning kan anføres opgaven fra matrikkel-kommisjonen 1865: Årlig avling: 65 t. havre, 12 t. bygg, 1 ½ t. hvete, 8 t. rug, 60 t. poteter, 140 skippund høi).

Fikk 1839 nytt nr. 28, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skilling; altså en betraktelig reduksjon, skulde ved en rent mekanisk omregning hatt den dobbelt skyld, se I. s. 137. Revidert skyld 1886: 10,87 mark.

Gården var kirkegods; når den er kommet i privat eie, vites ikke. Første skjøte som fins tinglyst på gården, er fra 1706, da *Nils Olsen*, boende i Vaterland, selger ½ skpd. i gården til sin sønn *Ole Nilsen*, som samtidig får bygselbrev på resten, deri også medregnet ¼ skpd. som tilhørte kronen. (Denne fjerding var 1667 blitt tildømt kronen for ubetalt odelskatt). Lensmann *Michel Christiansen Brochmann*, som hadde lånt Ole Nilsen penger mot pant i gården, blir så eier, og selger den til kanselli-råd *Solgård*. – En sønn av forrige eier *Jørgen Olsen* reiser imidlertid odelskrav på gården, og får kjøpt hele gården 1730 for 337 rdl. Sogneprest Stub hjalp ham med et pengelån på 237 rdl. Dermed var altså gården blitt bondegods. – *Jørgen Olsen* var gift med *Karen Tostensdtr. Apserud* († 1754). 4 barn: *Vebjørn; Tore, Olaug, Anne*. Ved skiftet 1754 blev gården verdsatt til 300 rdl. Sønnen *Vebjørn Jørgensen* overtok gården 1756. (Faren *Jørgen Olsen* giftet sig s. å. med enke *Ingeborg Knudsdtr.* fra Hobøl og flyttet ut av bygda).

Vebjørn Jørgensen, g. m. *Helene Christophersdtr. Nøkleby*. Han døde 1785, 50 år gammel. Ved skiftet mellom enken og deres eneste barn *Karen Malene Vebjørnsdtr.* blev gården taksert til 1000 rdl., løseøre 121 rdl., utestående fordringer 264 rdl., ingen gjeld; altså et velstandshjem. Enken blev s. å. g. m. *Svend Jensen Biltvet*, hvor hun døde 1831, og datteren *Karen Malene Vebjørnsdtr.* blev 1799 g. m. broren *Samuel Jensen Sørum*, som så overtok Bjerke. – 1803 solgte han gården til *Ole Jensen* (sønn av *Jens Larsen Løken* nordre). *Ole Jensen*, g. 1793 m. *Abigael Jensdtr.*, datter av *Jens Willumsen Sætre* i Oppegård. hun døde 1822. 10 barn: 1. *Lars*, pantelåner i Oslo. 2. *Jens*, f. 1805, overtok Bjørke. 3. *Hans*, f. 1811; Vold i Ås; g. m. *Sofie Jensdtr. Sigtun*. 4. *Ole*, f. 1813. Vennskål i Ås. 5. *Samuel*, f. 1815, Grimsrud, Såner; g.) *lovise Hansdtr. Nygård*; 2) *Berthe Marie Jensdtr. Sigtun*. 6. *Marie*, g. m. *rasmus Thoresen Frestad*. 7 *Karen*, g. m. *Johannes Andreassen Langelig* 8 *Passop*). 8. *Johanne*,

*) Ivon Langens beskriv. av skogene 1737 heter det: *Kålstad*, *Bjerke* nordre og *Nes* har en felles skog; ligger nær på østsiden av *Kråkstad-elva*, men er av så slett beskaffenhet at den ikke kan regnes for nogen skog". 1729 lot *Nils Grønsvet* og *Paul Bjerke* søndre fredlyse sin skog og eiendom mot *Ole Bjerke* og oppsiderne på *Nes*, "deres hugst og innfall i Søndre Bjerkes og Grønstedts skoger". *Ole Bjerke* var tilstede og sa at han fremdeles vil hugge der til fornødenhet.

gift i Vestby. 9 *Ingebrog*, g. m. Lars Abrahamsen Midsem. 10. *Berthe Maria*, g. m. Christen Larsen, Oslo.

Ole Jensen giftet sig 2. g. 1825 med enke *Aslaug Sørensdtr. Kvilese*.

1836 overtok sønnen *Jens Olsenn* gården; faren forbeholdt sig plassen Bråten under Bjørke; døde der 1855, 82 ½ år.

Jens Olsen, g. 1834 med *Inger Marie Larsdtr. Bjastad*. 8hennes far Lars Pedersen kjøpte senere Holt). Deres barn: *Lars Anthon* (g. m. Augusta Alvim); *Hans Christian* Bjørke; *Jensine*, g. m. 1) Hans Raadim. 2) Th. Midsem; *Ole Marthin* (lærer); *Alette Oline*, g. m. J. A. Grimsrud. –

Jens Olsen Bjørke døde 1888; hans hustru *Inger Marie* døde 1891. Sønnen *Hans Christian* overtok gården 1875; han solgte den 1900 til sin svoger *Th. Midsem*, som 1927 solgte den til *Jens Raadim*.

Klappa, Bjerke skole, er kjøpt fra Nord-Bjørke. Skolen blev ferdig 1871.

Sør-Bjørke.

Fullgård; gammelt matr.nr. 2, gml. skyld 1 ¼ skpd., som matrikelkommissjonen 1723 foreslår for høiet til 1 ½ skpd., idet den anfører: ”Måtelig god jord, skog til gjerde og brenne samt til hjemmehavn; sår ½ t. blandkorn, 11 t. havre; avler 30 lass høi; har 2 hester, 10 kyr, 8 sauer (tallet på kuer er utvilsomt galt opgitt, i 1657 er det tilsvarende tall 20). 1 husmann med jord”. – Om skogen anføres i *Langens* skogbeskrivelse (se. I. s. 469-70) at Bjørke (s.) har meget god skog, med grovt tømmer, trær optil 80 år amle. – Fikk 1839 nytt nr. 27, ny skyld 6 daler 23 skilling; revidert skyld 1886: 15,32 mark.

Gården hørte – som nevnt ovenfor – til halvardskirken i Oslo, var kommet i dens eie før 1396. i 1595 (iflg. *Povel Huitfeldts* jordbok) gikk inntektene av den til å lønne lesemesteren i Odense, tidligere skoldeholder i Oslo. Når gården blev solgt eller pantsatt til private, vites ikke; men antagelig var det i 1660-årene. Omkring 1700 tilhører den *anne Margrethe Lange* til Verne kloster, enke efter oberst *Christian Wind* († 1686), som sammen med sin bror geheimeråd *holger Wind* 1675 kjøpte Verne kloster. (Samme fru Lange hadde flere gårder i Kråkstad og Ski, deriblandt Hebekk).

1700 tikk brukeren *Even Jonsson* mellom enken *Berte Povelsdtr.* og deres barn: 1. *Povel Evensen*, g. m. *Mari Gundersdtr. Gustvet*. 2.) *Marte*, g. m. Jens bylterud, Vestby. 3. *Karen*, g. m. Gravus Larsen Brandstad-pl. i såner. 4. *Anne* (død), g. m. Nils Torsnes, Våler. Skiftet viser at den avdøde var en holden mann: Gårdens takst 250 rdl., løsøre 193 rdl.; ingen gjeld. Enken erklærte at hun ”formedels den tillid hun næret til sin sønn *Povel Evensen* og hans hustru” aktet straks å overlate gården til ham og ta føderåd. – *Povel Evensen* overtok altså gården 1725, han døde 1741. 4 sønner: *Anders* (Bjørke); *Even* (Ambjørnrud); *Gunder* og *Ole* (g. 1761 med enke *Dorthe Gjertsdtr. Bjersrud*). – Enken *Mari Gundersdtr.* blev s. å. gift med *Hans Tømt* (fra Haugen i Ski). Ved hans død 1755 overtar *Anders Povelsen* gården; gift 1749 med *Berthe Syversdtr. Ambjørnrud*. (Hans bror *Even* g. m. enken *Thore Syversdtr. Ambjørnrud*).

Anders Povelsen hadde gården i 49 år, til hans hustru *Berthe Syversdtr.* døde 1804, 79 år. Deres barn: 1. *Paul Andersen* (Bjerke i Hobøl). 2. *Sophia*, g. m. Torkjel Ottersen Rød. 3. *Bertha Maria*, g. m. Hans Åsmundsen Støttum, Hobøl. 4. *Anne*, g. m. Ener Pedersen (Holt), Presterød i Såner, senere Østby i Kroer.

Enkemannen forlangte ved skiftet at hele boet, både jordgods og løsøre, skulde selges ved auksjon. Gården blev ved auksjon solgte for 2665 rdl. til svigersønnen *Ener Pedersen*. Han solgte den igjen 1807 til *Rolf Hansen* 8hvorfra vites ikke) for 4000 rdl. (Ener Pedersen flyttet til Østby i Kroer, hvor *Anders Povelsen Bjørke* døde 1819 94 år gammel). –

1810 auksjonsskjøte til *Peder Hansen Haug-Kjølstad*, 4600 rdl. Han var gift med *Kari Jensdtr. Sætre* i Oppegård 8søste av Abigael Jensdtr. Nord-Bjørke).

Peder Hansen døde 1821, 48 år. 7 barn: 1. *Jens*, f. 1801 (Bjørke). 2. *hans*, f. 1805 (bråte i Gjerdrum). 3. *Karen*, f. 1801, g. m. Johan Christophersen Solberg. 4. *Ole*, f. 1811 (Reitvet). 5. *Christian*, f. 1813 (flyttet til Oslo). 6. *Samuel*, f. 1816 (Bjørke). 7. *Helene*, f. 1818, død ugift.

Gården blev delt 1824 idet eldste sønnen *Jens Pedersen* kjøpte ½ gården, det senere bruk nr. 1: *Bjørkesøndre*, mens enken *Kari Jensdtr.* beholdt resten, de senere bruksnr. 2, 3 og 4: *Bjørke mellom*, *Skjebergheia* og *Bjørke østre*.

1829 blev enken *Kari Jensdtr. Bjørke* g. m. enkemann *Isach Col Grüner*, klokker og skoldeholder i Drøbakk. Han solgte da denne del av Bjørke til den kjente Drøbakk-kjøpmann *Nils Carlsen*. (Han har bl.a. skjenket Drøbakk kirke). Hun blev senere skilt fra klokker *Cold Grüner*, og gift 3. gang 1838 med enkemannen *Christen Paulsen Reitvet*.

Bruksnr. 1: *Bjørke søndre*.

Jens Pedersen, som overtok denne del 1824, var g. m. *Anne Christine Johannesdtr. Hogsmørk* (ste-datter av Otter Torkeldsen Rød). – Han solgte gården 1840 til broren *samuel Pedersen*. Han var gift 4 ganger: 1) *Gunhild Vebjørnsdtr.* Brevik i Såner. 4) *Mariane Johansen* Hallangen († 1916). Han døde 1899 og efterlot sig følgende barn: *Peder*, f. 1841. *Augusta Caroline*, † 1869. *Helene*, f. 1845. *Mathea*, f. 1847. *Jul(ius)*, f. 1849. *Johan*, f. 1861. *Karen Dorthea*, f. 1863, g. m. *Roald Sundby Alfheim*.

Sønnen *Johan* kjøpte gården 1895; han solgte den 1908 til *Nils Johannessen Mørk*.

Mellem-Bjørke^{*)}.

Da enken på Sør-Bjørke *Kari Jensdtr.* 1829 blev gift med klokker *Cold Grüner*, Drøbakk, kom, som nevnt ovenfor, denne gård ut av ætten, idet den blev solgt til kjøpmann *Nils Carlsen*, Drøbakk, som atter solgte den 1835 til *Johannes Andreassen Lyshaug* (Hobøl) og hustru *thore Nilsdtr.* De var barnløse. 1882 testamente fra Johannes Andreassen til *Erik Olsen Holt Anton* og *Thorkildsen Bjørke* (en bror-sønn av testator). 1883 kjøper *Jul(ius) Samuelsen Sør-Bjørke* gården. 1909 hans skjøte til *Thomas J. Bjerke*. 1913 hans skjøte til *Jonas G. Norland*. Senere eiere: *Lars Nygård*; *Gunvald Kjepperud*; *Kristian Mørk*; *Oskar Olsen*.

Øst-Bjørke blev skilt ut fra Melllem-Bjørke omkr. 1840, atter slått sammen med det omkr. 1860.

Skjebergheia, som nu følger Sør-Bjørke, er også kommet fra Melllem-Bjørke før 1860.

Kålstad.

Eldre former: i kaalstadum 1403. Kalstadum 1409. a Kkaalstavdom, Kalstad 1434. Kolstadt 1578. Koldstad 1593. Kaalstad 1723. – Som vi ser, har alle formene fra middelalderen d. v. s. de minst forvanskede former, a eller aa i første ledd, det rimeligste er da å anta at det er mannsnavnet *Kalfr* som ligger til grunn; at navnet oprinnelig har vært *Kalfs-staðir*.

Gården hørte til *fjerdings-* eller *ødegårds-*klassen. Gammelt matr. nr. 135, gammel skyld 10 lispd. Matrikelkommissjonen 1723 anfører: ”*God jord; sår 2 skjeeper blandkorn, 5 t. havre; [Bilde s. 69 ”Kålstad.”]avler 6 lass høi; har 1 hest, 4 kyr, 4 sauer*”. Fikk 1839 nytt nr. 29, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 6,50 mark.

Gården nevnes i et gammelt diplom (81403); det fremgår av dette at 1/3 av gården da

^{*)} Også kalt *Larse-Bjørke* og *Gråbjørke*.

tilhørte Hobøl prestebol, resten tilhørte *Ogmund Bolt* (sysselmann i Borge syssel omkr. 1380, senere slottsherre på Akershus). Han overdrar den ved makeskifte til Hobølpresten, så gården har i sin helhet tilhørt Hobøl prestebol 1403-1864. Brukere: 1665: *Hans Torgjerssøn. Trøg Gundersen* 1705-1720; *Torsten Rolfsen* 1720-24. *Paul Evensen* 1724-40. Da han fikk bygselbrev, blev landskylden forhøiet fra 4 rdl. til 6 rdl. årlig. *Fredrik Eriksen Solberg* 1740-81; sønnen *Engebret Fredriksen* 1781-98; sønnen *Erik Engebretsen* 1798-1832.

1832 bygselbrev til *Hans Henrik Gundersen*, g. m. *Thore Helene Thorkildsdtr.*

Han døde 1851. 4 barn: *Jens Edvard* (opsal). *Bernt Theodor* (Ustvet), *Thorvald* (Rådime) og *Magnus*.

Enken *Thore Helene Kålstad* kjøpte gården 1865. Kjøpesummen 1850 spd. Jordavgift på gården: ½ skpd. havremel (gammel skyld) + 1 t., 1 skjeppe, 2 ¼ fjerdingkar bygg. Skjøtet blev utstedt til de to eldste sønnene *Edvard* og *Bernt Herman Olausen*. 1892 skjøte fra skifteforvalteren i B. H. Olausens konkursbo til *Ole Anton Garsæg*. 1896 auksjonskjøte til *Nils Olsen Nordby*, fra Nordby i Svindal (Våler), f. 1859, † 1931; g. m. *Karen*, f. Kulberg, f. 1863, † 1898. Deres barn: 1) gårdbruker *Ludvig Nordby*, Kålstad, f. 1887, g. m. *Julie*, f. Mørk. 2) kjøbmann *Lauritz Nordby*, f. 1888, g. m. *Dagny*, f. Didriksen. 3) kirkesanger *Oscar Nordby*, f. 1891, g. m. *Antonie*, f. Mørk. 4) *Olga*, f. 1893, g. m. *Magnus Holt*.

Eldste sønnen *Ludvig* overtok gården 1920.

Nes.

Navnet hører til de naturbetegnende; betyr likefrem et nes. Fullgård; gammelt matr.nr 11, gammel skyld 1 ½ skippund, som 1723 foreslås nedsatt med 4 lispund. Da anføres: "Måtelig god jord; sår ½ t. blandkorn 10 t. havre; avler 24 lass høi; 2 hester, 10 kyr, 5 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 30, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skilling; revidert skyld 1886: 12,25 mark.

Var proprietærgods i 1600-tallet (før den tid kan intet sikker oppgis). 1647 tilhørte 1 skpd. i gården Osloborgeren *Helle bertelsen* og ½ skpd. tilhørte fam. *Akeleye* på Kambo. omkr. 1660 blev en del av gården pantsatt til "De fattiges hus" i Oslo, som senere i lange tider eier 1 skpd. i gården. Bygselgods til 1830. Det var 2 bruk til den tid; bruker efter 1720:

A.

1. *Christian Paulsen* 1719-33.
2. *Nils Olsen Bjerke*, † 1751, g. m. Mari Rasmusdtr. Løvestad.
3. *Jon Erichsen Solberg* 1751-54, g. m. enken etter forrige bruker.
4. *anders Rasmussen Myrer*, † 1765, g. m. Berte Ellefsdtr. Drømtorp. (Barn: Rasmus, Anders, Berte Maria).
5. *Christian Thorbjørnsen Gusland* (1765-75), g. m. enken.
6. *Nils Svendsen Vål* (1775-79), g. m. Anne Hansdtr. Harestad.
7. Sersjant *Nils Makussen* (1779-1805), g. m. Gunhild Pedersen Holt.
8. *Paul Thorersen Harestad* 1805-1821, da overdrar han sin part til brukeren av den annen part *Ole Larsen*. Dermed gården samlet.

[bilde s. 71 "Nes."]

Andrine Hansdtr. Nes, † 1860. *Ole Larsen* hadde gården til 1874, da han solgte den til sønnen *Hans Olsen* for 6000 spd., g. m. *Ingeborg Svendsdtr.* Gårdmannsbråten, Nordby. Deres barn: *Olaf Hansen Nær*, *Jens Hansen Næs*. 1896 overtok sønnen *Jens Næs* gården og hadde den til 1912. *Conrad A. Andresen* kjøpte den i 1915 og selger den igjen 1917 til *Johan Jølberg*. 1919 hans skjøte til *Jørgen Hasle*.

B.

1. *Rasmus Gulbrandsen* 1720-25.
2. *Rasmus Arvesen*, † 1737.
3. *Anders Nilsen* fikk bygselbrev 1737. Hans datter *Anne Andersdtr.* blev 1789 gift med *Jens Olsen* fra Østby i Kroer. Han brukte den til 1804, men enken etter forrige bruker *Barbro Ellefsdtr.* har bygselbrevet. Hun lever ennu 1804, da får sønnen *Hans Andersen* bygselbrev. 1830 kjøper *Ole Larsen* hele gården. han var fra Opsal i Aker; gift med *Andrine Hansdtr.*, datter av forrige bruker. 5 barn: *Andreas*, *Hans*, *Otter*, *Agar* (g. m. snekker *S. J. Solberg* fra Eljesrud), *Lene*, død ugift 1862.

Frestad.

(Utt. fre'ssta og frêsta). E. F.: á Frezstadhum 1341, á Frestadum 1349, i Freetstadum 1400, Fridstadt 1420. De opbevarte skriftformer fra middelalderen gjengir sikkert navnet allerede temmelig endret. Det sannsynligste er at første ledd i det opprinnelige navn var et personnavn som begynte med *Fr-*, men å utpeke dette blandt de mange det her kunde være tale om, er ugjørlig (etter Rygh). Anående – s t a ð-navnenes alder og rang se I. s. 114 og 119-120.

Allerede før 1400 eksisterte 2 *Frestad*-gårder: søndre og nordre.

Søndre Frestad.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 14, gml. skyld 1 ¼ skpd., som 1723 foreslås nedsatt med ¼ skpd. Da anfæres: "Måtelig jord; ingen skog; sår ¼ t. blandkorn, 8 t. havre; avler 20 lass høi; har 1 hest, 7 storfe, 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 31, ny skyld 4 daler 16 skilling; altså betraktelig redusjon, se I. s. 137. Revidert skyld av 1886 = 9,62 mark.

Var kirkegods; 1 skpd. hørte til *Halvardskirken* i Oslo, og blev senere tillagt sognepresten i Christiania. ¼ skpd. hørte til *Mariakirken*; prostens ved *Mariakirken* var tillike rikets kansler. Da denne stilling blev ophevet 1660, blev *Mariakirkens* gods krongods. Dette ¼ skpd. i *Fredat* blev 1726 solgt til løytnant *Mülheim*, som senere solgt det til brukeren.

Fra 1705 har vi sikker beskjed om brukerne. Da fikk *Amund Halvorsen* bysessedel på gården, utstedt av sognepresten i Christiania.

1729 får hans sønner *Rolf* og *Paul Amundsen* bygselseddel på hver sin halvdel av gården; faren lever enda. 1732 får *Paul Amundsen* bygsel på hele gården.

Paul Amundsen og hustru *Gunvor Rasmusdtr.* (fra Løvenstad) hadde gården til 1772, da deres svigersønn *Thorer Hansen Harastad*, gift med deres datter *Kari Paulsdtr.*, får bygselbrev på gården. De gamle forbeholder sig livøre på gården; *Paul Amundsen* døde 1773, 74 år, konen *Gunvor Rasmusdtr.* i 1782, 67 år.

Thorer Hansen og *Kari Paulsdtr.*s 3 barn: *Paul*, f. 1777, *Marte*, f. 1783, *Rasmus*, f. 1786.

[bilde s. 73 "Frestad søndre."]

Rasmus Thorersen overtok gården etter faren 1817 (bygsel). 1847 fikk han kongelig skjøtte på gården. kjøpesum 600 spd.; påheftet jordavgift, 1 skpd. havremel, 1 tønne 6 skjegger 3 ¼ fjerdingkar bygg til Oslo sogneprestembede. – han blev gift med *Marie Olsdtr. Bjerke* (n.).

1887 overtar sønnen *Hans Rasmussen* gården; gift med *Thora Sophia Nilsdtr.*

1908 *Thora Sophia Nilsdtr.*s skjøtte til *Julius Fossum*.

1932 *J. Fossums* enkes skjøtte til *Lauritz Berger*.

Nordre Frestad.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 18, gml. skyld 1 skpd. og 16 lispd. 1723: "Måtelig god jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn, 12 t. havre; avler 36 lass høi; 2 hester, 12 storfe, 8 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 32; ny skyld 6 daler 3 ort 14 skilling. Revidert skyld 1886: 13,52 mark.

En liten del av gården var en tid i middelalderen kirkegods, men det må tidlig være blitt utløst; for allerede i 1600-tallet er gården bondegods; vi kjenner eierne fra omkr. 1650.

[bilde s. 74 "Frestad nordre."]

Hans Frestad omkr. 1650.

Sønnen *Mogens Hansen* eier 1660-70-årene.

Han solgte den 1679 til *Halvor Halvorsen Gryteland*; ved arv kom den så i *Jens Svendsen Jars* eie, og han solgte den 1700 til *Christen Ellefsen*. Plassen *Bakker* fulgte med i kjøpet. Den har fulgt Frestad siden 1610, da den ved en seksmannssdom blev tillagt Frestad.

Christen Ellefsen, gift med *Thore Olsdtr.* De døde begge 1745. Han var da 90 år. De hadde 2 barn: *Ole Christensen*, som overtok Frestad, og datteren *Anne*, gift med *Jens Nilsen Bakker*.

Ole Christensen 2 ganger gift: 1. g. med *Mari Helgesdtr. Asper*, † 1745, 4 barn: sønnen *helge* og 3 døtre: *Thore*, *Gunhild* (g. m. *Hans Arnesen Apser*) og *Johanne*. Gift 2. g. med *Kari Nilsdtr.* 7 barn: *Christen*, *Lars*, *Jens*, *Niels*, *Mads*, *Engebret* og *Marie*.

Ole Christensen døde 1773, 58 år. Enken *Kari Nielsdtr.* satt med gården til 1786, da hun solgte den til sønnen *Mads Olsen* for 1500 rdl. Han var gift med *Anne Michelsdtr. Asperud*.

Mads Olsen døde 1793, 31 år gammel; enken blev gift med *Svend Svendsen Harastad*.

Gården selges 1795 til eldste sønn etter *Ole Christensen*, *Christen Olsen Mørk*, som hadde odelsretten, for 1500 rdl. Han overdrar den igjen til broren *Jens Olsen (Bylterud)* for 1800 rdl. hans hustru *Maria Engebretsdtr.* døde 1800, 44 år. 3 barn: *Olea*, *Ole* og *Christen*. Han gifter sig igjen 1801 med enke *Maria Christophersdtr. Støkken*.

1815 selger han gården (*Bakker* undtatt) til sønnen *Ole Jensen* for 2000 daler; gift 1. gang 1816 med sin stesøster *Johanne Pedersdtr.* (datter av *Marie Christoffersdtr.* i hennes 1. ekteskap); gift 2. gang 1834 med *Inger Margrethe Hansdtr. Frestad*.

Ole Jensen døde 1853, var en efter den tids målestok meget holden mann. Han eide også andel av *Holt*, kalt *Frestadhytta*. Eneste barn, datteren *Johannes Olsdatter* overtok gården; blev gift med kjøpmann *Børre Petersen*.

1888 selger denne gården til *Anders Rud*.

1890 auksjonsskjøte til *Ragnvald Frestad, Asper*, som 1904 sleger den igjen til nuværedne eier *Johan Johannessen*.

Bakker 32¹ og 2.

Der var på 1600-tallet strid om hvilken Frestadgård plassen Bakker hørte til. Ved en 6 manns dom blev den 1610 tildømt Nordre Frestad, og var plass under denne gård til 1745, da svigersønnen på Frestad, *Jens nilsen bakker*, g. m. *Anne Christensdr. Frestad*, fikk denne part av gården; skyld 5 lispd. Senere eier: Skredder *Helge Didriksen* 1756-1768; da kjøpte Nes i Ski, solgte han Bakker til *Helge Olsen Frestad*, g. m. *Anne Arnesdr. Midsem*.

1779 selger han til *Nils Svendsen Skjønhaug*, † 1909.

1805 hans skjøte til sønnen sersjant *Jens Nilsen*, g. m. 1) *Olau Jørenrud* (Kråkstad), 2) *Anne Hansdr.*

1863 blev gården delt i bruksnr. 1 og bruksnr. 2, idet *Anne Hansdr.* delte den mellom sine to sønner.

Eiere av bruksnr. 1: *Nils Jensen* 1863-69; *Abraham Larsen Langli* 1870; *Lauritz Kristiansen* til 1889; *Erik Olsen holt* 1890; *Wilhelm Andersen Rød* til 1894; *Johannes Holmsen* til 1910; *Karl Skallerud* til 1921; *Karl Andersen* 1922; han solgte s. å. til *Thorvald Kålstad*.

Eiere av bruksnr. 2: *Hans Jensen* 1863-70. *Martin Kristian Alvim* 1870-96. *Jens Olsen* 1896-99. *Theodor Andersen Østenby* kjøpte den 1899. 1930 skjøte fra skifteretten i *Theodor Andersens dødesbo* til *Erling Nygård*.

Asper.

Uttales A's spær. Eldre former: *Aspar* 1210, *Aspa* (genitiv) 1295, *á Ospum* 1329, *á Aspum* 1341, *i Aspom* 1400, *Asper* 1578, 1600 og 1723, Oprinnelig form: *Aspar*, flertall av *osp*: et *ospetre*. "Då gården i lengst i forsvunne dager fikk sitt navn, har der vel stått en *ospelund* på stedet". Hører til de gamle naturbetegnende navn, hører sannsynligvis til det eldste lag.

Gården var kirkegods. Den blev i sin tid av kong *Inge Krokrygg* († 1161) gitt til *Hovedøy kloster*.

Følgende brev, det eldste norske skinnbrev som er opbevart, er utstedt av kong *Filippus*, bagler konge 1202-1217, og er et beskjemelsesbrev for *Asper*.

[bilde s. 76 "Skinnbrev om Asper ca. 1210."]

Brevet lyder: *Philippus konungr sendir ollum morsdølom þeim er i lyðni villia vera við oss queðju Guðs ok sina. um eighn þa ok uttvægh er Ingi konungr gaf til Hauwðeyiar or bæ þeim er Aspar heita a folloe ser til miksunnar. þa er oss saght at þer haveð gengit a meðr kappe ok agirnd ok malghat þa eign með rangyndum ok unyta sva. fyrir munkum i Hauwðey. Nu hava þeir logh uunnitt eighnena, sem Simun logh maðr hevir laogh umskyrnt. Nu ef nokor maðr verðr sua diarfr at hann gerer þeim nokot spial virki eða lan bum þeira a guarðum eða grendum eða a þui er tuk hevir leighet at forno eða nyia þa skall han engo fyrir koma nema livi eða limum ef ver meghom na honom Walete.*

[bilde s. 77 "Øvre Asper."]

[Kong *Philippus* sender alle morsdøler (d. v. s. innbyggerne i *Hobøl* og *Tomter*) som vil være oss lydige, *Guds* og sin hilsen. Om den eiendom og utmark som kong *Inge* gav, sig til *miskunn*, til *Hovedøy kloster* av den gård som heter *Asper* på *Follo*, da er oss sagt at I har gått på med kamp og egen nytte og med urette krevet denne eiendom, og gjør den således nytteløs for munkene i *Hovedøy kloster*. Nu har de (d. v. s. munkene) lovlig fått eiendommen som *Simon lagmann* har forklart efter loven. Fordrister nu nogen sig til å tilføie dem eller deres brukere nogen skade på deres gårder eller gjerder eller det som tilligger eller tilligget har, da

skal han bøte for det med (intet mindre enn) liv og lemmer, dersom vi kan få tak i ham. Valete.].

Det som ligger til grunn for brevet, er at innbyggerne i Hobøl og Tomter i striden mellom baglerne og birkebeinerne søkte å hindre Hovedøy kloster, som hadde fått Asper av kong Inge, i å få utbytte av denne gård. Klostret har klaget, og lagmannen Simon på tom avsa dom for at gården rettelig tillå Hovedøy kloster, hvorefter kong Philipus utsteder ovenstående beskjermelsesbrev.

Allerede tidlig var gården delt i 2 bruk: nordre og søndre Asper, og vil vil behandle hver gård for sig.

Nordre Asper.

Var fullgård, gammelt matr.nr 19, gml skyld 1 ½ skpd. Matrikkelkomm. 1723 anfører: ”Måtelig god jord; skog til husfornødenhet; sår ½ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 30 lass høi; har 3 hester, 11 storfe, 7 sauer. 1 husmann med jord”. Fikk 1839 nytt nr. 22, ny skyld 8 daler 3 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 21,34 mark.

Gården var, som nevnt ovenfor kirkegods, og blev krongods da reformasjonen blev innført. I 1660 fikk Osloborgeren *Ole Bendtzen* kongelig skjøte på den.

Fra omkring 1700 er gården bondegods. I 1706 fikk *Halvor Siverson* skjøte på den. han var sønn av *Siver Halvorsen* (Hovelsen) *Bøler* i Ski, og gift med *Anne hansdtr.*, datter av *Hans Bråte* i vestby.

Halvor Siverson Asper døde omkr. 1718. 2 døtre: 1) *Gunhild Halvorsdtr.*, gift med *Arne Christensen Børsum*. 2) *Sophie Halvorsdtr.*

Enken *Anne Hansdtr.* gift 2. gang med *Daniel Olsen*. 3 barn: 1) *Birte*, f. 1722. 2) *Ole*, f. 1724. 3) *Hæveig*, f. 1731.

Anne Hansdtr. døde 1736 (49 år). Boet eide foruten Asper også Tolfshus i Tomter. – Asper blev verdsatt til 300 rdl. Tolfshus 200 rdl.; boets samlede formue 700 rdl. Svigersønnen *Arne Christensen* overtar Asper, idet enkemannen *Daniel Oisen* – ved makebytte – får Børsum. *Arne Christensens* hustru *Gunhild Halvorsdtr.* døde 1748. 4 barn: 1) *Hans Arnesen*, f. 1731. 2) *Christian Arnesen*, f. 1741. 3) *Karen*. 4) *Ragnhild*.

1754 flyttet Arne Christensen til Fåle i Nordby, og hans sønn *Hans Arnesen* overtar Asper.

Hans Arnesen, f. 1731, var gift 2 ganger: 1. g. 1753 med *Tora Larsdtr. Asperud*. 3 barn: 1. *Hans Hansen Grimelund*. 2. *Gunhild*, g. m. Johannes Syversen, Opsal, Aker. 3. *Kari*, g. m. Ole Andersen, Sogn, Aker.

Gift 2. gang 1767 med *Gunhild Olsdtr. Frestad*. 10 barn: 1. *Arne Hansen*, Haugerud, Aker. 2. *Ole Hansen*. 3. *Thomas Hansen*, ulvin, Aker. 4. *Andreas Hansen Asper*. 5. *Christian Hansen*, † 1801. 6. *Svend Hansen*, Asper, senere Tomter. 7. *Thora*, g. m. Halvor Trosterud, Aker. 8. *Sophia*. 9. *Marthe*. 10. *Christine*.

Hans Arnesen døde 1801.

1798 hadde sønnen *Andreas Hansen* fått skjøte på ½ av gården for 1600 rdl.

1801 fikk han skjøte også på den annen halvdel, som den nettop avdøde bror *Christian Hansen* skulde hatt, så *Andreas Hansen* eide hele gården da faren døde.

Han blev gift 1798 med *Gunhild Christophersdtr. Jaer*, † 1852. 5 barn: 1. *Holm Asper*, f. 1820. 2. *Christiane*, g. m. Hans Olsen Munckerud, senere Tofte i Hurum. 3. *Gunhild*, g. m. Hans Arnesen Nes, Rælingen. 4. *Agar*. 5. *Anne Marie*, g. m. Johannes Christophersen Skjønhaug.

Ved *Andreas Hansens* død 1847 overtok sønnen *Holm Andreassen* (f. 1817, † 1886) hovedbølet, Øvre Asper, 33¹, (2600 spd.); g. m. *Maren Christine Vebjørnsdtr. Stønnerudfjerdingen*. 9 barn: *Alette*, g. m. Hans Evensen Rustad. *Augusta Vilhelmine* (Østby,

Rælingen). *Hansine. Hans Julius Holmsen Fossum*, g. m. Karen Johanne Torersdtr. Karlsmyr. *Jens Martin. Karen Mathea. Lina Julie. Hanna Amalie* (Åmodt, Østerdalen). *Anton Sigvard*.

1865 blev gården solgt til *Christopher Hansen Grønstedt* for 4500 spd. (Holm Asper flyttet til Fossum i Aker). 1980 til *Arndt Nielsen*, g. m. *Birgitte Sofie Andreasdtr. Jaer*. 1892 til nuværende eier *Ragnvald B. Fredstad*.

Skjønhauget østre, 33², blev solgt fra hovedbølet ved Andreas Hansens død 1847 til svigersønnen *Johannes Christophersen* (g. m. *Anne Marie Andreasdtr. Apser*) for 950 spd. I 1864 ved auksjonsskjøte til kirkesanger *Chr. Bergh* for 2340 spd. 1886 kjøte fra Berghs enke og arvinger til sønnen *Peter Julius Bergh*. 1914 overtok dennes sønn *Peter Berg* gården; g. m. *Emilie Haug*.

Skjønhauget vestre, 33³, blev også solgt fra hovedbølet ved Andreas Hansens død 1847 til *Christian August Samuelsen*, som straks overdrar den til *Torkild Amundsen* for 1200 spd. 1878 denne kjøte til *Hans K. Torkildsen*. 1913 kjøte fra dennes enke *Gina*, f. *Frogner*, og eneste barn *Marie Skjønhaug* til *Karl Skallerud*. 1916 kjøte til *Gunnar Eikevold*.

Skjønhauget vestre, 33⁴, blev likeledes frasolgt hovedbølet 1847 til *Johannes christophersen* (sammen med 332). 1864 kjøte til *Andreas Erlandsen*. 1876 til *Lauritz Torkildsen*. 1915 til *Marius Svendsen Hoel*.

Søndre Apser = Nedre Asper.

Fullgård; gammelt matr.nr. 20, gml. skyld 1 ½ skpd. Matrikkel komm. 1723 anfører: ”Måtelig god jord; skog til husfornødenhet og litt lastebruk; sår ½ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 36 lass høi; har 3 hester, 12 storfe, 8 sauer; 1 humann med jord”. Fikk 1839 nytt nr. 34, ny skyld 8 daler 3 ort 21 skill. (samlet fir nuværende Nedre Asper, Slottet og Nygård);revider skyld av 1886: 22,09 mark.

Gården var, som nevnt ovenfor, *kirkegods*, og blev krongods ved reformasjonens innførelse. I 1665 var der 3 brukere på gården: *Mogens Svendesn*, *Svend Olufsen* (19 år) og en enke brukte hver sin tredjepart. 1696 får *Helge Endresen* bygselseddel på hele gården, 1 ½ skpd. Var gift med *Marte Svendsdtr.*, datter av forrige brukeren *Svend Olufsen*, som er nevnt 1665. Efter *Helge Endresens* død (1725?) blev enken *Marte Svendsdtr.* gift 2. g. med *Jens Svendsen*, som får bygselseddel 1726.

Samme år blev kongens jordgods i Follo solgt ved offentlig auksjon. Sogneprest *Stub* kjøpte da Asper for 418 rdl. Han selger straks gården til brukeren *Jens Svendsen* for 440 rdl. Fra 1726 er altså gården *bondegods*.

Jens svendsens hustru *Marte Svendsdtr.* døde 1762, 82 år.

A. Hennes barn i 1. *ekte*skap med *Helge Endresen* var: 1. *Svend Helgesen Hjell*, † 1753. (5 barn: *Helge*, *Ole*; *Johannes*, *Rønnaug* og *Aslaug*). 2. *Maren Helgesdtr.*, gift med *Ole Christensen Frestad*. 2. *Barbro Helgesdtr.*, gift med *Ole Rasmussen Finstad*.

B. I hennes 2. *ekte*skap med gjenlevende enkemann *Jens Svendsen* hadde hun en sønn *Svend Jensen*.

Enkemannen *Jens Svendsen* gifter sig igjen 1763 med *Mari Erichsdtr.* Han overlater gården til sønnen *Svend Jensen* 1763, mens han forbeholder sig plassen Slottet med et par jorder. Han døde 1773, 77 år.

Svend Jensen beholdt gården til 1771, da han solgte den til *Hans Arnesen* på nordre Asper for 1800 rdl. idet han selv kjøper *Harastad*. Fra 1771 er altså begge Aspergårdene på en hånd nogen år. 1781 blev *Nygård* utskilt fra hovedbølet (skyld 15 lisp.), og solgt til svigersønnen *Johannes Syversen*, gift 1779 med *Gunhild Hansdtr. Asper*.

1801 efter *Hans Arnesens* død, overtar sønnen *Svend Hansen* søndre Asper = Nedre Asper for 1800 rdl. (*Nygård* var solgt fra). Hanv blev 1802 gift med *Agar Hansdtr. Tomter*.

Da hennes far Hans Andersen Tomter døde 1821, arvet han også denne gård, så han i flere år satt med begge disse gårder. I 1831 solgte han Slottet, skyld 4 lispd., til svigersønn *Lars Johannessen* fra Revhaug i Kroer; denne kom senere til Rød.

1836 solgte *Svend Hansen Tomter*, som han nu kalte sig, gården *Asper* (undtatt Slottet) til sin sønn *Andreas Svendsen Gran*, g. m. *Karen Larsdtr. Harastad*.

1841 hans skjøte til *Webjørn Pedersen* fra Greverud i Oppegård, g. m. *Tore Hedde Kolbjørnsrud* fra Østmarka Vinger. Han solgte 1882 gården til *Ole Danielsen Vegger*. 1896 hans skjøte til *Ole Halvorsen Veidahl*.

Nygård blev utskilt fra neder Asper 1781; gammel skyld 15 lispund, altså halvparten av nedre Asper. *Hans Arnesen* solgte det da til svigersønnen *Johannes Syversen*, g. m. *Gunhild Hansdtr. Asper*. Han selger de 1786 til sin bror *Kjell Syversen Hof* i Tomter. (Flyttet selv til Opsal i Aker). kjøpesum 1000 rdl. Han selger igjen 1788 til *Gudmung Thoresen* (fra Spydeberg) for 1200. 1803 selger han til sin svoger *Jens Johnsen Brekka* for 3000 rdl.; en voldsom stigning! 1806 kjøper *Hans Nilsen Li* gården. Han måtte 1810 betale en nokså stor sum i delspenger til Johan Gudmunsen, sønn av ovennevnte Gudmund Thoresen. *Hans Nilsen Li* hadde gården til sin død 1831. [bilde s. 82 "Nygård."] (Hadde også Li, som imidlertid svigersønnen hadde overtatt – som bruker – 1825). Gift med *Inger Larsdtrn*. 5 barn: *Christence*, g. m. *Johannes Toresen Bekkevar*; *Thore, Louise*; *Johannes*, g. m. *Otter Nilsen Brøholt*; *Nils*. Ved ksjiftet blev Li verdsatt til 1400 spd. og løst av svigersønnen *Johannes Toresen Bekkevar*; Nygård blev verdsatt til 1700 spd. og løst av enken *Inger Larsdtr*. Ved hennes død 1833 overtok først de 2 ugifte døtrene *Thore* og *Louise* gården (Louise blev 1835 g. m., *Samuel Olsen, Nord-Bjørke*); senere 8 før 1839) overtok svigersønnen *Otter Nilsen Brøholt* gården. Sist i 1840-årene makeskifte mellom Nygård og *Hvidsten* i hobøl, så *Tollef Johannesen Widstenn* blir eier av Nygård. 1877 skjøte til sønnen *Edvard Tollefsen*. da han 1903 kjøpte Skotbu, solgte han Nygård til *Sigvard S. Nygård*. 1922 skjøte til *Svend Furu*.

Slottet 34². Var opprinnelig plass under Apser; blev skyldsatt 1831 og solgt til *Lars Johannessen Revhuag*, som senere kjøpte Rød. Skylden var 4 lispund, kjøpesummen 300 spd. 1836 selger han til *Jacob Olsen Hauger* (800 spd.). 1879 sekger hans enke til vognmann *Ole Andersen*. 1893 hans skjøte til *A. Sabro*. 1905 enkefru Sabros skjøte til *R. Frestad Asper*, som 1909 solgte den til sin sønn *Bernt Frestad Asper*.

[bilde s. 83 "Slottet."]

Asperud.

Eldre former: i Asszperudt 1578. Asperud 1723. Opprinnelig form: *Asparud*; første ledd *Aspa-* er gårdsnavnet *Asper* (i genitiv). Navnet betyr "Aspers rydning"; gården må altså være rydningen fra Apser, og opprinnelig ha tilhørt denne gård, som den har fått navnet efter. (Se I. s. 114-15 og 121).

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 21, gml. skyld 1 ½ skpd. 1723 anføres: "måtelig god jord; skog til husfornødenhet og litt til lastebbruk; sår ½ t. blandkorn og 19 t. havre; avler 36 lass høi; 3 hester, 12 storfe, 7 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 35, ny skyld 10 daler 4 ort 22 skilling. Revidert skyld av 1886: 21,78 mark.

Gården var kirkegods i middelalderen, hørte til *Mariakirken* i Oslo; blev senere overført til *Halvardskirken*, og var utlagt til lønn for kantoren i denne kirke. 1668 blev den solgte til assessir *Peder Reedtz* til *Tygestrup*. (I s. 132). 1695 ved auksjon i Oslo over jordgods som tilhøre assessor *Matias Rosenvinge*, blev denne gård solgt for 121 rdl. til sorenskriver *Jens Hansen*, som 1698 solgte den til brukeren *Tosen Amundsen*, som altså var første selveier på gården. *Tosten Amundsens* far *Amund Pedersen*, f. 1644, brukte halve

gården Asperud fra ca. 1665 til sin død. Ætten vites altså sikkert å ha bodd på gården siden 1665. Da Tosen Amundsen døde (1719?), blev enken *Thore Sivertsdtr.* gift med *Gunuld Aslaksen*. *Thore Sivertsdtr.* døde 1729.

Sønnen *Lars Tostensen* overtok da gården (Gunuld Aslaksen kjøpte Jørenrud i Ski). En datter av Tosten Amundsen, *Karen*, var gift med Jørgen Olsen Bjerke.

Lars Tostensen var gift med Tore Aslachsdr. Vegger. 5 barn (døtre): 1) *Anne Larsdtr.*, g. m. Michel Andersen Mørk. 2) *Thore Larsdtr.*, g. m. Hans Arnesen Asper. 3) *Dorthe Larsdtr.*, g. m. Anders Svendsen Alvim. 4) *Karen Larsdtr.*, g. m. Vebjørn Gjerchsen Stønnerud. 5) *Maren Larsdtr.*, g. m. Rasmus Gulbrandsen Brekke.

1762 overdras gården til svigersønnen *Michel Andersen Mørk* for 850 rdl. De gamle forbeholder sig føderåd på gården. Lars Tostensen døde 1771, 75 år.

Michel Andersen var gift 1. gang med *anne Larsdtr. Asperud*, † 1767, 39 år. 3 barn: 1) *Gunhild Michelsdtr.*, g. m. Hans Hansen Asper, Grimelund. 2) *Anne Michelsdtr.*, g. 2 ganger: Mads Olsen Frestad og Svend Svendsen Harastad. 3) *Anders Michelsen*.

Gift 2. gang med *Christine Jacobsdtr. halstad*. 3 barn: 4) *Jens Michelsen*. 5) *Jacob Michelsen*. 6) *Abigael Michelsdtr.*, g. m Paul Olsen Frogner.

Michel Andersen eide også østre Mørk, som han hadde overtatt 1750. 1799 solgte han Asperud til sønnen *Jens Michelsen* for 3000 rdl. selv flyttet han til Mørk, der han døde 1802, 73 år. Enken *Christine Jacobsdtr.* var hos sin ugifte sønn Jacob Michelsen Mørk til sin død 1817.

Jens Michelsen var gift 2 ganger. 1. g. med *Ingeborg Holmsdtr.*, † 1802, 2. g. med dennes søster *Olau Holmsdtr.* [De var fra Spydeberg, hørte til samme *Holmsen*-ætten som *Holmsen* på Vevelstad og Løken]. 2 barn: *Berthe Helene Jensdtr.*, f. 1802, g. m. Hans Olsen Rud (Haga), og *Ingeborg Marie Jensdtr.* f. 1805, g. m. Jens Samuelsen Biltvet-Sørum.

Jens Michelsen døde 1812, 8 år. Enken Olau Molmsdtr. blev 1814 gift med styrmann hans Jacob bracke fra Sem i Jarlsberg. – Gården blev da solgt til *Jens Samuelsen Biltvet* eller *Sørum*, som 1825 blev gift med datteren *Ingeborg Marie Jensdtr. Asperud*. Deres barn: 1. *Jens (Martin) Jensen*, f. 1826, g. m. Helene Jensdtr. Nordby. 2. *anne Helene*, f. 1828, † 1880, ugift. 3. *Karen Olava*, død som barn. 4. *hans (Sigvart) Jensen Asper*, f. 1836, † 1901, ugift. 5. *Svend Julius Jensen Langhus*, f. 1839.

1870 blev gården del: bruks nr. 1 (gamle eller vestre Asperud) og bruks nr. 2 (østre Asperud).

Bruks nr. 1: Denn del beholdt *Jens Samuelsen* til 1889; da solgte han til sønnen *Hans Jensen*. Han døde ugift 1901. Brorsønnene *Sigvart* og *Magnus Jenssønner* kjøpte da denne gård sammen; 1907 overtok *Magnus* den alene; g. m. *anna oline Vaslestad*.

Bruks nr. 2: *Jens Martin Jensen* kjøpte denne del av sin far 1870; g. m. *Helene jensdtr. Nordby*. 3 barn: 1. *Karen Julie*, død 1919, ugift. 2. *(Johan) Sigvart*, g. m. Anna Frogner 8nordre9. 3. *(Jens) Magnus*, g. m. Anna Oline Vaslestad. Etter farens død overtok *Sigvart* denne gård 1907. Etter hans død blev gården solgt til *Torstein dahl*. Han solgte den etter etpar år til *Oskal Holli*, som 1932 solgte den til *M. J. Veum*.

Li.

E. f.: Lid 1339. Lidh 1389. Liidh 1402. Liid 1723. Oprinnelig form: Li i ð, som betyr "ei li".

Gården kalles i eldre diplomer: "Liid vid Audunabøle", **d.v.s.** Lid ved Audenbøl, til forskjell fra "Liid við misseim", som senere er gått inn i Nord-Midsem.

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt nr. 106, gml. skyld 7 ½ lispd., som 1723 foreslås forhøiet med 1 ½ lispd. Da anføres "Måtelig jord; sår 1 ½ skjeppes blandkorn, 5

t. havre; avler 8 lass høi; 1 hest, 5 kyr, 3 sauer”.

Fikk 1839 nytt nr. 36, ny skyld 3 daler 3 ort 2 skilling; revider skyld 1886: 9,28 mark.

Var kirkegods, hørte til Kråkstad kirke. Kirkeeieren major *Hansteen* (se I. s. 265), solgte den 1726 til *Nils Christophersen* for 160 rdl. Hans mor *Anne Andersdtr.*, som døde 1735, hadde vært gift 2 ganger. 1. med *Hans Rolfsen Haugen* (barn: *Anne*, g. m. *Anders Bjerke* i Ski. *Maren*, g. m. *Jens Rud* i Ski). 2. med *Christopher* (hvor han var fra, vites ikke); barn: *Hans*, i Oslo. *Nils Christophersen Li*. 1761 overdrog han gården til sin sønn *Hans Nilsen*. Han solgte den igjen 1775 til sin svoger *Anders Ottersen Rød*, g. m. *Anne Nilsdtr. Li*, og flyttet til Torderud i Ås. – *Anders Ottersens* hustru *anne Nilsdtr. Li* døde 1789, og *andres Ottersen* selger gården 1790 til sin svigersønn sersjant *Johannes Haagensen Hogstvet*, g. m. *Johanne christine Andersdtr. Li*.

1799 kjøper *Hans Nilsen (Torderud)* gården tilbake av *Johannes Haagensen*, som imidlertid hadde kjøpt *Eikjol* i Ski. (Svigerfarsen *Anders Ottersen* flyttet med til *Eikjol*, døde der 1807, 70 år gammel). – *Hans Nilsen* og hustru *Inger Larsdtr.* kjøpte 1806 også *Nygård*. 1825 overlot de *Li* til svigersønnen *Johannes Thorersen Bekkevar*, g. m. *Christence Hansdtr. Li*, og flyttet selv til *Nygård*. *Johannes Thorersen* hadde også *Bekkevar*. 3 barn: 1. *Thorvald Li*. 2. *Johan Bekkvar*. 3. *Tore*, g. m. *Holm Skjegstad*.

Eldste sønnen *Thorvald Johannessen* overtok gården *Li* 1857, g. m. *Anne Helene Ottersdtr. Finstad*. Han døde 1917, hun 1929. Deres barn: 1. *Johannes Lie*, g. m. *Mathea Rud*. 2. *Constanse*, g. m. *Anton Baltzersen Hauge*. 3. *Otto Lie, Bakkevar*, g. m. *Hulda Josefina Halle*. 4. *Hilda*, død som barn. 5. *Lovise*, g. m. *Th. B. Kålstad*. 6. *Hilda*, g. m. *O. Veidal, Asper*. 7. *Klara*, g. m. *E. Jølberg (Råde)*. Han overtok gården 1913.

Audenbøl.

Utt. au' enbøl (med tykk l). Eldre former: *Audunarbølæ* 1374. *Audunabøle* 1400. *Oudennbøll* 1578. *Oudenbøl* 1723. Oprinnelig form: *Auðunarbœli* = *Audungården*. av mannsnavet *Audun*, og *bœli* = bolig.

Var fullgård; gammelt matr. nr. 8, gml. skyld 1 skpd., som matr.kommisjonen 1723 foreslår nedsatt til 14 lispd. Den anfører: ”Skarpt og svakt land; (ingen skog); sår ¼ t. blandkorn. 6 t. havre; avler 10 lass høi; har 1 hest, 5 kyr, 4 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 37, ny skyld 3 daler 12 skilling; revidert skyld 1886: 7,73 mark.

Gården var kirkegods, tilhørte *Eneback prestebol* til 1847, da brukeren *Christian Jensen* fikk kongelig skjøte på gården.

Brukere: 1665 var der 2 brukere på gården: *Tosten Svendsøn* og *Tore Olufsen* bruke hver sin halvdel. 1723 bare en bruker: *Pover Hansen*, som brukte til 1738; da fikk *Jørgen Haagensen* bygselbrev på gården. g. m. *Bodil Rasmusdtr. Nes* († 1755).

1755 fikk hans svigersønn *Engebecht Erichsen Solberg*, gift med *Kari Jørgensdtr. Audenbøl* bygselbrev på gården. Han døde i 1764, 33 år. – Enken blev 1765 g. m. *Haagen Andersen* som overtar gården. *Kari Jørgensdtr.* døde 1799, 77 år, og enkemannen *Haagen Andersen*, som da var 58 år gifter sig igjen med den 22-årige *Abigael Olsdtr.* (fra Ås). De blev ”formedelst gemytternes uoverensstemmelse” separert 1805.

1808 ny bruker: *Christian Jensen* (hvorfra vites ikke). Han fikk kongelig skjøte på gården 1847.

1851 makeskifte mellom *Nøkleby* (østre) og *Audenbøl*. *Christian Jensen* overtok *Nøkleby*, og overdrog *Audenbøl* til *Gabriel Andersen* (kommet fra *lille Tom*), g. m. *Anne Marie Pedersdtr.*, *Øvre Berger*. Deres barn: *Anton, Edvard, Helene*, g. m. *Ole Helgesen Berger*; *Trine* g. m. *Nils Bovim*.

194 fikk sønnen *Antong Gabrielsen* skjøte på gården; g. m. *Karen Nicolaidtr. Frogner*. De

var barnløse. Opprettet legat av en del av sin etterlatte formue.

1920 *Anton Audenbøls* skjøte til *Johan Ambjørnrud*. 1923 hans skjøte til *Thorvald Haga*.

Kvillese.

Eldre former: *Quellesø* 1557, *Quillesø* 1578. *Qullesou* 1593. *Kvillesøi*, *Quilesø* 1723. Da der ikke foreligger former fra middelalderen, før 1500, kan intet sikker sies om navnen; i 1557 var nemlig allerede det gamle sproget så sterkt forandret at det umulig av de opbevarte former å slutte sig til navnets opprinnelige form. Siste ledde kunde innholde –v i n ; kunde også være –h a u g. Jfr. Ense av *Einarshaugr*.

Fullgård; gammelt matr.nr. 13; gml. skyld 15 lispd. Matr.-komm. 1723 bemerker: ”Måtelig jord; ingen skog; sår 3 skjegger blandkorn, 7 t. havre; avler 15 lass høi; 2 hester, 6 storfe, 5 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 38, ny skyld 3 daler 3 ort 1 skilling; revidert skyld av 1886: 11,07 mark.

Var kirkegods i middelalderen, hørte til *Halvardskirken* i Oslo; i 1663 solgt til *Niels Lauritzen*, borgermester i Christiania, og var proprietærgods i en rekke år. Eiere: borgermester *Niels Lauritzen* og hans arvinger; senere generalløitnant *tritzler*. Ved auksjon 1715, etter general *Tritzler*, fikk *Ellef Rolfsen Østby* tilslaget på gården.

Ved *Ellef Rolfsen Østbys* død 1734 kjøper kaptein *Jørgen Mortensen* gården. I alle disse år har altså gården blitt brukt av leilendinger, bygselmenn. I 1741 får brukeren *Johannes Hansen* skjøte på gården, som dermed blir virkelig bondegods. Han betalte 300 rdl. for den. Han solgte den 1760 til *Otter Nilsen Løken* (s.). 1780 selger han gården til *Anders Svendsen Alvim*. (*Otter nilsen* flyttet til *Brøholt* i *Tomter*). 1783 til svigersønnen *helle Paulsen Frogner*. 1790 til svogeren *Lars Andersen Alvim* (*Helle Paulsen* til *Skoftestad* i *Ås*). han hadde gården til sin død 1820. 9 barn: *Andreas*, *Svend*, *Hans*, *Kield*, *Dorthe*, *Hedvig*, *Gunhild*, *Johanne*, *Agar*. Enken etter *Lars Andersen*, *Oslaug Sørensdtr.*, beholdt gården til 1825; da blev hun gift med enkemann *Ole Jensen Nord-Bjørke*, og eldste sønnen *Andreas Larsen* overtok *Kvillese*, g. m. *Kirstine Svendsdtr.* (fra *Ås*). – Han flyttet i 1840-årene til *Omberg*, solgte da gården til *Carl Johan Mamen*, som straks selger til *Lars Nilsen Hvidsten* (*Hobøl*), g. m. *Ragnhild Dorthea Olsdtr. Skaug* i *Hobøl*. 1858 kjøpte han også bruksnr. 1 av *Brekken*, som siden har fulgt *Kvillese*. 4 barn: *Ole Edvard*, *Nils Christian* (*Nisleby*); *Jens Martin* (død som barn); *Hans Oluf* (*Nisleby*)

1877 overtok eldste sønnen *Ole Edvard Larsen* gården; gift 2 ganger. 1) *Alette Sofie Halvorsdtr. Riggese* († 1881). 2. *Mina Amalie Svendsdtr.* fra *Bjerke* i *Frogn*. Barn: *hans Lauritz*; *Anne Helene*, g. m. *Karl Sæbø*, etter søsteren *Maries* død; *Ragna Dorothea*, kand. jur., dep.-sekretær; *Marie*, g. m. lærer *Karl Sæbø* (*Riggese*); *Svend Ludvig*, g. m. *Martha Gunhilda Grav* (*Rødnes*); *Johan Ragner*, g. m. *Martha Mraia Veydahl*.

Ole Edvard Larsen døde 1912. Eldste sønnen *Svend Ludvig* overtok gården, og etter hans død overtok broren *Ragnar* den 1919. (billede av gården er inntatt i I. del s. 60).

Hagen, bruksnr. 3, blev skilt ut fra hovedbølet 1772, kaltes dengang *Bjerkeland*.

Alfheim.

Eldre former: I *Aluæimom* 1365, i *Aueimum* 1374, i *Alueimum* 1400, *Alffuem* 1575, *Alffuim* 1593, *Alvim* 1723. I den ny matrikkel fra 1886 skrevet *Alvu* m, skrives nu *Alfheim*. den folkelige uttale: æ'lvum, med ”tykk” l. Den opprinnelige form har vært *Alfheimar*. Første ledd er et et meget gammelt ord, *alfr* (m), som betydde *grus*, *grusgrunn* under det øverste jordlag; passer ganske godt da gården ligger på den store *akuvrande* eller *morene*. *Burktes* helst i sammensetning med –*heimr* og –*vin*, hører altså

til de eldste lag av de sammensatte navn. Siste ledd –heimar er flertall av –heimr. Om –heim-navnenes alder og rang se I. s. 112-113.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 6, gaml. skyld 1 skippund 12 ½ lispund tunger; matrikelkomm. 1723 anfører: ”Måtelig jord: (intet anført om skogen); sår ½ t. blandkorn 12 t. havre; avler 30 lass høi; 3 hester, 11 storfe, 8 saue; 1 husmannsplass”. Fikk 1839 nytt nr. 39, ny skyld 9 daler 4 ort 18 skilling; revidert skyld av 1886: 21,81 mark.

Gården var kirkegods, del mellom Kråkstad kirke (19 lispd.) og Kråkstad prestebol (13 ½ lispd.). Bygselretten over det hele hadde Kråkstad kirke. Vi har opbevart brev fra 1374, som viser hvorledes en del av gården blev prestens eiendom:

”Ollum monnom þeim sem þetta bref sea eder hoeyra senda Loden Halkelsson ok þollæiuer Hakonarson quedju (guds) ok sine mit vilium yder kunnit gera at mit varom i hja ok høerdum a j Krakastada kerkiu sem ligger a Follo a sunudagen neste ætir Andresmessu a xx are rikis vars virdilix herra Hakonar meder gudes nad Norex ok Sui’ konox er þorer Audunersjon prester þer a Krakastadum ok þronder þorsteinssæen heldo handum saman, viderkiændiz þa þer firir okker frynemder Þronder at han hafdi loket fyrnemdum sire þorere ok afhent, I œyrysbol jærder j Aueimum sem ligger i frynemdri Krakastada sokm frialst ok heimolt firir huæryjum manne med ollom lutum ok lunnyndum sem til liggjæ ok leget hua fra forno ok nyu utten garz ok innen j utferd firir faudur sin firir ki gangande ok mork peniga ok firir leigunner a kune um VI ar ok þer med varo þær satter, ok til sannynde settom mut okor incighli firir þ bref er giort var a degi ok are sem fyr segir.

(Til alle menn som ser eller hører dette brev, sender Loden Halkjelsson og Tolleiv Håkonsson Guds og sin hilsen. Vi vil gjøre kjent for eder at vi var hos og hørte på i Kråkstad kirke som ligger i Follo, søndag nest efter Andreasmessen i vår verdige herre Håkons med Guds nåde Norges og Sveriges konges 20de regjeringsår, da Torer Audunsson, prest der på Kråkstad, og Trond Torsteinson gav hinannen hånden, og erkjente da Trond i vård nærvær, at han hadde solgt (egtl. betalt) og avhendt til nevnte sira (prest) Torer 1 ørebol jord i Alfheim, som ligger i nevnte Kråkstad sogn, fritt og hjemlet for enhver, med alle luter og lunnende (dvs. rettigheter og herligheter) som til ligger og ligget har fra gammelt og nytt i umark og innmark for: 1 ku gangande (d. v. e. ei levende ku) i utferd for sin far (d. v. s. den betaling presten skulde ha for sitt bry ved begravlesen) og 1 mark i penger og for kuleie i 6 år. 8Både presten og kirken hadde kuer ute på leie), og dermed var de forlikte. Til bevis satte vi vare segl under dette brev som er skrevet nevnte dag og år.” Jfr. I. s. 128.

Da Kråkstad og Ski kirker i 1720-årene gikk over i privat eie, fulgte den jord som var tillagt kirkene, men i handelen. Kirke-eieren *Ole Guttormsen Nordbøe* (på Tomter) solgte gården (de 19 lispd.) som hørte til kirke med bygselretten over resten) til sin svoger *Engel Friderich Larsen Aamodt* for 500 rdl. Han blev 1740 ”bestallet” som offentlig bygdemusiker, hadde eneretten til ”med spil at betjene alle og enhver almu bønder til bröllop, barsel og andre samkvemmer hvor spil maatte behøves udi Krogstad prestegjeød”. (Men prester og andre standspersoner fikk velge den musiker de selv måtte ønske). Se I. s. 400. Var gift med *Anne Pedersdtr. Møller*. 2 barn: *Johanne*, f. 1745, og *Lars*, f. 1753.

Engel Friderich Larsen Aamodt døde 1755; enken blev 1756 gift med sersjant *Ole Erichsen Snore* (Midsjø).

Gråden blev da solgt til *Anders Svendsen Sørum* for 850 rdl.; gift 2 ganger, 1) med *Dorthe Larsdtr. Asgjerrud*, † 1777. 2) med *Dorthe Paulsdtr. Frogner* (s.). Han døde 1800, 73 år gammel. 6 barn i første ekteskap: 1. *Svend Outhen*. 2. *Lars Kvillese*. 3. *Jens*. 4. *Samuel* (Kroer). 5. *Gunhild*, g. m. Helle Paulsen Frogner, kom til Skoftestad i ås. 6. *Agard*, g. m. Peder Paulsen Frogner, kom til Rød i Kroer. 10 barn i annet ekteskap: 1. *Paul*. 2. *Andreas*. 3. *Kjeld*. 4. *Ole*. 5. *Svend*. 6. *Johan*. 7. *Dorthe*, g. m. Vebjørn Vebjørnsen Brekken. 8 *Gunhild*, g.

m. Paul Thoresen Næss. 9 *Agar*, også gift med Paul Thoresen Næss. 10. *Maria*.

Enken Dorthe Paulsdtr. satt med gården til 1835, da solgte hun den for 2500 spd. til sine 5 sønner *Paul, Andreas, Kjeld, Ole* og *Johan Anderssonner*. Hun døde 1840.

De 5 brødrene, som hadde gården i fellesskap, var ugifte. Den lengstlevende *Johan Andersen* døde 1867.

Han hadde ved gavebrev 1865 skjenket gården til sin brordatter *Augusta Svendstr.* Hun blev gift med *Lars Jensen Bjerke* (n.); de hadde gården til 1883, da Roald Sundby kjøpte den; g. m. *Karen Dorthea Samuelsdtr. Bjerke*. Deres barn: *Margit; Karen*, g. m. Ragnar huseby; *Eli*, g. m. Magnus Tømt; *Mathilde; Johanne; Ruth; Sigurd*, død på grensevakt 1805.

1928 solgte *Roald Sundby* gården til svigersønnen *Ragnar Huseby*.

Nøkleby.

Utt. nø'kkleby (med tykk l). Eldre former: i Myklabœ 1279. Myklaby 1400. Myklæby 1417. Møckleby 1578. Møckilbye 1600. Nøchlebye 1723. Oprinnelig form: Mykli býr = Storgården; av adjektivet mykill (eller mikill) = stor, og býr (eller boer) = gård.

Gråden var "fullgård", gammelt mtr. nr 16, gammel skyld 1 skpd. 10 ½ lå. Matrikelkommissjonen 1723 foreslår skylden nedsatt med 7 ½ lp. Nytt mtr.nr. 40, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skill. ; revidert skyld 12,78 mark. Eldre opplysninger: Omkr. 1660 er 2 brukere på gården, i 1665 ligger halvparten øde. Matr. komm. 1723 opplyser: 1 opsidder. ingen skog; måtelig god jord. De sår årlig: 12 tønner havre, 2 skjeeper blandkorn; avler 18 lass høi. Besetning: 2 hester, 6 storfe og 4 sauer. Iflg. matr. komm. 1865 hadde de 3 gårdene tilsammen 4 hester, 13 storfe og 3 sauer. Den samlede avling var da (for alle 3 gårdene): 80 t. havre, 15. t. bygg, 17 t. rug, 90 t. poteter og 140 lass høi.

Gråden nevnes i et brev fra 1279. Den tilhørte da den kjente lendmann *Audum Hugleiksson Hestakorn*^{*)}, som også hadde mange andre gårder her på Østlandet. Han gjør dette år et makeskifte med Halvardskirken i Oslo, slik at kirken får en del av gården Nøkleby (sammen med en rekke andre gråden i andre bygder rundt Oslo) som vederlag for gården Bjerke i Frogn. Senere blev en mindre del i gården (2 ½ lp.) lagt til Kråkstad kirke, så vel halvparten av gården var kirkegods ved middelalderens slutt, men uten bygsel. Den del som tilhørte Halvardskirken, var der lagt til Margaretha-alteret. Ved middelalderens slutt blev den lagt til Oslo bispestol. Den øvrige del av gården, 15 lp., var den største del, og bygselretten tillå denne del, så gården kan ikke regnes for egtl. kirkegods, der betaltes bare landskyld til kirken, ingen bygselavgift. –

Av en skatteliste fra 1656 ser vi at en del av gården da tilhører osloborgeren *Johan Garmann*, og gården var senere osloborgeres eie (altså proprietærgods) til 1728; da selger eieren mons^r *Just Christensen Smidt* den for 250 daler til *Siver Larsen Berger*, som da hadde brukt den i mange år. Fra nu av er altså gården *bondegods* (jfr. I. del s. 131-134). – *Siver Larsen* var gift med *Maren Andersdtr. Ambjørnrud* (se denne gård).

1732 selger han gården til sin svoger *Torer Enersen*, mot konens arvelodd i *Ambjørnrud* =

*) Tilnavnet *Hestakorn* skal han ha fått fordi han var den første i Norge som foret sine hester med korn. Han var visstnok i slekt med kongehuset, var høit anset under *Magnus lagabøter*, kalles "den kyndigste mann i landets lov", tok del i kongens lovforbedringer; blev lendmann og baron. Var medlem av formynderregj. for Eirik Magnussen prestehater. Var 1295 i en viktig misjon i Frankrike, hvor han sluttet avtale med den franske konge at denne skulde få leie en norsk hær og flåte til hjelp i krig mot Englang. fikk som forskudd med 6000 mark sterlig. Audun Hestakorn hadde store jordeiendommer, mest i Firde fylke på Vestlandet. Men også på Østlandet hadde han mange gårder. – Da Håkon Magnussen blev konge (1299), falt Audun i unåde, blev fengslset, og hengt på Nordnes i Bergen 1302, og hans eiendommer blev konfiskert. Om årsaken til hans endelige skjebne opstod mange sagn, bl. a. at han skulde ha vanæret kongens brud da han førte henne hjem fra England.

6 lisp. + 250 rdl. Torer Enersen var sønn på Ambjørnrud, halvbror av Siver Larsens hustru Maren Andersdtr.

Torer Enersen bodde på Haug i Ås, og hadde bruker på Nøkleby. 1737 selger han gården til sin svigersønn *Otter Andersen*, eldste sønn på Rød; se denne gård. 1747 overtar Otter farsgården Rød, og selger da Nøkleby til sin svoger *Christopher Rasmussen*, g. m. *karen Andersdtr. Rød*. Skjøtet på første halvdel utstedt 1749, annen halvdel 1755; samlet kjøpesum 300 rdl. han var fra Løvestad; se denne gård. han døde 1770, 48 år gammel. Skiftet viser at han var en meget holden mann: gården blev verdsatt til 700 rdl., boets samlede formue 1600 rdl. 4 barn: 1. *Rasmus*, f. 1749, overtok gården. 2. *Anne Marie*, f. 1753, gift 3 anger: 1) Jens Olsen Biltvet. 2) Daniel Fredrik Olsen Vegger. 3) Ole Hansen Haga (Dahl). 3. *Helene*, f. 1756, gift 2 ganger: 1) Vebjørn Jørgensen Bjerke n. 2) Svend Jensen (Biltvet) Sørum. 4. *Olia*, f. 1760, g. m. Svend Ottersen Rud i Ski.

Enken *Karen Andersdtr. Nøkleby* blev senere (1781) gift med enkemannen *Otter Tostensen Rud* i Ski. ("Faren fikk enken og sønnen datteren").

Sønnen *Rasmus Christophersen* overtok gården 1775. Han var gift med *dorthe Hansdtr.*, datter av lensmann Hans Jensen Grøstad og Magdalena Michelsdtr. Brochmann. 8 barn som levde op.

72. *Christopher*, f. 1792, overtok Nøkleby n.

73. *Hans*, f. 1798, overtok Nøkleby s.

74. *Andreas*, f. 1801, overtok Nøkleby s.

75. *Karen Malene*, f. 1782, g. m. Hans Abrahamsen Kvillese-Hagen.

76. *Helene*, f. 1785, g. m. Ole Gulbrandsen Reitvet.

77. *Christiane*, f. 1789, g. m. Ole Gundersen Skaug, Hobøl.

78. *Juliane Marie*, f. 1805, g. m. Nils Christophersen Monsrud.

79. *Elen Dorthea*, f. 1810, g. m. Holm Samuelsen Sørum, Nord-Midsem.

Rasmus Christophersen døde 1822, 73 år. gården blev da delt:

A. Nøkleby søndre, løpe nr. 52 a, skyld 15 ¼ lispd. (Enken).

B. Nøkleby nordre, løpe nr. 52 b, skyld ca. 15 lispd. (Christopher).

C. Nøkleby-neset, løpe nr. 52 c, skyld ikke fullt 1 lispd. (Til Brekka).

A. Nøkleby søndre: Enken *Dorthe Hansdtr.* beholdt denne del, takst 1000 spd., til 1836; da solgte hun den til sønnene *Hans* og *Andreas Rasmussønner* for 800 spd. + livøre. Hun døde på Nøkleby 1856, 91 år.

Brødrene *Hans* og *Andreas Rasmussønner* var begge ugifte. De døde 1875. gården blev da solgt til *Carl Christensen Fjeldbu* (fra Askim); hans hustru *Regine Andrea Hansdtr.*, var datter av H. A. Kvillese-Hagen, g. m. Karen Malene Rasmusdtr., altså søsterdatter av forrige eier. Nordjordet og Trolljordhaugen, som forrige eiere hadde solgt til Johan Johnsen Nøkleby, tok Fjeldbu igjen på odel. Derav kommer det at gården nu har 2 bruksnr. (1 og 5). 1902 skjøte til deres sønn *Hans Fjeldbu*, g. m. *Karen Ottosen*.

B. Nøkleby nordre: Eldste sønnen *Christopher Rasmussen* overtok denne del for 1000 spd. – 1829 selger han halvparten til *Andreas Torkildsen Opsal*, det er Nøkleby østre; behandles nedenfor. –

Christopher Rasmussen blev 1839 git med enke *Anne Cathrine Larsdtr* (Prinsdal). i sitt tidligere ekteskap med John Christophersen hadde hun 2 barn, *Hans Christian* og *Johan Martin Johnsen*. Da Christophersen Rasmussen ekteskap var barnløst, testamenterte han gården til disse sine stesønner. Han døde 1861.

Johan 8Martin) Johnsen overtok gården alene, da broren hadde kjøpt Reitvet (gift med *Elen Johannesdtr. Reitvet*).

Johan Johnsen, g. m. *Ellen Alette Andreasdtr. Tomter*. Han døde 1884, hun 1875. 3 barn: *Christopher August*, lektor i Oslo. *Jens Anton*, som overtok gården. *Svend Martin*, statskonsulent i husdyrbruk.

1899 solgte J. A. Nøkleby gården til *Karl Thorvaldsen Pekstad*.

Nøkleby østre blev skilt ut fra Nøkleby nordre 1829, da *Andreas Thorkildsen Opsal* kjøpte den. 1850 makeskifte mellem *Audenbøl* og *Nøkleby*: *Gabriel Andersen* overtar *Audenbøl*, og *Christian Jensen Audenbøl* overtar *Nøkleby*, han fikk 650 spd. i mellemgift.

Hans to sønner *Jens Christiansen* og *Svend Christiansen* deler gården mellom sig.

a) *Svend Christiansens* del: 1854 selger han den til *Olaus Hellemundsen Berger* (500 spd.). 1858 skjøte fra skifteforvalteren i *Olaus Hellemundsens* dødsbo til *Samuel Johannessen Bekkevarplass* fo 700 spd. Samme år makeskifte mellom denne og *Helge Olsen*. *Helge Olsen* fikk *Nøkleby* og *Samuel Johannessen* fikk *Furu* (andel av *Mørk østre*). *Helge Olsen* blev gift med enken på øvre *Berger*, og solgte da *Nøkleby* til sine stesønner *Hans Christian* og *Martin Baltzersønner*, skjøte 1861. *Martin* overtok det hele 1882.

[bilde s. 96 "Nøkleby (nedre)."

b) *Jens Christiansens* del: Han solgte den 1857 til *Helge Olsen Berger*, som samtidig kjøpte den annen del også. – 1861 selges også denne del til stesønnene, og *Martin Baltzersen* overtar også denne del 1882. De to deler blev igjen slått sammen til ett nummer, og har nu bruksnr. 4.

1929 skjøte fra *C. A. Retvedt* som executor testamenti efter *M. Baltzersen* på denne gård til *Karl Thorvaldsen Nøkleby*.

[*Martin Baltzersen Berger* hadde ved testamente bestemt at der av hans afterlatter midler skulde opprettes et legat: "Martin Bergers legat". Kapitalen skal stå og vokse til den har nådd 100 000 kr. Siden skal rentene anvendes til veibygning og veibelysning, lønn til herredsgartner, organistlønn, hån gjernings skole].

Berger.

(Utt. Bærj'jær). Eldre skriftformer: á Bærghom 1365, Bergar 1491, Bergher 1526, Berger 1578, 1600, 1723. – Opr. form: Bergar, flertall av substantivet berg = berg, gjell, ås. Navnet hører altså til de naturbetegnende; se I. s. 115

Gården var fullgård; gammelt matrikel-nr. 7, gml. skyld 1 skpd. 5. lispd. Matrikelrevisjonen 1723 anfører: "Måtelig jord, ingen skog; så ½ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 22 lass høi; 2 hester, 8 storfe, 6 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 41, ny skyld 5 daler 22 skilling; revidert skyld 1886: 12,35 mark.

Gråden var kirkegods; omkring 1400 hørte en del av gården til *St. Halvardskirken* i *Oslo*, gitt til sjelebot. 1526 blev østre *Berger* med ødegården *Brekke*, (kalles 3 år senere *Smør-Brekke*) solgt til *Hobøl kirke* for "60 mark norske". Ved utgangen av middelalderen var gården delt mellom *Hobøl kirke*, som eide 1 skpd. i den med bygselretten over hele gården, og *Kråkstad prestebol* som eide resten, 5 lispd. uten bygsel. – Da kirkene omkr. 1723 kom i privat eie, fulgte de tillagte gården med; sålede også *Berger*. I 1757 får brukeren *Hans Nielsen* skjøte på gården av eierne sogneprest *Michael Diurhuus* og osloborgeren *Michael Rasch*. Altså: kirkegods til 1723, proprietærgods 1723-57, siden bondegods.

Der nevnes allerede i middelalderen 2 *Bergergårder*: østre og vestre. 1665 er der 2 brukere, 1723 bare en.

Vi har sikker beskjed om brukere og eiere fra 1733. Da fikk *Rasmus Svendsen* bygselbrev på hele gården. (Hans brødre var: *Torger Svendsen mørk v.* *Jens Svendsen Asper*. *Gjerck Svendsen Stønnerud*) 1744.

Nils Christensen fikk bygselbrev 1744, g. m. *Malene Larsdtr.* 1757 får dennes sønn *Hans Nilsen* skjøte på gården for 450 rdl. Da gården hadde tilhørt *Hobøl kirke*, blev der på heftet

gården en årlig landskyld på 4 rdl. til Hobøl kirke.

1762 blev gården atter delt, idet Hans Nilsen selger øvre Berger til sin svoger *Engebret Fredriksen* for 290 rdl. og nedre Berger til *Nils Nilsen* (bror?) for 250 rdl. Senere har gårdene gått meget i handel.

Nedre Berger.

Nils Nilsen, som kjøpte gården 1762, solgte den 1766 til *Hans Hansen* fra *Vollbekk* (under Voll i Ås) for 380 rdl. 1768 selger han den til *Joen Larsen Karlsmyr* for 500 rdl. 1774 skjøtte fra dennes emle *Anne Svendsdr.* til *Rasmus Christensen Vestre Sander* (500 rdl.). 1798 dennes skjøte til sersjant *Christian Kruse* (1000 rdl.) – (Rasmus Christiansen hadde i midlertid kjøpt Mørk). Han kjøpte 2 år senere også Øvre Berger, så nu er begge gårdene på en hånd til 1797, da han selger denne gård igjen til sersjant *Hans Olsen* for 1040 rdl.

1805 selger han til *Ole Evensen Ambjørnsrud* (1200 rdl.).

(Ole Evensen overtok Ambjørnrud). *Jørgen Evensen* blev gift med enke *Henriette Christiana (Welding) Gustvedt* i Hobøl. 1828 overlater han Berger til stesønnen *Hellemund Christopher Larsen* (Hellemund er Wedding-navn) g.m. *Bolette Olsdr.* Han efterlot sig ved sin død 1843 4 barn: 1. *Lene Christiane*, f. 1823, g.m. *Jens Svendsen Ambjørnrud*. 2. *Olaus Welding*, f. 1825, overtok Berger. 3. *Lars Edvard*, f. 1831, kjøpte Brekke. 4. *Julie*, f. 1835 g.m. lærer *Christian Larsen Støttum*.

1843 overok sønnen *Olaus Welding Hellmundsen* gården for 1400 spd.; han var gift med *Inger Masrie Christiansdr.*; enke efter *ebjørn Vebjørnsen Brekke*. 2 barn: 1. *Bernt Herman (Kålstad)*. 2. *Veldine Julie*.

Øvre Berger.

1762: *Engebret Fredriksen Kålstad*, g m. *Elen Nilsdr. Berger*.

1765 selger han til *Nils Nilsen Nedre Berger*, som 1769 selger til *Hans Arnesen Asper*. (400rdl.)

1780 til *Hans Nilsen Østerud (Såner)* for 500 rdl.

1781 til *Svend Christensen Riser*.

1788 tiol *Kiel Syvertsen Nygård*, 800 rdl.

1789 til sersjant *Christian Kruse*, 1000 rdl. Han hadde 2 år før kjøpt Nedre Berger, så begge gårdene nu er på en hånd.

1802 selger han*) gården til *Ole Jensen Roås*.

1805 bytter han gård med *Samuel Jensen Bjerke n.* Denne selger straks gården til *Peder Pedersen Bjastad*, g. m. *Hedvik Evensdr. Abjørnrud*.

1844, ved skifte etter *Hedvik Evensdr.*, selger *Peder Pedersen* og øvrige arvinger gården til datteren *Elen Pedersdr.*; hun var gift 2 ganger: 1. g. 1832 med *Baltzer Jensen Furu*. (andel av Mørk); sønner *Hans* og *Martin Baltzersen Nøkleby*.

2. g med *Helge Olsen Gåvim*.

1881 selger enken *Elen Pedersdr.* gården til sønnen *Ole Helgesen*, g. m. *Helene Audenbøl*. Ved auksjon i dennes konkursbo 1892 kjøper sersjant *Ole Martin Ås* gården.

*) *Kruse* flyttet til Ås, hvor han kjøpte en parsell av Høxtvedt østre, døde der 1806.

Kvarme, som i 1910 selger til Johan Nilsen.

Efter Olaus Berges død 1856 blev enken gift med (*Johan*) *Anton Kaspersen Eng*.

Ved auksjon i dennes konkursbo kjøpte faren *Kasper Johannessen Eng* gården. Han døde 1873. 8 barn: 1. Herman Nicolai. 2. Nils. 3. Johan Anton. 4. Johanne. 5. Jens. 6. Jørgen. 7. Johannes. 8. Emma.

Gården blev utlagt sønnene *Jens, Jørgen og Johannes Kaspersønner* 1876 overtok *Jens* gården alene.

Senere eiere: *Andreas Petersen Glenne; Hans Hansen Åsheim; Theodor Vestby; Thomas Lauritzen.*

1905 dennes skjøte til *Hans Anton*

Ambjørnrud.

Eldre former: *Anbionnarud* 1329. *Andbiornarrud* 1400. *Anbionærudh* 1465. *Andbiønerudt* 1575. *Andbiørnrudt* 1593. *Abbiørnsrud* 1700. *Ambiørnrud* 1723. Oprinnelig form: *Arnabjarnarruð*, av mannsnavnet *Arnbjörn*. Altså: "Arnbjørns rydning". Om *ruð*-navnene se J. s. 114 og 120-21.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 46, gml. skyld 1 ¼ skpd. Matrkelkomm. 1723 anfører: "Måtelig jord, skog til gjerde og brenne. Står ½ bldkorn, 10 t. havre; avler 25 lass høi; har 2 hester, 12 kyr, 9 sauer". – Til sammenligning anføres hva matr.-kommisjonen 1865 anfører: avler 90 t. havre, 16 t. bygg, 7 t. hvete, 10 t. rug, 60 t. [bilde s. 100 "Ambjørnrud."] poteter og 150 skpd. høi; besetning 3 hester, 12 storfe, 4 småfe, 6 sauer. – Fikk 1839 nytt nr. 42, ny skyld 6 daler 1 ort 16 skilling; revidert skyld 1886: 17,75 mark.

Fra middelalderen har gården sart en liten løs landskyld til *Hobøl prestebol*; eller har gården vært selveiergods. 1665 var der 2 eiere på gården: *Erik Aslachsen* 57 år, og *Amund Amundsen* 29 år, som hadde hver sin halvdel. 1697 kjøper *Anders Olsen* og hustru *Beate Nilsdtr.* hele gården. De døde begge 1724. Deres barn: 1. *Thorer Haug* i Ås, konens barn i hennes 1. ekteskap. 2. *Kirsten* g. m. *Lars Larsen*. 3. *Maren*, g. m. *Siver Larsen* (*Berger, Nøkleby*). 4. *Olaug*, g. m. *Ole Tostensen*. 5. *Anne*, g. m. *Jens Tømmessen Midsem* (n.). 6. *Barbra*, g. m. *Ellef Alvim*. – Ved skiftet 1724 blev gården takstert til 400 rdl. Boets samlede formue 650 rdl. – Eldste svigersønn *Lars Larsen* overtar gården 1725 og beholder den til 1732, da han selger den til svogeren *Siver Larsen Berger* og hustru *Maren Andersdtr.* 3 døtre: *Mari*, g. m. *Jacob Svendsen Skaug*. *Thore*, g. m. *Even Povelsen Bjørke* (s.). Hadde bodd på *Skaug* en tid, kalles derfor *Even Skaug*. *Berte* g. m. *Anders Povelsen Bjørke* (s.).

1755 solgte *Siver Larsen* gården til svigersønnen *Even Povelsen Bjørke* (eller *Skaug*) for 600 rdl. De gamle oppretter samtidig *fledføringskontrakt* med kjøperen: De forbeholder sig god jord til å så 3 t. korn hvert år, høi og halmfôr samt havn til 4 kuer og 4 sauer, hus til sig, sine dyr og sin avling; kjøperen skal så og høste føderådsfolkenes jorder, røkte deres dyr osv. Dette var den vanlige form for føderåd den gang.

Siver Larsen døde 1762, 79 år, hans hustru *Maren Anderstr.* 1768, 83 år.

Svigersønnen *Jacob Svendsen Skaug*, som var gift med den eldste datter, protesterte mot salget til *Even Povlsen*, da han hadde odelsretten, og *Even Povlsen* måtte betale ham 500 rdl.

i odelspenger, dessuten fikk Jacob Svendsen Skaug rett til – avgiftsfritt – å bruke et engstykke som tilhørte Ambjørnrud, i 20 år; så gården bble *Even Povlsen* temmelig dyr. Han var gift 3 ganger: 1) 1750 med *Thore Siversondr. Ambjørnsrud*, † 1765. 2) 1768 med *Hedvig Jørgensdr. Grønsvet*, † 1773. 3) 1775 med *Anne Jørgensdr. Grønsvet*. 14 barn: I 1. ekteskap: *Anders, Paul* (Langeli), *Ole, Lars, Svend, Paul, Engebret, Hedvig*, g. m. Peder Pedersen Berger, og *Berthe Maria*, gift 1810 med Nils Joensen Solberg, † 1811, g. 1812 med Hans Christophersen Jaer.

Even Povlsen døde 1806, 79 ½ år, og sønnen *Ole Evensen* kjøpte gården for 5000 rdl. Han døde 2 år etter, og ved dødsbo-auksjonen kjøpte den avdlødes stemor, *Anne Jørgensdr.*, gården tilbake for 4260 rdl. Hun avstår den 1810 for 7000 rdl. (!) til *Andreas Olsen Solberg*, som hadde odelsretten som sønn av forrige eier Ole Evensen. Imidlertid greier ikke Andreas Olsen å holde gården; han selger den derfor 1811 til Svend Evensen, g.m. *Olea Christophersdr. Jaer*.

[1791 hadde Even Povlsen solgt fra et stykke jord med påstående og beboelige hus og tilhørende skog (Nordre Ambjørnrud) til sin sønn *Lars Evensen* for 580 rdl. Han solgte det 1802 til Christian Johansen Bjarstad for 1300 rdl. Denne del blev 1829 kjøpt tilbake til hovedbølet.

Omkr. 1800 var der blitt utskilt også en tredje del av gården, så der en del år etter 1800 var 3 Ambjørnrud-gårder. Denne siste del blev kjøpt tilbake til hovedbølet i 1830-årene, så fra 1840 er gården samlet].

Svend Evensen døde 1848, 64 år, hans hustru *Olea Christophersdr.* døde 1857, 68 år. 3 barn: 1 *Andreas* (Kjøpte *Grimsrud* i Hobøl, kalte sig *Andreas Grimsrud*, f. 1814, † 1871, g. m. *Karen Kristine Skaug*, datter av gjestgiver Ole Gundersen Skaug og hustru Christiane Rasmusdr. Nøkleby). 2. *Jens* (Ambjørnrud). 3. *Christopher*, døde ugift 1843.

Nesteldste sønnen *Jens Svendsen* overtok gården etter foreldrenes død; f. 1816, † 1886; g. m. *Lene Hellemundsdr. Berger*, f. 1823, † 1889.

Deres eneste datter *Olea Bolette*, f. 1862, † 1926 blev g. m. *Hans Svendsen* Bjerke i Frogne, f. 1847, † 1929. Hans overtok gården etter sine svigerforeldre.

Deres barn: *Maren* (har husmorskole i Oslo), *Jenny* (†), *Svend* (Stokstad i Tomter), *Lina* (husmorsskole i Oslo), *Jens* († 1922), *Johan* (Ambjørnrud, g. m. Marie Skjønhaug), *Hilda* (sykegymnast), *Olga* (student).

1919 solgte *Hans Svendsen* gården til *Jens Ambjørnrud*. Etter hans død i 1922 kjøpte broren *Johan Ambjørnrud* gården.

Brekken.

Den folkelige uttale er *Brekka* (med dobbelt tonelag). Eldre former: um *Brekko*, um *Brekkonæ* 1361, i *Brekko* 1500, *Breckan* 1536, *Breke* 1578, *Breken* 1723. Til grunn ligger substantivet *brekka* (f.) = en bakke. I et brev fra 1539 kalles gården *Smørbrekka*, likeså i et bygselbrev 1759.

Gården var fjerdings- eller ødegård; gammelt matr.nr. 125, gml. skyld 8 lispund tunge, som 1723 foreslås forhøiet til 12 lispd. Da anføres: "Middelmådig jord; skog til husreparasjoner og litt til lastebruk. Står 2 skjepper blandkorn, 6 t. havre; avler 9 lass høi; 2 hester, 6 storfe, 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 43, ny skyld 3 daler 4 ort 9 skilling; revidert skyld 1886: 7,32 mark.

Var kirkegods, hørte oprinnelig til *Hobøl kirke*, men blev 1529 overført til *Hobøl prestebol*. Av et brev fra 1361 fremgår det at det den gang var 2 Brekkegårder, øvre og nedre Brekke.

Brukere: 1665: *Laurids Lauritzen*. Etter 1700: *Gudbrand Rasmussen* fikk bygselbrev

1718, g. m. *Anne Rasmusdtr.* Han døde 1749, 83 år. Enken brukte til 1759, da sønnen Rasmus Gulbrandsen fikk bygselbrev på gården, som da kalles *S m ø r b r e k k a*. Han var gift [**bilde s.103 "Brekken."**] med *Mari Larsdtr. Asperud*. De bruker til 1783, da svigersønnen *Ole Evensen Ambjørnrud*, g. m. *Gunhild Rasmusdtr. Brekke*, fikk bygselbrev på gården. Han døde 1808, 57 år. Deres barn: *Samuel*, f. 1784. *Rasmus*, f 1787. *Andreas*, f. 1789. *Even*, f. 1791. *Thore*, f. 1793. *Gunhild*, f. 1797.

1810 får *Rasmus Olsen*, sønn av den avdøde bruker *Ole Evensen*, bygselbrev på gården; g. m. *Malene Gulbrandsdtr.*

Rasmus Olsen døde samme år, og enken blev gift til *Arnestad* i Vestby; samtidig fikk svogeren *Johannes Hansen Arnestad* bygselbrev på Brekken, utstedt 1810. Han avstår det 1811 til *Vebjørn Vebjørnsen Vål*. Hadde vært skoleholder i 10 år (1797-1807). Om hans virke i skolen, se 329-30. Var med i første herredstyre. Blev holdt for å kunne litt av hvert; skulde ha hatt "svarteboka". Han fikk kongelig skjøte på gården 1837. Han døde 1852, 72 år. Hadde vært gift 2 ganger. 1) med *Dorthe Andersdtr. Alvim*. 2) *Inger Marie Christiansdtr.* (fra Hobøl). 4 barn: *Gunhild*, g. m. *Samuel Pedersen Bjørke*. *Vebjørn Vebjørnsen*, f. 1821. *Johanne*, g. m. *Christian Thoresen Gjevelsrud*, Enebakk. *Anders Sigvard*, f. 1849.

Enken *Inger Marie Christiansdtr.* blev gift igjen med *Olaus Hellemundsen Berger*. Gården blev ved skifteauksjon solgt for 3000 spd. til *Johan Olsen Bjertsrud*. 1855 blev gården delt: De to brødrene *Olaus* og *Edvard Hellemundsen Berger* kjøpte hver sin halvdel.

Bruksnr. 1 *Johan Olsen* solgte, som nevnt ovenfor, denne del 1855 til *Olaus Hellemundsen Berger*, gift med enken *Inger Marie Christiansdtr. Brekken*. Han hadde også Nedre Berger. Ved hans død 1858 solgte enken gården for 1800 spd. til *Lars Nilsen Kvillse*, og den har siden fulgt denne gård. (Se *Kvillse*).

Bruksnr. 2

Edvard Hellemundsen Berger fikk kjøpt denne del 1855 for 1900 spd. Var gift med *Anne-Oline Syversdtr. Hanekrop*, f. 1834, † 1883. *Edv. Brekke* var ordfører 1881-85. Se I. s. 212. Han døde 1901. Barn: *Herman* (f. 1861, † 1931), g. m. *Marie Hoel* (Ås); kjøpmann i Oslo. *Bolette*, f. 1861, † 1931. *Oline*, f. 1863, har landhandleri i Hobøl. *Elise*, f. 1866, † 1897. *Sigvard*, f. 1868, † 1924, kjøpmann ved Tomter st.; g. m. *Helene Rud*, Kråkstad. *Laura*, f. 1873, lærerinne i Kråkstad, se I s. 377. *Anna*, f. 1878, † 1913. – Etter *Edv. Brekkes* død 1901 blev gården solgt til *Johannes J. Mørk*, som kort tid efter selger den til *Petter Narvestad*. Etter hans død blev den 1923 solgt til *Kristian Malle*.

Reitvet eller Retvedt.

Eldre former: *Røydirpveit* 1381, *Rethuedt* 1578, *Reetvedt* 1723. Rygh sier: *Røydirpveit*, som gården skulde ha hett efter brevet av 1381, er et uforklarlig navn i denne form, og vilde, om det var riktig skrevet, være meget besynderlig, for så vidt første ledds første ledds endelse angår". – Da navnet bare fins i dette ene brev fra middelalderen, kan det ikke forklares. Om *pveit*, se I. s. 113. I matrikkelen 1838 er tilføiet (i parentes): *Reikvada*.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 10; skyld 2 skpd., som matrikkelrev. 1723 foreslår for høiet med 5 lispd. Da anføres: Skog til brensel og gjerde og litt til husenes reparasjon; god jord; sår 1 t. blandkorn, 20 t. havre, avler 40 lass høi; 4 hester, 14 storfe og 8 sauer". 1838 fikk den nytt nr. 44, ny skyld (samlet) 12 daler 2 ort, revidert skyld av 1886: 26, skyldmark.

Gården var kirkegods, hørte til *Hovedøy kloster*. Da klostrene blev nedlagt og klostergodset inndratt, blev gården lagt til *Oslo lags tol*. Dette embede blev ophevet omkr. 1800 og gården solgt til brukerne 1803. Altså: Kirkegods i middelalderen, krongods 1537-

1803, og så bondegods. – Gården var alt før 1650 delt i 2. Der opføres regelmessig 2 brukere, undertiden 3. Eldste bruker som vi kjenner navnet på, er *Rasmus Andersen* og hustru *Gunda Helgesdtr.* På tinget 1689 lot de kunngjøre at de hadde brukt gården i bortimot 50 år, men nu ikke orket bruke den lenger; de opbyr sine arvinger, om nogen vil overta gården efter dem; de akter selv å gi sig i "Fledføring" dvs overgi vedkomne hva de eier mot å bli forsørget til sin død. De gamle kom til Olluf Løvestad.

Til 1880

Første del: 1 skpd. tunge.

Lauritz (Lars) Aslachsen fikk

bygselbrev på denne del omkr. 1700; var gift med datter på Haugen i Ski. Deres sønn *Rasmus Larsen*, f. 1697, overtok bruket omr. 1723; g. m. *Anne Thomasdtr. Opsal*. Hennes mor *Lena Kønigsdtr. Opsal* døde på Reitvet 1742. (Se Opsal).

Rasmus Larsen døde 1747, hustruen *Anne Tomasdtr.* 1749. 7 barn: Tomas, Lars (Tallaksrud), Gunhild, Maren, Marte, Gunor, Anne.

Eldste sønnen *Tomas Rasmusen* overtar bruket 1747, f. 1722, † 1801, g. m. *Anne Johannesdtr. Kvillese*, † 1809. Barn: Rasmus, Arne og Gunhild.

Tomas Rasmussen brukte gården til 175, da svigersønnene *Åsmund Jonsen Ekeberg* fra Ås overtok gården. Han blev 1794 gift med *Anne Tomasdtr. Reitvet*. (Sønnen Rasmus kom til Tirud i Kroer).

1802 fikk *Åsmund Jonsen* kongelig skjøte på ½ skpd. i denne gård for 700 rdl.

Annen del: 1 skpd. tunge.

Gjerch (Gjert) Gullesen (Gullihcse) fikk bygselseddel på denne del i 1691, g. m. *Marte Larsdtr.* Deres sønn *Gulle Gjerchsen* overtar bruket 1717; g. m. *Gunnor Clemmetsdtr.* De eide også *Hanekrop*. Fire barn: Anders, Nils, Ole, Karen.

Da *Gulle Gjerchsen* døde 1746, overtok nest-eldste sønnen *Nils Gullesen* bruket av denne gård, mens eldste sønnen Anders overtok Hanekrop. *Nils Gullesen* g. 1) *Sigrid Torgersdtr. søndre Rustad* 2) *Marta Larsdtr.* (fra Unås). 5 barn: Gulle, Ellef, Svend, Gunhild, Chrestence. Han døde 1777, 60 år.

Enken *Marta Larsdtr.* blev 1778 gift med *Hans Gundersen Sander*, som så fikk bygselbrev.

1805 fikk *Hans Gundersen* kongelig skjøte på denne del, 1 skpd., for 1500 rdl.

Efter 1800: Da lagmannsembedet blev opphevet 1800, blev eindommen solgt. Den blev delt i 3 deler:

- Løpenr. 58, svarer til nytt nr. 44¹ og ², skyld ½ skipund tunge.
- Løpenr. 59, svarer til nytt nr. 44³ og ⁴, skyld 1 skipping tunge.
- Løpenr. 69, svarer omtrent til nr. 44⁵, skyld ½ skipund tunge.

Senere er skjedd noegen forrykning, i det enkelte parseller er skilt ut, således er Slåbråten skilt ut fra 59, likedan Retvedt nedre og Bingen.

A. Retvedt 44¹; gammel skyld ½ skipund.

Lars Nilsen fikk kongl. skjøte på denne del 1803; kjøpesum 700 rdl. Denne del kalles i den gamle matrikkel "Grannuta", senere "Glanuta", og var oprinnelig underbruk under hovedbølet. *Lars Nilsen*, som kjøpte denne parsell 1803, hadde da brukt den i flere år.

Han var fra Berger, blev 1781 gift med *Gunhild Tomasdr. Reitvet*, datter av Tomas Rasmussen. Han døde i 1831, 75 år, enken satt i uskiftet bo til 1838. Barn: *Johannes, Thomas*, g. 1816 med enke Anne Christophersdr. Myrer, kom til Tolfshus, *Abigael*, g. m. Ole Halvorsen (Wiig), *Helene*, g. m. sersjant Hemmingsen, *Anne Marie*, g. m. Christen Larsen Wiig, *Christine*, g. m. Holm Jørgensen Opsand.

Ved skifte 1838 overtok den eldste sønnen *Johannes Larsen* halvparten av gården, det nuværende bruk nr. 1 "Granutta" (Glanutta), og enken beholdt den andre halvdelen, det nuværende bruk nr. 2, Reitvet nordre.

Bruk nr. 1. *Johannes Larsen* overtok denne del 1838 for 900 spd.; g. m. *Elen Fredriksdr.* Barn: *Lars* (Amerika), *Anne Helene*, g. m. Hans Kinnerud, Tomter, *Gunhild* (ugift), *Elen*.

1860: Hjemmelsbrev til *Hans Christian Johnsen, Nøkleby*, g. m. *Elen Johannesdr. Retvedt*. Barn: *Edvard, Arthur, Chr. Aug. Retvedt*, redaktør, *Helene, Karen, Carl Anton, Anne, Hilda*. [bilde s.107 "Retvedt."]

1904 overtok sønnen *Carl Anton* gården; g. m. *Karen Bergitte Johannesdr. Bøhler*.

C. A. Retvedt var ordfører 1917-19; se I. s. 213; har vært formann i styret for Kråkstad sparebank fra 1915; han er formann i komiteen for utgivelse av nærværende bygdebok.

Bruk nr. 2: Reitvedt nordre. Ved skiftet 1838 efter *Lars Nilsen* beholdt, som nevnt ovenfor, enken *Gunhild Tomasdr.* denne del.

1839 kjøper svigersønnen *Holm Jørgensen Opsand* gården, g. 1) *Christina Larsdr. Reitvet*, †1840, g. 2) med *Inger Helene Olsdr. Skaug* (Hobøl).

1879: Hjemmelsdokumentet fra Hom Jørgensens enke og myndige arvinger til medarvingen *Johan Christian Holmsen Skaug* på gården. 1918 dennes skjøte til *Harald Alfred Johannessen*. 1920 dennes skjøte til *Henrik og Thorvald Antonsen Østereng*.

B. Løpenr. 59; gammel skyld 1 skippund.

Hans Gundersen fikk skjøte på denne gård 1805 for 1500 rdl. Han solgte den straks til *Hans Olsen Berger* for 2300 rdl., og denne igjen samme år til *Ole Gulbrandsen* for 3240 rdl. Alle 3 skjøter tinglyst 1805. [bilde s.108 "Reitvet vestre."]

Ole Gulbrandsen, g. m. *Helene Rasmusdr. Nøkleby*. 10 barn: *Gulbrand*, f. 1806, † 1808, *Hedvig Dorthea*, f. 1808, † 1809, *Holm*, f. 1810, † 1852, *Christopher*, f. 1812, † 1830, *Andreas*, f. 1815, † 1877, *Inger Helene*, f. 1818, g. m. *Ole Pedersen Bjerke s., Rasmusf.* 1821, † 1854, *Otter*, f. 1825, † 1916, *Anne Dorthea*, f. 1828, gift med *Engelbreth Midsem*, *Ole Christopher*, f. 1833, † 1927.

Ole Gulbrandsen døde 1857; sønnene *Andreas, Otter* og *Christopher* Olssønner overtok da gården i fellesskap; hjemmelsbrev utstedt 1862. 1877 testamenterte *Andreas* sin del til de to andre, så *Otter* og *Christopher* har gården i fellesskap til 1885, da den deles, idet *Christopher* beholder hobeðbølet *Vestre Reitvet*, mens *Otter* får den utskilte del *Øvre Reitvet*.

1906 blev begge deler: br.nr. 3 Vestre Reitvedt og br.nr. 4 Øvre Reitvedt solgt til *Kr. Svendsen Grav*, og 1917 til *Søren Grav*.

Følgende parseller var imidlertid skilt ut:

- 1) Reitvet nedre 44⁶. slilt ut 1900; og solgt 1903 til *Nils Andresen Retvedt*. 1926 skjøte fra skifteretten i *Nils* og *Helene Retvedts* dødsbo til *Jørgen Aallerud*.
- 2) Slåbråten, 44⁷, skilt ut 1900, solgt til *C. A. Retvedt*.
- 3) Reitvet mellom. 44⁹, som *Christopher Retvedt* beholdt da han 1906 solgte gården. Her bodde han til sin død 1927.

C. Løpenr. 60, gammel skyld ½ skippund, svarer til matr.nr. 44⁵: Reitvet søndre.

Brukeren *Åsmund Jonsen* kjøpte denne del 1800 for 700 rdl. Han var gift med *Anne*

Tomasdr. Reitvet (se ovenfor). Han døde 1802, 43 år; enken blev 1804 gift med *Christen Povelsen Fjeld* i Ski. Efter Anne Tomasdr.s død 1833 blev enkemannen Christen Povelsen 1838 g. 2 gang med enke *Kari Jensdr. Bjerke*, enke efter Peder Hansen Bjerke s.

1843 selger Christen Povelsen gården til stesønnen gården til stesønnen *Ole Pedersen (Bjerke)* for 600 spd. Han var gift med *Inger Helene Olsdr. Reitvet* (datter av Ole Gulbrandsen Vestre Reitvet).

Ole Pedersen, † 1865, Inger Helene, † 1895. Deres eneste barn, datteren *Helene*, g. m. *Nils Andreassen* (fra Spydeberg). *Nils Retvedt*^{*)} solgte gården 1899 til *Arne Wold*. 1916 dennes skjøte til *Anton Østereng*. 1921 dennes skjøte til *Jarles Balterzen*. 18/22 dennes skjøte til *Anton Thostensen*.

Hanekrop.

Utt. ha'nakropp. Eldre former: Hanekropp 1578. Hanekrop 1593, 1600. Hannekrop 1723. Betyr visstnok: Hanekroen. Hvorfor stedet har fått dette navn, kan ikke opplyses (Rygh).

Gården hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt matr.nr. 104, gml. skyld 2½ lispd. tunge og 5 lispd, salt, som 1723 foreslås for høiet med 1¼ lispd. Da anføres: "Skog til gjerde og brenne; middelmådig god jord: sår 1 skjeppel blandkorn 5 t. havre; avler 6 lass høi; har 1 hest; 4 kyr; 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 45, ny skyld 3 daler 12 skilling; revidert skyld 1886: 7,25 mark.

Gården var kirkegods i middelalderen, hørte til Hovedøy kloster. Ved reformasjonen 1537 blev klostergodset inndratt under kronen, og gården var så krongods til 1726. Ved auksjon under kongens jordgods i Follo det år, kjøpte generalmajor *Johan Vilhelm von Øchten* gården for 205 rdl. Han solgte den straks til *Marie Larsdr.*, enke efter *Gjerch Gullesten Retvedt*. Etter hennes død 1727 overtok hennes eneste sønn *Gulle* (eller *Gullech*) gården. Han hadde også ½ Retvedt; g. m. *Gunnor Clemmetsdr.* 4 barn: *Anders, Nils, Ole, Karen*.

Ved *Gulle Gjerchsens* død 1746 overtok eldste sønnen *Anders Gullechsen* Hanekrop for 160 rdl., nest-eldste sønnen *Nils* overtok Retvedt.

Anders Gullechsen, g. m. *Christence Tostensdr.* (fra Løken i Spydeberg). Han døde 1782. 3 barn: *Tosten*, f. 1762; *Gunhild*, blev 1790 g. m. *Rolf Olsen Rustad østre*; *Maria*, blev 1791 g. m. *Svend Olsen Rustad østre*. – Enken *Christence Tostensdr.* satt med gården til sin død 1788. – Sønnen *Tosten Andersen* overtok da gården; g. m. *Johanne Jensdr. Løvestad*.

Tosten Andersen døde 1796. 2 barn: *Andreas*, f. 1793. *Tosten*, f. 1796.

Enken *Johanne Jensdr.* blev 1805 g. m. *Nils Pedersen Holt*, som dermed blev eier. Sønnen *Andreas Tostensen* overtok gården 1815 (*Nils Pedersen* hadde imidlertid kjøpt Løvestad).

1824 selger han gården til *Syver Marcussen Bjersrud* (*Andreas Tostensen* hadde senere Løvestad, døde der 1843). *Syver Marcussen*, g. m. *Anne Toresdr.* fra Bøler i Hobøl. Deres barn: *Martin* (overtok gården), *Thore Marie*, g. m. *Thorvald Skaug* i Hobøi; *Anne-Oline*, g. m. *Edv. Brække*.

Ved *Syver Marcussens* død 1862 overtok sønnen *Martin Syversen* gården; g. m. *Johanne Mathea Hansdr.* Barn: *Albert, Alette, Malla, Christian, Otto, Kaspara*. 1899 skjøte fra *Martin Syvertsen* til *Christian Hanekrop*. Senere eiere: *Edvard Johannessen*; *Svend Rasmussen Rådım*; *J. W. Langerud*; nuværende eier: *Andreas Ansersen*, kjøpte gården 1912.

^{*)} [*Helene* og *Nils Retvedt* skjenket ved testamente 6000 kr. til Kråkstad Ungdomslag; resten av sine etterlatte midler opprettet de et legat til fortsatt skolegang for konfirmert ungdom innen Kråkstad sogn, så som landbruksskole, husmorskole, hagebruksskole o. l. (ungdom som skal fortsette i jordbruket). Legatet bestyres av formannskapet; det utgjorde 1932: 68 500 kr.]

Karlsmyr.

(Utt. ka'llsmyr eller kæ'llsmyr). Eldre former; K a l s m y r a 1295, i K a r l s m y r i 1400, K a l d z m y r 1593, K a l s m y r 1723. Opprinnelig form: K a r l s m ý r r; første ledd er mannsnavnet *Karl*, annet ledd *mýr* = en myr. Hører til de yngre naturbetegnende navn, yngre enn *Myrer*.

Var ødegård, gammelt matr.nr. 101, gml. skyld 8 lispd., som 1723 forslås nedsatt til 6 lispd. Da anføres "Svakt land. brandsædig; skog tiul husfornødenhet; sår 1 skjepp blandkorn, 3 t. havre; avler 6 lass høi; har 1 hest, 4 kyr, 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 46, ny skyld 2 daler 2 ord 22 skilling; 1886 revidert skyld 5,09 mark.

I middelalderen hørte en liten del av gården til *Kråkstad* prestebol, men uten bygsel, så den kan ikke regnes som kirkegods. I nyere tid vbar den proprietærgods, tilhørte Osloborgere, således tilhørte den 1723 *Hans Carsten Kamps* arvinger (om ætten se under *Bekkevar*).

1753 selger *Maren Kamp* (på Vestby i Enebakk) gården til løytnant *Hermann Kjelberg* for 110 rdl. Han selger den igjen samme år til soldat *Lars Nilsen Rådim*, for 120 rdl.; var gift med *Anne Svendsdtr. Røis*. 4 barn: *Ingeborg, Anne, Marte, Svend* († på Berger 1772).

Lars Nilsen døde 1755. Enken *Anne Svendsdtr.* blev 1756 gift med *Joen Larsen Schaug*, Hobøl.

Da *Joen Larsen* 1768 hadde kjøpt Berger, overtas Karlsmyr av svigersønnen *Aslavh Larsen Helgestad* (Kroer), 1771, g. m. *Ingeborg Larsdtr. Karlsmyr*. I de følgende år skifter gården ofte eier: 1782 *Aslach Larsens* skjøte til *Svend Christensen Berger* for 450 rd. – 1784 dennes skjøte til *Johannes Jensen Vien* for 498 rdl. – 1790 til *Henrik Tostensen* for 750 rdl. – 1794 til *Anders Henriksen Skotbu* for 800 rdl. dertil 400 i odelspenger til *Svend Aslachsen* i Helgestad, Kroer.

1800 *Anders Henriksens* skjøte til *Hans Gundersen Reitvet* for 960 rdl. (*Anders Henriksen* kjøpte Løvestad).

1807 dennes skjøte til *Vebjørn Vebjørnsen Vål* for 1600 rdl. Om hans ætt se under Brekke.

Efter hans død blev Karlsmyr 1854 solgt til *Baltzer Johannessen Børsum* for 1500 spd. Skjøte tingl. 1854. 1868 skifte sluttet efter *Baltzer Johannessen*; eindommen utlagt stervbo-enken *Mathea Gudmundsdtr.* for 1000 spd.; hun selger den straks til *Thorer Halvorsen*, g. m. *Elen Nilsdtr. Røis*.

1912 skjøte fra *Thorer Halvorsens* myndige og selvskiftende arvinger til *Hans Th. Karlsmyr*.

Bruksnr. 2 blev utskilt fra bruksnr. 1 ved skylddeling 1865. – Bruksnr. 3 blev utskilt fra bruksnr. 2 ved skylddeling i 1873.

Gutsrud.

Utt. gu'ssru, E.f. Gautsrud 1400, Gudtzrudt 1593. Gudsrud 1723. Opprinnelig form har antagelig vært *Gautsruð*. Første ledd er da et mannsnavn *Gautr*; altså "Gauts rydning". Om *rud*-navnene *Is*. 114-15 og 120-21.

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt matr.nr. 103, gml. skyld 10 lispd. tunge. 1723 anføres; "Måtelig god jord; ingen skog; sår 1½ skjepp blandkorn 5 t. havre; avler 6 lass høi; har 1 hest, 4 kyr, 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 47, ny skyld 2 daler 4 ort 5 skilling; revidert skyld 1886: 4,85 mark.

Gården var ikke kirkegods i middelalderen. Ellers vites intet om gården før omkr. 1700; da bare en gård. 1703 gavebrev på gården utstedt av *Hafvor Hafvorsen* boende på *Løken* (n.) til *Jens Asper*. Han hadde den til 1720, da sønnen *Henrik Jensen* og hustru *Helge*

Tostensdtr. overtok den. 2 sønner. *Tosten* og *Anders*.

1759 overtar eldste sønnen *Tosten Henriksen* og hustru *Ingeborg Nilsdtr. Røis* gården. De gamle fikk føderåd.

Tosten Henriksen døde 1766; 2 barn. *Jens*, f. 1762, og *Henrik*, f. 1764. Enken gift igjen 1767 med *Paul Hansen Homestvet* (Eidsberg); de hadde gården til 1785, da sønnen *Jens Tostensen* kjøpte den (500 rdl.).

1816 selger han den til sin bror *Henrik Tostensen*, g. m. *Anne Henriksdtr. Myrer*. – *Henrik Tostensen* døde 1836.

Gårdens deling begynte 1807: da blev *Slemmestad* solgt fra. Ved *Henrik Tostensens* død 1836 blev resten delt mellom hans barn: sønnene *Hans* og *Andreas Henrikssønner* og svigersønnen *Torger Larsen Slemmestad*:

Bruksnr. 1: *Gutsrud nordre*: Svigersønnen *Torger Larsen Slemmestad* overtok denne del. 1841 skjøte fra hans enke og hennes annen mann *Svend Johannessen* til *Lars Hansen Stubberud*. 1868 skjøte fra hans arvinger til *Østen Hansen*. 1889 testamente fra *Østen Hansen* til *Martinus Olsen*. 1914 hans skjøte til *Hans Næs*. 1921 skjøte fra enken etter *Hans Næs* til *Karl Pettersen*.

Bruksnr. 2: *Gutsrud søndre*: *Hans Henriksen*, som overtok denne del 1836, solgte den 1838 til *Thorger Thoresen*, g. m. *Helene Hansdtr.* Eiendommen var hans, og etter hans død, i datteren *Thea Thorgersens* eie til 1897, da sistnevnte utsteder skjøte til *Martin Markussen*.

Bruksnr. 3: *Gutsrud mellom*: *Andreas Henriksen* overtok denne del etter faren 1836, selger 1838 til *Thorkild Amundsen*; senere eiere: *Hans Christiansen* og hustru *Kristine Pedersdtr.* Hun døde 1847. Barn: *Karen*, f. 1821. *Petter*, f. 1823. *Hans Edvard*, f. 1830. – 1883 skjøte til *Anne Marie Hansdtr.*, enke etter ovennevnte *Petter Hansen*. 1909 hennes skjøte til *Karl Pettersen*.

Rustad østre.

(Utt. r ø' s s t a). Har opprinnelig het *R u ð s t a ð r* = rydningsplass. Om alder kan intet sikkert sies.

Gården hørte til ødegårdsklassen; etter skylden nærmest halvgård. Gammelt matr.nr. 118, gml. skyld ½ skpd., som 1723 foreslås forhøiet til 14 lispd. Da anføres "Middelmådig jord, skog til husbruk og gårdens reparasjoner; sår 2 skjepper blandkorn 8 t. havre; avler 15 lass høi; 2 hester; 6 kyr; 5 sauer. 1 husmann med jord".

Fikk 1839 nytt nr. 48, ny skyld 5 daler 20 skill.; altså en betraktelig forhøielse (se. I. s. 1137). Revidert skyld 1886 = 10,19 mark. Gården var *k i r k e g o d s*; hørte til *K r å k s t a d p r e s t e b ø l*. Vi har et gammelt brev som viser at i 1593 blev der efter anmodning av sognepresten i *Kråkstad* holdt en synsforretning på gården, som da var i meget dårlig stand. Skylden blev derfor nedsatt til ½ skpd. Når den atter kommer i full makt, heter det, skal nytt skjønn optas. [bilde s.114 "Rustad østre."] Den gamle skyld blev imidlertid stående utorandret til 1839.

Fra 1660 har vi nogenlunde sikker beskjed om gårdens brukere og eiere. 1. *Svend Olufsen*, bruker fra ca. 1660. 2. Sønnen *Tosten Svendsen* får bygsel på gården ca. 1710 og bruker den til 1749, da sønnen *Ole Tostensen* får bygselbrev på gården; de gamle får føderåd.

Ole Tostensen, g. m. *Anne Rolfsdtr. Midsem* v, han døde 1777.

Skiftet efter ham viser en samlet formue på 1000 rdl. 4 sønner: *Rolf, Johannes* (Bærø i Hobøl), *Svend* (Finstad i Tomter) og *Hans* (død ugift). Eldste sønnen *Rolf Olsen* overtar

gården 1786; g. m. *Gunhild Andersdtr. Hanekrop*. Han døde 1794. 2 barn: 1) *Ole* (var med i felten 1814, såret, døde på sykehus i Sørum 1814). 2) *Ragnhild*.

1818 blev deres eneste datter *Ragnhild Rolfsdtr. Rustad* (f. 1794) g. m. *Even Pettersen Sølberg*. (Spydeberg), f. 1787. Han fikk 1839 kongelig skjøte på gården for 700 spd. Der blev påheftet gården jordavgift: 10 lispd havremel, 1 t. 1 skjp. 2 ^{1/3} fjerdingkar bygg.

Even Pettersen hadde gården til sin død 1870. 5 barn: 1. *Petter*, 2. *Martin*, 3. *Hans Evensen Løvestad*, g. m. *Alette Holmsen Asper*, 4. *Marie*, g. m. *Petter Johansen Spydeberg*, 5. *Anne Helene*.

Ved skifte efter *Even Pettersen* blev gården delt. Eldste sønnen *Petter Evensen* overtok bruks nr. 1 for 2300 spd., og nesteldste sønnen *Martin Evensen* overtok bruks nr. 2 for 1750 spd.

Bruks nr. 1: *Petter Evensen*, gift 1) Med *Gunhild Kristiansdtr. Mørk*, 3) med *Johanne Krog*, solgte 1875 gården til *Lars Kristiansen Mørk*.

1900 dennes skjøte til *Indiana Marie Hansen*. 1905 auksjonsskjøte til handelsborger *Lars Andersen Ingeberg*.

1926 dennes skjøte til sønnen *Asbjørn Ingeberg*.

1928 dennes skjøte til *Lars Egge*.

Bruks nr. 2: *Martin Evensen*, som kjøpte denne part 1870. døde 1878, var g. m. *Helene Pederstr. Sølberg* i Spydeberg, † 1926. 3 barn: *Edvard*, *Emilie*, *Ragnhild*.

Enken solgte 1900 gården til *Olava Olsen*.

1916 hennes skjøte til *Carl J. Tandberg*.

1929 hans skjøte til *Arne Halvorsen*.

Løvestad.

Gården nevnes i flere brev fra middelalderen og i biskop *Eysteins* jordbok "Røde bok" ca. 1400. Vi finner følgende eformer for navnet: i *Leifustadom*, *Leifuæstadum* 1400, *Læifvæstadhum* 1512, *Löffuerstadt* 1520 *Louffuestadt* 1578, *Löffuestadt* 1600, *Løvestad* 1723.

Opprinnelig har navnet lydd *Leifastaðir*; første ledd er *Leifi*, et mannsnavn, sideform til *Leifr*. Siste ledd – *staðir* tyder på at navnet er temmelig gammelt. Om *stad*-navnene se I, s. 114 og 119-20. Den hørte til ødegård-klassen; gammelt matr.nr. 102, gml. skyld 5 lispd, tunge og 2 skilling. Matrikkelkomm. 1723 foreslår skylden forhøiet til 7 lispd., idet den anfører: "Svakt land; skog til husfornødenhet; sår 1 skjeppe blandkorn, 5 t. havre; avler 7 lass høi; har 1 hest, 4 kyr, 3 sauer". 1839 nytt nr. 50., ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld av 1886: 6,61 mark.

I middelalderen var en del av gården kirkegods: ½ markbol i vestre *Løvestad* og 2 ørebol østre *Løvestad* var gitt til *Kråkstad* kirke for at der skulde leses sjelemesser for giverne: *Loden Mørk* og hans kone, og *Amund Mørk* og hans kone. Ved utgangen av middelalderen hørte bare en liten del av gården (2 skill. og 1 gås) til *Kråkstad* prestebol, så gården var ikke lenger kirkegods. Den var proprietærgods, tilhørte i lengre tid *Osloborgere*. I 1715 fikk brukeren *Rasmus Olsen* skjøte på gården for 248 rd. utstedt av prokurator *Verner Solgård*. (En urimelig høy betaling, visstnok feil for 148.) Noen år senere blev en gammel plass, *Bjerkeskau*g, som hadde vært eget bruk (gmlt. matr.nr. 139) slått sammen med *Løvestad*.

Rasmus Olsen hadde brukt gården fra 1708. Hans far *Oluf (Ole) Rasmussen* hadde brukt

den fra ca. 1660. Fra ham stammer N ø l k e b y -ætten og F i n s t a d -ætten. *Rasmus Olsen Løvestad*, g. m. *Oslau Olsdtr. Jørnerud* (Kråkstad); han døde 1724. 6 barn:

1. *Oslau*, f. 1712, g. m. Hans Hansen Støttum, kom til Smebøl i Hobøl.

2. *Gunnor*, f. 1714, g. 1. me Nils Olsen Bjerke (n.), g. 2. Med Joen Erichsen Nes, Kråkstad.

4. *Ole*, f. 1718, kom til Finstad i Ski.

5. *Christopher*, f. 1721, kom til Nøkleby.

6. *Ellef*, f. 1724, kom til Drømtorp.

Ved skiftet blev gården taksert for 160 rdl. Enken *Oslau Olsen*, g. 2 med *Tallak Jensen Nærbøl*. 2 barn: *Jens* f. 1729. *Aslaug*, f. 1733. Efter hennes død giftet han sig 2. g. med *Gunhild Olsdtr. Bjerke*.

1759 overtar sønnen Ole Rasmussen gården for 250 rdl.

Han kjøpte imidlertid samme år F i n s t a d i Ski og flyttet dit; solgte da L ø v e s t a d til *Jacob Christophersen Veng* av Enebakk, for 670 rd. **[bilde s.117 "Løvestad vestre."]**

1767 selger han den for 1000 rdl. til *Jacob Riulfsen*, g. m. *Aslaug Tallaksdtr. Løvestad*. Han måtte betale 230 rdl. i odelspenge til Ole Rasmussen Finstads svigerseønn, Daniel Henriksen.

Jacob Riulfsen døde 1770, 36 år. Enken *Aslaug Tallaksdtr.* blev 1771 gift igjen med *Jens Jensen Vien*. Han hadde gården til 1804, da han solgte til *Anders Henrichsen*, som 1808 selger til *Nils Pedersen Hanekrop*; han eide samtidig også Hanekrop.

1831 selger *Nils Pedersen* gården til sin stesønn *Torsten Torstensen*. (Se Hanekrop).

1835 hans skjøte til *Even Johannesen*.

1839 kjøper *Christian Hansen Vest-Mørk* gården.

Gården blev da delt: *Christian Larsen Øst-Mørk* kjøper halve gården, d. v. s. bruksnr. 1. *Løvestad vestre*, og *Thomas Larsen Tolfshus* kjøper den annen halvdel, d. v. s. bruksnr. 2-5.

Eiere av bruks nr. 1, Løvestad vestre:

Christian Larsen Mørk 1819-41.

Andreas Torstensen 1841-43.

Hans enke *Johanne Helene Hansdtr.* 1843-56.

Hans og Martin Evenssønner Rustad 1856-98.

Jens Martin Holmsen 1898-1917.

Halvor Lønnegraff 1917-21.

Aslak Lønnegraff 1921-22.

Harald Hagen 1922-23.

Asbjørn Brevig kjøpte gården 1923.

Bruks nr. 2, som blev utskilt 1839, blev 1856 atter slått sammen med bruks nr. 1, og siden har de utgjort ett bruk.

Bruks nr. 3, Løvestad østre, blev skilt ut 1850 og har siden vært eget bruk.

Bruks nr. 4 og 5 blev skilt ut henholdsvis 1856 og 1870.

Østereng, som nu er eget bruk, gnr. 49, er kommet fra L ø v e s t a d. Det blev visstnok utskilt i 1820-årene.

Mørk.

E. f.: á Marku Markar (genetiv) 1295, Mørk 1365, 1400, Mörck, 1578, Morch 1723.

Navnet er det gammelnorske ord *mork* = mark, skog. Allerede fra slutten av middelalderen har det vært 2 Mørk-gårder, som begge var fullgårder.

1. Mørk østre: gammelt matr.nr. 23, gml. skyld 1 skpd. Matrikelkomm. 1723 bemerker: "Måtelig god jord, skog til lastebruk og husfønødenhet; sår 2 skjeeper blandkorn 7 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester (med "kjøpfôr"), 7 storfe og 5 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr 51, ny skyld 6 daler 4 ort 19 skilling; 1886 revidert skyld: 13,65 mark.

Gården har aldri vært kirkegods. På 1600-tallet er den bondegods: 1647 står den ubebodd, tilhørte da *Halvard Jørenrud* og *Saxe Sørum*. 1653 har den sistnevntes sønn *Sebjørn Saxessønn* (f.1622) overtatt gården; senere var den i *Fredrik Bærøes* eie (Fra Såner). Han solgte den 1720 til *Anders Tommessøn Opsal* for 435 rdl. Noen år senere (1732) måtte kjøperen betale 90 rdl. i odelspenger til *Fredrik Bærøes* sønn *Peder Fredriksen Bærøe*. *Anders Tommessøn* var gift 2 ganger: 1. g. m. *Gunor Jensdtr.*, † 1735. 3 barn: 1. *Tore Andersdtr.* f. 1718, † 1742. 2. *Anne Andersdtr.* f. 1728, g. m. *Torer Pedersen Gultvet*. 3. *Michel Andersen*, f. 1728. † 1802.

2. g. med *Marte Larsdtr.*, fra Tomter sogn; hun kom senere til Brøholt).

Anders Tommessøn døde 1737, 67 år; var en rik mann. Skiftet ved hans første kones død 1735 viser et stort bo. Besetn.: 3 hester, 18 storfe (hvor 2 kuer borte på leie), 16 sauer, 7 griser og en del gjess. (Jfr. 1723) Gårdsredskap er der forholdsvis lite av; en messe skinn til feller, seng- og linklær osv.; i det hele et solid hus. Han eide foruten Mørk også ½ Lunde i Ski. Boets formue over 1000 rdl.

Efter hans død blev gården forpaktet til svigersønnen *Torer Pederssen Gultvet*, som 1738 blev gift med *Anne Andersdtr. Mørk*.

1750 overtar sønnen *Michel Andersen* gården. Han var gift 2 ganger:

1. g. m. *Anne Larsdtr. Asperud*, † 1767, 39 år. 3 barn: 1. *Gunhild Michelsdtr.*, g. m. *Hans Hansen Asper* (Grimelund). 2. *Anne Michelsdtr.*, g. m. 1) *Mads Olsen Fresdtad*, 2) *Svend Svendsen Harastad*. 3. *Anders Michesen*.

2. g. m. *Christine Jacobsdtr. Halstad*, † 1817 på Mørk. 3 barn: 1. *Jens Michelsen*, Mørk, † ugift 1821. 3. *Abigael Michelsdtr.* g. 1802 med *Paul Olsen Frogner*, flyttet til Rustad i Ås.

Michel Andersen kjøpte senere *Asperud* av sin svigerfar, og svigersønnen *Hans Hansen Asper* har gården Mørk i årene 1778 toø 1784, da sønnen *Anders Michelsen* overtar den. 1786 selger han den til *Erik Andersen Lunde* for 1500 rdl. Denne dør 1789, og gården selges ved skifte-auksjon til *Andreas Andersen Ski*. Det kom nu til odelsøksmål om gården: *Hans Hansen Asper Grimelund* (nevnt ovenfor=, blev ved høiesterettsdom 1799 tilkjent gården for 1500 rdl. (på sin avdøde hustru *Gunhild Michelsdtr.s* vegne*) Han selger den igjen 1801 til sin svigerfar *Michel Andersen Asperud* for 2700 rdl.

Michel Andersen døde på Mørk 1802, 73 år. hans nesteldste sønn i 2. ekteskap *Jacob Michelsen* overtok da gården for 2300 rdl. (Eldste sønnen *Jens Michelsen* overtok *Asperud*).

Jacob Michelsen var ugift. Hans mor *Christine Jacobsdtr.* var hos ham til sin død 1817. Efter hennes død bortforpaktet han gården og losjerte selv på Tomter, der han døde 1821. Hans nærmeste arvinger var:

1. bror *Jens Michelsen Asperuds* barn: a. *Berthe Helene Jensdtr.* g. m. *Hans Olsen Rud* (sønn av *Ole Hansen Haga*). b. *Ingeborg Marie Jensdtr.* (blev 1825 g. m. *Jens Samuelson Biltvedt*, *Asperud*).

2. søster *Abigaels* datter *Christiane Paulsdtr.*

3. halvsøster *Anne Michaelsdtr.s* datter *Margrethe Svendsdtr.* g. m. *Thore Andersen Harastad*.

Ved skifteauksjon 1823 selges gården til *Hans Olsen Rud* for 1840 spd.; han selger straks

*) *Andreas Andersen* kjøpte *Myrer*.

gården til sine sønner *Svend* og *Andreas Hanssønner*. *Andreas* overtar 1825 hele gården.

1835 *Andreas Hansens* skjøte til *Christian Larsen*. Han var fra Prinsdal i Aker, f. 1791 gift (2. gang) 1821 med *Anne Marie Lardtr. Reitvet*, kom 1838 fra Vik i Enebakk til Mørk. Han døde 1879, hun 1868. 2 barn: *Lars Christiansen Mørk*, *Gunhild Christiansdtr.* g. m. Hans Caspersen Trånås.

Sønnen *Lars Mørk*, f. 1837, † 1916, overtok gården etter farens død, g. m. *Inger Nygård*, f. 1838, 1907. Deres: *Christian Mørk*, kjøbmann, g. m. *Anna Rud. Anna*, g. m. *Jens Løvestad. Julie*, g. m. *Mathis Eriksen. Milla* g. m. *Holm Tømt*.

1903 solgte *Lars Mørk* gården til *Nils Johannessen Vasholen*.

Senere eiere: *N. J. Vasholen* 1903-1908. *Henrik Ranheim* 1909-1914. *P.O. Flodberg*, 1914. *August Kjepperud* 1914-31. *Kolbjørn Kvakkestad*.

2. Mørk vestre: gammelt matr.nr. 24 gml. skyld 1 skpd. Matrikkelkomm. 1723 bemerker: "Måtelig god jord, skog til husfornødenhet, gjerde og-brennfang; sår ½ t. blandkorn og 8 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 9 storfe, 7 sauer; 1 husmann uten jord". Fikk 1839 nytt nr. 52, ny skyld 6 daler 4 ort 20 skilling; revidert skyld av 1886; 17,91 mark.

Var ikke kirkegods. Omkring 1640 var den proprietærgods: tilhørte da *Johan Gaarman*. (*Johan Gaarman* d. e. var innvandret sønderjyde; var faktor ved Kongsberg sølvverk. Hadde samlet sig en betydelig formue. Hans sønn *Johan Gaarman* d. y. var slottskriver på Akershus, var dessuten landkommissarius 1661-65, d. v. s. leder (sammen med *Niclas Paulsen*) av "Landkommissæriatet", et centralkontor for Norges finanser; det bestod bare disse 4 år. Han hadde i 1640-årene beriket sig ved å låne penger til kronen. Det lyktes ham å komme i besiddelse av veldige skogeiendommer i Nordmarka, omtrent all skogen i Akerselvns nedslagsdistrikt. Han døde 1673).

1649 overdrar *Johan Gaarman* ved makeskifte gården til kronen; og gården var så k r o n g o d s til 1726, da brukeren *Torger Svendsen* kjøper den for 400 rdl. (*Peder Fredriksen Bærøe*, som hadde odelsrett til den annen Mørk-gård (se Mørk østre), protesterte mot skjøtet og mente å ha odelsrett også til denne går; han gjorde imidlertid ikke sin formentlige rett gjeldende, det beste bevis for at de 2 gårdene hadde vært helt adskilte allerede i lange tider.)

Torger Svendsen hadde brukt gården siden 1722. Han hadde gården til 1759, da han lot den selge ved offentlig auksjon.

Torchel Jensen Bjerve (Hobøl) fikk tilslaget på gården for 823 rdl. – Den forrige eier beholdt plassen *H j e m m e n* til bolig for sig.

Torchel Jensen Bjerve bodde ikke på Mørk. Han hadde forpakter på gården (*Hans Larsen*).

1782 selger han halve gården, og 1790 resten til *Svend Jacobsen Sehoug* for til sammen 1870 rdl.

1792 selger denne igjen gården (undtatt *T e i g e n* som var skyldsatt for 5 lispunk), 15 lispunkd til *Rasmus Christensen* for 1800 rdl. (Han var fra Vestby, bror av *Johannes Christensen Børøe*). Var gift med *Berthe Jacobsdtr.* 4 barn: 1. *Johannes*. 2 *Sophia* g. m. *Lars Hansen Igsi, Tomter*. 3. *Karen Maria*, g. m. *Hans Hansen Igsi, Tomter*. 4 *Susanne*.

Rasmus Christensen døde 1800. Sønnen *Johannes Rasmussen* får skjøte på gården 1804. Han testamenterte gården til sin søster *Susanne* og hennes mann *Christian Hansen* (var fra Tingulstad). Testamentet opprettet 1827. 1847 overdrar *Christian Hansen* gården til sin sønn *Johannes Kristiansen* for 1000 spd.

1884 overdrar han gården til sin sønn *Johan Johannessen* for 20 000 kr.; g. m. *Marie Tunby* († 1881).

1896 skjøte fra skifteretten i *Johan Johannessens* dødsbo (omkom i Hanekrop-skogen 1892) til landhandler *J. Beltzersen* for 22 000 kr.

1917 skjøte fra *Julius Baltzersen* til *Hans* og *Aslach Lønnegraf*. [bilde s.122 "Mørk vestre."]

1919 skjøte fra Hans Lønnegraf til *Jarlis Baltzersen*. Samme år dennes skjøte Hans Holum.

1922 Hans Holums skjøte til *Jarlis Balterzen*. 1925 dennes skjøte til *Thorstein Lynne*.

Teigen 52², som blev utskilt fra hovedbølet 1792, da Torchel Jensen Berve forebeholdt sig denne del. Eiere efter 1820: *Torkild Svendsen Skoug* til sin død 1848. Sønnene *Johannes* og *Andreas Torkildssønner* til 1850. *Johannes Svendsen* † 1860. *Baltzer Johannessen* til 1865, da auksjonsskjøte til *Anton Johannessen*. 1868 dennes skjøte til *Andreas Hansen Jahr*, som 1892 solgte til *Ragnvald B. Fredstad*.

Gjemmen, 52⁵, blev utskilt 1898, da *Julius Baltzersen* solgte den til *Anton Andreassen*. 1929 dennes skjøte til *Einar Antosen*, som 1932 solgte til Karl Hjemmen.

Røis.

Eldre former: á Røysi 1295, Røes 1723. Navnet er det gamle substantivet *Hreysi*, som betyr en (stein)røis. Hører altså til de naturbetegnende navn. Se I, s. 111 og 115.

Var ødegård; gammelt matr.nr. 127, gml. skyld 2½ lispd., som 1723 foreslås forhøiet til 5½ lispund; da anføres: "Middelmådig god jord; skog til husbruk; sår 1 skjeppe blandkorn 4 t. havre; avler 7 lass høi; 1 hest, 4 kyr, 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 53, ny skyld 2 daler 4 ort 5 skilling; revidert skyld 1886: 5,96 skyldmark.

Gården har aldri vært kirkegods; eller vites om den før omkr. 1700.

1703 hadde *Marte Tommesdtr.* gården; hun selger den til lensmann *Christian Jørgensen Bochmann Grønstad*, sm 1705 selger den til sogneprest *Peder Heide*, som atter samme år selger den til brukeren dragon *Anders Arvesen*, g. m. *Dordi Sørensdtr.* (*Anders Arvesen* eide også Rød). 7 barn:

1. *Svend Andersen*, overtok Røis.
2. *Otter Andersen*, Nøkleby, Rød.
3. *Erik Andersen*, Gustvedt.
4. *Ingeborg Andersdtr.*, g. m. sersjant *Anders Holt*.
5. *Helga Anderdtr.* gift til *Kinde*, Vestby.
6. *Kari Anderdtr.*
7. *Anne Andersdtr.*, † 1742.

Da *Anders Arvesen* døde (1722?), flyttet enken til Rød, og eldste sønnen *Svend Andersen* overtok Røis; g. m. *Thore Pedersdtr.*, visstnok fra Treider i Nordby. Han døde 1728; et barn: *Anne Svendstr.* (blev gift med *Lars Nilsen Karlsmyr*). Enken blev gift med *Nils Hansen*. (Hvor han er fra vites ikke. Efter en tradisjon i bygda skulde han være kommet fra *Fana*).

3 barn: 1. *Peder*, overtok gården. 2. *Marthe*, g. m. *Ole Rasmussen*, østre Rådim. 3. *Ingeborg*, gift til *Gutsrud*.

1766 overtar sønnen *Peder Nilsen* gården for 580 rdl. + livøre til de gamle. Han var gift med *Thore Sebjørnsdtr. Jørenrud* (Kråkstad). 5. barn: 1) *Mari*, f. 1771. 2) *Nils*, f. 1775. 3) *Elen*, f. 1783. 4) *Kirstine*, f. 1786. 5) *Hans*, f. 1795. † 1811 (Alle døtrene ugifteved skiftet 1809). *Peder Nilsen* og hustru *Thore Sebjørnsdtr.* døde begge samtidig 1809 og blev begravet i samme grav. Ved sloftet blev gården taksert for 120 riksdaler og overtatt av sønnen *Nils Pedersen* (f. 1775, † 1865) g. m. *Kari Tostensdtr. Olavsrud*, Spydeberg, (f. 1793, † 1872). 7 barn: 1) *Thore Marie*. 2) *Thore Marie*. 2 *Marie* (begge døde som barn). 3) *Anne Helene* (ugift). 4. *Elen*, g. m. *Thorer Halvorsen Karlsmyr*. 5) *Peder*. 6) *Thore Sophie*, g. 1) med *Lars Hansen Stubberud*, Hobøl, g. 2) med *Hans Rasmussen*, S. Frestad. 7) *Karen*. 8) *Helene*, de 2 siste tvillinger, døde som barn.

1857 selger *Nils Pedersen* til sønnen *Peder Nilsen* for 2000 spd. (Altså gården har fulgt samme ætten i 4 generasjoner: *Nils Hansen* – *Peder Nilsen* – *Nils Pedersen* – *Peder Nilsen*). – *Peder Nilsen*, f. 1822, † 1902, g. m. *Maren Andrine Hauger*, Ås. Ingen barn
1912 skjøte fra *Peder Nilsens* enke til *Hans Johannessen Toverud*.

Myrer.

Navnet er flertall *ev ei myr*, gammelnorsk *mýrr*; hører altså til de naturbetegnende navn. Nevnes i "Røde bok" omkr. 1400; da hørte en liten del av gården til Kråkstad kirke, og en ganske liten del til prestebølet.

Gården var ødegård; gammelt matr.nr. 120, gml skyld 5 lispd, 1723 anføres: "Brandsædelig jord, sår 1 skjeppe blandkorn, 4 t. havre; avler 7 lass høi; 1 hest, 4 kyr, 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 54, ny skyld 3 daler 12 skilling; revidert skyld 1886 = 6,88 mark.

Som nevnt ovenfor hørte i middelalderen en liten del av gården til Kråkstad kirke og prestebol; i nyere tid var gården proprietærgods; i 1647 tilhørte den *Maren Kaxrud* på Eiker. 1690 tilhører den *Maria de Rochling* på Kambo og hennes svigersønn på *Egedius Grot*. Bruker på den tid var var *Gunder Myer*. Dennes sønn *Vebjørn Gundersen* (Skotbu) fikk skjøte på gården omkr. 1700. Selger den 1719 til *Rasmus Helgesen* († 1740) og hustru *Ingeborg Vebjørnsdtr.* († 1738) for 205 rdl. 5 barn: *Vebjørn*, f. 1721. *Johannes*, f. 1729. *Anders*, f. 1732 (Nes 1754-695). *Anne*, g. m. *Paul Amundsen Øen* i Tomter. *Helle* (Helga), f. 1723.

Efter *Rasmus Helgesens* død (1740) blev gården overdradd eldste sønnen *Vebjørn Rasmussen*, g. m. *Siri Jensdtr. Gryteland*; han selger den igjen 1755 til *Henrik Hansen*, g. m. *Marie Gulbrandsdtr. Brekke*.

Henrik Hansen døde 1774, hustruen 1789. De hadde 6 barn: *Hans*, f. 1755, kom til Sutterhol i Kroer, *Gabriel* (kom til Vang), f. 1760, *Johannes*, f. 1764, † 1789, *Jens*, f. 1768 (kom til Langeli), *Anders*, f. 1772, *Anna* (1789 g. m. *Henrik Tostensen Gutsrud*).

Ved skifteauksjon 1789 blev gården solgt til nest-eldste sønnen *Gabriel Henriksen* for 811 rdl. Han selger den 1795 til *Torbjørn Olsen Steensrud* for 1500 rdl.

1801 selger denne til *Andreas Andersen Mørk* (var kommet fra Ski); var gift med *Anne Christophersdtr.* 1 barn: *Olea Christiane Andreasdtr.*

Da *Andreas Andersen* døde 1817, blev enken gift med *Thomas Larsen Reitvedt*.

1827 blev gården delt. *Thomas Larsen* selger halvparten, 2½ lispd., til *Nils Olsen* for 500 spd.

Myrer østre. 54^l

Da *Anne Christophersdtr.* døde 1844, da overtok hennes eneste datter *Olea Christiane Andreasdtr.* og *Olea Christiane Andreasdtr.* og hennes mann *Johannes Arnesen* denne del. (*Thomas Larsen* flyttet til Tolfshus i Tomter). *Johannes Arnesen*, g 2 ganger 1) *Olea Christine Andreasdtr.* 2) *Julia Myrer*.

Barn 1. *Anton Johannessen Myrer*. 2. *Josefine Myrer*. 3. *Anna Myrer*. 4. *Edvard Myrer*. 5. *Johannes Myrer*.

1882 skjøte fra *Johannes Arnesen* til

sønnen *Anton Johannessen*, g. m. *Constanse Opsal*. 1899 hans skjøte til *Lars Mørk*. 1902 hans skjøte til *Nils Nilsen*.

Myrer vestre, 54²

Nils Olsen, som kjøte denne del 1827, flyttet inn fra Hobøl; g. m. *Barbara Jensdtr.* 1873: Hjemmelsdokument fra *Nils Olsens* øvrige og myndige arvinger til medarvingene *Ole Nilsen* og *Ingeborg Nilsdtr.* for 800 spd.

1880: Ole Nilsens skjøte til *Anton Johannessen Myrer* østre, g. m. *Constanse*

Opsal.

1906: Auksjonsskjøte til *Julia* og *Milla Mørk.*

1913: Deres skjøte til *Martin Johansen Ekeberg.*

Skotbu.

Utt. skø'r bu. E. f.: Skothbuð 1325, Skotbud 1329. Skotbudh 1400. Skodboe 1578. Schodboe 1723. Opprinnelig: Skotbuð. Der kan tenkes 2 forklaringer på navnet. 1: første ledd skot betyr utbygning, tilbygning, og skulde da ta sikte på husets utseende, (at siste ledd betyr bod eller bu er ikke tvilsomt); altså bety: ei bu, et hus som var bygget til et større hus så det så ut som et utskot, eller et hus med et utskot. 2: Den annen forklaring som kunde tenkes, er at første ledd betyr skudd (med bu), og skotbud skulde være ei bu brukt som skytehus ved målskytning.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 22, gml. skyld 1 skippund 2½ lispd. som 1723 foreslås satt op med 4½ lispd. Da anføres: "Måtelig god jord; skog til lastebruk; en kvern til husfornødenhet. Sår ½ t. blandkorn 9 t. havre; avler 24 lass høi; 3 hester 9 kyr 6 sauer. 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 55, ny skyld 12 daler 3 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 21,48 mark.

Var kirkegods, hørte til Mariakirken i Oslo, og hørte senere med til kanslerens len. 1643 byttet kansleren *Jens Bjelke* gården til kronen, mot *Kjølberg* i Asker. Skotbu blev da i regnskapene slått sammen med Nonneklosterets gods, og var krongods til 1699, da fikk *Vebjørn Gundersen* kongelig skjøte på gården; hadde brukt den siden 1688; † 1732. Barn *Tor* (til Vål), *Ole*, *Svend*, *Johannes*, *Randi*, *Gundhild*, *Barbara*.

Sønnen *Svend Vevjørnsen* overtok gården i 1748. Gift med *Ragnhild Svendsdtr. Sorum*. 1 datter *Ingeborg*. Da *Svend Vevjørnsen* døde 1752, blev enken *Ragnhild Svendsdtr.* gift med *Syver Rolfsen Vest-Midtsem*, og efter hans død 1775, 3je gang med *Jens Nilsen Frogner på Hjell*.

Broren *Johannes Vebjørnsen* overtar Skotbu 1753; g. m. *Karen Toresdtr. Fusker*, † 1762, så han hadde begge disse gårdene, bodde på *Fusker*. Barn: *Vebjørn*, *Svend*, *Thorer*, *Ingeborg* (g. m. *Iver Kjeldsen Tømt* i *Vestby*).

1780 får nesteldste sønnen *Svend Johannessen* skjøte på gården for 1400 rdl.; g. m. *Anne Pederdtr.* 1 datter *Kari Svendsdtr.* (f. 1782; gift 1) 1798 med *Jørgen Fredriksen Vegger*. (1 datter *Agar*). Gift 2, g. med *Thomas Hansen Vegger*. (3 barn: *Hans Christian*, *Inger Helene*, g. 1835 med *Jørgen Mathiasen Eljesrud*, *Anne Marie*)).

Svend Johannessen døde 1821; svigersønnen *Thomas Hansen Vegger* overtok gården; arvet 1/2, og forpaktet resten mot livøre til enken.

Thomas Hansen døde i 1831. Skiftet efter ham viser at han eide 1) Folkestad i *Våler*. 2) halve *Skotbu*. 3) *Krogen* i *Tomter*. Et stort og verdifullt bo, bl. a. meget meget vedrifullt sølv og dyrt innbo. [bilde s.127 "Skotbu."]

Enken *Kari Svendsdtr.* beholdt gården til 1845, da hennes svigersønn *Johannes Paulsen Brekke* i *Tomter* overtok den for 4000 spd.; gift med *Agar Jørgensdtr.* av *Kari Svendsdtr.*s første ekteskap med *Jørgen Fredriksen Vegger*. (*Agar Jørgensdtr.* hadde forresten vært gift 1. g. med *Svend Thorsen Brekke*.)

1872 overtar sønnen *Jens Johannessen* gården, g. m. *Anna Riiser*, Hobøl

Han solgte den 1892 til trelasthandler *Nils M. Laumb*. Gården kom derved ut av den ætt den hadde fulgt i 200 år. Gården hadde da ualmindelig pen skog, som blev meget hårdt hugget da der ennu ikke var vedtatt skogvedtekter for bygda. Etter å ha drevet ut skogen solgte han gården til *Edvard Nygård* som hadde den til 1904, da *Iver Rustad* kjøpte den.

1923 skjøte fra dennes enke *Anette Rustad* til sønnen *Lars Rustad*.

Der er frasolgt gården en rekke parseller, særlig etter at der blev jernbanestasjon på gårdens eiendom. Første parsell, bruksnr. 2, *Kråkås* og *Ødegården*, blev utskilt ved skylddelingsforr. 1877.

Langeli.

Eldre former i *Langulidh* 1400. *Langliid* 1616. *Langelie* 1723. Oprinnelig form: *Langalið* = "den lange li".

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen; gammelt matr.nr. 121, gml. skyld 4 lispd., som foreslås forhøiet til 6 lispd. De anføres: "Måtelig god jord: skog til brenne; sår 1 skjeppe blandkorn 3 t. havre; avler 7 lass høi; har 1 hest, 3 kyr, 3 sauer; fikk 1839 nytt matr.nr. 56, ny skyld 2 daler 7 skilling; revidert skyld 1886: 4,33 mark. **[bilde s.128 "Langeli."]**

Var kirkegods i middelalderen, delt mellom *Kråkstad kirke*, *Kråkstad prestebol* og *St. Halvardskirken* i Oslo, som hadde den største del og bygselretten. Denne siste del kom i privat eie 1663. I 1654 opplyses at brukeren "er ganske forarmet, uten formue (d. v. s. ute av stand til) at udgive skat, gaar omkring og betler" Se I, s. 146-147.

Eiere etter 1720: *Jacob Langeli* står som eier 1723; hans datter *Elisabeth* blev 1739 g. m. *Svend Clemetsen* (sønn av *Clemt Rolfsen Østby*); han fikk skjøte på gården s. å. Gift 2 ganger: 1) *Elisabeth Jacobsdtr. Langeli*. 2) *Mari Nilsdtr. Tallakstrud*. Han døde 1763. Barn: *Klemmet Svendsen*; *Lars Svendsen*, skoleholder i Ski 1779-89. eier av Ense i Ski; *Elisabeth*.

1769 overtar eldste sønnen *Klemmet Svendsen* gården; selger den 1770 til *Markus Hansen Sigtun*. 1779 blev den solgt fra ham til *Paul Evensen Ambjørnrud*, † 1788. (En datter *Anne Marie Paulsdtr.* blev senere gift med *Anders Rasmussen*, *Østre Kroer*.)

Enken etter *Paul Evensen*, *Ingeborg Ingebretsdtr.*, blev 1789 g. m. soldat *Jens Henriksen Myrer*, som overtok gården.

Han døde 1801, enken, hans 2. kone *Kristine Rasmusdtr.* (*Kroer*), g. m. *Peder Pedersen Støkken* i *Ås*, som selger gården 1804 til *Svend Gabrielsen Vang*. 1810 hans skjøte til *Lars Olsen Bjerke*.

1847 sluttet skiftet etter *Lars Olsen*, gården utlagt enken *Kristine Rolfsdtr.*

1851 hennes skjøte til sønnen *Abraham Ramel Larsen*.

1894 *Ingeborg Jensdtr.s* skjøte til *Lauritz Andersen* tiltrådt av *Helene Abrahamsdtr.* – 1904 auksjonsskjøte til *Andreas Pedersen*: 1905 hans skjøte til *Erik Olsen*. 1917 hans skjøte til *C. Weydahl*, som atter solgte til *Anton Holt*.

Bruks nr. 6 blev frasolgt gården 1822 og solgt til *Hans Svendsen Brekkeplassen*. Han solgte den igjen 1824 til *Johannes Olsen Torp*. 1828 hans skjøte til *Andreas Thorstensen*. 1843 skifte etter *Johannes Andreassen*, eindommen utlagt enken *Karen Olsdtr.*

1916 eiendomsberettiget til denne eiendom; hans enke solgte den 1923 til *Thorolf Lie*. 1925 hans skjøte til *Ragnvald Fredriksen*, som 1929 solgte til *Jens B. Jensen*. 1931 auksjonsskjøte til *Thorolf Lie*.

Sørum.

E. f. Sudræim 1400. I Sydræimum 1400. Sødrem 1578. Sørim 1593. Sørem 1600. Sørum 1723.

Opprinnelig form: Suðreimr, sammensatt av suðr = sør, og heimr, alt "Sørgården".

Fullgård; gammelt nr. 27, gml. skyld 1 skippund. 1723 anføres: Måtekug god jord; skog til husfornødenhet; sår 3 skjepper blandkorn 10 t. havre; avler 16 lass høi; 2 hester, 8 kyr, 6 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 57, ny skyld 7 daler 2 ort 11 skilling; revidert skyld 1886: 18,09 mark.

Var ikke kirkegods; ellers vites intet sikkert om eierne før 1657; eieren da hette *Rolf Sørum*, var sønn av klokker Svend Anuldsen Østby. Denne Rolf Sørum nevnes ofte i tingbøkene som lagrettemann. Da faren, Svend Anuldsen Østby døde omkr. 1680, overtok Rolf Sørum også Østby. Etter hans død 1689 blir gården utlagt i arvelodder. *Svend Gundersen* (svigersønn?, gift med Guro Rolfsdtr.) overtar gården og utløse medarvingene. Gården følger så samme ætt 5 generasjoner i over 200 år. (16859-1893). **[bilde s.130 "Sørum."]**

1. *Svend Gundersen*.
2. Sønnen *Svend Svendsen*, f. 1692, † 1765.
3. Sønnen *Jens Svendsen*, f. 1734, † 1801
4. Sønnen *Samuel Jensen*, f. 1777, † 1866.
5. Sønnen *Samuel Johannes Samuelsen*, f. 1817, † 1893.

Svend Gundersen, † omkr.1720. Sønnen *Svend Svendsen* overtok 1721; g. 1. med *Ragnhild Jensdtr. Gryteland*, † 1724; g. 2. med *Gunhild Kjeldsdr.* (Hauger i Ås). Han døde 1765, hun 1783.

Deres eldste sønn *Jens Svendsen* kjøpte gården 1762 for 800 rdl. livøre for de gamle. Var gift med *Olaug Jensdtr. Biltvet*, og fikk med henne ½ av Tømt. 5 barn: 1) *Svend Jensen Biltvet*. 2) *Jens Jensen Gjetsjø*. 3) *Samuel Jensen Sørum*. 4) *Agar Jensdtr.*, g. m. *Christopher Hansen Jaer*. 5) *Gunhild Jensdtr.* g. m. *Johannes Syversen Opsal*.

Ved *Jens Svendsens* død 1801 holdtes samfrendeskifte. Barna fikk i samlet arv 4500 rdl., som enken utbetaler dem.*) Samtidig blir avgjort at eldste sønnen Svend Jensen overtok Tømt, mens yngste sønnen *Samuel Jensen* overtok Sørum for 3100 rdl. (Jens Jensen var 1791 blitt gift med enke *Anna Andersdtr. Gjetsjø*, og hadde overlatt den gården).

Samuel Jensen var gift med *Karen Malene Vebjørnsdtr. Bjerke*. 8 barn: 1) *Jens (Samulesen Asperud)*. 2) *Christopher*, syk, ugift. 3) *Wilhelm (Vang)*. 4) *Holm (Sørum på Nord-Midsem)*. 5) *Johannes Sørum* samt 3 piker, som døde som barn.

Samuel Jensen Sørum døde 1866, 89 år, hans hustru *Karen Malene* 1862, 81 år.

Sønnen *Johannes Samuelsen* overtok gården, gift med *Ingeborg Sofie Andersdtr. Ski*. Ingen barn. Ved hans død 1893 gikk derfor gården ut av ætten. Den blev solgt til *Karl Johan Grinder*. 1901 dennes skjøte til *Johannes Rud*. 1907 skjøte til *Kristian Rånås*. 1911 til hjulmaker *Ole Christiansen*. 1916 til *Karl Købke*. 1918 til *E. Lynne* og *M. Petersen*. 1920 til *Andreas Lynne*.

Midsem (Missum).

Utt: M'essom og m'ssem. Eldre former: a Missæimi 1332, 1344. a Misæim 1341. a Misseimi 1376. i Misseimi 1400. a Misseimum 1400, vid Missæim 1400 Messem 1558. Midszim 1575. Midsom 1578. Midsem 1600. Midtsemb 1616. Midsem 1723.

*) Hun flyttet til Jaer, opholdt sig der hos sin datter til sin død 1815.

Opprinnelig form: "Misseimr; siste ledd heimr. Stammen i 1ste ledd, miss-, kan neppe ellers påvises i noe navn, som det kunde være tale om å sammenstille med dette. De betydninger man har i verbet missa (forfeile, ikke treffe; være foruten, savne; miste), synes lite egnet til dannelsen av stedsnavne. Forklaringen blir derfor ganske uviss." (Rygh). – Den folke-etymologiske forklaring av navnet er at det betyr Midthem, idet man setter det i forbindelse med nabogården i syd: Sørsum = Sudrheimr. Men de gamle skriftformer vi har fra middelalderen tillater ikke denne forklaring.

Opprinnelig har det selvsagt bare vært en gård; et brev fra 1344 viser at det allerede var to store og vesle Midsem. I 1344 blev store Midsem delt i to: nordre og søndre, så fra da av kan vi regne med tre gårder. – Ved slutten av middelalderen (1537) var alle 3 gårdene kirkegods: Mariakirken i Oslo (se I, s. 126) hadde 1¾ skippund, d. v. s. Midsem søndre og en del av Vest-Midsem. Halvardskirken i Oslo (se I, s. 125) hadde 1¼ skippund, d. v. s. det gamle Nord-Midsem, og Kråkstad prestebol hadde ½ skippund i Vest-Midsem. Alle tre var fullgårder.

Midsem søndre.

Gammelt nr. 38, gml. skyld 1 skippund, som 1723 foreslås nedsatt med 1/8 skipplund. Da anføres: "Måtelig god jord; skog til gjerde og brenne; sår 1 skjepe blandkorn 9 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 8 kyr, 5 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 58, ny skyld 5 daler 4 skilling; revidert; skyld 1886; 11,88 mark.

Som nevnt ovenfor var gården kirkegods, tilhørte Mariakirken; blev 1537 krongods.

Ved auksjonen over kongens jordgods i Follo 1726 kjøpte brukeren *Arne Paulsen* den for 300 rdl. Han hadde da brukt den siden 1705. Han selger den 1737 for 400 rdl. til *Anders Vebjørnsen* Moer i Kroer, som 1741 overdrar den til *Arne Toresen*, Vevelstad (oldefar til Martin B. Midsem) Han døde 1751, 37 år. 3 barn: *Jens*, f. 1746. *Anne*, f. 1744, *Barbro*, f. 1745, g. m. *Peder Abrahamsen Bjastad*.

Enken *Maren Hansdatter* overdrar 1770 gården til sønnen *Jens Arnesen* for 920 rdl. Han solgte den 1780 til *Nils Svendsen Næs*, og flyttet selv til Unnerud i Spydeberg, kjøpte imidlertid gården tilbake igjen 1788, han døde 1810. Var gift 2 ganger: 1) *Marja Helene Pedersdr. Bjastad*. 2) *Anne Hansdr. Drømtorp*. 6 barn: *Arne (Jenssen Unnerud)*. *Hans*, † 1822. *Peder*, f. 1797. *Baltzer*, f. 1802. *Rakel*, f. 1792, † ugift. *Anne*, f. 1800, g. m. *Nils Sørensen Halstad*.

Enken efter *Jens Arnesen*, *Anne Hansdr.* selger 1811 gården til major *Christian von Juel* for 12 500 rdl. (dansk kurant). Han overdrar gården til *Andreas Halvorsen Gjetsjø*, idet Juel kjøper Gjetsjø av ham. Der reises imidlertid odelssak og 1820 får odelsmannen *Hans Jensen*, sønn av overnevnte *Jens Arnesen*, rett til å løse gården; løsningssumme 1900 spd. *Hans Jensen*, † 1822; moren *Anne Hansdr.* døde også samme år. Gården blev da delt mellom de to gjenlevende sønner, *Baltzer Jensen* og *Peder Jensen*. **[bilde s.133 "Medsem (s)."]**

Bruksnr. 1. *Baltzer Jensen*, gift 1830 med *Marie Madsdr.* fra Vold i Spydeberg.

Baltzer Jensen døde 1850, *Marie Madstr.* 1871. – Deres eneste sønn *Jens Martin Baltzersen* overtok gården efter sine foreldre; skjøte 1877. (Bankkasserer, ordfører. Se I, s. 210) Gift 1866 med *Karen Kristine Anstensrud* i Spydeberg. Deres barn: *Anton Midsem*, rektor, Ålesund. *Elise*, g. m. ordfører *O. Opsand*. *Holm Midsem*. – 1909 overtok svigersønnen ordfører *O. Opsand* gården. (Se I, s. 212-13 og 368).

Bruksnr. 2. *Peder Jensen*, gift 1824 med *Maren Jensdr. Haugen* i Ski. Han døde 1852, hun 1859. 5 barn: *Jens*, f. 1825. *Hans*, f. 1830. *Andreas*, f. 1834 (lærer, kirkesanger i Glemmen, g. m. *Andrea Christine Haga*). *Gunhild*, f. 1837. *Maren*, f. 1847.

Eldste sønnen Jens Pedersen overtok gården etter farens død 1852. var gift med Agar Elisabeth Marie Haga. Han solgte gården 1902 til Martin B. Midsem, så begge gårdene igjen blev slått sammen.

Der er frasolgt gården følgende småbruk:

T e l t e r u d , bruks nr. 3; solgt 1878 til hjulmaker *Hans Johansen*, 1901 til sønnen hjulmaker *Anton Telterud*. **[bilde s.134 "Telterud."]**

S a n d b a k k e n (Sandvollen), br. nr. 4, fraskilt 1879, solgt til *Laurits Larsen*, g. m. *Mathea Olsdtr. Jørenrud*. Etter deres død overtatt av svigersønnen *Hans Gudim*.

S a n d a k e r , br. nr. 7, utskilt 1892, solgt til skredder *Anton Karlsen*.

Midsem nordre.

Gammelt nr. 37, gml skyld 1¼ skip pund. Matrikkelkomm. 1723 anfører: "Måtelig god jord; skog til gjerde, brenne og husfornødenhet; sår 3½ skjeppe blandkorn og 10 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester, 7 kyr, 6 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 59, ny skyld 6 daler 2 ort 21 skilling; revidert skyld 1886 11,41 mark, - Som nevnt ovenfor var gården k i r k e g o d s , tilhørte H a l v a r d s k i r k e n i Oslo; blev 1663 solgt til assessor *Peder Reedtz*; var proprietærgods til 1713; eiere: *Peder Reedtz*, dennes datter gift med etatsråd *Tage Thott*; 1698 auksjonsskjøte til sr. *Christen Hansen Smidt*. 1713 fikk brukeren *Tore Amundsen* kjøte på gården for 245 rdl. **[bilde s.135 "Midsem nordre."]**

1716 dennes kjøte til *Jens Tomessen* (sønn av Tommes Mogensen og Lene Kønigsdtr. Opsal) Han døde 1734. Var gift med *Anne Andersdtr. Ambjørnrud*. 4 barn: *Berte*, f. 1724. *Anne*, f. 1727. *Jens*, f. 1730, kom til Bjerke i Frogn. *Maren*, f. 1733.

Enken *Anne Anderdtr.* blev gift med *Torer Evensen*, Svikebøl og beholdt gården.

Torer Evensen, † 1761. 2 barn: *Marte*, g. m. *Svend Ottesen Rød*. *Anders Toresen*, f. 1741. Han overtok gården 1763; gift med *Gunhild Olsdtr.* vestre Midsem.

Ved hans død 1796 deles gården mellom hans to sønner *Torer Andersen*, som fikk den søndre del, og *Ole Andersen*, som fikk den nordre del.

Søndre del, d. v. s. bruks nr. 1: *Torer Andersen*, som overtok denne del 1797, g. m. *Berte Hansdtr.* Geiteberg i Tomter. Han døde 1810. 2 barn. *Anders*, f. 1801. *Ingeborg*, f. 1804. (blev 1825 g. m. *Nicolai Nilsen Frogner*). Enken blev 1811 g. m. *Johannes Bernhardsen Vallebekk*. 2 barn: *Maren*, g. m. *Casper Eng (Berger) Anna Maria*, g. m. *Svend Andreassen Holt*. – Etter *Johannes Bernhardsens* død 1842 kjøpte *Jens Nicolaisen*, dattersønn av *Toer Andersen*, gården. Han solgte den igjen 1859 til *Martin B. Midsen*. På denne måte blev altså halvparten av det gamle Nord-Midsem, iflg. matrikkelkomm. 1886 = 140 mål, slått sammen med Sør-Midsem.

Skogstykket *Brånås* blev frasolgt denne del 1799 til *Ole Hansen Haga*.

Nordre del, d. v. s. br. nr. 3-7. Denne del, *Ole Andersen* *) overtok 1897, blev senere svært oppstykket: 1801 selges fra skogstykke til *Svend Jensen Biltvet*, senere solgt til major *Ingier*, derav navnet "Majorstykket"; hører nu til Sør Midsen (59⁷). 1809 blev frasolgt *Bråten* til *Peder Erichsen Bajstad* 1814 solgt til klokker *Haagensen* på Vang (derav navnet "Klokkerbråten"), fulgte siden Vang, til *Wilhelm Samuelsen* delte det med sin bror *Holm Sørsum* på Nord-Midsem: br. nr. 4 følger Midsem og br. nr. 6 følger Vang. – Det egentlige hovedbøl, som blev kalt *Ødegården*, senere br. nr. 3, var også delt en tid, idet *Ole Andersen* i 1835 solgte halvparten til sin stesønn *Ole Johannesen*. I 1840 kjøper så brødrene *Christopher, Wilhelm, Holm* og *Johannes Samuelssønner Sørsum* de forskjellige deler, og samler den nordlige del igjen (vel 120 mål). 1857 trekker *Wilhelm Samuelsen* sig ut av

*) 1801 g. m. enke *Anne Kjelsdtr.*, *Drøbakk*

eiendomfelleskapet, da han kjøper Vang.

Holm Samuelsen overtok gården alene i 1860, mens broren *Johannes* overtok Sørum. *Holm Samuelsen* gift 2 ganger: 1) 1868 med *Ellen Dorothea Rasmusdtr. Nøkleby*, † 1870. 2) 1880 med *Ragnhild Olava Olsdtr. Mellegård*.

Holm Samuelsen døde 1893. Deres eneste sønn *Svend Oscar Sørum* overtok gården. 1916 dennes skjøte til *Alfred Thorvaldsen*. – Som en vil se under Midsem vestre, er storparten av det som nu går under navnet Nord-Midsem kommet fra det gamle Vest-Midsem.

Midsem vestre.

Gammelt matr.nr. 39 gml. skyld 1¼ skippund; foreslås 1723 forhøiet med 3 lispund. Da anføres: "Måtelig god jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn, 11 t. havre; avler 25 lass høi; 3 hester, 11 kyr, 8 sauer, 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 60, ny skyld 8 daler 2 ort 14 skilling. Revidert skyld 1886: 18,58. – Var kirkegods, delt mellom *Maria kirken* i Oslo (15 lispund) og *Kråkstad prestebol* (10 lispund). Den første del blev solgt ved auksjon 1726 til brukeren *Rolf Jonssen* for 130 rdl., den siste del, som hørte til *Kråkstad prestebol*, forblev bygselgods til 1827; da brukeren *Samuel Svendsen* fikk kongl. skjøte på det. **[bilde s.137"Parti fra Kråkstad st. omkring 1908."]**

Rolf Jonssen, som kjøpte gården 1726 hadde brukt den siden 1702. Gift med *Kirsten Tostendtr.* (Rustad?) 3 barn: *Syver*, f. 1722. *Karen*, f. 1720, g. m. Otter Nilsen Løken. *Anne*, f. 1723, g. m. Ole Tostensen Rustad ø.

Rolf Jonssen døde 1732, enken blev 1734 gift med *Hans Olsen* fra Kirkerud i Nordby, som så overtar gården. Han kjøpte 1746 også *Haga*.

1753 overtar sønnen *Syver Rolfsen* gården (og *Hans Olsen* flytter til Haga); g. m. enke *Ragnhild Svendsdtr. Sørum*, enke efter *Svend Vebjørnsen Skotbu*. *Syver Rolfsen* døde 1775; enken blev 3. gang (!) gift med *Jens Nilsen Hjell*.

Sønnen *Svend Syversen* overtar gården 1778; g. m. *Marie Hansdtr. Jaer*. 6 barn: *Samuel*, f. 1780. *Hans*, f. 1782. *Jens*, f. 1784. *Herman*, f. 1786. *Ragnhild*, f. 1788. *Ole*, f. 1791.

Ved skifte 1814 efter *Svend Syvertsen* († 1813) og hustru *Marie Hansdtr.* († 1808) overtar eldste sønnen *Samuel Svendsen* gården. Han fikk 1827 kongl. skjøte på den del som hittil hadde tilhørt *Kråkstad prestebol*. Kjøpesum 500 spd. plus jordavgift omtrent 1½ t. bygg.

1832 selger han gården til løytnant *Hørbye*. Denne delte gården: solgte 1833 halvparten til brødrene *Christopher, Wilhelm, Holm og Johannes Samuelsen Sørum*.

Da de nogen år senere også kjøpte norde del av det gamle *Nord-Midsem*, blev disse to deler slått sammen og denne halvpart av det gamle *Vest-Midsem* (ca 240 mål) utgjør hovedparten av det nuværende *Nord-Midsem*.

Den annen halvpart av *Vest-Midsem* selger Løytnant *Hørbye* 1833 til *Lars Abrahamsen Kvillese* og *Hans Pedersen*.

Lars Abrahamsen del = br. nr. 1. Han solgte den 1859 til *Olaves og Christian Larsen* (ikke hans sønner), som 1862 selger til *Engebret Andersen Holt*, g. m. *Dorthea Olsdtr. Reitvet*. Deres eneste barn *Alett*, g. m. *Ole Johansen*. Deres eneste barn *Asbjørn*.

1920 skjøte fra Kr. Tårnås som verge for *Asbjørn Midsem* til *Martin Furu*.

Hans Pedersens del = br. nr. 5, har hatt mange eiere siden *Hans Pedersen* i 1837 solgte det til *Hans Clemetsen*. Men flere har sittet uten skjøte, så det er umulig å stille opp sammenhengende eierrekke. Gården er nu igjen slått sammen med br. nr. 1, idet *Martin Furu* 1920 også kjøpte denne gård.

Hele stasjonestomten er kommet fra denne gård. Likeledes er der frasolgt en rekke byggetomter.

Haga.

E. f.: Haghe a Follo 1400. Haage 1578. Houge 1723.

På gamelnorsk hette ordet *haga* i nominativ, i de andre kasus *haga*. Når formen *Haga* har fått overvekt, er det i likhet med former som en *hana* for *hane* eller *staka* for *stake* o. l. (den såkalte "jamvektslov"). Ordet betydde: "havnehage, havnegang". Har vel engang vært havnegang for en av de eldre grannegårdene, eller mer sannsynlig: felleshavn. Et eksempel på hvordan betegnelsen for et jorde etterhver kan heve sig til å bli gårdsnavn.

Fullgård; gammelt nr. 44, gml, skyld 1¼ skippund. Matrikkelkomm. 1723 bemerker: "Måtelig god jord; ingen skog; sår 10 t. havre; avler 18 lass høi; 2 hester, 6 kyr, 5 sauer". Foreslår skylden nedsatt til 1 skippund. Fikk 1839 nytt nr. 94, ny skyld 6 daler 2 ort 23 skilling (da er skogstykket som blev kjøpt fra Midsem regnet med). Revidert skyld 1886: 11,67 mark.

En liten del av gården (¼ skpd.) hørte til "S p i t a l e n", dvs Oslo Hospital. Resten var proprietærgods 1600 tallet; tilhørte omkr. 1700 den rike Osloborger sr. *Peder Iversen*. 1716 selger han den til major *Hansteen* (kirkeeieren). Han bodde der og brukte gården selv; av beretningene om den skade som svenskene anrettet da de dro gjennom bygda 1716 fremgår bl. a. at han hadde noen særdeles verdifulle kuer (hollandske).

Han selger 1733 gården til major *Stochoff* for 365 rdl. 1737 kjøpte major *Stochoff* også den del som hadde tilhørt Oslo hospital. 1738 kjøper svogeren kaptein *Christian Eimhaus* gården, g. m. *Cicilie Knippel*, De døde begge på Haga, hun 1740, han 1745. De var ganske rike. Ved skifte efter ham blev gården solgt ved auksjon. *Hans Olsen Midsem* (vestre) kjøpte den for 350 rdl. Han hadde også Midsem vestre.

Hans Olsen var kommet fra Kirkerud i Nordby, f. 1705, g. 1. gang 1734 med enke *Kirsten Tostensdr. Midsem*, † 1753. 2. gang med enke *Berte Olsdr.* Barn: *Rolf. Ole*, f. 1755. *Hans*. 1758 (Stokstad i Tomter). *Holm*, f. 1760 *Johannes*, f. 1763. *Kirsti* (g. m. *Jens Andersen Sigtun*) og *Helene*.

Hans Olsen Haga døde 1765 som en meget holden mann. Enken *Berte Olsdr.* beholdt gården til 1788, da hun solgte den til sønnen *Ole Hansen*. Hun blev boende på Haga til sin død 1807.

Ole Hansen, gift 3 ganger. 1. gang 1777 med enke *Helene Marie Olsdr. Tomter*, datter av kirke-eieren *Ole Nordby* på Tomter, og enke efter *Hans Jaer*. Fikk med henne Tomter og blev kirke-eier. 2. gang 1787 med jomfru *Ager Fredriksdr. Kraft* på Løken (s.). † 1799. 3. gang 1800 med enke *Anne Marie Christophersdr.* Hun var fra *Nøkleby* og hadde vært gift 1. g. med *Jens Olsen Biltvet*; 2 g. med *Daniel Fredrik Olsen Vegger*). 1805 kjøpte *Ole Hansen* også *Dal i Ski*, og kalles derfor ofte *Ole Hansen Dal*; dessuten eide han *Rud i Kråkstad*. Han var valgmann 1814, var med i ligningskomm. ang. opprettelsen av Norges bank 1816. Se I, s. 169-71. Han hadde 3 barn: *Christiane*, f. 1789, gift 1805 med *Matias Olsen Fredland*; **[bilde s.140"Haga."]** han kom senere til *Tofte* i Hurum. 2. *Holm*, f. 1796, 3. *Hans*, f. 1799. *Ole Hansen* døde på *Dal* 1821.

1819 fikk sønnen *Holm Olsen* skjøte på Haga for 1500 spd; gift 1821 med jomfru *Elisabeth Marie Tofte* (Hurum; hennes mor var født *Borch*). Han ded 1853. 8 barn: *Ole Christian*; *Mads* (til *Strevop*); *Fredrik Martin* (overtok *Dal*); *Abraham Borch* (Haga); *Holm* (kjøbmann i Oslo; *Agar Elisabeth Marie* (g. m. *Jens Pedersen Midsem*); *Inger Matea* (g. m. *Anton Olsen Frogner*); *Andrea Christine* (g. m. kirkesanger *Andreas Pedersen, Glemmen*). Han eide ved sin død: *Haga*, ½ *Dal i Ski* og *Strevop*. –

Abraham Borch Dal overtok Haga for 4500 spd., g. m. *Abigael Sophiel Jensdr.* Hoelstad. 6 barn: *Elise Sophie*; *Holm Julius*; *Christiane*; *Hans*; *Alette Mathea*; *Inger Johanne*.

Abraham Borch Dal døde 1870; moren *Elisabeth Marie Dal* kjøpte da igjen gården.

1874 blev den ved auksjon solgt til agronom *Peder Haug*, g. m. *Elisabeth Hansen*; begge

fra Rakkestad. Deres barn: *Anna, Ivar, Otilie, Inga, Ole, Emilie*, g. m. Petter Berg, Skjønnhaug.

Peder Haug, † 1916, hans hustru *Elisabeth Hansen*, † 1927. Sønnen *Ivar* overtok gården i 1927. Ordfører, ordfører i bankens forstanderskap m. v. Se I s. 214.

Tranås.

Også skrevet *Tronås*. Eldre former: á Tronnaase (1329. i Tránáse (1400). Traannaasz (1578). *Tranas* (1593). *Tronaas* (1323). "Uten tvil *Tronuáss* av fuglenavnet *trana* = en trane, og *áss* = en ás."

Der var opprinnelig 2 *Trånås*-gårder: *Store Trånås* og *Vesle Trånås*. Det siste blev slått sammen med *Østby* i 1730-årene. Her behandles nu bare det nuværende *Trånås*, som i matrikkelen 1723 kalles *Store Trånås*.

Var fullgård. Gammelt matr.nr. 40, gaml. skyld 1½ skippund tunge og 10 lispund salt. Matr.-kommissjonen 1723 foreslår skylden *n e d s a t t* med 2½ lispund. Da anføres om gården: "Måtelig god jord; skog til brendfang; sår ½ t. blandkorn, 15 t. havre; avler 40 lass høi; 3 hester, 12 storfe, 8 sauer; ingen husmannsplass". – I 1801 anføres 3 husmannsplasser. – Fikk 1839 nytt nr. 62, ny skyld 7 daler 1 ort 20 skilling; revidert skyld 1886: 14,27 mark.

Fra middelalderen hørte en del av gården, 10 lispund salt, til *Enebakk prestebol*, uten bygselrett. I 1640-årene kom ved makeskifte ½ skippund under *Oslo hospital*. Resten av gården var *k r o n g o d s*. I 1654 opplyses at husene er nedbrent, og brukeren i stor fattigdom, så han kan ikke betale sine skatter. 1660-årene var gården ubebodd. I 1680-årene er sogneprest *Heide* i *Kråkstad* blitt eier. Han selger den 1689 til *Gerhard Treschow*, da kongl. toller i *Christiania*, senere admiralitetsråd; var en tid en av byens rikeste borgere, men under krigen (1700-1721) gikk det sterkt tilbake med ham. 1717 selger han den til *Osloborgeren Lars Hammer* for 250 rdl. 1725 kjøper så *Ellef Rolfsen Østby* gården for 275 rdl. og dermed er gården blitt *b o n d e g o d s*. Ved skifteauksjon etter *Ellef Rolfsen* 1735 blev gården solgt til major *Stochoff* for 240 rdl. Han kjøpte 2 år senere også den del av gården som hørte til *Oslo hospital*.

1745 står kaptein *Christian Eimhaus* som eier av gården. (Se *Haga*). Etter hans død selges den 1746 til svigersønnen *Mathias Hardin*, kapellan hos sogneprest *Stub*. Se I, s. 273 og 310-14. [bilde s.142" **Tårnås.**"]

Han selger den straks med en ganske pen fortjeneste. (80 rdl.) til *Halvor Christophersen Rud* og *Endre Amundsen*.

1752 selger de den igjen til *Thorer Larsen Østby* fra *Unås* i *Tomter* (*Ellef Andersen Vien* i *Tomter*, sønnesønn av *Ellef Rolfsen Østby*, hadde odelsretten til gården, og måtte avspises med 30 rdl.)

Thorer Larsen og hustru *Siri Olsdtr.* døde begge 1787. 6 barn: *Lars*, f. 1764, *Ole*, f. 1772, *Nils*, f. 1775, *Peder*, f. 1781; datteren *Anne*, g. m. *Anders Pedersen Finstad* (i *Tomter*, egentlig fra *Unås*), og *Maria*, f. 1672. – Ved skiftet blev gården verdsatt til 1200 rdl.; samlet formue 1520 rdl. Eldste sønnen *Lars Thorersen* løser gården. Han var gift med *Agar Halvorsdtr. Askjum* i *Ås*.

Ved *Lars Thorersens* død 1798 blev enken gift med *Anders Svendsen Østby* (de var søskenbarn). Begge ekteskap barnløse. Hun døde 1835, 62 år gammel. Enkemannen *Anders Svendsen* var uskikket til å beholde gården (umyndig-gjort). Den blev derfor ved skifte solgt til *Halvor Halvorsen Askjum* for 2700 spdl. Han selger den 1838 til *Hans Hansen Drømtorp Sander* for 3200 spdl. (Se *Sander*).

Hans Hansens enke *Gunhild Johannesdtr.* selger den 1857 til *Hans Caspersen Hjell* for 10

000 spd. – 1858 blev Nordjordet frasolgt til Østby. –

Han blev 1860 gift med *Gunhild Christiansdtr. Mørk*, f. på Vik i Enebakk 1831, † på Trånås 1905. *Hans Caspersen Trånås*, † 1914. Deres barn: *Kristian*, f. 1862, † 1921, *Karl Anton*, f. 1864, † 1925, *Anna Marie*, f. 1865, † i Amerika 1903, *Ole Martin*, f. 1867 (Amerika), *Hilda Lovise*, f. 1869, *Marie Jahr*, f. 1871, g. m. Martin Jahr, Enebakk.

1915 kjøpte eldste sønnen Kristian Trånås gården.

1922 efter Kristian Trånås's død skjøte til sønnen Hans Trånås.

Østby.

Eldre former: i Austby 1400. Wzby 1578. Usbye med Traanaas 1723. Opprinnelig form: A u s t b y r. = Østgården. – Var fullgård; gammelt matr.nr. 41, gammel skyld for Østby: 1 skippund 4 skilling 1 høne, og for den del av Trånås som blev slått sammen med Østby: ½ skippund 12 lispd. Blev slått sammen, så 1723 opgis samlet skyld: 1 skippund 12 lispd. og 8 skilling, som foreslås forhøiet med 2½ lispd. Da anføres "Måtelig jord; skog til gjerde og brenne; sår ½ t. blandkorn 16 t. havre; avler 30 lass høi; har 3 hester 12 kyr 8 sauer. Ingen husmann". (Så plassene er altså ryddet senere). Fikk 1839 nytt nr. 63, ny skyld 9 daler 2 ort 4 skilling; revidert skyld 1886: 20,43 mark.

Var selveiergods i 1600-tallet. Riktignok svartes der en del løs landskyld til kirken: 5 lispd. til Oslo bispstol, 4 skilling til klokkeren i Oslo og 4 skilling til Kråkstad kirke. Med det var alt løslandskyld uten bygselrett, så gården må karakteriseres som selveier-jord. Vi kan følge eierne fra omkr. 1650. Klokker *Svend Anuldsen*, født 1602 til sin død omkr. 1680.

Hans sønn *Rolf Svendsen* overtok gården efter ham. Han hadde både *Sørum* og *Østby*, kalte sig Rolf Sørum. – Av hans barn nevnes: *Clemmet*, *Ellef*, *Ole* (Jørenrud), *Henrik*, *Gunder*, *Goro*, *Karen* og *Gunhild*. –

Efter *Rolf Svendsens* død 1689 overtok de to eldste sønnene *Clemmet* og *Ellef Rolfsen* hver sin halvdel av gården. Det heter nu *Østby med lille Trånås*. De to gårdene er slått sammen mellom 1665 og 1690. (Broren *Ole Rolfsen* bodde på Jørenrud).

Clemmet Rolfsen døde 1719. Hans eneste sønn *Svend*, f. 1710, kom ikke til å overta gården. Tjente hos sin farbror på Jørenrud til 1739, kjøpte da Langeli; fra ham stammer i rett linje på sverdsiden nuværende eier av Ense: *Sigvard Edvardsen Ensjø*. (Se Langeli og Ense).

Ellef Rolfsen overtok 1719 også den del hans bror *Clemmet* hadde hatt, så han var ene-eier fra 1719. Ved siden av *Østby med Lille Tranås* eide han *Trånås* (kjøpt 1725), *Kvillese* (1715), ¼ skippund i *Tømt* (1728, *Hjell* (1710) og *Bjastad* 1720-34. G. m. *Ragnhild Andersdtr.*

Ellef Rolfsen døde 1735; hans hustru var død sist i året 1734. Et meget stort bo. Jordgodset blev solgt ved offentlig auksjon og fikk sådant utfall:

Østby solgt til *Henrik Halvorsen* for 501 rdl.

Lille Trånås solgt til sersjant *Jørgen Mortensen* for 240 rdl.

Store Trånås solgt til major *Stochoff* for 240 rdl.

Kvillese solgt til sersjant *Jørgen Mortensen* for 280 rdl.

Andel av Tømt solgt til eieren av Tømt for 70 rdl.

Hjell hadde brorsønnen *Sebjørn Olsen* fått.

Deres eneste barn, sønnen *Andres Ellefsen Hjell* (se Hjell) var død 1734, et par måneder før moren. Hans 3 barn: *Ellef Andersen*, f. 1729, *Oslaug*, f. 1725 (g. m. *Ole Larsen Unås*), *Ingeborg Anderdtr.*, f. 1734, g. m. *Halvor Andersen Greverud*.

Ved auksjonen i skifte efter *Rolf Ellefsen* 1735 kjøpte, som nevnt ovenfor, *Henrik Halvorsen* gården, året efter kjøper han også *Lille Trånås*, så de to gårdene atter er

samlet. Han var stefar til *Anders Ellefsen Hjells* enke *Marie Tostenndtr.* Hennes mor *Ingeborg Holmsdtr.* g. 2 gang med Henrik Halvorsen i 1723. Han hadde Østby i Enebakk 1723-34.

1747 selger han den for 470 rdl. til kapellanen i Kråkstad *Mathias Harding.* (Lars Nilsen kjøpte Årås). 1749 flyttet Harding fra bygda, og solgte da til sin svoger løytnant *Friedrich Christian Knoff* (500 rdl.) Knoff blev senere general-landmåler for det sydlige Norge, hadde til oppgave å utpeke og måle op i almenningene og i private skoger som lå skilt fra gårdene, plasser som egnet sig til å ryddes og dyrkes. (Se Skappell: Akerbrukets historie. S. 59). Han var gift med *Cathrine Maria Eimhaus,* altså svoger av kaptein *Eimhaus* på Haga.

1751 selger løytnant Knoff gården for 555 rdl. til *Thorer Pedersen Mørk.* Han var fra *Gultvet,* gift med *Anne Andersdtr. Mørk* østre, og hadde brukt Mørk 1768-50. Det var mens han hadde Østby at mordbranden i Nyborg fant sted, som han var mistenkt for.

1754 kommer så gården i den gamle ætts eie igjen, da *Ellef Andersen,* sønnesønn av *Ellef Rolfsen,* kjøper gården for 640 rdl.

Ellef Andersen, f- på Hjell 1729, g. 1749 med *Gunhild Christophersdtr. Rud* (Kråkstad). Ingen barn.

Han døde 1764. Enken blev da gift med enkemann lensmann *Hans Jensen Grøstad* (som tidligere hadde vært gift med Magdalene Brochmann.)

Hans Jensen døde 1767, og enken blev gift 3. gang, med løytnant von *Waltersdorf.* Imidlertid må de betale 300 rdl. i odelspenger til *Ole Larsen Unås,* sønn av, Lars Nilsen Sønstedal, Østby, gift med søster av Ellef Andersen, *Oslaug Andersdtr.,* efter en langvarig odels sak, som i 1772 endte med høiesterettsdom for at Ole Larsen Unås hadde odelsrett til gården, da Ellef Andersen ikke hadde efterlatt sig livsarvinger.

1777 selger løytnant *Walterdorf* gården til *Otter Olsen Kirkerud* for 1800 rdl. (Nyborg undtatt).

Han selger den 1779 til *Svend Andersen Gryteland* (lille), samtidig som han selv får bygselbrev på Gryteland. Om hans ætt se Gryteland og Holt. Svend Andersen var g. m. *Abigal Willumsdtr.* Askjum i Ås. 4 barn: 1. *Anders Svendsen Trånås,* f. 1772. 2. *Hans Svendsen Kroer,* f. 1777. 3. *Vilhelm Svendsen Østby.* f. 1782. 4 *Anne Marie Svedsdtr.,* f. 1787, g. m. *Peder Helgesen Opsal* (fra Jaren i Tomter).

Svend Andersen døde 1801; ved skiftet efter ham 1836*) forlangte enken 120spd (!) av boet i begravellesutgifter; dette fant arvingene noe drøit, og det blev overlatt til skrifteretten ved 4 uvillige menn å fastsette godtgjørelsen: den blev satt til 80spd. Til sammenligning anføres at 1 t. havre kostet 2 spd.daler. Enken *Abigael* [**bilde s.146"Østby østre."**] *Willumsdtr.* solgte gården 1836 til sønnen *Vilhelm Svendsen.* Hun døde på østby 1843, 88 år gammel. Der blev intet skifte holdt efter henne, da hun før sin død hadde overlatt alt sitt løsøre tul sønnen Vilhelm, mot en godtgjørelse av 150 spd.

Vilhelm Svendsen (ugift) hadde gården til 1855, da brorsønnen *Svend Hansen Kroer* kjøpte den for 6000 spd. [1806 viet i Ås kirke unge karl *Hans Svendsen Østby* i Kråkstad og enken *Helene Thorersendtr. Nordre Kroer.* Deres barn: *Svend Østby, Wilhelm Kroer* og *Anders Holstad* i Hobøl].

Svend Hansen Østby, f. 1811, † 1897, g. m. *Mari Olsdtr. Graavum* i Kroer, f. 1807, † 1887. Deres barn: 1) *Hans Østby* f. 1839, † 1899, g. m. *Frederikke Strøm* (barn: Svend, Harald, Sigrid, Anders). 2) *Anton Østby* (vestre), f. 1841, † 1923. *Martin Østby,* f. 1844, † 1931. 4) *Johan Østby Bajstad,* f. 1846, † 1907. 5) Vilhelm Østby, f. 1848, † 1919. 6) *Oline,* g. m. kirkesanger *K.M. Berg.* (Barn: *Marie, Kristian, Ågot, Karen, Sigurd, Trygve.*)

Ved *Svend Hansens* død 1897 overtok eldste sønnen *Hans Svendsen* gården, og efter hans død 1899 enken *Frederikke Østby.* – 1925 hennes skjøte til eldste sønnen *Svend Østby.* [**bilde s.147"Østby vestre."**]

*) Enken hadde sittet i uskiftet bo.

Østby vestre, utskilt fra hovedbølet 1897, da nesteldste sønnen *Anton Østby* kjøpte det. Om ham se I s. 67 og s. 395.

1920 hans skjøte til *Trygve Berg*.

Nyborg, tidligere kalt Kløften, blev først bebygget omkr. 1720, med tillatelse av *Ellef Rolfsen Østby*, før var det en uinnhegnet bråte, opplyses det i en rettsak om eiendommen 1736. Det var tvist om hvorvidt grunnen hørte til sameie-skogen til Østby-Hjell-Rud-Trånås. Denne sameie-skog blev delt 1740; og plassen kom til å høre til Østby. 1763 selger *Ellef Andersen Østby* plassen "Kløften eller nu kallet Nyborg" til sin kjære svoger *Anders Olsen styrmann, Anders Olsen "styrmann", "borger og høler i Christiania"*, blev 1760 gift med *Magdalene Christophersdr. Rud*. Samtidig får *Anders Olsen* også et stykke jord "sydover fra bemeldte plass på den østre side av kongeveien beliggende så vidt strekkende sig som nu innhegnet", av sin svoger Halvor Christophersen Rud. – Ved auksjon i stervboet efter Anders Olsen Styrmann 1780 kjøpte Svend Andersen Østby plassen tilbake for 561 rd., og den har siden fulgt hovedbølet.

Hjell.

Gården nevnes 2 ganger i R. b. (1400): i Hjalle, i Hjælle, andre former: Jeldt (1575), Hieldt (1578), Hieldt (1723). Oprinnelig form: Hjallr (m); ordet brukes i det gamle sprog i mange betydninger. Grunnbetydning: "Noe flatt som ligger høit; et flatt ophøiet parti på lavere grunn; en avsats i en li eller i en fjellside – Navnet hører til "naturnavnene", så gården kan være meget gammel. Se I, s. 115.

Gården var fullgård, men efter skylden 12 lispd, skulde den vært halvgard Gammelt matr. nr. 47, gammel skyld 12 lispd. Nytt matr.nr64, ny skyld 4 daler 16 skill.; revidert skyld 6,69 skyldmark. Besetning 1657: 2 hester, 6 kuer, 3 svin og 6 sauer. 1723 anføres: "1 hest, 6 kuer, 4 sauer; avler 12 lass høi; sår 2 skjeeper blandkorn og 7 t. havre; måtelig god jord; skog til brenne og gjerdefang; ingen husmenn."

Fra middelalderen hørte 5 lisp. av gården til Kråkstad kirke, av disse 5 lisp svartes altså landskyld til kirken, men bygdelsretten fulgte de resterende 7 lispd., så gården kan ikke regnes som kirkegods. Omkr. 1700 er gården proprietærgods, tilhører den rike Osloborger sr. *Peder Iversen*. 1710 blir den bondegods, idet *Ellef Rolfsen Østby* kjøper gården. Han overlater 1725 gården til sin eneste sønn *Anders Ellefsen*. Han var gift 1. g. med *Anne Helgesdr.* fra Kråkerud i Tomter, † 1732. Gift 2. g. med *Marie Tostendtr.* fra Rustad i Enebakk, ved Langen. Hennes mor *Ingeborg Holmsdr.* var søster av lensmann *Holm Holmsen Vig* i Enebakk). 1 barn, *Ingeborg*, f. 1734.

Anders Ellefsen døde 1734 skiftet efter ham viste større gjeld enn formue. Faren, *Ellef Østby*, som var meget velstående, betalte gjelden og gav barna en passende arv mot å få gården tilbake. *Ellef Østby*, som altså nu eier gården igjen, henlevet sine siste år hos sin brorsønn *Sebjørn Olsen Jørenrud*, og gav ham Hjell i betaling "for kjærlig pleie og opvartning til hans død". Han døde i 1735.

1740 solgte *Sebjørn Olsen* gården til sin svigersønn Svend Helgesen, g. m. *Olaug Sebjørnsdr.* (140 rdl.). (Han var bror av Anders Ellefsen Hjells første kone *Anne Helgesdr.*). Han døde 1753; 4 barn: *Helge*, f. 1741, *Rønnaug*, f. 1743, *Ole*, f. 1746, *Johannes*, f. 1750.

[bilde s.149"Hjell."]

Ved skifte-auksjon s. å. blev gården solgt til *Nils Jensen Frogner* for 250 rdl. Dessuten måtte han betale 80 rdl. i odelspenger til *Ellef Andersen Vien*.

1779 selger han gården til *Jens Nilsen Frogner* for 850 rdl. Han var gift med enke

Ragnhild Svendsdtr. vestre Midsem. Han døde 1779, 30 år gammel, og enken blev 1782 gift med enkemann *Ole Syversen Stokstad* i Tomter. Han døde 1783, 71 år. Ingen direkte arvinger, da Ragnhild Svendsdtr.s begge ekteskap var barnløse. Derimot hadde den avdøde Ole Syversen 2 sønner av første ekteskap: *Hans Olsen Hof* i Tomter, og *Johannes Olsen Stokstad*. Den førstnevnte: *Hans Olsen* får skjøte på gården 1783 for 900 rdl. – Han solgte den 1788 til *Amund Nilsen* for 1200 rdl.

1792 selger denne til *Nils Olsen Jahr* (Ytterbygda, Enebakk) for 1400 rdl.

1801 selger han den til korporal *Hans Olsen Sørås* for 1450 rdl. – (Nils Olsen kjøpte samme år Greverud i Ski.)

Hans Olsen var gift med *Ragnhild Henriksdtr.*, enken efter Peder Carlsen Sørås; hun hadde i sitt første ekteskap 3 barn: *Casper*, f. 1787, *Gunhild*, f. 1789, og *Henrik*, f. 1793.

1815 overlater *Hans Olsen* gården til sin stesønn *Casper Pedersen* og flytter selv til Mellegård, som han hadde kjøpt 1805.

Casper Pedersen Hjell, gift 1829 med *Marie Olsdtr.* (Opsal) datter av *Ole Olsen Sør-Frogner*.

1840 solgte Casper Pedersen *Hjells skogen* til kaptein *Holmsen* på Løken for 500 spd. 1841 kjøpte han til en part av *Jørenrud*, for 395 rdl.

Casper Pedersen døde 1866, 79 år.

Hans barn: *Peder*, f. 1829. † 1843, *Hans*, f. 1831 (kjøpte Tårnås), *Karen*, f. 1833, † 1908, gift med Hans Nilsen; *Gunhild*, f. 1836, † 1885, g. m. J. M. Jensen^{*)}, hotelleier i Oslo), *Ole Anton*, f. 1839, † 1841, *Peder*, f. 1843 (Hjell), *Ragnhild Olava*, f. 1846. † 1927, g. m. M. Gundersen Asgjerrud.

1870 overtok *Peder Caspersen* gården efter sin mor; gift 1. med *Milla Johannesdtr. Mørk*, † 1873. 2. med *Mina*, f. 1853 på Mørk, død 1903. Deres barn: *Milla*, *Karl*, *Hans*, *Marie*, *Elise*, *Signe*, *Ole* († 1914), *Agnes*.

Peder Caspersen Hjell hadde gården til sin død 1926; da overtok sønnen *Karl Hjell* den.

Jørenrud.

Navnet fins i et diplom fra 1400, skrevet av *Hjærrandrud*; senere skriftformer: *Jørrenderud* 1575, *Jørenrudt* 1578, *Jørnrud* 1593, *Jørgensrud* 1700, *Jørgenrud* 1723. Oprinnelig form: *Hjærrandarud*, av det gamle mannsnavn *Hjærrandi*; altså betyr det: En rydning som tilhørte eller var ryddet av mannen *Hjarrandi*. (Om *rud*-navnene: Se I del, s. 1140 og 120-21). Den nyere skrivemåte *Jørgenrud*, med *g*, kommer av at det feilaktig er satt i forbindelse med det nyere navn *Jørgen*.

Gården var fullgård, enda den hadde så lav skyld. Gammelt matr.nr. 42, og gammel skyld 10 lisp. tunge, som ved matr.-revisjonen 1723 blev foreslått forhøiet til 15 lispd.

Bestning 1657: 2 hester 7 storfe 2 grise 3 geiter og 5 sauer. Matr. komm. 1923 anfører: "1 hest 7 storfe og 5 sauer. Sår ¼ tønne blandkorn og 7 t. havre. Avler 18 lass høi; måtelig god jord; skog til brenne; ingen husmenn". 1839 fikk gården nytt nr. 65, ny skyld 3 daler 12 skill., revidert skyld 1866: 4,72 skyldmark.

Gården var udelt til 1830. Den har aldri vært kirkegods.

Først omkring 1700 får vi sikre opplysninger om gårdens eier. Den eies da av *Ole Rolfsen*, sønn av Rolf Svendsen Sørum (og Østby), som igjen var sønn av Svend Anoldsen Østby (=Svend klokker).

1721 får Ole Rolfsens sønn *Sebjørn Olsen*, skjøte på gården. Sebjørn Olsen gift 1. g. *Rønaug Olsdtr.*, † 1743. 2. g. *Eli Tostensdtr. Midsem*. Hans farbror Ellef Rolfsen Østby tok

^{*)} En sønn av ham var kunstmaleren Jensen-Hjell; se Jens Thiis: Edvard Munch og han samtid.

ophold hos Sebjørn på Jørenrud på sine gamle dager, og hadde som betaling gitt ham Hjell. Sebjørn Olsen og hans hustru Eli Tostensdtr. døde begge i 1753, med en ukes mellomrum, han var da 52 år, hun 48. – Sebjørn Olsens barn: 1. *Olaug Sebjørnsdtr.*; gift med Svend Helgesen Hjell. 2. *Åslaug*. 3. *Ole Sebjørnsen*. 4. *Tore Sebjørnsdtr.* blev gift med Peder Nilsen Røis.

Sebjørn Olsen var en meget holden mann; boets netto formue 330 rdl.

Sønnen *Ole Sebjørnsen* var 5 år gammel da foreldrene døde. Han blev opfostret hos morbroren Lars Tostensen Asperud. I denne tid brukes gården Jørenrud av hans eldste halvsøster Olaug Sebjørnsdatter og hennes 2. mann Hans Povlsen.

1766 overtar *Ole Sebjørnsen* gården. Han var gift med *Oslaug Tallaksdatter Løvestad*. Ole Sebjørnsen døde 1826, 78 år gammel. Deres barn: 1. *Olau*, g. 1805 med sersjant Jens Nilsen Bakker; (deres datter Johanne Jensdtr. g. m. Marcus Rolfsens Solberg i Tomter). 2. *Gunhild*, g. m. Even Andreasen Vien. 3. *Kristine*, g. m. Johannes Nicolaisen Behmer, Rådim. 4. *Elen Olsdtr.*

Ved skifteauksjonen 1828 kjøpte *Marcus Rolfsen* Solberg i Tomter og *Caspar Hjell* gården for 1107 spd.

Gården blev delt 1830, idet Casper Hjell selger sin del til *Ole Johannessen* for 600 spd.

Efter 1830:

Jørensrud søndre, gårdsnr. 65, bnr. 1.

Ole Johannessen kjøpte den 1830 for 600 spd, (hvor han var fra vites ikke); g. m. *Andrine Monsdtr. Midsem*. Han døde 1847. 4 barn: *Hans Anton*, f. 1837 (død ugift). *Marie*, f. 1833, g. m. Ole Rasmussen Rådim. *Johanne Mathea*, f. 1840, g. m. Lauritz Larsen Sandvollen. *Birgitte*, f. 1847, g. m. Svend Støttum.

Enken beholdt gården til 1873: da solgte hun den til *Johan Johannessen Mørk* (vestre) for 1700 spd.

1882 solgte han til *Mikael Halvorsen* for 10 800 kr. Gift med *Janna Baltersen Frogner* (n).

1917 skjøte fra Mikael Halvorsens arvinger til sønnen *Hans Mikkelsen*.

1931 blev gården solgt til *Sigvald Thorvaldsen Stunner*.

Rud.

Eldre former: Rundt 1578, 1600. Ruud 1723. Det er det gamle ord *r u ð* som betyr rydning. Som nevnt i I, s. 114-15 og 120-21, tilhører *r u d*-navnene kristelig middelalder.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 49, gammel skyld 15 lispd., som 1723 foreslås nedsatt til 10 lispd. Da anføres: "Måtelig god jord til eng, men skarp til aker; skog til husrparasjoner; sår 1 skjepp blandkorn, 4½, t. havre; avler 11 lass høi; 1 hest, 4 kyr, 4 sauer" Fikk 1839 nytt nr. 66, ny skyld 5 daler 20 skilling; revidert skyld 1886: 11,02 mark.

Var selveiergods omkring 1650, omkring 1700 eies den av flere utarvinger; 1715 får *Lars Hansen* bygselsbrev, utstedt av Kjel Evensen Kroer. I 1734 tinglyses et merkelig skifte fra Rud: Eier (eller brukeren?) *Joen Simensen* har for 9-10 år siden "undrømt landet". Hustruen *Anne Oldtr.* har erholdt skilsmisdom, og den del de eide i Rud, vel 9 lisp., er delt mellom henne og deres eneste barn *Simen Joensen*. (Han kjøpte *H e r u s t i* 1756). Enken blev gift med *Jens Olsen Biltvet*; samtidig kjøper brukeren på *Biltvet Christopher Tore(r)sen* gården Rud. Var gift med *Abigael Halvordtr.* 5 barn: 1. *Halvor*, som overtok Rud. 2. *Gunhild*, g. m. Ellef Andersen Østby. 3. *Mallene*, g. m. Anders Olsen Styrmann, "høker og borger i Christiania", fikk 1763 Nyborg. Se Frogner.) 4. *Lars* (Tveiter, Vestby). 5. *Marie*, g. m. Hans Nilsen Hogstvet, senere Rud.

1761 selger *Christopher* gården gården til sønnen *Halvor Christophersen*. De gamle

forbeholder sig Rudshytta. *Christopher Toresen* døde 1766.

Halvor Christophersen sammen med Peder Mellegård et teglverk på Rud. Det skulde i grunnleie svare årlig 500 brente taksten til Rud.

1783 selges gården og ½ teglverket til broren *Lars Christophersen*, som da bodde å Tveiter i Vestby, for 1400 rdl.

Han selger igjen til svogeren *Hans Nielsen Hogstvet*, g. m. Marie Christophersdr.

Hans Nielsen Rud døde 1789 og enken selger 1793 gården til *Ole Hansen Haga* for 2300 rdl. (Marie Christophersen blev s. å. gift med Kjel Svendsen Gryteland. Han døde samme år. Hun kjøpte 1800 Vang, † 1804).

Ole Hansen Haga kjøpte 1805 også Dal i Ski og bodde der til sin død 1821. Hadde før sin død overlatt Haga til sin sønn *Holm* og Rud til sin sønn *Hans Olsen*.

Hans Olsen blev 1821 g. m. *Berte Helene Jensdtr.*, datter av Jens Michelsen og Ingeborg Holmsdtr. Asperud.

1830 solgte Hans Olsen gården til *Johannes Svendsen Vestby* i Spydeberg for 1500 spd. (Hans Olsen til Munkerud i Aker). *Johannes Svendsen*, g. m. *Tore Marie Lardstr.*

Deres barn: 1. *Svend Johannessen Vestby*, Spydeberg; ugift. 2. (*Torkel*) *Anton Rud*, g. m. *Julie Gustava Hauger*, Vestby. 3. *Baltzer Nærbøl*, Hobøl, g.m. *Inger Marie Hoff*, Spydeberg. 4. *Inger Julie* g. m. *Hans Fredrik Dehli*, Vestby. 5 *Lene Sofie*, g. m. *Johannes Niclsen Utstvedt*, Ski. 6. *Johanne Mathea*, g. m. *Siegvarth Bjerve*, Hobøl.

Nesteldste sønnen *Torkel Anton* († 1878) og hustru *Julie Gustava Hauger* († 1905) overtok gården 1851. 8 barn: 1. *Tore Andrea*, g. m. gårdbr. Andreas Busch, Spydeberg. 2. *Anders Johannes Nærbøl*. 3. *Johan* (Oslo). 4. *Anna Birgitte*, g. m. kjøbm. Kr. Mørk. 5. *Johanne Mathea*, g. m. Johs Lie. 6 Helene Amalie, g. m. kjøbm. Sigvart Brekke. 7. Lene Josefina, g. m. gårdeier O. P. Schou. 8. Jens Martin Rud, g. m. Mathea Biltbet; overtok gården omkr. 1900.

Biltvet.

Utt.: Be'lltvétt (med åpen e i første stavelse). Eldre former: Bilsþueit 1400. Bildtzued 1575, Biltved 1723.

Første ledd *Bils* - kan være genitivsform av et substantiv bildr. som bruktes om forskjellige slags skjærende redskaper, bl. a. om piler av en egen form. Her har det vært brukt som tilnavn på en mann. Annet ledd *Þveit* (nyrydning, se I, s. 113). Altså "mannen Bildrs nyrydning." Var kvart- eller ødegård; gammelt matr.nr. 124, gammel skyld ¼ skippund. 1723 anføres: "Middelmådig jord; sår 1 skjeppe blandkorn 4 t. havre; avler 9 lass høi; 2 hester 6 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 37. ny skyld 3 daler 12 ort; revidert skyld 1886: 5,98 mark.

Var kirkegods, hørte i middelalderen til St. Halvardskirken i Oslo; blev ved den nye kirkeordning 1537 "overlatt tempelvokteren" [**bilde s.155**"Biltvet.."] ("reditus aditui"); altså tillagt klokkeren. Forblev kirkegods til 1835 da brukeren Svend Jensen fikk kongl. skjøte på den for 450 spd. med følgende kondisjoner: "Hvadenten dens skyld ved en ny matrikulering i riket for øvrig blir forminsket, blir at utrede i årlig jordabgift foruten 5 lipund havremel i natura endvidere 6 skjegger 3 ¾ fjerdingsskar bygg, hvilket bygg beregnes i penge for hvert år efter middeltallet av de siste 10 års capitultakst".

1719 fikk *Christopher Toresen* bygselbrev på gården. Han kjøpte 1734 gården Rud, og *Johannes Pedersen* (Rud) fikk bygselbrev på Biltvet. Etter hans død 1737 fikk *Jens Olsen Tømt* bygselbrev og gården har siden fulgt denne ætt. (Biltvet-Sørum-Tømt-Rådim).

Jens Olsen var sønn av *Ole Hansen Haugen*, som 1728 hadde kjøpt Tømt. Var gift med *Anne Olsdtr.* fra Rud, enke etter Joen Simensen Rud. (Se Rud).

Han eide også begge Tømtgårdene. Var gift 2 ganger 1) *Anne Olsdtr. Rud*. 1 datter: *Olaug Jensdtr. g. m. Jens Svendsen Sørum*. 2) *Anne Marie Christophersdtr. Nøkleby*. 1 sønn: *Christopher Jensen*, døde 6½ år.

Jens Olsen var en meget rik mann; døde 1795. Enken blev gift med *Daniel Fredrik Olsen Vegger* *) , og efter hans død med *Ole Hansen Haga, Dal*. † 1834.

Efter *Jens Olsen* overtok dattersønnen *Svend Jensen Sørum* den ene Tømtgården, samtidig som han fikk bygselbrev på *Biltvet*. 1802 arvet han også den annen Tømtgården, så nu var de tre gårdene samlet på en hånd. Gift 1785 med enke *Helene Christophersdtr. Nøkleby*, som før haddet vært gift med *Vebjørn Jørgensen Bjerke*. 4 barn:

1. *Olea Svendsdtr.*, f. 1786, g. m. *Rasmus Olsen Rådim*.
2. *Kristine Svendstr.*, f. 1788, ugift, kjøpte *Biltvet*, † 1837.
3. *Johanne Svendsdtr.*, 1790, g. 1) *Svend* og 2) *Anders Ski*.
4. *Andreas*, død som barn.

Som nevnt ovenfor fikk *Svend Jensen* kongl. skjøte på gården 1835. Han overdrar den til sin datter *Kristine*. Efter hennes død kjøper søsteren *Johanne Svendsdtr. Ski* gården. (Hennes barn: Se *Ski*). Efter hennes død blev gården 1871 solgt til *Rasmus Olsen Rådim* (sønnesønn til ovennevnte *Rasmus Olsen*). Da dennes far *Ole Rasmusen Rådim* døde 1874, overtok *Rasmus Olsen* odelsgården *Rådim*, og hans stemor *Marie Olsdtr.* flyttet til *Biltvet*, som hun fikk skjøte på 1886. Om ætten se *Rådim*!

Sønnen *Anton Biltvet* overtok gården 1907; g. m. *Karen Rud*, *Ski*.

Tømt.

E. f.: Tømpt 1400. Tompt 1578, Thømpt 1600, Tøbt 1723. Det er en sideform til det gamle ordet *tupt* eller *topt* og betyr *hustuft*, *hustomt*.

Var fullgård, gammelt matr. nr. 45, gammel skyld 1½ skippund. som matrikkelkomm. 1723 foreslår forhøiet med 2 lispd. Den anfører: "Måtelig god jord; skog til brenne og gjerdefang; sår ½ t. blandkorn 12t. havre; avler 40 lass høi; 3 hester 14 storfe 10 sauer. 1 husmannsplass". I 1801 har den 9 husmannsplasser: *Knudsbråten*, *Skuggen*, *Nøen*, *Fjerdingen*, *Stenmølen*, *Hagen*, *Myrbråten*, *Bakkene*, *Myrvold*.

Fikk 1839 nytt nr. 68, ny skyld 10 daler 1 ort 16 skilling; revidert skyld 1886: Bruks nr. 1 = 13, 15 mark; brus nr. 2 = 12,79 mark.

Var *kirkegods*; tilhørte i middelalderen *Halvardkirken* i *Oslo*, blev 1663 solgt til borgermester *Anders Madsen* i *Tønsberg*. Omkring 1690 kjøper sognepresten i *Kråkstad* *Peder Andersen Heide* den. Selger den igjen til oberst *Marchal* (!) som staks bytter den til *Paul Simensen Røer* (*Nesodden*), selges 1701 til *Aasmund Andersen Askjum* (*Ås*). Så endelig 1703 kommer den i *Kråkstingers* eie: brødrene *Ellef Rolfsen Østby* og *Ole Rolfsen Jørensrud* kjøper hver sin halvdel av gården.

1720: *Lars Nielsen* *Bjastad* får *Ellef Rolfsens* del ved makeskifte med *Bjastad*, og samtidig får han kjøpt *Ole Rolfsens* del (undtagen en fjerding).

Lars Nielsen var fra *Bøler* i *Ski*, g. m. *Karen Hansdtr. Haugen* † 1728; hadde kjøpt *Bjastad* 1713.

1728 selger han gården til sin svoger *Ole Hansen Haugen* (bror av *Clemet Hansen Løken*) for 500 rdl. Gift med *Maren Olsdtr.* 4 barn: *Jens Olsen Biltvet*, *Ole*, *Judit*, *Thora*.

1744 selger enken og barna efter *Ole Hansen* gården til *Lars Olsen Nordby* for 250 rdl.

Like efter kommer den under auksjon, og *Christopher Olsen Frogner* og *Paul Jensen Kjernes* kjøper hver sin halvdel, samlet kjøpesum 431 rdl.

*) Se *Gjetsjø*!

A. *Christopher Olsen* del, selges straks til *Tosten Tostensen Raustas* (østre). Han bodde der i 5 år, selger den så 1750 til *Jens Olsen Biltvet* for 256 rdl. 1757 til svigersønnen *Jens Svendsen Sørum*, g. 1757 med *Olaug Jensdtr. Biltvet*; 296 rdl.

Ovennevnte *Jens Olsen Biltvet* var altså sønn a *Ole Hansen Haugen, Tømt*, blev 1737 g. m. *Anne Olsdtr.*, enke efter *Joen Simensen Rud*; se *Rud*; fikk samme år (1737) bygselbrev på *Biltvet*, hvor hvor han bodde til sin død 1795. Gift 2 ganger. 1) 1737 med *Anne Olsdtr. Rud*. 1 barn *Oloug Jensdtr.* (g. m. *Jens Svendsen Sørum*). 2) 1775 med *Anne Marie Christophsdtr. Nøkleby*. Hans svigersønn *Jens Svendsen Sørum* hadde altså 1757 fått denne del av *Tømt*. Da *Jens Olsen* 1782 hadde kjøpt den annen del (B), opprettet han sitt testamente dat. 1786, hvor han sier:

B. *Paul Jensens* del selges 1747 til *Christopher Sørensen Revhaug* (Vestby) for 160 rdl.; dog forbeholder selgeren sig til odel og eie "plassen store Bråten derunder beliggende" med to bråtestykker: halve "Skrubba" og halve "Hundebråten", d. v. s. det senere *Steinmølen*.

1762 selges denne del til *Kjel Svendsen Sørum*, så nu har altså de to brødrene fra *Sørum* hver sin ½ *Tømtgård*. Han selger den igjen 1765 til *Erich Engebretsen* fra *Grårud* i *Vestby* for 550 rdl.

1778 overtar sønnen *Jacob Erichsen* gården.

1782 makeskifte mellem *Tømt* og *Opsand* (store): *Jens Olsen Biltvet*, som 1772 også hadde kjøpt ½ *Store Opsand*, overdar denne til *Jacob Erichsen* mot at *Jens Olsen* fikk ½ *Tømt*. *Jacob Erichsen* fikk 300 rdl. mellemgift.

"- - - da jeg til min datter (*Okaug*) ved hendes ægteskabs intrædelse haver givet en mit da ejende halve part i gården *Tømt* i *Krogstad* - - , saa finder jeg det høist billig, medens jeg endnu er i live, at gjøre min søn *Christopher Jensen* og hans *Moder Anne Marie Christophersdtr.* nogenlunde vederlag derimot. Thi er det jeg herved skjøder og giver dennem til odel og eiendom den mig siden tilkjøbte anden halve del i samme gard *Tømt*. - - -" Sønnen *Christopher* døde allerede 1788, 6½ år. -

Da *Jens Olsen* døde 1795, blev enken *Anne Marie Christophersdtr.*, gift med *Daniel Fredrik Olsen Vegger*. Den halvpart av *Tømt* som hun eide, blev da solgt til *Svend Jensen Biltvet*, sønn av *Jens Svendsen Sørum*, som eide den annen part.

Ved samfrendeskifte på *Sørum* 1802 efter *Jens Svendsen Sørum* fikk *Svend Jensen Biltvet* også den andre *Tømttegården*, så nu er atter gårdene samlet idet han eier begge *Tømttegårdene*, samtidig som han bygsler *Biltvet*. Var gift med enke *Helene Christophersdtr. Nøkleby*. (Hun hadde tidligere vært gift med *Vebjørn Bjerke*). 3 barn som vokste op: **[bilde s.159"Øvre Tomt."]**

1. *Olivia Svendsdtr.*, g. m. *Rasmus Olsen Rådim*.

2. *Kristine Svendsdtr.* ugift, † 1837.

3. *Johanne Svendsdtr.* g. 1) *Svend Ski* 2) *Anders Ski*.

Helene Christophersdtr. Biltvet, Tømt, † 1829, 72 år.

Enkemannen *Svend Jensen Biltvet* overtar den ene halvpart av *Tømt* og svigersønnen *Rasmus Olsen Rådim* den annen halvpart.

Først efter deres død (*Svend Jensen Biltvet* † 1845, *Rasmus Rådim* † 1843) blev gården delt. Br. nr. 1: *Nedre Tømt*; br. nr. 2: *Øvre Tømt*.

Nr. 1 *Nedre Tømt*: Efter *Svend Jensen Biltvets* død overtok datteren *Johanne Svendsdtr.*, enke efter *Svend* og *Anders Ski* denne gård, idet hun hadde arvet ½ og kjøpt ½ av sin søster *Olia*, enke efter *Rasmus Rådim*. Om hennes barn se *Ski*.

Efter hennes død 1870 overtok sønnen *Holm Andersen* gården; g. m. *Karen Sophia Andreasdtr.* fra *Bøler* i *Enebakk*.

1886 skjøte fra enke *Karen Sophia Andreasdr.* til *Ole Martin Jensen*; g. m. *Hilda Kvakestad*.

1928 skjøte fra *Ole Tømt* til sønnen *Magnus Tømt*.

Nr. 2. Øvre Tømt: *Rasmus Olsen Rådım* arbeidet tenne gård med sin hustru *Olia Svendsdr.* Etter deres død fikk sønnen *Svend Rasmussen* skjøte 1859. 1867 hjemmelsbrev fra *Svend Rasmussens* arvinger til broren *Jens Rasmussen*. – 1898 skjøte til *Holm Jensen*, g. m. *Milla Mørk*. 1918 skjøte til *Jens Olsen Tømt*.

Mellegård.

Utt Mæ'llegaal, med tykk l. Eldre former: a Medallgarde 1354. 1400. Meellgardt 1578. Melgardt 1593. Mellgaardt 1600. Melgaard 1723. Oprinnelige form: Me ð a l g a r ð r = Mellemgården.

Fullgård; gammelt matr.nr. 43, gml. skyld ½ skippund, som 1723 foreslås forhøiet med 3 lispd. Da anføres: "Måtelig god jord; ingen skog; sår ¼ blandkorn, 7 t. havre; avler 16 lass høi; 2 hester 7 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 69, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skilling; revidert skyld 1886: 10,59 mark.

Var kirkegods; hørte til St. Halvardskirken i Oslo. 1663 solgt ved kongelig skjøte til borgermester *Nils Lauritzen* og var proprietærgods til omkr. 1700.

1697 fikk *Clemmet Hansen* (Haugen i Ski) byggeseddel på gården. 1700 fikk hans far *Hans Rolfsen Haugen* skjøte på gården, og 1713 får sønnen *Clemet Hansen*, som hadde brukt gården, skjøte på den av sin far *Hans Rolfsen Haugen*.

1728 kjøpte *Clemet Hansen* og så *Løken nordre*, og bodde der til sin død 1737. –

Svigersønnen *Åsmund Baltzersen*, g. m. *Mari Clemetsdr.* *Løken* fikk skjøte på Mellegård 1737 og selger den igjen 1739 til *Jens Olsen*; † 1737. –

Enken *Anne Tryggsdr.*, gift igjen s. å. med *Jens Hansen Skieng*.

1758 selger han til *Peder Rasmussen* (visstnok bror av *Aslach Rasmussen Steganstad*).

Han grunnet sammen med *Halvor Christophersen Rud* teglverket på Ruds eiendom. (Se Rud!)

Peder Rasmussen og hustru *Siri Sebjørnsdr.* hadde gården til 1804. De hadde ingen sønner. 2 døtre.

1801 selger de gamle ½ gården til svigersønnen *Jacob Amundsen* og beholder selv resten. [bilde s.161 "Mellegård."]

1804 selges hele gården til corporal *Hans Olsen Sørås* (i Ås). Han hadde 1801 også kjøpt *Hjell*.

Hans Olsen, g. m. *Ragnhild Henriksdr.*, enke etter *Peder Carlsen Sørås*. Hun hadde i sitt ekteskap med sin første mann 3 barn: *Casper* (Hjell), *Gunhild* og *Henrik*. I sitt ekteskap med *Hans Olsen* 3 barn:: 1. *Ole* (Hansen, Mellegård). 2. *Maren*, gift med 1822 med *Jens Nilsen Brøholt*, kjøpte *Nordby* 1825. 3. *Kristine*, g. 1822 med enkemann *Peder Helgesen Opsal*.

1839 overtar sønnen *Ole Hansen* gården. Gift med *Sophia Rasmusdr. Rådım*. Deres barn: *Martin*, *Richard*, *Julius*, *Ragnhild*, g. m. *Holm Samuelsen Sørum*, *Nord-Midsem*, *Hansine*, *Mathea*, *Karen*.

Sønnen *Martin* overtok gården 1898, og etter hans død overtok nesteldste sønnen *Richard* gården (1906); g. m. *Anne Vaslestad*. 3 sønner: *Jørgen*, *Olaf*, *Sigurd*.

Olaf kjøpte gården 1922; g. m. *Gunhild Kolstad Ustvedt*.

Rådim.

I den offisielle matrikkel skrevet R a a u m , utt. r ø ' u m og r ø ' ø m . Eldre former: i Rodæimmi 1370, Rodæim 1400, i Rodeimi 1400, Rodem 1593, Raadim 1723. Oprinnelig form: R o ð e i m r (for Rodheimr). Første ledd r o ð , betydningen av det er ukjent. Samme ord har vi i sognenavnet R å d e . Siste ord – heimr. Heim-navnene er meget gamle. Se, I, s. 112-113. Allerede i middelalderen var der 2 Rådim-gårder: ø s t r e og v e s t r e , således nevnes Rådim østre i Røde Boken ca. 1400, Rådim østre ligger i Kråkstad, vestre i Ski.

Rådim østre.

Fullgård, gammelt matr.nr. 50, gml. skyld 1 skippund tunge. 1723 anføres: "Måtelig god jord, skog til brenne og gjerdefang; sår2 skjepper blandkorn 8 t. havre; avler 16 lass høi; 2 hester 8 storfe 4 sauer. Ingen husmannsplass!. Fikk 1839 nytt nr. 70, ny skyld 4 daler 3 ort 6 skilling; revidert skyld 1886: 8,30 mark.

Var k i r k e g o d s , hørte til Halvardkirken i Oslo; denne gård og størstedelen av Rådim vvestre blev skjenket til Halvardskirken omkr. 1390 av biskop Eystein og slottsherren på Akershus, Ogmund Berdorsson Bolt. Der eksisterte et eget "prebende" ved domkirken, opkalt efter Rådim, " R o d h e i m s p r e b e n d e " . Senere blev denne gård gitt til l e s e m e s t e r e n i Christiania, d. v. s. foreleseren, rektor ved katedralskolen; denne skole hadde siden inntektene av den, d. v. s. bygselsavgiften og den årlige avgift, inntil den blev solgt omkr. 1800.

Brukere og eiere fra omkr. 1700:

1698: bygselsbrev til *Magnus Rasmussen*.

1706: bygselsbrev til *Ole Pedersen*, da han 1721 blev gift med enke *Bente Sophie Holgerdtr. Trane* på Finstad, fikk hans svigersønn *Ole Olsen* bygselsbrev på gården.

1737: dennes søstersønn *Ole Olsen* får bygselsbrev.

1744: bygselsbrev til *Jens Evensen*.

1746: efter dennes død til *Lars Nilsen Østvet*, som 1753 avstår den til løytnant *Kielberg*. (De to byttet gårder: Lars Nilsen kjøpte *Karlsmyr* av Kielsberg, som fikk bygsel på Rådim. Se Karlsmyr.) – 1760 avstår løytnant Kielberg sin bygsel til *Ole Rasmussen Audenbøl*, g. m. *Marte Nilsdtr. Røise*. Gården fulgte nå samme ætt i 150 år.

Ole Rasmussen døde 1801, 70 år gammel. 2 sønner: *Rasmus Rådim* og *Nils* (kom visstnok til Nordby i Nordby).

Eldste sønnen *Rasmus Olsen* fikk kongl. skjøte på gården 1800. **[bilde s.163"Rådim østre."]** Gift 1807 med *Olia Svendstr. Biltvet*. 6 barn:

1. *Ole Rasmussen Rådim*, f. 1810.

2. *Helene Mathea*, f. 1812, g. m. Hans Christiansen Lund i Spydeberg.

3. *Jens Rasmussen*, f. 1818, Kjersrud, Enebakk.

4. *Olea Sophie*, f. 1820, g. m. Ole Hansen Mellegård.

5. *Karen Kristine*, f. 1825, g. m. g. m. Johan Svendsen Greverud i Ski, kjøpte Bøler i Enebakk.

6. *Svend Rasmussen Tømt*.

Rasmus Olsen døde 1836, 69 år gammel. Han eide også ½ gården *Tømt* samt andel av *Vien* skog (kjøpt 1829). Ved skifte 1842 beholdt enken *Tømt* og *Vien* skog, mens eldste sønnen *Ole Rasmussen* overtok odelsgården *Rådim* for 2000 spd. Han var gift 2 ganger. 1) med *Kristine Svendsdtr. Greverud*. 2) med *Marie Olsdtr. Jørensrud* (Kråkstad) Barn i 1ste ekteskap: 1) *Rasmus Olsen Rådim*. 2) *Olava Sophia*, g. m. *Svend Jensen Langhus* (samt 2 som døde som barn: *Svend* og *Anne Marie*); i 2net ekteskap: 3) *Karen Alette* g. m. *Hans Mørk*. 4) *Mina Otilia*, g. m. Alfred Gundersen Eikjol. 5) *Maren Julie Biltvet*, lærerinne. 6) *Helene Sofie*,

g. m. Johannes Rud. 7) *Anton Olsen Biltvet*. 8) *Mathea*, g. m. Martin Rud.

Ole Rasmussen Rådım døde 1874, 65 år. Enken Marie Olsdtr. flyttet til Biltvet. Eldste sønnen *Rasmus Olsen* overtok gården for 4000 spd. Han var gift med (*Pauline*) *Sofie Svendstr. Greverud*.

Han døde 1883, 41 år. 2 barn: *Olava Kristine*, g. m. Magnus Jensen Raklestad, og *Svend* (Abberud i Ås).

Enken blev gift igjen med *Kristian Johannessen Bru*. 2 barn: *Ragnhild* og *Hans*.

Ved *Sofie Svendsdatter Rådım*s død gikk gården ut av ætten. 1916 skjøte fra *Sofie Svendsdtr. Rådım*s dødsbo til *Hans Skårberg*. 1923 dennes skjøte til *E. Håland*, og samme år dennes skjøte til *Thorvald Kaalstad*.

Ski herred.

Rådım vestre.

Fullgård, gammelt matr.nr. 51, gml skyld 1 skippund 10 lispund, som foreslås nedsatt med 5 lisp. Da anføres: Måtelig god jord, ingen skog (det er ikke riktig, for så vidt gården hadde andel i sameieskogen); sår 3 skjepper blandkorn 10 t. havre; avler 25 lass høi; besetning; 2 hester, 10 storfe, 8 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 71, ny skyld 6 daler 3 ort 13 skilling (derav 3 daler 2 ort 5 skilling på det egentlige nedre Rådım 71¹, 1-3-14 på Østlid med Gravengen 71², og 1-2-18 på det gamle "Svende-Rådım med Haugen" 71⁴). Revidert skyld 1886: samlet 13,33 mark, derav 71¹: 8,17; 71²: 2,02; 71⁴: 2,95.

Gården var for største delen kirkegods: halvparten, 15 lispd., hørte til St. Halvardskirken, til det såkalte "Rodeim Probende", og blev senere lagt til Oslobispen; det var det senere Svende-Rådım med Haugen, og Østlid med Gravengen. Av den annen halvdel hørte største delen til det gamle Oslo hospital, skjenket av lensmann *Jørgen Andersen Brochmanns* enke *Marens Andersdatter* i 1690 visstnok for at en av deres sønner, som var uhelbredelig syk, skulde bli optatt i hospitalet. Bare en liten del uten bygselrett og således lite verdt, var i privat eie*).

Bruks nr. 1. Nedre Rådım, i matr. kalt Rådım søndre, som hørte Hospitalet til, mens bygselretten tillå Oslobispen, blev selveiergods 1763, da brukeren *Sæbjørn Hansen* (fra Eikjol) fikk skjøte på den. Han hadde brukt gården fra 1753; var da gift med *Karen Pedersdtr.*, enke efter forrige bruker. Da bygselretten tillå Oslobispen, må eierne fremdeles betale bygselavgift til ham.

1765 selger *Sæbjørn Hansen* til *Nils Amundsen Skoro*, for 397 rdl. Han dør 1771, og enken selger til *Joen Olsen Contra* for 510 rdl. sin 1781 selger til løytnant *Kraft* på *Løken* (s.) for 600 rdl.

Dennes enke *Grethe Sofie Kraft* selger 1790 til unge karl *Hans Ottersen Myrer* (Ski) for 799 rd. I hans ætt er gården så i vel 130 år. (*Hans Ottersen – Engebret Hansen – Hans Engebretsen – Jens Edvart Hansen*).

Hans Ottersen (Myrer) Rådım, g. 1793 med *Ragnhild Jacobsdtr. Asgjerrud* (datter av *Javob Erichsen Asgjerrud*, tidligere Tømt, opprinnelig fra Grårud i Såner).

1792 blev sameie-skogen delt mellem Nordby, Mellegård, Rådım og Tømt.

Hans Ottersen døde 1823, 37 år gammel. 3 barn:

1. *Engebret Hansen*, f. 1798 [bilde s.166"Rådım vestre."]
2. *Hedvig Hansdtr.*, f. 1803, g. m. Tosten Gundersen Østvet.

*) Denne "rettighet" i Rådım var mange år i Gryteland-familiens eie, 1814 kjøpte *Hans Ottersen* den for 50 rdl.

3. *Karen Hansdtr.*, f. 1805., g. m. Hans Hansen Østvet.

Sønnen *Engebret Hansen* overtok gården 1825, 1000 rdl., gift 1832 med *Ragnhild Hansdtr. Bakker*. Barn: *Hans Engebretsen Rådım*, f. 1833, † 1889. *Ole Engebretsen Eng*, f. 1838, † 1897 (halvbror *Johan Samuelsen*, f. 1828, † 1829).

Hans Engebretsen Rådım, g. m. *Jensine Bjerke*. 3 barn: *Jens Edvard Hansen Rådım*, Bjerke, f. 1868. *Ragnhild*, f. 1872, g. m. *Jens Eng*. *Ole Rådım*, f. 1880, politiinspektør i Oslo.

Efter *Hans Engebretsens* død overtok sønnen *Jens Rådım* gården; g. m. *Gunda Johansen Nord-Frogner*. Han solgte den 1927 til *Johan Skårer*.

Bruks nr. 2 og 4. *Svende-Rådım* med *Haugen*, og *Østlid* med *Gravengen* "Bispegodset".

Hørte til Oslo bpspestol. Brukere etter 1700:

Peder Helgesen omkr. 1720. *Haagen Larsen* omkr. 1730. 1741 får *Joen Olsen (Greverud)* bygselbrev, og 1746 hans sønn *Johannes Joensen*, g. m. *Olaug Nilsdtr.*, † 1798.

1799 inngår han i fledføringskontrakt med sine 2 sønner: *Halvor Johannesen*, g. m. *Mari Johannesdtr.*, og *Nils Johannessen*, g. m. *Abigael Gundersdtr.* De får bygselsbrev på gården og han forebeholder sig en del rettigheter: visse jorder som de nye brukere skal så og høste for ham, de skal røkte de kreaturer for ham som han kan fø på disse jorder, skaffe dem sommerhavn osv, en temmelig plagsom plikt.

Samme året gifter den gamle mann sig igjen. Han var da 93 år! og bruden *Larine Hansdtr.* Capellet var 24! Han døde året etter.

Da *Halvor Johannesen* døde 1809, fikk *Lars Pedersen*, g. m. *Andrea Svendsdtr.* *Harastad*, bygselbrev etter ham.

1835 blev gården selveiergods.

Bruks nr. 2.

1835 fikk kaptein *Christian Holmsen* på *Løken* kongl. skjøte på halvdelen: *Østlid* og *Gravengen* for 340 spd. Følger så *Løken* til 1905, da *Nils Danielsen Østlid* kjøpte den.

1920 solgt til brødrene *Hans* og *Helge Tuff*.

Bruks nr. 4

1844 kongelig skjøte til brødrene *Peder* og *Svend Larsen*, sønner av forrige bruker, for 300 spd. 1895 *Svend Larsens* skjøte til *Th. Jensen*. 1902 kjøpte *Jens Hansen Rådım* gården, la ca. 40 mål av innmarken og skogen til bruks nr. 1; etter å ha solgt en parsell til skredder *Jens Andresen*, og *Haugen* til *Thorvald Engen*. Sistnevnte eiendom blev 1924 solgt til eierne av *Østlid* og slått sammen med denne eiendom.

Nordby.

Oprinnelig form *Nordbyr*, betyr Nordgården. Var fullgård, gammelt matr. nr. 52, gml. skyld 1¼ skippund, som matrikelkommisjonen 1723 foreslår nedsatt til 1 skippund. Den anfører: "Måtelig god jord, ingen skog, sår 2 skjepper blandkorn 8 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester 7 kyr 6 sauer". Fikk 1838 nytt nr. 72, ny skyld 5 daler 20 skilling; revidert skyld 1886: 11,60 mark.

Var kirkegods i middelalderen, hørte til St. Halvardkirken i Oslo, og var der tillagt "Rodeim prebende".

I 1663 fikk assessor *Peder Reedtz til Tygestrup* kongelig skjøte på gården (sammen med

Asperud, Langli, Midsem, Østvet og Grøstad). Se I, s. 132.

1698 auksjonsskjøte til borgermester *Johan Pettersen Bergmann*.

1708 kjøte til brukerne *Roer Svendsen* og *Bjørn Torgalsen*, utstedt av kaptein *Johan Christopher Schilling*, som hadde arvet gården etter borgermester Bergmann; dermed var gården blitt bondegods. Sist i 1720 årene blir Bjørn Torgalsen (Tolfsen) eier av hele gården. Var gift med *Eli Tommesdtr. Opsal*. Han døde 1741, og enken blev 1742 gift med *Lars Olsen* (visstnok fra Lunde), som altså dermed blev eier.

Eli Tommesdtr. døde 1780, og enkemannen *Lars Olsen* gift 1781 med *Mari Povelsdtr. Solberg* (Ski). Han var da 66 år, hun 33.

1808 døde *Lars Olsen* 93 år gammel. Enken *Mari Povelsdtr.* blir samme år gift igjen med *Hans Olsen Østvet*. De døde begge 1821, og ved skifte-auksjonen i deres bo blev gården solgt til *Hans Olsen Mellegård* for 1136 spd.

Han overlater den 1825 til sin svigersønn *Jens Nilsen Brøholt* i Tomter, f. 1794, gift 1822 med *Maren Kirstine Hansdtr. Mellegård*. Deres barn: *Hans Christian*, *Johan Edvard*, *Martin*, *Elen* (ugift), *Ragnhild*, g. m. 1) *Holm J, Glenne*, 2) *Edvard Solberg*, Tomter, *Helene*, g. m. *Jens Martin Jensen Asperud*, *Mathea*, g. m. *Ole Eng*.

Da *Jens Nilsen Nordby* døde 186, overtok de 2 eldste sønnene *Hans Christian* og *Johan Edvard* gården. Den blev da delt, idet *Hans Christian* fikk det senere bruks nr. 1, og *Johan Edvard* bruks nr. 2.

Bruks nr. 1: *Hans Christian Jensen* solgte den 1885 til *Hans Bergersen* og *Johan Hansen*, som straks selger den til *Olaus Larsen Midseim* og *Theodor Midseim*. *Theodor Midseim* gift med enke *Jensine Rådim*, f. Bjerke. 1896 deres kjøte til sersjant *Olaus Lund*. – 1910 auksjonsskjøte til *Edvard Jensen Nordby*. Dennes sønn *Ragnvald Nordby*, g. m. *Maren Johansen*, hadde så gården til 1930, da *Asbjørn Midsem* kjøpte den.

Bruks nr. 2: *Edvard Jensen* (f. 1841, † 1931), overtok denne deø efter farens død 1863. Skylddeling først 1873.

Han var gift med *Pauline Andreasdtr. Vaslestad*. 3 sønner: *Jens [bilde s.169" Nordby."]* (Amerika), *Magnus* (Nordby) og *Ragnvald* (Nordby).

Edvard Nordby solgte 1914 gården til sønnen *Magnus Nordby*, g. m. *Sigrid Mortensen Engen*.

Skogen. I matrikkelen 1723 står det at Nordby har ingen skog; det er galt for så vidt som Nordby hadde del i sameieskogen. Den skog som gården nu har, blev utskilt av sameie-skogen 1792.

Myrer.

Om navnet se Myrer i Kråkstad.

Gården hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt matrikelnr. 114; gml. skyld 12 lispd. tunge, som 1723 foreslås nedsett til det halve. Da anføres: "Svakt land; sår 1 skjeppe blandkorn 3 t. havre; avler 8 lass høi; har 1 hest 2 kyr 2 sauer". Fikk 1839 nyrr nr. 73, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 6,96 mark.

I middelalderen svarte gården 2 skilling i løs landsskyld til Kråkstad prestebol, ellers vites intet om gården da; i 1600 tallet var gården propritærgods; 1647 tilhørte den *Sigvart Gabrielsen Akeleye*. Omkring 1700 er den blitt bondegods, tilhører da *Anders Arvesen Røos* i Kråkstad.

1720 selger han den til *Jørgen Christiansen Brochmann*. Han eide også *Siggerud*, *Sjulerud*, *Asgjerrud*, *Nes*, *Skiseng*; dessuten *Skjerven* i Aker, samt en Oslo-gård.

Gården var i Brochmanns eie til 1747, da *Ole Pedersen* (fra Hanåen i Aker) kjøpte den for 250 rdl. G. m. *Kirsten Halvorsdtr. Greverud*.

Da *Ole Pedersen* kjøpte Greverud, solgte han Myrer til *Otter Pedersen Holm* (skjøte 1752). 1766 måtte han betale 180 rdl. i odelspenger til feltskjer von Fangen, g. m. *Karen Christensen Brochmann*.

Odelsskjøtet er typisk, det lyder:

Jeg underskrevne *Anton von Fangen*, kongl. ordineret chirurgus ved det norske skiløperkorps, kjennes og herved vitterlig gjør, at da jeg på min hustrus *Karen Christensdtr. Brochmann* som odelsbåren og løsningsberettiget til gården Myrer - - som hennes far og forfedre har hevdet til odel for sig og arvinger, hennes vegne fant mig anledighet, sådan hennes rett til gårdens innløsning under ættlegget å påtale, men da nuværende eier og opsidder *Otter Pedersen* ei har kunnet undvære gården, så har jeg frafalt det på min hustrus vegne havte søksmål og derimot overlatt min løsnings- og odelsrett til bemeldte gårdens eier, imot at han derfor erlegger og betaler mig den omforente sum 180 rdl, osv. Jfr. Nes i Ski!

Otter Pedersen døde 1773, år gammel. 4 sønner: *Peder*, f. 1749, *Christopher*, f. 1753, *Nils*, f. 1755, *Hans*, f. 1757 (Rådim).

Enken *Catharina Pederdtr.* (fra Drømtorp) beholdt gården til 1785, da hun overdrog den til sønnen *Nils Ottersen*.

Han var gift med *Gunhild Olsdtr. Grøstad*. De var barnløse. Ved deres død 1830 følgende arvinger: Etter mannen *Nils Ottersen*: 1) brørsønnen *Engebret Hansen Rådim* (v.). 2) brordøtrene *Hedvig* og *Karen Sophia Hansdtr. Rådim* (v.). Etter hustruen *Gunhild Olsdtr.*: 1) brørsønn *Hans Jensen Grøstad*. 2) brordatter *Judithe Jensdtr.* (g. m. *John Johannessen Stokstad*. 3) søstersønn *Ole Thoresen Midsjø*. 4) søstersønn *John Thoresen Grøstad*. 5) søstersønnen *Jens Thoresen Grøstads* barn. 6) søstersønn *Johannes Thoresen Bekkevar*.

Ved skifteauksjon 1832 blev gården solgt til *Kristoffer Olsen Bøler* for 890 spd.; g. m. *Juliane Marie Johannesdtr. Eikjol*. Deres barn: *Edvard*, *Martin*, *Johanne*, g. m. *Lars Samuelsen Holm*. [bilde s.169"Nordby."]

1878 kjøpte fra *Kristoffersen Olsens* arvinger til *Edvard Kristoffersen*.

1885 hans kjøpte til *Hans Faale*. 1894 solgte han til *Holm Andersen Hebekk* som 1905 solgte til *Arnt Hansen*.

Vaslestad.

Eldre former: *Vatlastad* 1400. *Vazlestadt* 1578. *Waslestad* 1723.

Efter den eldste form skulde den oprinnelige form ha vært *Vatlastaðir*. Rygh antyder 2 forklaringer.

1. Første ledd *vatl*-skulde være samme ord som det senere dialektord *vasle*, dannet av *v* *a* *t* *n* og skulde sikte til fuktighet, vannsykhet på stedet.
2. Første ledd kunde være en endring av mansnavnet *Vetrliði*, altså at navnet oprinnelig skulde ha vært *Vetrliðastaðir*.

Var fjerdings- eller ødegård; gammelt matr. nr. 115, gml skyld 10 lispd., som 1723 foreslås nedsatt med 3 lispd. Da anføres: "Måtelig jord; sår 1½ skjepe blandkorn 3½ t. havre; avler 9 lass høi; 1 hest 4 kyr 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 74, ny skyld 3 daler 4 ort 9 skilling; revidert skyld 1886: 7,38 mark.

Var kirkegods hørte til St. Halvardskirken i Oslo; 1663 fikk oberst *Ditlef Brochdorff* kongl. kjøpte på denne gård sammen med meget annet tidligere kirkegods. I 1680 årene kom den i fam. *Paasches* eie. 1721 gjorde generalmajor *Kruse* krav på odelsretten til gården, da han var gift med en datter av *Mogens Krabbe*, bror av fru oberstinne *Brochdorff*, og han fikk rettens medhold, så *Paasche* måtte betale ham odelspenger. 1727 *Gunder* og *Nils Anderssoner Paasches* kjøpte til *Jens Nilsen Liabro* (255 rdl.). 1738 dennes kjøpte til *Ole Guttormsen*; dermed blev gården bondegods. Han delte gården 1756, solgte 1/3 til sin svigersønn *Christopher Aslachsen*, og beholdt selv de 2/3 til sin død 1759.

2/3 = br. nr. 1.

Ole Guttormsen døde 1758, enken *Marte Larsdtr.* hadde gården til 1775, da hun selger til *Johannes Rasmussen Asgjerrud*. Han selger igjen 1779 til *Anders Christophersen*, svigersønn til forrige eier *Ole Guttormsen*. Hans hustru *Jøran Olsdtr.*, † 1780, og *Anders Christophersen*, gift 2. g. *Anniken Pedersdtr. Skiseng*. 1799 skjøte til *Willum Andersen Ski*. Hans enke *Ingeborg Svendsdtr.* selger 1812 til *Nils Pedersen Frenestad*.

1/3 = br. nr. 2.

Christopher Aslachsen fikk skjøte på denne del 1756 av sin svigerfar *Ole Guttormsen*.

1775 hans skjøte til *Peder Jonassen*, g. m. enke *Eli Bjørnsdtr. Asgjerrud*.

1784 selger han til stesønnen *Hans Hansen*, som 1791 selger til *Didrich Erichsen*. 1804 hans skjøte til *Johan Jensen Molbech*. 1810 hans skjøte til *Michal Jørgensen Helgestad* (1000 rdl). 1811 hans skjøte til regimentsdyrlæge *Lars Løvstad* (1100 rdl.).

Samme ård hans skjøte til snekkermester *Nils Danielsberg* (2500resl!). 1813 hans skjøte til *Nils Pedersen Frenestad*.

Dermed har de to deler fått samme eier, og har siden fulgters: 1834 *Nils Pedersens* skjøte til *Jørgen Johannessen Opsand*. 1839 overtar sønnen *Hans Jørgensen gården*; 185 selger han til broren *Jens Jørgensen*.

1864 makeskifte mellom *Jens Jørgensen Vaslestad* og *Andreas Jørgensen Opsand* lille. *Andreas Jørgensen* døde 1875, hans hustru *Olea Hansdtr. Hebekk* 1885. Barn: *Johan*, *Mathea*, g. m. *Jens Jensen Skiseng*. *Pauline*, g. m. *Edvard Jensen Nordby*. *Anne*, g. m. *Rikard Olsen Mellegård*.

Sønnen *Johan Andreassen* fikk skjøte 1875, g. m. *Anne Gryteland*. Deres barn:

1. *Arnt Stunner*, g. m. *Konstanse Mortensen Stunner*.
2. *Jørgen Vaslestad*, g. m. *Helga Jørgenrud, Ski*.
3. *Anna*, g. m. *Magnus Asperud*.
4. *Julie*, g. m. *Oska Tveter, Oslo*.
5. *Aagot*, g. m. *Arthur Sivertsen, Hammerfest*.

1911 *Johan Vaslestads* skjøte til sønnen *Jørgen Vaslestad*. 1926 blev hans enke *Helga Vaslestad* gift med *Sigurd Alfred Gryteland*. 1928 hans skjøte til *Jul Hansen Ustvedt*.

Kjeppestad.

Utt. *Kjèppesta*. E. f.: *Kepastad* 1400. *Kepepestadt* 1575. *Kiepestad* 1593. *Kieppestad* 1723. Oprinnelig form: *Kepastaðir*, av et (ellers ukjent) mannsnavn *Kepi*.

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt matr.nr. 112, gml. skyld 10 lipsd. tunge og ½ hud. Matrikelkomm. 1723 anfører: "God jord, dog noget frostlendt; sår 2 skjepper blandkorn 7 t. havre; avler 10 lass høi; har 1 hest 7 kyr 5 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 75, ny skyld 5 daler 20 skilling; revidert skyld 1886: 9,82 mark.

Omkr. 1400 hørte en del av gården til St. Halvardkirken i Oslo I 1600 tilhører gården *Henrik Brockenhus*. Hans enke *Dorette Juel* overdrar den 1607 ved mankeskifte til kronen, og gården var så krongods til 1726, da den ved offentlig auksjon over kongens jordegods i Follo blev solgte til generalmajor *Øchten* for 252 rdl. Han overdrar den, ved transport-skjøte 1728, til *Jens Nielsen Liabro*. 1750 blir gården endelig *b o n d e g o s*, da sersjant *Even Olsen* fikk skjøte på gården for 475 rdl.; en urimelig prisstigning, og han måtte da også efter 4 års forløp

selge den igjen – med stort tap: Fikk bare 330 rdl. da han 1754 solgte den til *Svend Syvertsen*. – Han delte gården i 1757, så det en del år fremover var to eiere (brukere), men skylddelingsforretning ble ikke holdt. Den egentlige deling med skylddelingsforretning ble først holdt vel 100 år senere (1867).

A. Den nordre og vestre del.

1757: *Svend Syvertsen* selger denne del til *Ole Halvorsen Gjevik* (250).

1761: *Ole Halvorsen* til *Paul Jensen* (255).

1782: Sønnen *Jens Paulsen* får skjøte av sin mor *Gunhild Christopherdtr.*

1804: *Jens Paulsens* skjøte til *Jan Løken* og *Joen Nilsen*.

B. Den søndre og østre del.

1757: *Svend Syvertsen* selger denne del til *Iver Andersen*, som 1763 selger til *Sebjørn Jensen*.

1778 selger han til *Amund Jacobsen Sinnerud*. 1785 hans skjøte til *Anders Simonsen*. 1792 selger han til *Peder Rasmussen Mellegård*, som 1804 selger til *Åsmund Halvorsen*.

1811 blir gården igjen samlet, idet *Paul Jensen* får skjøte på det hele, og den er samlet til 1867. Eiere i dette tidsrum: *Paul Jensen*; *Nils Ellefsen*, *J. H. Sommer*, *Jacob Gjertsen* *Jacobshaugen*, i *Skibtvatn* (1816); *Andreas* og *Ole Jenssønner* overtok i 1816.

1867 skylddelingsforretning: bruks nr. 1 tilfalt *Andreas Jensen*; bruks nr. 2 tilfalt *Andreas Jensen*; bruks nr. 2 tilfalt *Ole Jensens* enke *Maren Halvorsdtr.*

Bruks nr. 1: *Andreas Jensen* selger den 1880 til *Johannes Andreassen* (9 600 kr.) Han selger den 1885 til *Marius Gundersen Asgjerrud*. 1911 hans skjøte til brødrene *Lund*. 1913 deres skjøte til agronom *Josef Andersen*. 1918 selger han til *Thorvald Pettersen*. 1919 hans skjøte til *Halvor Halvorsen*.

Bruks nr. 2: Utskilt fra nr. 1 ved skylddeling 1867. *Maren Halvorsdtr.*, enken etter *Ole Jensen*, overtok denne del. 1874 overtar sønnen *Jens* og *Anton Olsen* gården. 1884 deres skjøte til *Jens Jansen Skiseng*. 1902 auksjonsskjøte til bakermester *August Olsen*. 1903 hans skjøte til *Karen Olsen*. 1914 hennes skjøte til *Josef Andersen*, som også hadde br. nr. 1 1918 hans skjøte til *Thorvald Pettersen*. 1919 solgte han til *Lars Rippel*. Gården er nå overtatt av *Th. Johannson*, *Ski*.

Skiseng.

E. f.: *Skiseng* 1578. *Skiedtzeng* 1595. *Skiesing* 1600. *Skiedseng* 1723. S sammensatt av *ski* og *eng* og betyr: *engen* som hører til *Ski*. Må altså opprinnelig ha hørt til *Ski*.

Var fullgård; gammelt matr. nr. 71, skylden oppgis i 1595 og 1665 til 1 skjippund, i 1723 oppgis den å være bare ½ skjippund; foreslås da forhøiet til 12 lispd. Der anføres da:

"Brandsædlig jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn og 6 t. havre; avler 20 lass høi; har 1 hest 6 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 76; ny skyld 4 daler 3 ort 5 skilling; revidert skyld 1886: 11,16 mark.

Gården var kirkegods, tilhørte Halvardskirken i Oslo; jordboken 1595 opplyser at da halvparten av inntektene av denne gård gikk til lesemesteren i Oslo, den annen halvpart til "potio choralium", d. v. s. til de degner eller skoledisipler som utførte den daglige sangtjeneste i kirken.

1663 blev gården, sammen med en del annet tidligere kirkegods, solgt til borgermester *Nils Lauritzen*. 1723 kom den i familien *Brochmanns* eie, idet *Jørgen Christian Brochmann*

fikk skjøte på den.

1748 skjøte fra Christen Brochmann (som bodde på Siggerud) til *Hans Sebjørnsen*.

Altså kirkegods i middelalderen; krongodds 1537-1663, propritærgods 1663-1748.

Hans Sebjørnsen døde 1750. Hans barn: a) i 1. ekteskap: *Hans Hansen* (sen.), Eikjol; *Jens Hansen Mellegård*; *Asbjør Hansdtr.*, g. m. Torer Gultvet, Ås; *Kari Hansdtr.*, g. m. Christopher Jensen Asper. b) i 2. ekteskap, med gjenlevende enke *Marte Arvesdtr.*: *Hans Hansen* (jun), f. 1740.

Enken blev 1753 gift igjen med *Hans Hansen Haugen*. Han var da 80 år (!); døde 1758. – Det heter i skiftet 1758 efter ham: Skifte på gården Skiseng efter *Hans Hansen Haugen*, som døde på gården Store Bru, hvor han var antagen til livs ophold of forsorg, men hans igjenlevende enke *Marthe Arvesdtr.* her på gården Skiseng boende. (Se Haugen). Gården blev verdsatt til 330 rdl Blant løsøre nevnes, "1 kobber brennevinskjel med hatt, som står under forsegling hos lensmannen, samt dertil tønne med piper".

Gården blev da solgt, idet enken *Marte Arvesdtr.* 1758 selger ½ gården til Paul Jensen for 194 rdl., beholder selv den annen halvpart.

1. del. (Paul Jensens del).

1761 hans skjøte til *Peder Olsen Smertu*. – Han måtte 1766 betale 80 rdl i odelspenger til von *Fangen*. (Se *Myrer og Nes*). 1786 skjøte til sønnen *Ole Pedersen* (400 rdl. + føderåd).

1797 *Ole Pedersens* testamente til *Anders Olsen Brynsdalen*. (hans søskenbarn).

1802 hans skjøte til *Thomas Syversen Østvet*; 110 rdl.

1806 hans skjøte til *Peder Hansen Lunde*; 1600 rdl.

1810 hans skjøte til *Christian Sebjørnsen*; 1800 rdl. – Han kjøpte 1824 også halvparten av den annen del, så han er eier av

2. del. Marte Arvesdtr.s del.

1765 *Marte Arvesdtr.s* skjøte til *Jacob Michelsen*; 232 rdl. Han måtte også betale odelspenger (80 rdl.) til von *Fangen*.

1767 hans skjøte til *Thorer Johannesen Sander* (senere *Langhus*); 350 rdl.

1787 hans skjøte til *Anders Erichsen Mørk*, g. m. *Anne Pedersdtr. Mellegård*, 710 rdl.

1791 hans skjøte til *Hans Olsen Grøstad*; 800 rdl.

1797 til *Anders Jacobsen Lunnestad*; 900 rdl.

1801 auksjonsskjøte til *Jens Olsen Opsand*; 600 rdl.

1802 til *Engelbrecht Larsen*; 980 rdl.

$\frac{3}{4}$ av gården, mens *Engelbrecht Larsen* eier $\frac{1}{4}$. – I 1840-50-årene blir der foretatt en rekke delinger og salg, så i matrikkelen 1865 har gården 11 løpenr.; som igjen blev samlet i 2 gårder; *bruks nr. 1* og *bruks nr. 2* i den nye matrikkel.

Bruks nr. 1: Blev 1865 solgt til *Christian Samuelsen*. 1898 skjøte fra hans sønn *Edvard Skiseng* til *Jens Jansen Skiseng*.

1914 blev *Hans K. Midtsjø* ved eiendomshevd som kjent eidomsberettiget til gården. Han solgte den 1916 til *Thorleif Johanneson Søndre Ski*, og eindommen er nu slått sammen med denne gård.

Bruks nr. 2: *Jan Nilsen (Myrer)* hadde etterhvert samlet denne gård igjen i 1865, og etter ham overtok hans eneste arving *Jens Jansen* gården i 1901. Solgte den 1916 til *Sigurd Jensen Skiseng*.

Ski.

Navnet finnes ofte som sognenavn i gamle diplomer. Noen av de gamle former som er nedtegnet: *skeidiskirkia* (R. B.), *skeidiskirkia* (1358), *skæides-bygd* (1306), *skeide* (J. N.), *skiee* 1578).

Oprinnelig form: *Skeiði*, avledet av ordet *skeið*: bane til kappløp eller kappridning. (Se I, s. 116).

Hører til de eldste gårder i bygda. Var fullgård; gammelt matr.nr. 70, gammel skyld 1 $\frac{1}{4}$ sk. tunge og 2 skilling. Ved matr.revisjonen 1723 blev foreslått en liten forhøielse.

Bestning 1657: 3 hester, 17 storfe, 8 geiter. I 1723 anføres:

Gården nevnes i "Røde Bok": *Sira Simon Jonsson*, som var prest i *Kråkstad* omkr. 1400, eide gården; han gav (eller solgte?) den til *Halvardskirken* i Oslo, til *Hellig Legemsalteret* der, undtagen en liten part, 2 skilling, som hørte til *Kråkstad kirke*. Ved reformasjonen 1537 blev den krongods, og da en stor del av det tidligere kirkegods omkr. 1660 blev solgt, blev gården kjøpt av borgermesteren i Oslo, *Nils Lauritzen*, kom senere i general *Hausmanns* eie; var altså propritærgods til 1730 da brukeren *Jens Larsen* kjøper den av *Hausmanns* arvinger for 500 rdl.

Gården har bare ett bruk til 1727, da fikk 2 brukere, *Jo Christophersen* og *Jens Larsen* bygseddel på hver sin halvdel av gården (12½ lispd. hver).

1730 får den sistnevnte bruker skjøte på hele gården for 500 rdl. Han fikk låne kjøpesummen av general *Lutzow* mot pant i eiendommen; dessuten inntreer hans farbror *Clemet Hansen Løken* som kausjonist og stiller som sikkerhet sine 2 gårder Løken (n.) og Mellegård. – 3 år etter, 1733, selger Jens Larsen halvparten av gården til *Amund Larsen Prestegården* dvs Rullestad, visstnok hans bror. Denne greide ikke å beholde gården, og presten Jacob Stub, som hadde kausjonert for ham, måtte ta gården.

1735 og 1736 kjøper *Svend Olsen Frogner* (sønn av Ole Olsen Nord-Frogner) de to deler. Ved hans død 1739 selges den ved auksjon for 600 rdl. til sersjant *Anders Povelsen Herum*^{*)}, hvis ætt den er i over 150 år.

1769 blir gården delt i søndre og nordre Ski, idet Anders Povelsen da skiller ut og selger søndre Ski til sin nest-eldste sønn *Willum Andersen* for 800 rdl.

Nordre Ski.

Anders Povelsen, † 1788, 79 år gammel. Konen *Karen Wellumsdatter*, † 1791, 70 år. Deres barn:

1. *Paul Andersen*, f. 1743, gift 1793 med Marie Osmundsdr. Østre Sander.
2. *Wellum Andersen*, Søndre Ski, g. m. Ingeborg Svendsdr. Skotbu.
3. *Andreas Andersen*, Mørk, senere Myrer i Kråkstad.
4. *Sebilla Anderdr.*, gift med Jens Thommesen Halstad.
5. *Malene Andersdr.*, gift med Lars Larsen, Midtsjø.
6. *Anne Andersdr.*, gift med Jens Jensen Gjetsjø.

Skiftet 1791 viser at de avdøde var velstandsfolk. Gårdens takst blev: 1300 rdl. Boets samlede formue 3100 rdl. Meget sølv, deriblandt ikke få forskjellige sølvmynter, en sjeldenhet dengang. Bøker: 1 bibel, Müllers huspostil, 1 gammel salmebok og 2 gamle andre bøker.

Eldste sønnen *Paul Andersen*^{*)} overtok gården Han hadde den til 1811, da kjøpte eieren av Ski søndre, *Ingeborg Svendsdr.* gården, idet den holdt på å komme ut av ætten. (Skjøtet til henne er utstedt av Christen Christophersen Romsås i Aker; hvordan han var blitt eier, kan ikke sees.) Hun betalte 1500 daler s. v. (sølv-verdi) for den. [bilde s.179''']

1815 overdrog hun gården til sin eldste sønn *Svend Wellumsen*, f. 1779, g. m. *Johanne Svendsdr. Bilvet*, f. 1791. *Svend Wellumsen* døde 1819, 39 år; enken *Johanne Svendsdr.* blev 1820 gift med sin avdøde manns yngre bror *Anders Wellumsen*, Ski søndre. Som nevnt s. 192 i I. del var der gjestgiveri på Ski en del år fra 1820. Husene på det gamle Ski lå ved den gamle kongeveien nærmere Skiseng. Det var Anders Ski som omkr. 1840 flyttet dem dit de nu står.

Anders Wellumsen døde 1840. Skifte mellom enken *Johanne Svendsdr.* og hennes barn i de 2 ekteskap:

A. Med *Svend Wellumsen* († 1819): 1: *Jens*, f. 1816 (Nord-Ski). 2. *Svend*, f. 1818 (Ski søndre).

B. Med *Anders Wellumsen* († 1840) 3. *Ingeborg Sophie*, f. 1821, g. m. *Johannes Sorum*. 4. *Holm*, f. 1823 (Tømt). 5. *Wilhelm*, f. 1824 (Rød). 6. *Christiane* f. 1826. 7. *Andreas*, f. 1829 (Greverud i Opegård).

Ved skiftet blev avsagt følgende takst: Gårdens innmark 1500 spd. Skog og havn 550 spd. Stuebygning 470 spd. 5 kakkellovner 30 spd. Avling etc, 50 spd. Til sammen 2600 spd.

^{*)} Anders Povelsen hadde en bror *Sebjørn Povelsen* på Bråte i Kroer. Han eide ved sin død 1751 Bråte østre, Herum og Børsum.

^{*)} Død 1826, 83 år; begravet ved Ski Kirke.

Enken beholdt gården til 1847, da hun overdrog den til sin eldste sønn *Jens Svendsen*, g. m. *Lena Hansdtr.* Skiftet efter Jens Svendsen 1881. Gården blev verdstatt til 26 000 kr.

Enken blev gift med *Martin Christophersen Opsand* (senere skilt).

1888 skjøte fra bestyreren av Lena Hansdtr.s konkursbo til *Johan Dahl* for 23 000 kr. 1893 hans skjøte til *H. Nore*, fra Jeløy, g. m. *Hansine Bergitt*, f. Nygård. Deres barn: 1. *Kirsten Lovise*, g. m. kjøbmann Chr. Kløvstad, Ski. 2. *Bjarne Lauritz* (Ski Nordre), g. m. Borgny Mosgård, 3. *Trygve Ingvald*, disponent, Ski, g. m. Johanna Larsen. 4. *Einar Olav*, dyrlæge, Kråkstad. 5. *Ingrid Else*, g. m. Hans Venger, Fodstad, Østre Toten.

H. Nore var ordfører i felleskommunen 1920-25; se I. s- 214, og blev første ordfører i Ski kommune. Ellers meget benyttet kommune menn, i skolestyret, i banken o. m.

1929 overtok eldste sønnen *Bjarne Nore* gården.

Søndre Ski.

Som nevnt ovenfor blev gården Ski delt 1769, idet *Anders Povel* da solgte denne del til sin nest-eldste sønn *Wellum Andersen* for 800 rdl.; gift 1773 med *Ingeborg Svendsdtr.*, datter av Svend Vebjørnsen. Skotbu. Han kjøpte 1799 også Vaslestad. Døde 1801, 54 år. 8 barn: 1. *Svend*, f. 1799 (Nord-Ski). 2. *Anders*, f. 1882 (Nord-Ski). 3. *Samuel*, f. 1790, døde ung. 4. *Anne*, g. m. Christian Stubberud. 5. *Karen* (ugift). 6. *Ragnhild* (ugift) 7. *Christiane* (ugift). 8. *Sibylla* (gift, men skilt). – Ved skiftet efter ham 1801 blev gården takstert til 1300 rdl.; Valsestad til 900. Boeets formue 1500 daler.

Enken *Ingeborg Svendsdtr.* beholdt gården til 1830; da overtok næst-eldste sønnen *Anders Wellumsen* den for 1600 spd. Da han 1820 hadde giftet sig med enken på Nord-Ski. Johanne Svendsdtr., var han allerede eier av Nord-Ski- Han overlot derfor straks Søndre Ski til sine tre ugifte søstre *Karen*, *Ragnhild* og *Christiane*.

Efter deres død overtok brorsønnen *Svend Svendsen* (sønn av Svend Wellumsen Nord-Ski) gården 1854. Kjøpesummen 3350 spd. en påfallende høi kjøpesum. Han var ugift. Efter hans død fikk brorsønnen *Svend Wilhelmsen Rød* gården. - Han solgte den til *Johan A. Holmsen*, som hadde den til 1909, da han [bilde s.181 "Søndre Ski "] solgte til *Olaf Bech*, som 1913 solgte til nuværende eier *Thorleif Johannson*, g. m. *Borghild Helene*, f. *Seierstad*. Han har kjøpt og lagt til gården ½ Skiseng, samt Kjeppestad. – Der drives adskillig forsøksdrift på gården.

Herusti.

Utt. h æ r r e s t i . Eldre former: Hareffstig. 1444. Herrestij 1557. Herristj 1578. Herustj 1593. Herestj 1600. Herrougsti 1700. Herrugstie 1723. Siste ledd i navnet må være s t i g r = en sti. Første ledd kan være det gamle mansnavn H á r e k r ; i så fall har altså navnet opprinnelig vært H á r e k s s t i g r .

Var fullgård; gammel matr.nr. 77, gml. skyld 10 lispund. Efter eskylden skulde den algså vært halvgård. 1723 anføres: "Måtelig god jord; sår 2 skjeeper blandkorn 5 t. havre; avler 12 lass høi; har 1 hest 6 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 78, ny skyld 3 daler 12 skilling; revidert skyld 1886; 5,29 mark.

Var k i r k e g o d s , hørte frøst til Ski kirke og fra 1444 til Hovedøy kloster, blev k r o n g o d s da klostergodset blev innradd 1537; ved auksjon over kongens jordgods 1728 fikk kaptein *Stockflet* kongelig skjøte på gården; han selger den straks ti brukeren *Tolf Olsen* for 142 rdl. *Tolf Olsen* hadde brukt gården fra 1700. Han døde 1741, 78 år gammel.

Svigersønnen *Tord Arnesen* (Halstad) kjøpte da gården (undratt 2½ lispd. som enken *Marie Christensdtr.* beholdt).

Tord Arnesen selger gården 1756 til sin svigersønn *Simen Joensen Biltvet* (se Rud i Kråkstad), g. m. *Gunhild Tordsdtr.*, og siden har gården – eller deler av den – fulgt hans ætt. – 1766 solgtes "et stykke jord som består av de tvende under gården liggende s l a a e b r a a t e r (d. v. s. slåttebråter) samt T r o l d n e s e t, hvis strekning går like ned til vannet" til velædle jomfrue *Petronelle Paasche*. Dene del er siden gått inn i Årås. –

Simon Joensen døde 1773; var gift 2 ganger. 1. *Gunhild Tordsdtr.*; en sønn *Johannes Simonsen*, f. 1759. 2. *Kirsti Nilsdtr. Kvillese*; en datter av *Anna Simonsdtr.*

Enken *Kirsti Nilsdtr.* blev 1780 gift med *Thomas Nilsen Ense*. Sønnen *Johannes Simonsen* overtok gården straks han vlev myndig, skjøte 1781, g. m. *Gunhild Syverdtr. Østvet*. Deres barn: *Samuel*, f. 1783. *Anders*, f. 1787 *Christian*, f. 1797. *Johannes Simonsen*, † 1834.

Sønnen *Samuel Johannessen* kjøpte gården 1830.

Han delte gården, idet han 1838 solgte halve gården, 4 lispd. o: de senere bruks nr. 1, 2 og 4, til *Johanne Hansdtr. Østvet*: den ½ del *Samuel Johannessen* beholdt tilbake blev:

Bruks nr. 3: *Samuel Johannessen* døde 1840, hans hustru *Marte Gundersdtr.* døde 1834. 2 barn. *Anders*, f. 1818, *Carl Christian*, f. 1823. Ved skiftet blev gården utlagt *Anders Samuelsen*, som 1861 selger den til broren *Carl Christian Samuelsen*. Ved hans død 1877 blev gården utlagt til stervbo-enken *Maren Jørgensdtr. Opsand*. Hun blev senere gift med *Erik Hansen*.

1910 skjøte fra *Erik Hansen* til stesønnen *Johan Carlsen*, sønn av ovennevnte *Carl Christian Samuelsen*.

Johan Carlsen Herusti var herredskasserer 1890 – 1924; medlem av styret for Kråkstad sparebank, og flere offentlige hverv. Har opført fra nytt alle hus på sin velstelt gårde. – Gift med *Kristiane Andersen* fra Tune, f. 1864. † 1931. 2 sønner: *Karl Carlsen Herusti*. *Johan Carlsen*, ekspeditør, Oslo. **[bilde s.183"Herusti."]**

Bruks nr. 1: *Johanne Hansdtr. Østvet*, som kjøpte den halve gård 1838, blev gift med *Christopher Hansen*, som blev g. 2 med *Inger Hansdtr.* Han døde 1877. Barn: *Johannes Herusti*; *Olava* g. m. *Anton Bjørnehjellen* under Stokstad i Tomter; *Christian Antonius*; *Nils Herman*; *Hilda Amalie*; *Karen Julie*.

[1866 solgte han omtrent halvparten av sin gård, det senere bruks nr. 2, til sin sønn *Johannes*. 1870 solgte han bruks nr. 4 til *Andreas Andersen*.]

Ved skifte-auksjon efter *Christopher Hansen* 1877 blev nr. 1 solgt til hjulmaker *Petter Kristiansen*. Efter ham hadde sønnen *Kristian Pettersen* gården 1813-18, da *Sigv. Johannessen Drømtorp* kjøpte den.

Bruks nr. 2 blev, som nevnt ovenfor, utskilt fra bruks nr. 1 i 1866 da sønnen *Johannes Christophersen* kjøpte den; g. m. *Hanna Sørine Johannesdtr.* 1913 hennes skjøte til *Johan Carlsen*.

Bruks nr. 4 skilt ut 1870. Eiere: *Andreas Andersen* 1870 – 92. *Johannes Hansen* 1892 – 99. *Hans Thorgersen* 1899-1902. *C. G. Åmodt* 1902-08. *C. Fosberg* 1908-13. *H. J. Torp* 1913-16, da *Jens Mørk* kjøpte det.

Midtsjø.

(Utt. M ö 's s j ø ell. M ö 's s j e, ingen tydelig j-lyd.). E. f.: i Midsio, 1400, Midsjø 1575, Midsøer 1578, Mizio 1595, Medizø 1600 Midisjøe 1723. Oprinnelig form: M i d s j ø r, av s j ó r = sjø; betyr "Mellemsjøen", som oprinnelig var navnet på Midsjøvannet, og sikter til at det ligger mellom Nærevannet og Rullestadvannet. Gården har lånt navn av vanet.

Var fullgård; gammelt matr. nr. 80, gml. skyld $1\frac{1}{4}$ skpd., som matrikkelkomm. 1723 foreslår nedsatt med 2 lisp. Den anfører: "Måtelig jord, skog til husrearasjoner; sår 3 skjepper blandkorn 9 t. havre; avler 16 lass høi; 2 hester 8 storfe 6 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 79, ny skyld 5 daler 4 skilling; altså betraktelig reduksjon, se I, s. 137. Revidert skyld av 1886: 8,37 mark.

En del av gården var kirkegods: $\frac{1}{4}$ skpd. tilhørte Kråkstad prestebol, $\frac{1}{4}$ skpd. Ski kirke og $\frac{1}{4}$ skpd. blev senere tillagt Christiania prestebol; men bygselretten over hele gården følulgte den resterende del, $\frac{1}{2}$ skpd, som i 1600-tallet var propitærgods. De nevnte kirkelige institusjoner hadde altså bare den faste landsskyld av sine parter, mens eieren av det siste $\frac{1}{2}$ skpd. hadde bygselavgiften av hele gården + landskylden av sin part.

Gården ($\frac{1}{2}$ skpd + bygselretten over resten) tilhørte i 1640-årene Osloborgeren *Helle Berthelsen*, senere kom den i familien *Møllers* eie: 1695 får sr. *Peder Møller* skjøte på den, 1723 tilhører den hans sønn major *Anthoni Møller*. Brukeren da hette *Anders Erichsen*; han kjøpte den 1737 av major *Anthoni Møller* for 240 rdl., så dermed blev gården bondegods, med de innskrenkninger som ligger i at der var påheftet gården landskyld til de nevnte kirkelige institusjoner.

Anders Erichsen Midsjø døde 1756, 70 år. 4 barn: *Erik, Hans, Anne*, g. m. *Tosten Johannesen Solberg, Simon*.

Lensman *Hans Jensen* og *Jens Olsen Biltvet* kjøpte gården for 330 rdl.; de solgte den straks for 400 rdl. til *Anne Pedersdtr. Møller*, enke efter *Engel Fredrich Larsen Aamodt* på Alfheim. Hun blev samme år (1756) gift med sersjant *Ole Erichsen Snore*.

1760 døde *Anne Pederdtr. Møller*, og ved skifteauksjonen blev gården solgt til *Christopher Amundsen* for 440 rdl.

Christopher Amundsen og (2.) hustru *Ragnhild Syversdtr. Eljesrud* døde begge 1773. (2 barn: *Anders* 5 år, *Anne* $3\frac{1}{2}$ år); boets formue vel 800 rdl.

Gården solgt ved auksjon for 863 rdl til *Hans Jensen Jaer* (Kråkstad) og hustru *Helen Marie Olsdtr*. Budet var gjort for svigersønnen *Lars Larsen Bråer*, som fikk skjøte 1774; g. m. *Malene Anderstr. Ski*.

1798 makeskifte mellem *Midsjø* og *Langhus*: *Lars Larsen* overdrar gården *Midsjø* til *Thorer Johannessen*, og denne overdrar *Langhus* til *Lars Larsen*. (Han døde på *Langhus* 1806, 65 år).

Thorer Johannessen, f. 1748, † 1816; g. m. *Anne Olsdtr. Bekkevar*. Barn: *Ole Midsjø, Joen Grøstad, Jens* og *Johannes Bekkevar*.

1801 fikk eldste sønnen *Ole Thoresen*, f. 1776, † 1823, skjøte på gården (2000 rdl.); g. m. *Anne Johannesdtr.* hele gården til 1833, da begynner delingen. All delingen og utparseleringen kan ikke tas med her. Vi behandler bare de egentlige gårder.

1833 selger enken $\frac{1}{2}$ gården til *Christian Sebjørnsen Skiseng*, som igjen deler denne del 1838, og selger $\frac{1}{2}$ til *Hans Hansen* (fra *Mjerskaug* i *Enebakk*), og den annen halvpart til sønnen av forrige eier *Hans Olsen*.

Ved enken *Anne Johannesdtr.s* død 1843 blir hennes halvpart delt mellom de to sønnene *Hans Olsen* og *Johan Olsen*. Stillingen er altså 1843 slik:

Hans Hansen $\frac{1}{4}$.
svarer omtr. til br. nr. 4.
Auksjonsmøte til
Hans Jørgensen Stokstad
1840.

Hans Jørgensen 1840-
50.
Ole Nilsen 1850-
56.*Johan Samuelsen*
Haugen 1856-68.

Enken *Sofie*
Baltzersen 1868-1906-11.
Amund S. Føsker
1911-16.
Dagfinn Mørk Ulnes

1916-

Johan Olsen 1/4 .
svarer omtr. til br. nr. 2.
Johan Olsen, † 1843.
Hans enke Helvik
Hansdtr. og hennes 2.
mann Johan Andersen
1843-53.
Baltzer Samuelsen
Haugen 1853-70.
Anne Sofie
Baltzersdtr. 1870-1906.
Hans Johansen 1906-
11.
Amund Sigvartsen
Føsker 1911-16. Dagfin
Mørk Ulnes 1916-

Hans Olsen eier 1/2.
svarer omtr. til br. nr. 1.
Eiere: Hans Olsen til
1858. A. Holmsen 1858-
59.
Gulbrand Andersen
Hagelund 1859-68.
Andreas Hansen
Tundberg 1868-74.
Carl Anton Larsen
1874-98.
Johannes Hansen
1898- 1916.
Hans Christiansen
1916-17.
Kr. Johansen 1917-19.
Gunnar Ødegård
1919-23.
P. Alfangrud 1923-

[bilde s.186"Nære."]

Blant de utskilte parseller merkes særlig Nære, omfatter br. nr. 3 og 5, samt andel a gr. nr. 80 og 91. Kjøbmann *J. C. Schiseng* har her et meget pent bruk; iflg. en telling 1924: ca. 125 mål innmark og 500 mål skog.

Lunde.

Eldre former: I Lunde 1370, 'Lundi 1400, Lunnder 1578, Lunder 1723. Oprinnelig form: *Lundi*, dativ av substantivet *lundr* = en lund, og betyr egt. "ved lunden". Om *lund* her står i bet. en almindelig skoglund, eller det kan ha vært en offerlund, kan ikke sies.

Vashagen har sitt navn efter beliggenheten ned mot vannet (burde skrives *Vasshagen*).

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 65, gml. skyld 1½ skp. tunge.

Matrikelkommissjonen 1723 bemerker: "Ingen forandring i skylden; måtelig jord; slog til husreparasjoner; sår ½ t. blandkorn 12 t. havre; avler 22 lass høi; 2 hester 10 storfe 8 sauer og 7 geiter". 1839 fikk den nytt nr. 80, ny skyld 8 daler 1 ort 7 skilling; altsp en nedsettelse på vel 1 daler. (1 skp. gammel skyld = 6 daler 1 ort 6 skilling); revidert skyld 1886: 17,65 mark.

Gården var *kirkegods*, hørte ved slutten av middelalderen til *Maria-kirken* i Oslo, og blev altså krongods efter reformasjonen. Da kongens gods 1726 blev solgt ved offentlig auksjon fikk kaptein *J. J. Lonicer* tilslaget på denne gård for 266 rdl.

Av brukere før 1726 kjennes:

Thorer Sebjørnsen i 1660-70 årene. *Åsmund Svendsen* 1688-1726. *Knud Olsen* fra 1720.

Kaptein *Lonicer* delte gården 1729 (der hadde i de siste årene vært 2 brukere) og solgte 1720:

1ste del til brukeren *Knud Olsen* for 165 rdl.

2nde del til korporal *Hans Christophersen* for 165 rdl. altså en pen fortjeneste. – Senere blev utskilt *Vashagen* samt et skogstykke. – De 2 Lundegårdene var skilt til 1860-årene, da *Christopher Larsen* samlet dem.

2nde del, *Lunde østre*, var det egentlige hovedbøl. Korporal *Hans Christophersen* som kjøpte denne del av kaptein *Loincer* 1729, solgte den igjen 1731 for 200 rdl. til *Halvor*

Halvorsen Gåvum (Kroer). 137 kjøpte *Hans Hansen Vien* den, solgte den igjen 1740 til *Hans Nilsen* (210 rdl.) Fra denne *Hans Nilsen Lunde* (visstnok sønn av *Nils Syversen Hebekk*) stammer den senere *Drømtorp-Sander-Rullestad-ætt*. (Hans Hansen Contra, Hans Hansen Drømtorp, Hans Hansen Sander-Tårnås, Andreas Hansen Rullestad).

Hans Nilsen Lunde, gift med *Johanne Johannesdtr. Solberg* (Ski). Han døde 1750, 6 barn: *Hans*, f. 1738, *Jacob*, f. 170, *Jens*, f. 1743, *Johannes*, f. 1747, *Anne* (blev gift med *Jens Arnesen Midsem*) og *Malene*.

1762 overtok eldste sønnen *Hans Hansen* gården mens moren (og hennes 2nen mann) forebeholdt sig en plass (½ av det nuværende *Vashagen*). – *Hans Hansen*, g. m. *Anne Johannesdtr. Sander*. Han hadde gården til 1794, da han overlot den til sin sønn *Hans Hansen jun.*; 800 rdl. (Selv flyttet han til *Drømtorp*, som han hadde kjøpt 1783). – *Hans Hansen jun.* hadde gården bare 5 år, solgte den 1799 til *Michel Jørgensen Greverud* (Oppegård) for 1600 rdl.; han selger den igjen 1802 til *Peder Hansen Opsand* for 3000 rdl. (Merk den voldsomme prisstigning!)

(*Hans Hansen Lunde* flyttet til Kontra, gjestgiver).

Peder Hansen var gift med *Mari Hansdtr.* Rud i Ski, datter av *Hans Sebjørnsen*. Han hadde gården til 1821, da han solgte den til *Otter Thomassen Roås* (f. 1790, sønn av *Thomas Olsen Roås* og *Abigael Ottersdtr. Boger*). Han kom 1821 fra *Kjølstad* i Ås; var g. m. *Gunhild Hansdtr. Bølstad* (f. 1783) i Ås. (4 barn: *Marie*, f. 1811, *Hans*, f. 1814, *Selma*, f. 1816, *Andrine*, f. 1818, blev g. m. *Ole Ottersen Roås*). Hadde gården til til 1846; solgte da til *Christen Halvorsen Heier*, *Enebakk*; 2300 spd. (*Otter Thomassen* døde på *Heier* som føderådsmann 1852).

Christen Halvorsen solgte den straks med 400 spd. fortjeneste til løytnant *C. Andersen*.

1848 hans makeskifte-skjøte til *Christopher Larsen* for 2000 spd.; kom fra *Solberg* i *Nordby*.

Ved hans død 1867 overtok eneste arving etter ham, sønnen *Lars Christophersen* gården. Han hadde noen år i forveien kjøpt også den annen halvpart (undtatt *Vashagen*, et skogstykke, *Sørhagen* og *Solli*); så han altså samler det egentlig *Lunde*. Hadde gården til 1880. Da kjøpte *Johan Pedersen* den; 24 000 kr. 1884 hans bo tatt under konkursbehandling. *Lars Samuelsen Holm* kjøpte gården ved auksjon 1885, og hadde den til 1912, da hans sønn *Colbjørn Holm* kjøpte den. 1917 hans skjøte til *J. B. Martens*. 1920 solgte han til *Thorstein Odegård*.

Vestre *Lunde*. Eiere: *Knut Olsen* 1729-34. *Anders Thommessen Mørk* (Kråkstad) til sin død 1737. Brukere en del år inntil [bilde s.189"**Lunde.**"]*Erik Andersen Midsjø* fikk skjøte 1753, sønnen *Anders Erichsen* 1786-89, broren *Johannes Erichsen* 1789 til ca 1800; *Anders Hansen* (sønn av *Hans Hansen Drømtorp*) til 1812; *Johan Jensen Molbech* 1812-24; *Christoffer Jensen* Kråkstadpl. (hvor lenge kan ikke sees); solgte til *Lars Christiansen*, som 1852 solgte til *Lars Christoffersen Lunde* østre, som slår gårdene sammen.

Vashagen blev skilt ut 1762 – *Lunde skog* blev solgt fra 1824 til *Jens Hansen Kverne*, og har siden fulgt denne gård. – *Sørhagen*, skilt ut 1804, solgt til gjestgiver *Hans Hansen Kontra*.

Opsand.

Utt. O'kksann (med lukket o.) Eldre former: i *Vfsandum* 1354. Lille *Opzandt* 1475. *Opsandt* 1578. *Opsand* 1723. Opprinnelig form: *Uppsandar* = øvre *Sander*. Gården er blitt kalt så i motsetning til *Sandergårdene* lenger nede i bygda. Sikter til jordens beskaffenhet. Både *Sander* og "*Uppsandar*" hører til de naturbetegnende navn, og er visstnok av de eldste gårder i bygda. Allerede i middelalderen var der 2 *Opsand*-gårder: *Lille Opsand* og

Store Opsand.

Lille Opsand (eller Vesle-Opsand).

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen; gammelt matr.nr. 109, gml. skyld 10 lispd. 1723 anføres: "Måtelig jord; sår 2 skjepper blandkorn 5 t. havre; avler 7 lass høi; har 1 hest 6 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt matr.nr. 81, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 55,2 mark. **[bilde s.190"Opsand lille."]**

Var kirkegods; hørte til Kråkstad prestebol.

Brukere etter 1700: *Jørgen Anonsen* fikk bygselbrev 1717 og brukte gården i 24 år til 1741, da han avstod bygselen til *Johannes Anstensen*, gift med *Anne Finsdtr. Opsand*. Den gamle fikk beholde litt jord til å leve av.

Johannes Anstensen døde 1763. Barn: *Anders Johannessen* (Asgjerrud), f. 1750. *Lars*, f. 1758, *Kirsti* og *Anne*. Enken blev gift igjen med *Ole Arnesen Haugland*, som bruker til sin død 1773.

Eldste sønnen *Anders Johannessen* brukte så 1773-77, g. m. *Gunhild Andersdtr.* Da han sa op bygselen 1777, fikk *Thorer Johannessen Skiseng* bygselbrev og brukte til 1785; så kommer *Amund Jacobsen Kjeppestad*. Allerede året efte (1786) opgav han bruken, og *Jens Olsen Lunde* fikk bygselbrev, brukte til 1792, da *Anders Simensen Kjeppestad* overtar bruken i 3 år, så overtar atter forrige bruker *Jens Olsen*, som imidlertid hadde kjøpt Store Opsand, så han en tid har begge gårdene. *Jens Olsen*, f. 1758, g. m. *Marte Erichsdatter Mørk* i Kråkstad, f. 1755. Barn: *Marte*, f. 1790, *Olia*, f. 1796, *Andreas*, f. 1800. 1810 fikk svigersønnen *Jørgen Johannessen Stokstad* bygsel på gården; g. m. *Marte Jensdtr. Opsand*.

Jørgen Johannessen fikk kongelig skjøte på gården i 1838. Kjøpesum 550 spd. Jordavgift 10 lispd. havremel, 1 tønne 1 skjepe og 2 1/3 fjerdingskar bygg. Han døde 1856, 75 år. 9 barn: 1) *Hans Jørgensen*, † 1854 i Jevnaker. 2) *Holm Jørgensen Skaug* i Hobøl. 3) *Jens Vaslestad*. 4) *Andreas Vaslestad*. 5) kirkesanger *O. Opsand*. 6) Garver *Baltzer Opsand*, Eidsvolls verk. 1) *Ingeborg Marie*, g. m. *Holm Pettersen Frogner*. 8. *Ellen*, død ugift 1860. 9) *Maren*, g. m. *Carl Samuelson Herusti*. Enen beholdt gården til 1864, da sønnen *Andreas Jørgensen* overtok den. Samme år makeskifte mellom *Andreas Jørgensen Opsand* og broren *Jens Jørgensen Vaslestad*; den siste blir eier av Opsand.

1897: hjemmelsdokument fra skifteforvalteren i *Jens Jørgensens* og gjenlevende hustru *Maren Hansdtr.s* fellesbo ti *Jens Julius Jensen*.

Opsand store.

Var fullgård; gammelt nr. 42, gml. skyld 1½ skippund, som 1723 foreslås nedsatt med 7 lispund. Da anføres: "Middelmådig god jord, dog noe brandsædlig; skog til brenne og gjerde; sår 3 skjepper blandkorn og 9 t. havre; avler 20 lass høi; har 2 hester 10 kyr og 8 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 82, ny skyld 5 daler 20 skilling (altså betraktelig nedsettelse. Se I, se 137); revidert skyld 1886: 12,83 mark.

Var selveiergods; riktignok hørte en del av gården (12 lispund) en tid til Osloborgere, men de hadde aldri bygselretten, så den må regnes for selveier- eller bondegods. – Gården hadde samei-skog med Lille Opsand.

I 1612 blev ved en 6-mannsdom avgjort en strid "mellom opsidderen på Store Opsand, som er bondegods, og Lille Opsand, som ligger under Kråkstad prestebol, angående bruken av gårdens skogmark til hugst og havn; den tilkjennes gårdene i forhold til skylden, nemlig henholdsvis 1½ skippund og ½ skippund tunge, således at Store Opsand skal ha de 3 trær og

Lille Opsand det fjerde i begge gårders skog og mark, i henhold til avlagte prov, der står til motbevises i år og dag."

Delingen av gårdene i Østre og Vestre Opsand går tilbake til før 1700. Hver av de 2 brukere eide da 12 lispd., mes 6 lispd. tilhørte Osloborgere. **[bilde s.192"Opsand østre."]**

Østre Opsand:

Eieren 1642 hette *Harild*, hadde hele Opsand. Hans sønn (?) *Siver Haraldsen* har gården 1660-årene. 1672 stod skifte på Opsand etter *Ambjør Halfvordstr.* og hennes gjenlevende mann *Siffver Hovelsen* (!), vissnok feil i skifteprotokollen for *Haraldsen*. Hans sønn *Siffver Siffversen*, g. m. *Marte Pedersdtr.*, synes å ha hatt gården en tid. Da han døde, blev enken gift med *Lars Finsen Bekkevar*.

1735 kjøper så *Ellef Larsen Sinnerud* gården, g. m. *Karen Olsdtr.* 5 barn: *Lars*, f. 1724. *Ole* f. 1732. *Hans*, f. 1734. *Anne*, f. 1729. *Karen*, f. 1734. – Etter *Ellef Larsens* død 1749 selges gården til *Even Gundersen*. Han hadde gården til 1777. Mens *Even Gundersen* hadde gården, blev den del av gården som hadde tilhørt Osloborgere, kjøpt tilbake og del mellom Østre og Vestre Opsand.

1777 selger *Even Gundersen* til *Erik Andersen Lunde*.

1786 selger han igjen til *Jens Olsen Lunde*, som samtidig også bygsler *Vesle Opsand*. (Se der).

1798 bytter han gård med sin bror *Peder Hansen Rud* i Ski. *Peder Hansen* overtar Opsand for 1400 rdl. og *Anders Hansen* overtar Rud for 1100 rdl.

Peder Hansen, g. m. *Mari Hansdtr.* Rud i Skim datter av *Gabs Sebhrlbseb*,

1802 selger han gården til *Michel Jørgensen Lunde* (egtl. fra Greverud i Oppegård), 1795. g. m. *Marie Olsdtr. Lunde*, som allerede året etter selger den til *Jens Olsen Opsand* lille. (Han hadde 1798 også kjøpt *Vestre Opsand*, og brukte samtidig *Vesle Opsand*, så alle 3 gårdene var noen år samlet på en hånd).

1816 selger han denne gård til svigersønnen *Thorer Johannessen Stokstad*, g. 1815 m. *Olia Jensdtr. Opsand*. 1825 kjøper han også *Helgestad*.

Thorer Johannessen døde på *Helgestad* 1850. Hans hustru overlevet ham. Deres barn: 1) *Jens*, f. 1826. 2) *Johannes*, f. 1828. 3) *Hans*, f. 1830. 4) *John*, f. 1832. 5) *Baltzer*, f. 1837. 6) *Maria*, g. m. *Ole Arnesen, Aker*. 7) *Ingeborg*, g. m. *Hans Jensen Opsand*. 8) *Andrine*, f. 1820 9) *Elen*, f. 1825, g. m. *Baltzer Arnesen Nord-Frogner*. 10) *Mathea*, f. 1839.

Eldste sønnen *Jens Thorersen* overtok gården etter faren 1851. – 1876 auksjonsmøte til *Hans Thorersen Opsand*. Han solgte den 1902 til sønnen *Thorstein Toresen*, g. m. *Maren Helen Rud*, Ski.

Opsand-plassen blev frasolgt Opsand østre 1818 til *Jørgen Johannessen Vesle Opsand*. Ved skifte etter ham 1865 blev Plassen utlagt sønnen *Jens Jørgensen Vaslestad*. 1863 blev Plassen delt (bruks nr. 2 og nr. 3). Den største del, nr. 3, blev solgt til hjulmaker *Petter Christiansen (Herusti)*, som i 1872 selger den til *Gabriel Mo*. 1884 blev *Plassen* igjen kjøpt tilbake til Østre Opsand.

Den mindre del av *Plassen*, bruks nr. 2 blev 1863 slått sammen med *Vestre Opsand*.

Vestre Opsand: *Anders Olsen* hadde gården fra omkr. 1700; døde 1724; gift 2 ganger. Efterlevende enke *Maren Nilsdtr.* 2 barn: *Anders*, f. omkr. 1700, *Ole*, f. 1713.

Sønnen *Anders Andersen* overtok gården. 1737 kjøpte han også *Bjørke* i Ski, som han hadde til 1762.

Andersen Andersen var gift 2 ganger: 1) med *Anne Hansdtr. Haugen*. 2) med *Anne Christensdtr.* Han døde på Opsand 1767, og gården tilfaller en dattersønn *Anders Christophersen*, som efter et par **[bilde s.194"Opsand vestre."]**år selger den til *Jens Olsen*

Biltvet, 1782 foregår så det tidligere nevnte makeskifte mellom ½ Opsand og ½ Tømt: *Jens Olsen Biltvet* selger ½ Opsand til *Jacob Eriksen Tømt* mot at *Jens Olsen* får ½ Tømt. *Jacob Eriksen* fikk 300 rdl. i mellemgift (Han kjøpte samtig også *Asgjerrud*).

Jacob Eriksen solgte den 1798 til *Jens Olsen Opsand* (lille), som har alle tre Opsandgårdene i flere år.

1805 selger han denne del til *Didrik Eriksen Vaslestad*.

1842 *Didrik Eriksens* skjøte til sønnene *Baltzer* og *Andreas Didriksen*. Den sistnevnte var ordfører 1857-58. Solgte gården til *Christoffer Olsen Myrer*. (*Baltzer Opsand*, † 1857, *Andreas* flyttet til *Haraldstad* i *Askim*).

[1878 blev solgt fra et skogstykke til *Myer*, og dette har siden fulgt denne gård].

1880 skjøte fra enken efter *Kristoffer Olsen Myrer*, *Juliane Johannesdr.* til sønnen *Martin Kristoffersen*.

1896 auksjonsskjøte til *Ole A. Sundby*.

1906 hans skjøte til *Julius Tobiassen*. 1916 til *Ole Løkke*. 1918 til *Lars Bjertnes*. 1923 til *Jens Sønnichsen*. 1925 til *Peter Wergeland*. 1929 til *Hans Stubberud*.

Asgjerrud.

(ofte skrevet *Askerud*=, uttales *A'ssjeru*. Eldre skriftformer: *Asgarud* 1410, *Asgiorudt* 1578, *Asgerud* 1593, *Asgierud* 1616, *Ascherud* 1723. Oprinnelige form: *Asgerdarruð*, av *Asgerd* (*Asgerðr*). Altså egt. "Åsgerds rydning". Om *ruð*-navnenes alder se I, s. 114 og 120-121.

Gården var fullgård. Gammelt matr. nr. 54, gammel skyld 12 lispd. tunge og 6 skinn. 1723 gir følgende opplysning: "1 opsidder, brun sandig jord; skog til brenne og gjerdefang. Bestn.: 1 hest, 6 storfe og 6 sauer. Avler 16 lass høi; sår 2 skjeeper blandkorn og 6 t. havre": 1839 fikk gården nytt nr. 83, ny skyld 5 daler 2 ort 20 skilling. Revidert skyld 1886: 10,90 skyldmark.

En del av gården blev 1387 gitt til *Hovedøy kloster*, og 1410 blev en del gitt til *Verne kloster*.

Ved slutten av middelalderen hørte 6 skinn, d. v. s. på lag fjerdeparten av gården til *Verne kloster*. *Klostergodset* blev ved reformasjonen inndratt under kronen. Ved offentlig auksjon 1726 over kongens jordgods i *Follo*, blev denne del av *Asgjerrud* solgt til *Jørgen Christiansen Brochmann* for 13 rdl., så den var altså ikke så verdifull; den bestod i virkeligheten bare i en årlig avgift på 6 kalveskinn.

Den øvrige del, ¾ av gården med bygselrett over hele gården, kjenner vi eierne til fra omkring 1630:

Nils Knudsen eier den 1634, da stevnes han av *Siegwart Gabrielsen Akeleye* på *Kambo*, som da hadde *Verne kloster* i forlening for 16 års kandskyld (avgift) av den del av *Asgjerrud* som hadde tilhørt *Verne kloster*.

1638 skjøte fra *Nils Knudsen* og hustru *Åse Olufsdtr.* på denne gård til *Christopher Hågensen* og hustru *Helga Olufsdtr.* Han døde 1657, og sønnen *Joen Christophersen Ungersnes* arver og kjøper det. Han bodde på *Ungersnes* i *Enebakk*, så han har vel hatt bruker på *Asgjerrud*. Sønnen *Christopher Joensen Sand* i *Dalefjeringen*, som overtok den efter faren omkr. 1690, solgte den 1699 til lensmann *Christian Jørgensen Brochmann* på *Grøstad*. (Han eide *Nes*, *Grøstad*, *Asgjerrud*, *Sjulerud*, *Siggerud* og *Vevelstad*. Se I, s. 217). Da så sønnen *Jørgen Christiansen Brockmann* 1726 kjøper de 6 kalveskinn i gården, er dermed gården samlet.

1753 selger *Christen Jørgensen Brockmann* på Nordseter i Asker (den 3dje Brochmann som eide gården) den til *Ole Jensen Rud* i Ski for 320 rdl. (Han var bror av lensmann Hans Jensen g. m. Magdalene Brockmann).

1756 selger han den til Hans Pedersen Krakestad for 430 rdl., en ganske pen fortjeneste. Han deler gården: 1. Søndre del eller hovedbølet. 2. Nordre del, som igjen blev delt, og hvorfra Strevop er utgått. Vi behandler først

Søndre del (skyld 6 lispd. tunge og 3 kalveskinn).

Hans Pedersen, som hadde kjøpt hele gården i 1756, og delte gården i 1757, beholdt denne halvdel til 1762, da han selger den for 250 rdl., til *Anders Hansen Eikjol*, g. m. *Eli Halstendsdtr.* Han døde 1774, 3 barn: *Anne*, g. m. Nils Johannessen Sander. *Gunhild* og *Hedvig*.

Ved skifteauksjon etter ham blev gården solgt for 454 rdl til *Christen Christensen Langhus*, som straks overdrar den til sin søstersønn *Johannes Rasmussen Jørenrud* (Ski). Han bodde på Jørenrud og hadde vel bruker på Asgjerrud.

1779 selger han for 500 rdl. til korporal *Anders Jacobsen Sinnerud*, g. m. *Abigael Handtr. Boger*.

1782 selger han for 550 rdl til *Jacob Erichsen Tømt*; (Jachob Erichsen blev samtidig også eier av ½ Opsand ved Maeskifte; se Opsand og Tømt). Var gift med *Sophie Hansdtr.* 3 barn: *Ellen*, f. 1782. *Olea*, f. 1784. *Ingebret*, f. 1786.

Han hadde gården til 1804; da solgte han den for 220 rdl. til *Anders Johannessen* (Opsand). Heri er da også innbefattet 1/3 av den nordre del av Asgjerrud; samlet skyld 8 lispd. tunge og 4½ skinn. Det forklarer den store kjøpesummen.

1807 selger han den opprinnelige halve gård (6 lispd. tunge og 3 skinn) til salmaker *Hans Jensen Molbech* for 1700 rdl., mens *Anders Johannessen* beholdt resten, de ble senere bruks nr. 3 og 4.

1810 fikk *Hans Jensen Molbech* skjøte også på Østre Asgjerrud, skyld 2 lispund, som blev skilt ut fra den nordre del [bilde s.197" **Asgjerrud.**"] 1767. Disse to deler, samlet et skyld 8 lispd. og 3 skinn, utgjør det senere bruks nr. 1 og 2; (nr. 2: Asgjerrud-Engen blev solgt fra hovedbølet 1864).

Hans Jensen Molbech var gift 3 ganger: 1) 1795 med *Margrete Vebjørnsdtr. Vål.* 2) 1807 med *Grete Helgesdtr. Nes* (Ski). En datter *Inge Marie*. 3) 1821 med *Malene Hansdtr. Solberg* (Ski).

1847 solgte han gården til svigersønnen *Gunder Mathisen Eljesrud*, som 1833 var blitt gift med *Inger Marie Hansdtr.* Asgjerrud.

Deres barn: 1. *Marius*. 2. *Hansine*, g. m. *Johan Larsen Eikjol*. 3. *Gustav*, f. 1844. 4. *Alfred Eikjol*, f. 1855, g. m. *Mina Biltvet*.

1864 overtok eldste sønnen *Marius Gundersen* gården. F. 1840 † 1930, g. m. *Ragnhild Caspersdtr. Hjell*. Deres barn: 1. *Marie*, g. m. skoleinspektør Harald Blegen; 3 *Hans*, f. 1873, † 1895; 3. *Jens*; 4. *Johan Skoftestad*, g. m. Elisabeth Mårud; 5. *Karl*, o.r.sakfører, Drøbakk; g. m. Alvine Eckhard; 6. *Aagot*, g. m. Arnt Sørby; 7. *Sigrid*, f. 1887. † 1892.

Marius Gudersen drev i mange år landhandel på Asgjerrud; dessuten adskillig trelasthandel. Han overdrog 1923 gården til sønnen *Jens Gundersen*, g. m. Aagot Elise Olsen, Oslo.

Nordre del, skyld 6 lispd. og 4 skinn: Som anført ovenfor blev gården delt i 1757: eieren av det hele, *Hans Pedersen*, solgte da denne del, "som er den nordre part av gårdens eiendele samt søndre part av Sørengen der er adskilt ved en bekk", står det i skjøtet, til *Ole Knudsen Eikjol*, g. m. *Gunhild Didriksdtr. Vaslestad*, for 250 rdl.

1759 hans skjøte på samme til svogeren *Lars Didriksen*, g. m. *Christence Svendsdtr. Helgestad* for 270 rdl.

1763 selger han til *Halvor Christophersen*, g. m. *Mari Nilsdtr.*

1767 blir frasolgt Østre Asgjerrud, skyld 2 lispd. til ste.svigersønnen *Johannes Hansen Eikjol*, så den nordre del herefter har skyld 4 lispd. og 3 skinn.

Senere eiere av denne nordre del: *Halvor Christophersen* til 1770.

Hans Hansen Eikjol 1770-74. Enken *Eli Bjørnsdtr.* g. m. *Peder Jonassen Vaslestad*. Han deler denne part 177, og selger den ene halvdel, senere *Strevop*, til forrige eier *Halvor Christophersen*, og den annen halvpart, det som senere kalles *Engen* (br. nr. 3 og 4), til *Torger Hansen Støkken*, g. m. *Marie Johannesdtr. Haugen*.

Engen: *Torger Hansen* hadde den til sin død 1797. Sønnen *Hans Torgersen* solgte den 1802 til *Jacob Eriksen Asgjerrud*. Den følgende eier, *Anders Johannessen*, beholdt denne del da han 1807 solgte hovedbølet til *Hans Jensen Molbech*.

1809 *Anders Johannessens* skjøte til *Christian Jacobsen*. Ved skifte efter ham 1845 overtok svigersønnen *Samuel Christian Hansen*. Han deler den 1851, idet han selger fra et skogstykk (br. nr. 4) til lensmann *Michelsen*; og bruks nr. 3, "Vesle-Asgjerrud", solgte han til *Hans Jacobsen Mysen*, Enebakk.

Bruks nr. 3, Vesle-Asgjerrud: *Hans Jacobsen Mysen* solgte det 1861 til *Christian Torgersen* (han eide også ½ Grøstad skog og Sander (v.) 1880 hans skjøte til *Olaves Marcussen Jørenrud* (Kråkstad). 1887 auksjonsskjøte til *Marius Gundersen Asgjerrud*.

Bruks nr. 4 (et skogstykk): Lensmann *Michelsen* solgte det straks (1851) til *Johan Christian Gundersen Mørk* (Vestre Sander). 1858 hans skjøte til garver *Ole Rømmedal Brødbøl*. 1861 til lensmann *Colbjørnsen*. 1900 auksjonsskjøte til *Jens Martinsen Myrer*, Sander. 1911 skjøte fra *Harald Holm*, vedtatt av *Jens Sander*, til *Theodor Andersen*.

Asgjerrud-Engen, br. nr. 2, blev skilt ut fra hovedbølet ved skylddelingsforretning 1861, og solgt til *L. Samuelsen*. 1864 kjøper *Holm Andersen Biltvet* gåredn.

1888 skjøte til *Jens Marcussen*. 1890 hans skjøte til *Thorvald Mortensen*, som 1924 solgte til *Axel Andersen*.

Strevop.: - navnet hører til de såkalte imperativsnavn (befalingsnavn), på samme måte som Bilet, Sprettop, Tittut osv. De er forholdsvis unge navn, og blev helst brukt om underbruk, rydningsplassen og husmannsplasser. – Er en del av det gamle Nordre Asgjerrud, og blev – som nevnt ovenfor – skilt ut 1778, og solgt til *Halvor Christophersen*. 1792 skjøte til ste-sønnen *Didrik Helgesen*, g. m. *Anne Larsdtr.* Han døde 1814.

Svigersønnen *Peder Andersen* har så gården til 1841; da den ved skifteauksjon selges til *Holm Dahl*. 1854 til sønnen *Mads Christian Holmsen*. 1882 auksjonsskjøte til *Nils Martin Larsen*. 1904 til *Alfred Nilsen*.

Grøstad.

Utt. grø'sta, dels med enkelt, dels med sammensatt tonelag. Eldre former: Grødstadt 1578, Grødestad 1595, Groestad 1700, Grøstad 1723. Den oprinnelige form Græðastaðir. Forklaringen er usikker. Første ledd inneholder muligens et navn av stammen groð, som i dette tilfelle skulde være navnet på bekken i nærheten og skulde bety "den plutselig voksende bekk, flombekken". Altså: Bustaden ved flombekken". En annen mulighet er at det henger sammen med verbet "gro", og skulde bety et sted der det gror, vokser godt.

Gården hører til de eldste stað-gårder, og går ganske sikkert tilbake til vikingtiden.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 55, gml. skyld 1 skpd., som matrikkelrev. 1723 forelslår for høiet med ¼ skpd., så gården var da i god stand. Det anføres da: "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet; sår ½ t. blandkorn 10 t. havre; avler 25 lass høi; 2 hester 8 storfe 8 sauer". – I 1657 anføres: 4 hester 18 storfe 4 sauer. – 1839 fikk den nytt nr. 84, ny skyld 9 daler 5 skill., altså betraktelig forhøielse (se I, s. 137). Revidert skyld 1886: 24,23 mark, derav 6,86 mark på skogen, som nu tilhører Asgjerrud, 2,84 mark på Helgestad og 14,53 mark på Grøstad.

Gården var kirkegods, blev i middelalderen lagt til Mariakirken i Oslo; efter reformasjonen blev den krongods; kom snart i privat-eie. Den tilhørte i 1640 *Johan Garmann*, kom senere i assessor *Anders Simonsens* eie. I 1860-årene bygsler lensmann *Jøgen Andersen Brockmann* gården, og hans sønn lensmann *Christian Jørgensen Brochmann* kjøpte gården omkr. 1690.

Av brukerne tidligere nevnes: *Aguald Grøstad* i 1620, omkr. 1640 *Anuld Grøstad*, far til klokker *Svend Anuldsen Østby*. *Peder Christensen* 1660-årene. *Peder Toresen* 1680-årene (½ gården).

Ved *Christian Jørgensen Brochmanns* død arver sønnen lensmann *Michel Christiansen Brochmann* (på *Vevelstad*) gården. Han selger den 1744 til sin brorsønn *Christen Jørgensen Brochmann* på *Siggerud* og hustru *Karen Hansdtr. Warkrog* for 600 rdl. (Plassen *Helgestad* var forbeholdt *Svend Sivertsen Bøler* og hustru på deres livstid; se *Bøler*).

1748 selger *Christen Brochmann* gården til *Jens Halvorsen Bøler* og hustru *Anne Clemetsdtr.*, 600rdl. Han deler gården; beholder selv ½ til sin død 1757, da selger enken *Anne Clemetsdatter* og deres eneste sønn *Ole Jensen* den til tollvisitør *Nils Michelsen Brochmann* og svogeren lensmann *Hans Jensen*.

Den annen halvpart gikk de følgende år fra hånd til hånd: 1748 fra *Jens Halvorsen* til *Halvor Syversen*. 1750 til *Svend Syversen Langhus*. 1751 til *Lars Siverson*, sønn av *Siver Botolfsen Skjegstad*. 1752 til *Christopher Hansen Lunde*. 1754 til *Anders Nielsen Trånås*. 1758 kjøper *Nils Michelsen Brochmann* og *Hans Jensen* også denne del.

Når *Nils Brochmann* hadde stått som kjøper sammen med lensmann *Hans Jensen*, var det for å dra nytte av den odelsrett han hadde til gården til å trykke prisen ned. Straks kjøpet er ordnet blir han utløst og *Hans Jensen* er ene-eier av gården.

Hans Jensen var fra *Rus* i *Ski*. Gift med *Magdalena Michelsdatter Brochmann*. Hun døde 1767. 6 barn: 1 *Michel Hansen* (blev lensmann i *Nesodden* og *Kråkstad*) 2. *Christen*. 3. *Jens*. 4. *Hans* 5. *Marie* (g. m. *Joen Hansen Krakestad*). 6. *Dorothea* (*Rasmus Christophersen Nøkleby*). Han gifter sig igjen samme år med enken *Gunhild Christophersdtr. Østby*, enke efter *Ellef Andersen Østby*.

Hans Jensen døde 1767. Han var en meget holden mann, eide *Grønstad*, *Nes* og *Østby*.

Jordegodset blev solgt ved offentlig auksjon:

Grøstad til enken *Gunhild Christophersdtr.*: 2000 rdl.

Nes til *Helge Diderichsen Bakker*: 465 rdl.

Østby med lille *Trånås* til *Ole Gundersen Nordby*: 1449 rdl.

Et meget stort bo, meget løsøre, deriblandt adskillig sølv. Det blev oppgjort med en formue = 3582 rdl., hvorav enken fikk det halve. Hun var altså "et godt parti", og blev da også straks gift (3dje gang) med løytnant *Lorentz Heinrich Georg von Walterdorff*, som dermed blir eier av gården. Han selger 1778 gården til lensmann *Christian Hansen* for 2000 rdl.; han selger den 1781 til *Gudbrand Arnesen Schøi* fra *Skøien* i *Enebakk* for 2300 rdl.

Det er i oppgangstider, tømmerprisene stiger, og trelasthandlerne kjøper op skoggårdene. *Etatsråd Bernt Anker*^{*)} i *Oslo* kjøper *Grøstad* for 3190 rdl. ; med i handelen fulgte også

^{*)} *Bernt Anker* var landets største skibsreder, trelasthandler, bergverks- og fabrikk-herr; eide veldige eiendommer i *Akershus*, *Hedmark* og *Agder*. Han regnet selv at han beskjeftiget rundt 20 000 mennesker.

besetning og redskap. (Gudbrand Arnesen kom til Holstad i Ås). Men det var skogen som hadde verdi for Anker. Derfor selger han gården igjen 1788 til *Ole Arnesen Bekkevar*, "derimot forebeholder jeg mig den under samme gård beliggende plass Lorentzborg tillikemed all gårdens utmark og skog, av hvilken siste alene følger gården, havn til de på gården og plassen holdende kreaturer, tilligmed hustømmer, gjerdefang og brenneved for gården og plassen", heter det i skjøtet. Salgssummen 2400 rdl. – Det kan bemerkes at 1787 i skiftet efter Gudbrand Arnesens hustru Hedvig Olsdtr. blev gården med skogen takstert til bare 1900 rdl., mens den like efter altså kom op i 3900 rdl. ta- Gårdens skyld blev delt likt mellem skogen og gården, hver ½ skp.

Ole Arnesen (som altså eide både Grøstad og Bekkevar) døde 1794, 79 år gammel. Hans hustru *Olaug Jonsdatter* (datter av Jon Tordsen, bruker på Bekkevar i 1720-årene). 6 barn:

1. *Hans Olsen*, f. 1757, død ugift i ung alder.
2. *Jens*, f. 1759, eier av Grønstad 1801-06, † 1806.
3. *Jon* f. 1760, brukte Grønstad 1794-1800, † ugift.
4. *Anne*, f. 1748. g. m. Thorer Johannessen Langhus.
5. *Marthe*, f. 1750, g. til Lunde (Michel Jørgensen).
6. *Gunhild*, f. 1754, g. m. Nils Ottersen Myrer (Ski).

Da *Ole Arnesen* døde 1794, var samtlige arvinger myndige. Der blev intet skifte holdt, men efter overenskomst overtok *Thorer Johannessen Langhus* Bekkevar og *Jon Olsen* overtok Grøstad; da arvingene ikke kunde bli enige om prisen, er intet skjøte utstedt. *Jon Olsen Grøstad* var ugift; døde 1800. Da avsluttes samfrendeskifte: *Jens Olsen* løser gården for 2498 rdl. Han dør allerede 1806. Han var gift med *Abigael Nielsdatter*. 3 barn: 1 *Anne Kristine*, g. m. Hans Pina. 2. *Judite*, gift 1820 med Jon Johannessen Stokstad. 3 *Hans*.

Enken blev allerede samme år gift med *John Thoresen Bekkevar*. "Bruden var brudgommens avdøde morbroders enke; derfor kongl. bevilling". De hadde 2 barn: 1. *Thorer* 2. *Anne Kristine*.

Ved skiftet efter *Abigael Nielsdtr.* 1845 deles gården i 2 like store deler, og faren *John Thoresen* og sønnen *Thorer Johnsen* overtar hver sin del (Hans Jensen, sønnen i 1. ekteskap, døde samtidig med med moren; han bodde i Kullebunden).

1865 kjøper *Thorer Johnsen* farens halvdel, så nu er *Thorer Johnsen* eier av hele gården; var gift med *Maren Sofie Eriksdtr. Nes*.

1896 skjøte fra *Thorer Johnsen Grønstad* til svigersønnen *Martin Hansen Kvakestad*.

1908 skjøte fra denne til *Jens Grøstad*.

Helgestad, var opprinnelig 2 husmannsplasser under Grøstad, utskilt fra hovedbølet og solgt 1805 til *Michel Jørgensen (Lunde) Opsand* for 500 rdl. 1825 solgte han til *Thorer Johannessen Opsand* for 750 spd. Se under Opsand.

Grøstad skog.

Som nevnt ovenfor kjøpte etatsråd *Bernt Anker* Grøstad 1788. [Anker døde 1805. Fruen *Mathia*, f. Collet, var død 1801. De hadde ingen barn. Anker hadde i sitt testamente bestemt at boets masse, som ved hans død utgjorde 1 ½ million rdl. i rede midler og ½ million i usikre fordringer, skulde holdes samlet i et fideikommis, hvis renter skulde gå dels til hans brorbarn, dels til forskjellige veldedige institusjoner. De dårlige tider, pengereduksjonen og en veldig brand som 1819 ødela trelstoplagene i Kristiania, gjorde at fideikommisset måtte under skifteforvaltning).

1823 blev de ankerske skogeiendommer i Ski: Jørenrud-skogen, Bekkevar-skogen og Grøstad-skogen, solgt under ett til grosserer *Jørgen Young* for 200 spd. – Ved hans død 1838 blev de – fremdeles samlet – solgt til lensman *Paulsen* for 3500 spd. Ved hans død selges de

1854 - samlet til *Christopher Fougner* på Økern i Aker for 8500 spd.

Samme år kjøper *Johannes Rasmussen Jørenrud* tilbake Jørenrud-skogen for 1550 spd.

Johannes Thoresen Bekkevar kjøper tilbake Bekkevar-skogen for 2400 spd.

Grøstad-skogen selges til *J. Ellefsen Gjedsjø* (en fjerdepart), *Johan Tyringby*, Trøgstad, (en fjerdepart) og *Ole Brødbøl*, Enebakk, (halvparten) for til sammen 6700 spd.

J. Ellefsen overtok 1855 Tyringbys del, så han eier nu den ene halvdel, løpe-nr. 118 a og *Ole Brødbøl* l.-nr. 118 b. Den siste selger sin del (sammen med Sander vestre og Asgjerrud-Engen) til *Christian Torgersen*. Ved auksjon i hans konkursbo 1864 selges Grøstad-skogen til *Jens Jørgensen Opsand* for 1400; han selger den 1871 til konsul *M. Peterson* (som året i forveien også hadde kjøpt Ellefsens del) for 2000 spd.

1881 blev der avstått et stykke av skogen til Grøstad gård, mot at de rettigheter den gård hadde i skogen (havn, ved, hustømmer og gjordefang) falt bort.

1894 skjøte på Grøstad skog til *Marius Gundersen Asgjerrud*. Skogen har siden fulgt Asgjerrud.

Nes.

Eldre former: i Nese 1400. Nez 1578. Ness 1600. Næss 1723. Betyr et nes; er et av de selvgivne, naturbetegnende navn.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 75, gml.skyld 16 lispd. , som 1723 foreslås nedsatt med 3 lispd. Da anføres: "Middelmådig jord; ingen skog; sår 1 skjepe blandkorn 7 t. havreM avker 12 lass høi; har 1 hest 4 kyr 4 sauer" Fikk 1839 nytt nr. 85, ny skyld 3 daler 4 ort 9 skilling; revidert skyld 1886: 7,38 mark.

Gården var selveiergods eller bondegods omkring 1650; eieren da het *Peder Nes*. Siste halvdel av det 17. årh, kom den i Oslo-borgeres eie. Den rike handelsmann i Oslo *Christen Eskildsen* eier den 1690; han forpakter den det år til lensmann *Christen Jørgensen Brochmann* på Gørstad. I 1699 fikk han skjøte på den, og gården var nu i familien *Brochmanns* eie i lengere tid: først lensmann *Christian Jørgensen Brochmann*, så sønnen *Jørgen Christiansen Brochmann*, sadelmaker i Oslo, meget rik, eide Siggerud, Sjulerud, Asgjerrud, Nes, Skiseng, Myrer; Skjerven i Aker samt en Oslo-gård; døde i Oslo 1736; enken *Karen Christensen Wahrkrog* blev g. 2 med *Amund Robsahm*, † 1739. – Sønnen *Christen Brochmann* overtar 1744 gårdene i Ski; bodde på Siggerud.

Bruker i disse årene hadde vært *Michel (Pedersen?)* og sønnen *Nils Mikkelsen*, g. m. *Berte Pedersdtr. Holm*. 1751 fikk svogeren *Jonas (Johannes) Pedersen Holm* skjøte på gården for 250 rdl. – Han selgerden igjen efter 8 års forløp til lensmann *Hans Jensen Grøstad* og hustru *Magdalene Michelsdtr. Brochmann*; samtidig får selgeren bygselbrev på gården. Ved skifteauksjo efter lensmann *Hans Jensen* blev gården 1769 solgt til *Helge Dideriksen Bakker* i Kråkstad. Imidlertid anla feltskjer *von Fangen*, g. m. *Karen Brochmann* odelssak, og fik rett til å løse gården for 250 rdl., som *Helge Dideriksen* hadde kjøpt den for ved auksjon.

Sistnevnte måtte da betake *von Fangen* en klekkelig overpris, så gården kom ham på 800 rdl.!

Helge Dideriksen, gift 1. med *Marthe Gjertsdtr. Stønnerud*, † 1765. (4. barn: *Rønnau*, f. 1752. *Gunhild*, f. 1756. *Diderik*, f. 1757. *Johannes*, f. 1760); gift 2. med *Sidsel Eliasdtr. Steganstad*. – En datter av dette ekteskap *Grete Helgesdtr.* blev gift med *Hans Jensen Molbech Asgjerrud*.

Helge Dideriksen Nes døde 1807, 82 år, enken *Sidsel Eliasdtr.* flyttet til svigersønnen *Hans Jensen Mollebech* på Asgjerrud. – Sønnen *Didrik Helgesen* hadde da brukt gården i

mange år; fikk skjøte på den mens faren levde, datert 1807; kjøpesum med løsøre 260 rdl. og livøre. Han solgte den igjen 1810 for 4000 rdl. til regimentsdyrlæge *Lars Løvestad*, som igjen selger den 1812 til *Erik Nilsen Harrelstad* for 9000 rdl.!

Erik Nilsen døde 1845. 4 barn: Sønnen *Nils*, døtrene *Andrea* (g. m. *Mattis Jacobsen*, Skibtvet), *Berte Marie* (g. m. *Nils Halvorsen* [bilde s.205 "Nes."] Myrerplass) og *Maren Sophie* (g. m. *Thorer Johnsen Grøstad*). – Sønnen *Nils Eriksen* kjøpte da gården (1845) for 1730 spd, Ugift. Han og moren *Anne Amundsdr.* døde begge 1851. *Nils Halvorsen Myrerplass* og *Thorer Johnsen Grøstad* delte da gården mellom sig. 1896 fikk *Jens Nilsen Nes* skjøte på hele gården. 1916 auksjonsskjøte til enkefru *Helene Nes*. 1921 skjøte fra skifteretten i *Helene Nes's* og avdøde manns dødsbo til *Thorleif Nes*. 1929 hans skjøte til *Egil Torsteinsøn Colbjørnsen*.

Bekkevar.

(Utt. be'kjevar). Eldre former: Beckeuer 1578, Beckuar 1593, Beckeuar 1600, Becheuard 1723. Opr. form: *B e k k j a r h v a r f*, som må bety "bakkemummingen", av verbet *h v e r f a* = vende sig, dreie sig.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 84, gml. skyld 1 ½ skp. tunge. Matrikkelkomm. 1723 anfører om gården "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet og noget lastebruk; sår 4 skjeeper blandkorn 10 t. havre; avler 25 lass høi; besetning: 2 hester 9 storfe 6 sauer; fikk 1839 nytt nr. 86, ny skyld 6 daler 3 ort 14 skill. Revidert skyld 1886: 15,14 mark.

Var ikke kirkegods; ellers vet vi intet om gården i middelalderen.

- På 1600-tallet var den *proprietærgods*.

I 1647 eies den av *Peder Rød* i Vestby; 1684 kom den i rike Oslo-borger rådmann *Christen Schildsens* eie, og fulgte hans ætt til 1754, da brukeren *Lars Finsen* fikk skjøte på gården for 650 rdl., utdelt av justisråd, assessor i overhoff-retten *Hans Juel*. (Hans Juels mor var datter av *Hans Carstensen Kamp*, som var stesønn av *Christen Eschildsen*). *Lars Fines* far hadde brukt gården fra 1737. Av brukere før ham kjennes:

1. *Hans Bekkevar* 1647. I 1657 var gården ubebodd.
2. *Peder Christensen* 1660-årene.
3. *Ansteen Bekevar* 1690-årene.
4. *Finn Larsen* 1730.
5. *Jon Torsesen (Tordsen)* dør 1737, var gift med *Marthe Pederdr.* 2 barn: 1. *Anne*, blev gift med *Jørgen Olsen Stunner (Stokstad)*. 2. *Olaug*, blev gift med *Ole Arnesen*.

Enken blev gift 2. med *Lars Finnesen*; han kjøper som nevnt gården i 1754. Han død 1755; barnløs.

Enkens svigersønn *Ole Arnesen* kjøper da gården for 664 rdl., og enken får føderåd på gården.

1784 finner sted en dele-gangsförretning mellom *Bekkevar* og *Jørenrud* skog; ved denne leilighet legges frem i retten et gammelt debrev fra 1513.

1788 selges plassen *Smerta* med hele *Bekkevar* skog til etatsråd *Bernt Anker* for 2400 rdl. *Bekkevar* går forebeholdt sig en inngjerdet hestehage, samt havnerett, rett til hustømmer og gjerdefang i skogen. Den frasolgte del fikk skyld 16 lispd. (Jfr. *Grøstad* og *Jørensrud*).

Ole Arnesen døde 1794 (se *Grøstad*). Svigersønnen *Thorer Johannessen Langhus*, g. m. *Anne Olsdr.* *Grøstad*, overtar gården. 4 barn: *Joen* (*Grøstad*), *Jens* (*Bekkevar*), *Johannes* (*Bekkevar*), *Ole* (*Midsjø*).

1815 overtar sønnen *Johannes Thoresen* gården; g. m. *Christence Hansdr.* *Li* (*Kråkstad*).

3 barn: *Thorvald Johannessen Li*, *Johan [bilde s.207"Bekkevar."]* *Johannessen Bekevar*, *Thore Helene*, g. m. *Holm Johannessen Skjegstad*.

1854 blev *Bekkevar* skog kjøpt tilbake til gården for 2450 spd. (Eiere: 1788-1823: *Bernt Aker*; så grosserer *Jørgen Young* 1823-38; lensmann *Paulsen* 1838-54).

Johannes Thoresen døde 1871. Sønnen *Johan* overtok gården; døde 1912; ugift. Brorsønnen *Otto Lie* kjøpte da gården. 1927 solgt til *Jens Grøstad*.

Bjørke.

Også skrevet *Bjerke*. E. f.: *Bjørcke* 1578 *Bjercke* 1593. *Bjerke* 1723. Kan forklares på to måter, enten av et elvenavn *Bjarka*, eller det kan være en endret form av *birkin*, og betyr da et sted der det vokser meget *bjerk*; hører altså til de naturbetegnende navn, se I. s. 111-112.

Var fullgård; gammelt matr, nr. 92, gml skyld 1 skippund malt, som 1723 foreslås nedsatt med 2 lispd. Da anføres "Måtelig god jord; skog til brenne; sår 2 skjepper blandkorn 8 t. havre; avler 18 lass høi; har 2 hester 7 kyr, 5 sauer." Fikk 1839 nytt matr.nr. 87, ny skyld 6 daler 4 ort 6 skilling; revidert skyld 1886: 11,41 mark.

Gården var kirkegods, tilhørte *Hovedøy kloster*, gitt til klosteret før 1200. Ved reformasjonen 1537 blev klostergodset inndratt under kronen, og gården var krongods til 1726, da den ved offentlig auksjon over kongens gods i Follo blev solgt for 311 rdl. til kaptein *Fredrik Urne*. 1737 selger han den for 350 rdl. til *Anders Andersen Opsand*. (Nogen brukere før den tid: 1660-årene *Kjøstel Andersen*; 1688 fikk *Christen Jørgensen Brochmann* bygselbrev; 1705 bygselbrev til *Halvor Hansen*; 1714 til).

Anders Andersen Opsand, som hadde kjøpt den 1737, g. 1) *Anne Hansdtr. Frogner* (n.), † 1753. Barnløse, men en pleiedatter, lyst i kull og kjønn, g. 2) *Anne Christophersdtr.*

1762 selger han gården til *Anders Andersen Krakestad* og hustru *Mari Bertelsdtr.* (600 rdl.) og flytter selv tilbake til *Opsand*, der han døde 1767. – *Anders Ansersen Krakestad* fikk 2 ganger odelssak på *Bjørke*: i 1764 300 rdl. til dattersønn av forrige eier, *Anders Christophersen Opsand*, i 1767 en annen av hans slektninger: *Johannes Finsen Kakserud*, så gården blev ham til slutt temmelig dyr.

1787 selger han gården til sønnen *Ole Andersen* (900 rdl.), f. 1765, g. m. *Rønnau Iverdtr.* (fra *Røiri* i *Lørenskog*). Hun døde 1802. 1 barn: *Anders Olsen*.

Enkemannen *Ole Andersen* gift 2. gang 1803 med *Ragnhild Johannesdtr. Stokstad*. Han døde 1836, 71 år. Hans neste sønn *Anders Olsen Holm* overtok gården for 2300 spd. Da han før eide og bebodde ½ *Holm*, solgte han *Bjørke* 1838 til *Christian Larsen Ense* for 2800 rdl. 1840 makeskifte mellem *Bjørke* og *Østre Harastad*: *Christian Larsen* overtar *Harastad* for 2700 spd., og *Thorer Andersen Harastad* overtar *Bjørke* for 3000 spd. – Han døde 1848, 53 år.

Enken *Margrethe Svendsdtr.* beholdt gården. 1892 skjøte fra *Margrethe Svendsdtr.s* øvrige arvinger til *Svend Thoresen*, *Sofie* og *Andrine Thoresdøtre*; *Svend Thoresen* døde 1904 (ugift). Broren *Andreas Thoresen* hadde da kjøpt gården; g. m. *Helene Thorersdtr. Grøstad*. 1906 overtok deres sønn *Marius* gården.

Stokstad.

Oluf Rygh sier: "Navnet kan jeg ikke finne nogen forklaring på". Som de fleste s t a ð - navn må det antas å gå tilbake til før og under vikingtiden. – Var fullgård; gammelt matr.nr 95, gml. skyld 1 skpd., som foreslåes nedsatt med 3 lispd. Der anføres da om gården: "Måtelig god jord; sår ½ t. blandkorn 8 t. havre; avler 169 lass høi; 2 hester 7 storfe 6 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 88, ny skyld 5 daler 3 ort 10 skilling. Revidert skyld 1886: 11,60 mark.

Vi vet intet sikkert om gården i middelalderen; på 1600-tallet var den propritærgods, tilhørte i mange år Oslo-borgeren *Hans Carstensen*. 1702 selger dennes enke den til Thore Olsen (visstnok fra Aker). 1722 kommer gården i Nøstvedtfamiliens eie: *Villum Erichsen Nøstvedt* eide den til 1732, da han selger den til *Jacob Bentzen Norderås*. 1736 solgte *Jacob Bentzen* den til sin Bror *Brendt Bendtzen* for 225 rdl.

1740 må denne selge gården igjen. Det heter i skjøtet: "som jeg (Bendt Bendtzen) i år 1736 for ikke å bli min gård fordervelig, og kanskje husvill har søkt formuende folks hjelp, som mig med pengelån forstrakte til å kjøpe min påboende gård Stokstad - - hvilken rente jeg i disse vanskelige tider umulig kan forhverve å betale, langt mindre noget på kapitalen å forkorte, så for å se i tide noget av mitt ringe innbo konservert har jeg resulvert å selge min eiende og tilkjøpte gård Stokstad til *Jørgen Olsen Stunder*." Kjøpesum 260 rdl-

[Selgeren hadde brukt gården for sin bror Jacob Bendtzen årene 1732-36; Rasmus Gregersen Solberg hadde 1736 allerede fått tinglest bygselseddel på gården. Det er dette der siktes til i skjøtet.]

Jørgen Olsen, g. m. *Anne Jonsdtr. Bekkevar*, som døde 1765, 50 år. 5 barn: 1) Karin, f. 1743, g. m. Johannes Rasmussen Jørenrud (Ski). 2) Johannes, f. 1752. 3) Marthe, f. 1755. 4) Ole, f. 1757. 5) Joen 1759.

Jørgen Olsen, gift 2. g. 1768 med *Mari Pedersdtr. Krakelsrud*. Etter *Jørgen Olsens* død (1768, 52 år) overtok eldste sønnen *Johannes Jørgensen* gården og beholdt den til 1818. G. m. *Ingeborg Hansdtr.* 4 barn: *Ragnhild, Thorer, Jon og Jørgen*. **[bilde s.210"Stokstad."]**

1818 solgte *Johannes Jørgensen* gården til sønnen *Jon Johannessen*, g. m. *Judithe Jensdtr. Grøstad*. 1860 hans skjøte til *Hans Hansen Ramstad* (se Ramstad). – 1872 skjøte til sønnen *Olaus Hansen Ramstad*, f. 1837, † 1913, g. m. *Hanna Kaspara Fåle*, f. 1847, † 1932. Deres sønn *Jens Stokstad* overtok gården 1910.

Solberg.

Eldre former: i Solbergum (1400), Solbergh (1578), Soelberg (1723); opr. form: *Sólberg* eller *Sólbergar*: "solrik høide". Navnet hører til de naturbetegnende. (Se I, s. 111 og 115).

Gården var fullgård; gammelt matrikelnr. 97, gml. skyld 1¼ skpd. (25 lispd.), som matrikelrevisjonen 1723 foreslår n e d s a t t med 12 lispd. Da anføres: "Middelmådig jord; skog til husfornødenhet; sår 2 skjepper blandkorn 7 t. havre; avler 10 lass høi; 1 hest, 6 storfe, 4 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 89, ny skyld 5 daler 2 ort 3 skilling (søndre Solberg 2-4-5, nrordre 2-2-22), altså betraktelig reduksjon, se I. s. 137; revidert skyld av 1886: 12,37 mark.

Gården var k i r k e g o d s , hørte i middelalderen til Hovedøy kloster. Da klosteret blev nedlagt, blev den krongods, og blev lagt til Christiania lagstol. Da dette embede blev ophevet (1800) blev eiendommen solgt til brukerne.

1654 lå gården øde; omkring 1660 bor der en bruker Oluf Amundsen; ennu var gården udelt. Fra 1720 er der 2 brukere på gården, altså 2 bruk: søndre og nordre Solberg.

Br. nr. 1: *Søndre Solberg.*

1720 fikk *Gregers Rasmussen* bygseddell på den.

1738 bygseddell til dennes sønn *Nils Gregersen*, g. m. *Gunhild Pederdtr. Gjetsjø*. 4 barn: Anne, f. 1739, Maren, f. 1744, Sidsel f. 1748, Peder f. 1751.

[En annen sønn av *Gregers Sorberg* er *Paul Gregersen Stunner*].

Nils Gregersen døde 1754, 50 år. 1756-59 brukes gården av brukeren på *Nordre Solberg: Tosten Johannessen*.

1759 bygseddell til *Hans Joensen*.

Da han døde 1779, blir enken *Kristine Johannesdtr.* gift med *Hans Paulsen Stunner*. Han kjøper gården i 1804 for 525 rdl.

1824 selger han gården til sønnen *Paul Hansen*^{*)}, f. 1783, gift 1817 med enke *Kirstine Paulsdtr. Holm*, f. 1785, † 1843. 7 barn.:

1. Hans, f. 1818.

2. Christian, f. 1820, død på Østby i Enebakk 1882.

3. Paul, f. 1822

4. Johannes, f. 1824.

5. Otter, f. 1826, død som bruker på Gryteland.

6. Ragnhild, g. m. Svend Svendsen Greverud.

7. Gunhild, g. m. Jacob Anton Gryteland, Opsal.

[*Kristine Paulsdtr.* var 1. gift med *Hans Paulsen Holm*, † 1816, 62 år. 1. sønn *Baltzer Hansen Holm*].

Paul Hansen Solberg døde 1853. Ved skiftet blev gården utlagt sønnen *Hans Paulsen* for 2800 spd.

Br. nr. 2: *Nordre Solberg.*

1720 fikk *Tosten Johannessen* bygseddell. Dennes efterfølger *Johannes Hansen*, g. m. *Ragnhild Jacobsdtr.*, som 1746 opgav sin bygsel til fordel for sin sønn *Tosten Johannessen*, g. m. *Anne Anderdtr.* Midsjø.

De bruker gården til 1782, da de slutter livørskontrakt med den nye bruker *Anders Simonsen Opsand*.

1783 overdras bygselen til *Rasmus Svendsen Bøger*; ved hans død 1793 overtar atter *Anders Simonsen* gården. Han gården iflg. kongl. skjøte av 1827 for 550 spd.

Hans to sønner *Anders* og *Samuel Anderssoner* overtar den i fellskap 1827.

Anders Andersen døde 1838. Var gift 2 ganger: 1. med *Johanne Olsdtr. Lunde*, † 1835. Ingen barn.

Broren *Samuel Andersen* overtar brorens anpart (¼) for 600 spd.; gift (1822) med *Helene Johannesdtr. Eikjol*; hun døde 1842. 3 barn: 1) Anne Johanne, f. 1827. 2) Johannes, f. 1832. 3) Bente Maria, f. 1842.

1853: Skjøte fra *Samuel Andersen* til sønnen *Johannes Samuelsen* for 2000 spd.

1868: Hjemmelsbrev fra *Johannes Samuelsen* arvinger til *Berte Marie Samuelsdtr.* for 1500 spd.

1889 kjøte fra *Berte Marie Samuelsdtr.* til *Ole Julius Kristensen* for 12 000 kr.

1880 skifte i boet efter *Hans Paulsen* og hustru *Matea Toresdtr. Bjerke*; gården utlagt sønnen *Kristian Theodor Hansen* for 11 600 kr.

1932 kjøte til *Hans Solberg*.

^{*)} En søster av *Paul Hansen*, *Malene Hansdtr.*, var gift med *Hans Jenssen Molbech* på *Asgjerrud*; hun døde 1840; ingen barn.

Stunner.

Eldre former: i Stufnum 1400, Stiwmner 1468, Stummer 1616, 1723. (Uttales St u' n n æ r). Oprinnelig form: St u f n a r (futtalt v), er flertallet av ordet st u f n = en trestubbe. Skulde tyde på at skogen var sterkt hugget på det sted da det fikk sitt navn. Sannsynligvis av samme alder som – r u ð -gårdene (kristelig middelalder).

Den var kvartgård eller ødegård; gammelt matr.nr. 129 gml. skyld 5 løisp. (¼ skpd.) Matrikkelkomm. 1723 bemerker: "Brandsædig jord; jord til brenne; sår 1 skjepp blandkorn 3 t. havre; avler 5 lass høi; 1 hest 4 stoorfe 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 90, ny samlet skyld 3 daler 12 skilling. (1 daler 2 ort 18 skilling o på hver av de 2 gårdene). Revidert skyld av 1886: 6,67 mark.

Gården var kirkegods, blev i 1468 gitt til Ski kirke. Gavebrevet lyder: "Ollum monnom theim som thetta bref see ædher høyre sendher Sigurd Haldorsson, Bardher Hawordsson, logretismen q. g. (o: kveðs Guðs = Guds hilsen) ok sine; kunnikth gørande at wi worom i Stokstad annan dag paske anno domini MCDL XV!!!, sagom ok hørdom aa ath Halward Ollafzson gaff II aure bol jordher i Stiwmner til Skeides kirkie mæd ollo odale ok som ligher (i) førnemde sokn ok kirkionne til upheldis, mæd sa dane skiel ath førne(m)dher Halward skal haffwa allan garthen til leige mal for III øyre han ok hans ervinge hvar apther ein annan, til anninde henghe vi vor insigle osv.

(Oversatt: (Til alle menn som ser eller hører dette brev, sender lagrettsmennene Sigurd Halvordsson (og) Bardher Hawordsson Guds og sin hilsen, gjørende kjent at vi var på Stokstad 2. påskedag 1468, så og hørte på at Halvard Ollafzson gav 2 ørebol jord i Stunner til Ski kirke, med full odel, som ligger i nevnte sognm til kirkens ophold ("med sådan skjell" o:) på den betingelse at nevnte Halvard skal ha hele gården til leie for 3 øre, han og hans arvinger, hver efter enn annen (dvs sønn efter far). Til bekreftelse henger vi våre segl under - -]. Brevet er trykt i D. N. III nr. 880. Gården tilhørte Ski kirke, til kirkene kom i privat eie 1723 og blev brukt av forpaktere.

1716 fikk *Ole Olsen* bygselbrev på gården. Som nevnt I, s. 265, blev Kråkstad og Ski kirke med tilliggende jordgods i 1723 solgt til major *Hansteen*. 1727 fikk *Ole Olsen* skjøte på Stunner for 100 rdl. + årlig skyld til kirken = 1¼ rdl. 1738 får *Ole Olsen* nytt skjøte av den nye kirkeeier *Morten Nordbøe*, og kjøpesummen er nu forhøiet til 160 rdl.

1746 overtar svigersønnen *Paul Gregersen Solberg*, gift med *Jøran Olsdtr. Stunner*, gården for 140 rdl. *Paul Gregersen* døde 1756, 44 år. Enken *Jøran Olsen* blev 1758 gift med *Hans Pedersen Krakelsrud*, som dermed blev eier av gården. Etter hans død 1773 overtar nesteldste sønnen *Peder Hansen* gården for 400 rdl. + livøre for moren.

1790 selger han gården til eldste broren *Paul Hansen* for 790 rdl. *Paul Hansen* døde 1809, 54 år. Var gift med *Mari Oldtr.*
4 barn: *Hans*, f. 1792, *Anne*, f. 1795, *Peder*, f. 1797, *Anders*, f. 1802.

Enken *Mari Olsdtr.* blev gift med *Hans Pedersen Lunde*. Han [bilde s.214"Stunner."]
delte gården 1823, idet han solgte Vestre Stunner til stesønnen *Hans Paulsen*, og selv beholdt Østre Stunner.

Østre Stunner. 1852 skjøte fra *Hans Pedersen* til *Paul Johannessen*. 1864 hans skjøte til *Erik Christiansen Dehli* som 1871 solgte til *Andreas T. Larssen*. 1904 skjøte fra

Andreas T. Larssen og hustrus dødsbo til *Anton Andersen*, som 1910 solgte til *Arnt Vaslestad*.

Vestre Stunner. *Hans Paulsen* solgte 1838 til *Lars Kristiansen Eikjol*. 1842 hans skjøte til *Hans Kjøstelsen*, som 1847 solgte til *Gunder Hansen*. 1851 hans skjøte til *Abraham Johannessen Eikjol*. 1861 hans skjøte til *Ole Christiansen Halsnæs*. 1904 hans skjøte til *Anton Andersen*. Nuværende eier *Th. Mortensen* kjøpte den 1923.

Bruks nr. 2 blev skilt ut 1847.

Jørenrud.

(også skrevet Jørgenrud). E. f.: Jorundaruð (1400), Jørgenrudt (1578), Jørnrud (1600), Jørgenrud (1723).

Den opprinnelige form må antas å ha vært Jorundarruð, av mannsnavnet Jorundr (altså forskjellig fra nr. 65). Hører vel som de fleste -rud-navn til kristelig middelalder. (I, s. 114 og 120). Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 85, skyld 1 skp. Fikk 1839 nytt nr. 91, ny samlet skyld 10 dlr. 9 skill. 1886 rev. skyld 18,22 skyldmark.

1657 hadde de 2 hester, 9 storfe, 2 svin, 5 geiter og 8 sauer. Manntallslisten 1665 over "mannkjønn over 12 år" opfører bare en gammel mann på 71 år på gården, ingen sønner, tjenere eller husmenn; et typsk eks. på hvor lite pålitelige de gamle manntallslistene kan være. (Presten utfylte listene på sitt kontor etter hukommelsen eller opgave fra almuen). Matr. kommisjonen 1723 anfører "Skog til hus og brenne; måtelig jord; foreslår ingen forandring i skylden. Sår: 3 skjepper bl.korn 9 t. havre. Avler 20 lass høi. Har 2 hester 9 kjør 7 sauer 5 geiter.

Gården nevnes i R. B. Ås prestebol hadde da en liten part i gården, 1 ørebol. Denne skyld opføres ikke i senere regnskaper. På 1600-tallet synes den å ha vært leilendingsgods.

1657 eies den av *Paul Hoff* i Askim. Dennes sønn *Søren Paulsen* har gården 1700, da han overdrar den til sin bror. Ingen av dem har gården 1700, da han overdar den til sin bror. Ingen av dem bor der, gården brukes av leilendinger. Brukeren *Ole Nielsen* opgis å eie gården 1723. (Odelskjøte 1728). 1729 selger han gården igjen til *Gunnuld Aslachsen* fra Fåle i Ås for 525 rdl. (Hørte til Nøstvedt-ætten). Han beholder den til 1748, da han selger den til *Rasmus Halvorsen Gjetsjø* (500 rdl.), som har den til sin død 1757; g. m. *Maren Christensen Langhus*. 6 barn: *Johannes* (overtok gården); *Halvor* (Borgen i Vestby); *Christen* (til Kirkerud i Nordby); *Karen* (g. m. *Thorer Pedersen Kvillese*); *Sidsel*; *Ragnhild*. – Ved skiftet etter *Rasmus Halvorsen* blev gården satt til 600 rdl. Netto formue 850 rdl. Enken blev samme år gift med *Jon Jermansen Krakestad*. – Snart eldste sønnen *Johannes Rasmussen* blev myndig, overtok han gården (1766). Gården ennu bare ett bruk. *Stubberud*, *Skremma*, *Bjørnebråten* og *Myrerhetta* solgt fra senere.

Det var uenighet om delet mellom Jørnerud.skogen på den ene side og Gjetsjø- og Bekkevar-skogene på den andre siden; Bekkevar beskyldtes for å ha hugget adskillig i Jørenrud-skog. Ved deleforretningen 1784, da det skulde undersøkes hvor delet hadde gått gammelt, blev der fremlagt i retten et debrev fra 1513, og på grunnlag av dette gamle brev (som fins innført i endret sprog-[bilde s.216]"Bjørnebråten."])form – i panteboken) blev så delet mellom Bekkevar og Jørenrud skog fastsatt og nøiaktig beskrevet.

1788 selges *Skremma* med hele *Jørenrud* gårds skog til etatsråd *Bernt Anker* i Oslo for 1400 rdl. Det var i de årene da trelastprisene gikk sterkt op, og de større firmaer kjøpte op skogeindommer.

Johannes Rasmussen, f. 1743, g. m. *Kari Jørgensdtr. Stokstad*, overtok gården 1764, han foretok 1802 følgende deling av gården mellom sine barn:

1. Stubberud med Hellerud selges til svigersønnen *Hans Henrichsen Finstad*, g. m. *Anne Johannesdtr. Jørgenrud*.

2. Skremma (som Johannes Rasmussen 1801 hadde kjøpt tilbake av Anker, mens denne beholdt skogen), blev solgt til sønnen *Christen Johannessen*.

3. Jørenrudbråten (skrevet Hjørnerudbråten) solgt til sønnen *Rasmus Johannessen*.

4. Endelig overlates hovedbølet til sønnen *Halvor Johannessen*. og de gamle får føderåd på hovedbølet. (Et typisk eksempel på hvordan samtlige familiemedlemmer blev forsørget).

Hovedbølet Jørenrud (br. nr. 4):

Halvor Johannessen betalte 2450 rdl. for gården da han overtok den; skjøte utsedt 1805. Skylden = 12 lispd. Han døde 1809. Hadde vært gift 2 ganger 1. g. m. *Kari Toresdtr. Ørbech*; 1 sønn Johan, f. 1804.

2. g. m. *Ingeborg Johannesdtr.* fra Hobøl; 1 sønn Christian, f. 1808.

Ved skifteauksjon etter Halvor Johannessen 1809 blev gården solgt for 2000 rdl. til den avdødes bror *Rasmus Johannessen* (som før eide Jørenrudbråten), g. m. *Gunhild Gundersdtr. Jørgenrud* (de var beslektet i 2. og 3. ledd).

1839 overdrog *Rasmus Johannessen* gården til sønnen *Johannes Rasmussen*, f. 1810, † 1892. Han var gift med *Helene Torgersdtr.* søndre Rustd, f. 1815, † 1880.

1843 kjøpte han tilbake Jørenrudbråten.

1845 kjøpte han tilbake Jørenrud-skogen for 1550 spd., så nu er de 3 deler samlet (Se om skogen under Grøstad).

1880 overdrog *Johannes Rasmussen* gården til sønnen *Andreas Johannessen*, g. 1 g. *Anne Kristine Svendsen Greverud*, f. 1848. † 1881, g. 2 g. *Gunda Nilsen* (fra Enebakk).

1903 skjøte fra skifteretten i Andreas Jørenrud og gjenlevende hustrus bo til *Svend Jørgenrud*, g. m. *Alette Jensen Bjørnebråten*.

Bjørnebråten blev skilt ut omkr. 1820. Eier: *Rasmus Pausen* til 1827; *Petter Larsen* 1827-54; *Andreas Pederson* 1854-60; *Andreas Olsen* 1860-66; *Jens Andreassen* 1866-92; da nuværende eier *Christian Jensen Bjørnebråten* overtok den.

Bruks nr. 8 og 9 lagt til Bjørnebråten 1903.

Stubberud med Hellerud. *Hans Henrichsen Finstad*, som kjøpte denne del 1805 fra hovedbølet, solgte 1810 til *Hans Johannessen Skiseng*. Senere eiere: *Christopher Nielsen Sinnerud*, g. m. *Kirstine Willumsdtr. Ski* 1812-38; *Osmund og Engebret Christoffersønner* 1838-55; *Jens Hansen Bølerenga* 1855-72; *Jens Jansen Skiseng* 1872-80; *Martin Jacobsen* 1880-83; *Martinius Martinsen* 1883-84; *Hans Andersen Pungen* 1884-1905, da sønnen *A. Stubberud* overtok gården.

Gjetsjø.

Uttales jø'sje. Eldre former: Giedsø 1578, Giedzøe 1593, Giedsiø 1600, Giedsiøe 1723. Oprinnelig form: Geitajór = geitesjøen; navnet lånt fra tjernet like ved.

Den var fullgård; gammelt matr.nr. 93, gml skyld 1 skpd., som matrikelrev. foreslår forhøiet med ½ skpd. Da anføres om gården: "Middelmådig jord, skog til hus- og lastebbruk, sår ½ t. bl. korn og 12 t. havre; avler 24 lass høi; 3 hester "med kjøpfor", 12 kyr og 10 sauer. 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 92, ny skyld 9 daler 20 skilling; revidert skyld 1886: 24,52 mark.

Gården var ikke kirkegods, ellers vet vi intet sikkert om gården før på 1600-tallet; omkr 1650 var ½ gården proprietærgods: tilhørte Osloborgere (Tjpmmes Holst; Toller, Hausmann,

Trizler). Den anne halvpart tilhørte omkr. 1650 *Halvor Jensen Skjegstad*, i 1665 har sønnen *Jens Halvorsen* overtatt gården; han bruker samtidig den den annen halvdel.

Jens Halvorsen døde 1707. 3 sønner: *Halvor*, *Jon* og *Helge*, (og 2 døtre, hvorav den ene var gift med Bjørn Olsen Torderud).

Halvor Jensen overtar selveiergodset (halvparten fikk han av medarvingene fordi han hadde forsørget sin gamle far). *Jon Jensen*, † 1730, forpakter den annen halvdel. (*Helge* kom til Kjepestad).

Halvor Jensen har gården til 1744*); da overtar eldste sønnen *Johannes Halvorsen* gården; samtidig kjøper den annen sønn *Rasmus Halvorsen* den del av gården som har tilhørt Osloborgere for 200 rdl.

1748 kjøper *Johannes Halvorsen* også denne del for 270 rdl. så gården nu blev samlet på en hånd.

(*Rasmus Halvorsen* flytter samtidig til Jørenrud).

Johannes Halvorsen, gift 2 ganger: 1) *Aslaug Sebjørnsdtr.*, † 1752, 29 år. 2) *Mari Thoresdtr. Skjegstad*. 6 barn: 1. *Else*, f. 1749 (g. m. Christian Aslachsen Steganstad). 2. *Oslau*, f. 1756, g. m. Harald Joensen Brevig, som hadde Skjegstad 1772-1802. 3. *Halvor*, f. 1759. 4. *Anne*, f. 1764, g. m. Hans Hansen Eikjol. 5. *Jens*, f. 1766, krøpling † 1772. 6. *Johanne*, f. 1770, † 1772.

Johannes Halvorsen døde 1770, 58 år; enken *Mari Thoresdtr.* døde 1772, 38 år.

Ved skiftet efter henne får deres ennu umyndige sønn *Halvor Johannessen* skjøte på gården. Han blev 1778 gift med *Anne Anderdtr. Ski. Halvor Johannessen* døde 1790, 30 år. 2 barn: *Karen*, f. 1778 (blev gift med Engevret Baltzersen Huer i Askim). *Anders*, f. 1788.

Ved skiftet blev gården takstert til 2000rdl.

1791 blev enken gift med *Jens Jensen Sorum* ("copulerede i huset på Sorum uten forutgående lysing") Han fikk 1793 kongl. bevilling til å bygge og drive bygdesag ved Gjetsjø på de vanlige betingelser: 1. Bare skjære tømmer fra odelsskoger. 2 Alle bord skjæres vankantet. 3. Intet av det skårne måtte selges. (Å skjære trelst til salg var forebeholdt kvantumssagene).

Anne Andersdtr. Gjetsjø døde 1803, 44 ½ år. Ved skiftet var boets formue 6400 rdl.

Enkemannen *Jens Jensen* blev 1804 g. 2. med *Elen Karin Larsdtr. Berg* i Eidsberg.

1811 kommer gården ut av ætten, idet sønnen *Andreas Halvorsen* (se ovenfor), som nu var myndig under curator, selger gården til major *Chr. v. Juul* for 28000 rdl. d. c. (*Andreas Halvorsen* flyttet til Dingstad i Spydeberg).

1815 selger denne gården til *Peder Willumsen Rustad*, Enebakk for 63500 rdl. N. V. (Riksdaler navne-verdi). Merk den voldsomme prisstigning; det henger sammen med de fortvilede valuta-forhold i landet i de årene.

1823 blev gården ved auksjon solgt til *Ellev Iversen* fra Vaglen i Tomter for 5650 spd.

I de nærmest følgende år blev frasolgt: 1. *Svenskehytta* (1825) til kjøbmann *Thorvald Holmsen* for 700 spd. 2. *Langbråten* (1731) til *Hans Paulsen* for 400 spd. 3. *Høibråten* (1836) til *Johannes Thoresen* for 400 spd. Denne parsell blev 1847 kjøpt tilbake igjen til Gjetsjø.

Ellev Iversen var gift 2 ganger: 1. *Ellen Hansdtr. Løken* (Spydeberg), † 1813. 2. *Kirsti Fredriksdtr. Vegger* i Tomter*). 6 barn: 1. *Elen Marie*, død som barn. 2. *Juliane Fredrikke*, f. 1819, død 1836. 3. *Inger Maria*, f. 1821, død 1842. *Johan Fredrik*, f. 1823, død 1906. *Ole*, f. 1827, død 1902. 6 *Anton*, f. 1829, død 1907.

J. Ellefsen skriver i sine "Erindringer" om sin far:

"Han var ikke sterk til helbred, men deltog altid i Arbeide og var virksom. Han havde haft en svær Sygdom

*) *Halvor Jensen Gjetsjø* død 1757, 96 år gammel.

*) Hennes far *Daniel Fredrik Vegger* blev dødelig såret av en innbruddtyv på vegger 1797. Tyven undkom. Den sårede hadde kjent tyven, men vilde ikke røbe hvem det var. "Han var hungrig, og jeg var hastig". Saken blev aldri opkart.

da han var ude i Krigen 1814. - - 1845 begyndte Fader at skranke og blev dårligere utover Sommeren og Høsten. og fra slutningen av October baate han holde Sængen, Ole fulgte med ham i August Maaned til Christiania, han konsulerede Brigadelege Vindh, en gammel bister Mand der havde tjent som Kjerug 1814, han lovede ikke noget godt, da han ærklærede Sykdommen for Mave Kreft og uhelbredelig. - - han døde stille og rolig 21. December 1845. - - Han var omtrent 56 ½ Aar gammel. Jeg tror alle som kjendte ham gav ham det Vidnesbyrd at han var en af Bygdens Agtværdigste og bedre Mænd, stræng og kjerlig som Barneopdrager, kjærlig som Egtemand og hjælpsom i Raas og Daad mot enhver som søgte ham, han var Medhjælper i mange Aar, Formand i Formandskabet fra 1837 til sin Død, han var en Samvittigsfull og Religjøs Mand. Ver søndag naar han ikke var i Kirken holdt han alltid Morgen andakt og Søndags aften sammens med Børnene og Tjenerne".

Enken satt i uskiftet bo, og hun og sønnene drev gården i forening til 1851, da eldste sønnen *Johan Fredrik Ellefsen* overtok gården med besetning og innbo for 660 spd."

[Følgende utdrag av hans "Erindringer" gir et ganske godt bilde av forholdene den gang:

"Mor søgte da om og fik lov at side i Uskiftet bo og vi drev gaat sammens, og betalte på gjeld, Mor havde alltid Kassen, vi kjørte den gang meget til Byn med vad vi havde at selge paa gaarden, om Sommeren lit Surmelk lit Smør Eg og Potetes, om Vinteren 3 Veninger minst Ver Uge med lit Skaaren last fra Sagen og Famnved, men værgang vi kom hjem blev der gjort regnskap for hver skjeling og leveret Moder med untagelse envær af os havde 8 skjeling Levåenger og 1 ½ kagke til Madæk, de 8 skjelding gikk sjelden med, det var det mest vi for brugte paa en Bytur: en kop Kaffe i Bakeløka og nogle smaakager med hjem til Moder og Brødrene, vi Levde sparsommelig og tarvelig balanantet naar vi reiste til Byn om Aftenen efter at vi havde lagt og saavet en stun til kl. 10-11 fik vi mest almindelig Grød og Melk untagen naar vi havde veret i Byn om dagen og Reiste om Aftenen igjen fik vi Caffé og Smørebrød, - -

- - Høsten 1851 blev vi enige om at Skifte, som gikk meget frædeligt og rolig til. Broder Ole opsate takst paa Eindommene og betingelsen som vi Enstemme vedtog. På Gjedsjø var der 3 Hester 10 Kier nogle Sauer samt smaafæ tilligemed de nødvendige Gaardsredskaber efter den Tids brug, af Indbo var der den tid ikke meget, der var en gamel uslit Soffe som Far kjøbte paa Aukion hos Katin Blichfældt paa Vaal for 4 Kr., ½ Dusin stoppede Stole, nogle Borde, deriblant 2 Vingleborde, et par skabe, Dragkiste og Klædekiste m. m. Af sængkleder var der ikke saa lidet, da mand i denne tid saade Lin og Mor var flink til at virke i Huset - -"]- **[bilde**

s.221 "Gjetsjø."

Kristine Fredriksdtr. Gjetsjø døde på Gjetsjø, 62 år.

Johan Ellefsen hadde gården i 42 år. Han var en sjeldn dyktig gårdbruker. Bygget alle husene på gården, satte opp ny sag; drev adskillig skogdrift ved siden av gårdsbruke. Om hans virke i kommunens tjeneste se I, s. 211.

J. Ellefsen var gift med *Maren Arnesen Saltvedt* i Enebakk. 4. barn 1. Konstance Emilie, f. 1855, † 1857. Olaf Martin Ellefsen, f. 1857, cand theol. overlærer ved Oslo fokjeskoler. 3. Konstance Emilie, f 1860, g. m. Kristian Ellefsen Grini. 4. Mina Julian f. 1862, † 1863.

1893 solgte han gården til *Fredrik Faye* for 50 000 kr. Han hadde den til 1911.

1911 skjøte til *Lars Kristiansen Roen*.

1913 skjøte til *B. Lorentzen*.

1917 skjøte til *G. Stafberg*.

1920 skjøte til grosserer *J. Thorvaldsen*.

1921 skjøte til *Thorstein Lynne*.

1924 skjøte til *Karl Kjøpke*.

1925 skjøte til *Lars Bjertnes*.

Når i matrikkelen under 92¹ står Gjetsjø med Høibråten, kommer det av at Høibråten en tid (1836-47) var frasolgt gården.

Gjetsjø skog, vel 3000 mål, blev skilt fra gården omkr. 1912; eies nu (fra (1917) av *Jørgen Ruud*, *Hans Ruud* og bakermester *Lindahl*.

Svenskehytta eller Snekkerhytta (92^{2,4}) blev solgt fra gården 1825. 1880 kjøpte *J. Ellefsen* dem tilbake. Da han solgte gården til *Faye* 1893, beholdt han disse. De tilhører nu *Th. Johannson*, Ski.

92³: *Langbråten* blev utskilt 1831.

Eiere: *Hans Paulsen*, † 1838. Enken *Karen Handtr.* selger den 1856 til *Hans Torgersen* (fra *Kvakestad-Ødegården*); denne igjen til *Johan Hansen* i 1892, og 1915 dennes kjøte til *Wilhelm Løvstad*; 1918 til *Fleischer* og *Ringnes*. 1927 til *Paul Andersen*.

Gjersengen , bruks nr. 5, blev utskilt ved skylddelingsforretning 1890.

Høibråten, bruks nr. 6 utskilt 1911. Da eieren *Magnus Høibråten* døde 1928 skrev Th. Johannson følgende vakre minneord om ham:

Ski sogn har ved *Magnus Høibråtens* bortgang mistet en av sine beste og dyktigste menn. Høibråten var en allsidig mann. Han var både jordbruker, skogbruker og håndverker og var kjent og aktet over alt, men størst betydning fikk han for skogbygdens landbruk.

Magnus overtok sin gård på en tid, da flere av skogbygdens mindre gårder og bruk blev nedlaft of forlatt. Ved sitt eksempel viste imidlertid Høibråten at der ennå kunde skaffes levelige vilkår på de små og avsidesliggende bruk, og den fremgang som skogbygdens jordbruk har hatt i den senere tid, skyldes ikke minst Høibråtens eksempel. Han var glad i sin vakre lille gård, og de nye solide hus vil lenge stå som et minne om hans virke der.

Høibråtens arbeide for skoge hatt mindre betydning. Det var intet som gledet ham mer enn å kunne hjelpe ungsbogen til å vokse frem, og han arbeidet stadig for å få sine mange venner interessert for en bedre skogbehandling. Det var derfor en almindelig mening at den æresbevisning som skogselskapet viste ham i høst var meget velfortjent. **[bilde s.223"Høibråten."]**

Kolrøis.

Nevnes ikke i eldre diplomer; i manntallet 1665 skrevet Kaallerøs, 1700 Kaalerøes, 1723 Kaallerøes. Siste ledd i navnet er *e i r ø i s*. I første ledd skjuler sig sannsynligvis et personnavn, enten mannsnavnet *K o l l i* eller kvinnenavnet *K o l l a*. – Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt nr. 134, hml. skyld 7½ lispd., som 1723 foreslås forhøiet til 9 lispd. Da anføres: "Svak jord; skog til brensel og gjerdefang; avler 6 lass høi; sår 2 skjeeper blandkorn 2 t. havre; har 1 hest "med kjøpfôr" 3 kyr 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 93, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 4,75 mark.

Om gårdens alder kan intet sikkert sies Skattelisten for 1665 opplyser at "*K o l l e r ø i s*", som Halvor påbr, er *a v b r e n t*, og derfor ikke betalt skatt".

1700 tinglyses et skjøte på gården fra *Jens Halvorsen Gjetsjø* og *Gunder Halvorsen Skjegstad* til rådmann *Hans Carstensens* enke *Margrethe*.

Senere (i 1730-årene) kom den i familien *Juells* eie. 1824 skjøte fra *Peter Juell* til *Ingeborg Arnesdtr.* for 850 spd. 1844 hennes testamente til *Aasmund Christophersen*. 1866 kjøpte *Johan Ellefsen Gjetsjø* den for 2400 spd. 1909 skjøte *Johan Ellefsen* arvinger til *Martha Sundby*. 1915 kjøpte *Ove Johansen Kollerøis* gården (ikke skogen). Han hadde da brukt den i mange år.

Skjegstad.

E. f. á *Skiæghstadum* 1387, *Skiegstadt* 1578, *Schiegstadt* 1600, *Skiegstad* 1723. Oprinnelig form: *S k e g g s t a ð i r*, av mannsnavnet *S k e g g r*, som bruktes ved siden av det almindeligere *S k e g g i*, Om *s t a ð*-navnenes aldre se I, s. 114 og 119-20.

Den var fullgård; gammelt gammelt ,atr.nr. 94, gml. skyld 19½ lispd., Den som matrikelkomm. 1723 foreslo *f o r h ø i e t* med 2½ lispd. Den anfører "Måtelig god jord; skog til brenn, gjerde og husfornødenhet; sår 3 skjeeper blandkorn og 9 t. havre; avler 24 lass høi; 2 hester 9 kyr 7 sauer. 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt matr.nr. 94, ny skyld 8 daler 16 skilling; 1886 revidert skyld: 20,61 mark.

Gården var ikke kirkegods i middelalderen, ellers vet vi intet om den før omkr. 1650. Da er

den selveiergods.; eieren da *Halvor Jensen Skjegstad*, f. 1594, død 1673, eide både Skjegstad og Gjetsjø. Ved hans død fikk sønnen *Jens Halvorsen Gjetsjø* og *Gunder Halvorsen* fikk Skjegstad.

Efter *Gunder Halvorsens* død omr. 1704 sitter sønnen *Lauritz (Lars) Gundersen* med gården til 1716, da får *Siver Botolfsen* (sønn av Botolf Foss, se Boger!) skjøte på en del. Etter flere odelssøksmål blir endelig *Siver Botolfsen* eier av hele gården. Han døde 1733; var gift med *Anne Anstendsdr.* 5 barn: *Ansten Syvertsen Bru*, f. 1718, *Anders*, f. 1729, † 1740, *Lars*, f. 1732, kom til Kollerøis, *Mari* (Talarud), f. 1721, *Kirsten*, f. 1726, † 1740.

Enken *Anne Anstendtr.* blev gift med *Thorer Olsen*. Deres eneste barn, *Mari Thorersdr.*, blev 1753 gift til Gjetsjø med enkemannen *Johannes Halvorsen* (de var beslektet i 2. og 3. ledd).

Anne Anstendsdr. døde 1767, 76 år.

Thorer Olsen Skjegstad døde 1772, 70 år.

Efter hans død løser *Harald Joensen Brevik*, som 1774 blev gift med datterdatteren *Oslaug Johannesdr. Gjetsjø* gården.

[Hjemmelsbrev: 1) 1755 fra Christen Asachsen Steganstad, g. m. Else Johannesdr. Gjetsjø gårder.

2) 1776 fra Halvor Johannessen Gjetsjø.

3) 1782 fra Hans Hansen Eikjol, g. m. Anne Johannesdr. Gjetsjø]

Harald Joensen hadde gården til 1802, da den ved auksjon blev solgt til *Jens Jensen Gjetsjø*.

1808 får den ennu umyndige sønn av forrige eier, *Johan Haraldsen*, skjøte på gården for 4000 rdl. Han var gift med *Marie Hansdr. Rustad søndre* (Kråkstad). Deres barn: *Holm*, *Joen*, *Hans*, *Andreas Vang* (lærer i Ski 1840-48, utvandret til India).

1854 fikk sønnen *Holm Johansen* (f. 1815, † 1895) skjøte på gården for 5000 spd. Gift med *Thore Johannesdr. Bekkevar*, f. 1828. Deres barn: 1) *Inger Marie*, g. m. prost *Emil Sigvart Hauge*. 2) *Johan Skjegstad*.

Holm Skjegstad solgte gården 1888 til sønnen *Johan Holmsen*. 1889 hans skjøte til *G. M. Steen*. 1907 hans skjøte til *B. Tuhus* og o.r.saksfører *Oscar Waldenstrøm*. 1910 deres skjøte til *J. A. Hjørnegaard*. 1918 skjøte fra ene *Elise Hjørnegaard* til *Harald Solberg*.

Bruks nr. 2: Skjegstad-slora. Ei slor betyr 1) en smal fuktig flate; 2) en fuktig, fet gressgang som støter op til en myr, og ofte står under vann.

Denne parsell blev frasolgt hovedbølet 1826 til *Johan Jensen Molbeck*. 1832 hans skjøte til *Erik Didriksen Opsand*. 1844 selger han til *Johan Anton Treider*. 1893 hjemmelsdokument fra skrifteretten i *Johan Anton Treider* og gjenlevende hustrus fellesbo til *Karl Mortensen*. 1911 auksjonsskjøte til *Albert Hveem*. 1916 hans skjøte til *Johan* og *Johs. Hveem*. 1918 deres skjøte til godseier *Jonas Collett*. 1925 hans skjøte til slakterborger *Einar Andresen*.

Boger.

Utt. b o ' g æ r. E. f. i Boghm 1327, Boger 1578, Bougir 1600, Boufver (!) 1723.

Oprinnelig form: B u g i r, flertall av bugr = boining, krumning. Enten efter bøininger som Langen gjør. Navnet hører til de naturbetegnende, og kan være meget gamelt.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 91, gml. skyld 1¼ skp., som 1723 foreslås forhøiet med 7 lisp. Matr.kommisjonen 1723 gir følgende opplysninger om gården: "Middelmådig jord; skog til husfornødenhet og lastebbruk; ingen husmenn; sår ½ t. blandkorn 11 t. havre; avler 30 lass høi; 3 hester 10 kjør 13 geiter og 12 sauer. 1839 nytt nr. 95 ny skyld 9 daler 4 ort 18

skilling; revidert skyld 1886: 27,14 mark.

Gården nevnes i et diplom fra 1327, der 4 mann bevidner at Hjarrand Halvardssønn og hustru har solgt 1/3 av gården til Torstein Arnaldssøn.

I 1641 er den leilendingsgods; 1647 derimot eieier brukeren *Gudbrand Boger* 1 skps. i gården; men i siste halvdel av hundre-året kommer den i rådmann Christen Eschilsens og senere i general *Hans Errst Trizlers* eie. Han selger den 1710 til *Båttel (Botolf) Foss*. 10 år etter måtte han løse odelsskjøte av major Carl Tritzler, general Tritzlers svigersønn. *Båttel Foss* døde 1732. Han eide *Foss*, *Boger* og *Skjegstad*. Han gav hver av sine sønner en gård. Sebjørn Båttelsen fikk *Boger*, Siver Båttelsen fikk *Skjegstad*. Men da *Boger* var meget bedre enn *Skjegstad*, betalte Sebjør *Boger* sin bror Siver *Skjegstad* 70 rdl. i tillegg – Da Sebjørn Båttelsen overtok *Boger* var husene forfalne og gården meget dårlig brukt. Han bygde nye hus og ryddet og stelte jorden, så gården kom i god stand. Dette anføres uttrykkelig av vurderingsmennene i skiftet egter ham 1734. Derfor satte de taksten på 600 rdl. Han døde 1734. Han var gift med *Ingeborg Clemetsdr.*, datter av Clemet Hansen, Nordre Løken. 4 barn: *Hans*, f. 1725. *Anders*, kom til Greverud, og *Anne* (tvillinger), f. 1730 (døde som barn). *Siri*, f. 1734 (kom til Mellegård).

Enken *Ingeborg Clemetsdr.* blev senere gift med *Hans Amundsen Rud* i Enebakk, de kjøpte *Østby* i Enebakk. De hadde sønnen Clemet Hansen. Etter *Hans Amundsens* død 1740, blir hun goft 3. gang med *Lars Halvorsen Østby*. Hun tok føderåd på *Østby* 1762.

Eldste sønnen *Hans Sebjørnsen* overtok gården straks han blev myndig. Var gift 1. med *Kirsti Johannesdr.*, visstnok fra Enebakk. Hennes foreldre bodde senere som inderster (**dvs** leide hus, men førte egen husholdning) på *Boger*, hvor faren *Johannes Halvorsen* døde 1763.

Kirsti Johannesdr. døde 1762, 37 år gammel. 6 barn:

1. *Hans Hansen*, f. 1760, kom til *Eikjol*.
2. *Ingeborg Hansdr.* f. 1745, blev g. m. *Jens Ottersen Kverne*.
3. *Sidsel Hansdr.*, f. 1750, blev g. m. *Christopher Henriksen Halstad*.
4. *Anne Hansdr.* f. 1752, blev g. m. *Sebjørn Haugen*.
5. *Berthe Hansdr.*, f. 1755, døde ugift.
6. *Abigael Hansdr.*, f. 1758, blev g. m. *Anders Jacobsen Sinnerud, Asgjerrud*.

Enkemannen gifter sig 1763 med *Ingeborg Otterdr. Rud*. 1788 finner sted et gårdbytte mellom *Boger* og *Rud*.

Hans Sebjørnsen selger til sin svoger *Svend Ottersen* gården *Boger* med underliggende *k v a n t u m s a g **) (rett til å skjære 1000 bord årlig) og et *k v e r n h u s* med et par sammalkverner for 4000 rdl. Samtidig kjøper han *Rud* (dog ikke sagretten og en del skog) av *Svend Ottersen* for 1000 rdl.

1790 avsluttes kontrakt mellom *Jørenrud* og *Boger* om vannfallet.

1798 selger *Svend Ottersen* gården med sag og kvern til *Rasmus Holmsen Vevelstad* for 8500 rdl. (*Svend Ottersen* kjøper samtidig *Finstad*). *Holmsen* drev selv sagen, men forpaktet bort gården til *Christen Jørgensen*, avgift: 16 rdl. + skatter o. l.

Rasmus Holmsen døde 1812. (Se *Vevelstad*).

Enken *Dorthea Holmsen*, f. *Heyerdahl*, beholdt *Boger* og *Løken*, mens eldste sønnen *Clemeth Holmsen* overtok *Vevelstad*, *Goss*, *Stallerud* og en del skoger. Hun bodde på *Løken*.

1822 overdrar hun *boger* til sin nesteldste sønn *Torvald Holmsen* for 3000 spd, Hun forebeholdt sig så lenge hun brukte sin båboende gård på *Løken*, uten betaling å hente gjerde- og brennfang i *Boger* skog, og bord og bakhun fra *Boger* sag, samt å tilsi husmennene under *Boger* til onne-arbeid på *Løken*. (Der var da 5 husmannsplasser under *Boger*). – *Thorvald Holmsen* hadde gården til sin død (1849).

1851 selger enken *Anne Marie Holmsen* den til *Morten Gilhus* for 9000 spd.

Ved skifte-auksjon etter *Gilhus* 1853 blev gården solgt til *Hans Hansen Sander* for 9220

*) Bevilling 1767

spd.

1855 skjøte fra *Hans Hansens* enke *Gunhild Johannesdtr.* til *Halvor Christiansen Blakkestad*, *Ole Christiansen Gåseviken*, *Christian Hansen Høgenes* og *Johan Pedersen Kråkstad* for 1200 spd. **[bilde s.228" Boger."]**

1855 kontrakt hvorved eieren av *Boger* mot betaling av 900 spd. forplikter sig til å sløofe og nedrivne *Boger* da m så at vannet kan senkes til fordel for eierne av *Gjetsjø*, *Skjegstad*, *Jørenrud* og *Stubberud*.

1857 blev gården delt:

- A. *Johan Pedersen Kålstads* del; skyld 3 daler 2 ort 6 skilling (br. nr. 1, 8 og skog).
- B. *Halvor Christiansen Blakkestads* del: skyld 3 daler 2 ort 6 skilling (br. nr. 2, 6 og 7).
- C. *Christian Hansens* del: skyld 4 ort 6 skilling (Mjøvik).
- D. *Morten Andersens* del: skyld 2 daler 1 ort (Bergseng)

A *Boger*, bruks nr. 1:

Johan Pedersen Kålstad, som kjøpte denne del, det egentlige hovedbøl, var egentlig fra *Kålstad* i *Setskog*.

Hadde gården til 1864; solgte da til svigersønnen *Svend Thoresen Moseby* (Høland), g. m. *Maren Kålstad Boger*. Han kjøpte 1886 også den andre *Bogergården* (øvre *Boger*, br. nr. 2)

1901 *Svend Bogers* skjøte på hovedbølet, br. nr. 1 til sønnen **[bilde s.229" Utsyn over Lange (fra Nordtangen mot Greverud skog.)]** *Magnus Svendsen Boger*, g. m. *Johanne Julsdtr. Bjerke* (*Kråkstad*).

1930 hans skjøte til sønnen *Svend Boger*, g. m. *Alfhild Berger*, *Asker*.

B. *Boger øvre*, bruks nr. 2:

Halvor Christiansen Blakkestad, som overtok denne del 1857, var fra *Blakkestad* i *Høland*. Han solgte den 1877 til snekker *Gunerius Halvorsen*. 1884 hans skjøte til *Andreas Olsen Svindal*. Ved auksjon 1886 kjøpte *Svend Thoresen Boger* den så begge *Boger-gårdene* var på en hånd i en rekke år. 1905 overtok sønnen *Christian Svendsen Boger* denne gård.

1911 hans skjøte til *Ole A. Lae*. 912 til *O. J. Bye*. 1916 til *Jørgen Jakobsen*. 1927 til *Sofie Samuelsen*.

C. *Mjøvik*; bruks nr. 3 navnet betyr *Smalvik*, av gammelt norsk *mjør* = *smal*.

Christian Hansen Høgenes, som overtok denne del 1857, hadde den til 1865. Senere eiere: *Johan Anderesen Tangen* 1865-90. *Ole Johansen* 1890-93. *Marius Johannessen* 1893-1916. *Jonas Collett* 1916-25. *Einar Andersen* kjøpte den 1925.

D. *Bergseng*; bruks nr. 4:

Morten Andersen, som overtok denne del 1859, solgte den 1896 til svigersønnen *Syver Pedersen*, g. m. *Thea Mortensen*. 1923 skjøte fra *Thea Bergseng* til *Mikal Bergseng*.

Bruks nr. 5 av *Boger* blev skilt ut fra bruks 4 i 1857, overtatt av *Anders Andersen*, som hadde det til 1865; senere eiere: *Ole Andreassen* 1865-90; handelborger *Johan Johnsen* 1890-1912. *Johan Vestby* 1912-15. *J. Collett* 1915-25, da *Einar Andersen* kjøpte den 1925.

Bruks nr. 6: *Nordtangslora*; utskilt fra bruks nr. 2 i 1859; tilhører nu *Einar Andersen*.

Bruksnr. 7: *Kile*, utskilt fra nr. 2 i 1859. Eiere: *Halvor Kristensen* til 1863, *Kristen Kristensen* 1863-1904. *Jacob Nilsen Sørum* 1904-07; *Kristian Johansen* 1907-29, da *Harald Olsen Myrbråten* kjøpte den.

Bruks nr. 8: Pungen, utskilt fra bruks nr. 1 i 1864; eiere: *Fredrik Hansen* 1864-73. *Hans Andersen Bjerkeskog* 1837-84. *Martinius Martinsen* 1884-1890. *Kristian Johansen* 1890-1907. *Johan Svendsen Boger* 1907-1919, da *Kristiania bokbinderforening* kjøpte den.

Bruks nr. 9, utskilt nr. 2 i 1869.

Borger skog (br. nr 16) blev solgt fra 1910 til *Jens Hoel*, tilhører nu *Einar Andersen*. Der er videre frasolgt en del småparseller.

Karlsruud.

Eldre former: Kalzrud 1400, Karlsruud 1575, Kaldtzrud 1600, Karlsruud 1723. Oprinnelig form: *Karlsruud*; altså egentlig "Karls rydning". Rud-navnene er forholdsvis unge, fra kristelig middelalder (d. v. s. 1000-1500). Se I, s. 114-15 og 120-21.

Den var ødegård. Gammelt matr. nr. 111, gml. skyld 1 skippund never, som ved matrikkelrevisjonen 1723 foreslås nedsatt til omtrent det halve. For øvrig anføres da om gården: "Måtelig jord – frostlendt iblandt; skog til gårdens reparasjon; avler 6 lass høi; sår 1½ skjeppje blandkorn og 2 ½ t. havre; har 1 hest 3 kyr 3 sauer; 1 husskjeppje blandkorn og 2½ havre; har 1 hest 3 kyr 3 sauer; 1 husmannsplass". 1839 nytt nr. 96, ny skyld 6 daler 16 skilling; revidert skyld av 1886: 13,44 mark.

Gården var kirkegods; den hørte i middelalderen til St. Halvardskirken i Oslo. 1668 blev den (sammen med Vaslestad og Sinnerud) ved kongelig skjøte solgt til oberst *Ditleff Brochdorff*. I det følgende halv-hundreår skiter den ofte eier: 1680 til *Mathias Hermansen* (Oslo-borger), 1699 til *Niels Jensen Liegoth*, 1710 til *Ole Nielsen Jevik*, Enebakk. I alle disse år blev gården brukt ved forpaktere. Vi kan altså si at gården var kirkegods ut middelalderen, krongods 1517-1668, og propitærgods 16608-1737 da det først blir egentlig bondegods. 1685 blev den ved dom fastsatt dele mellom Karlsruud og Store Eikjol.

Ole Nielsen og hustru *Ingri Toresdtr.* som fikk skjøte 1737, betalte 300 rdl. for gården. De solgte den 1740*) til *Knud Pedersen*, forpakter på Siggerud for 400 rdl. Den store stigning i kjøpesummen forklares i skjøtet med at selgeren "haver med husebygning og jordens rødning og dyrkning anvendt anseelig bekostning".

1749 fikk sønnen *Svend Knudsen* skjøte på gården, for samme pris, 400 rdl. Han kjøpte 1756 også Greverud, så han ved sin død 1761 eier begge disse gårder. Han var gift ned *Ingeborg Fredriksdtr. Jevik*, Enebakk. 6 barn: *Hans*, *Knut*, *Svend Maren*, *Gunhild* og *Anne*.

1776 overtar eldste sønnen *Hans Svendsen* gården. [Gift 2 ganger: 1 med *Gunhild Halvordsdtr.* (Herlaugsdtr.); 3 barn: *Svend*, *Ingeborg*, *Mari*. 2. med *Anne Børgerdtr. Siggerud*].

1787 selger *Hans Svendsen* et stykke skog, *Karlsruud-skogen*, skyld 2 lispd., til *Svend Ottersen Rud* for 420 rdl.; *Svend Ottersen* solgte kort tid efter det og husmannsplassen Ødegården og sagretten til *Rasmus Holmsen Vevelstad* for til sammen 2000 rdl.

1804 selger *Hans Svendsen* videre fra plassen *Hagen* og skogen til de herrer løytnant *Carl von Carlsen*, *Claus Tullin* og kjøbmann *Jacob Nilsen* for 5000 rdl.

[*Hans Svendsen* og hustru *Anne Børgesdtr.* døde begge samtidig 1807 og blev begravet i samme grav. 10 dager efter døde hans yngste datter *Mari Hansdtr.*].

1811 kjøper firmaet *Carlsen, Tullin og Nilsen* også *Johannes Samuelsens* part, så de eier hele *Karlsruud* (- den del av skogen som kom under *Vevelstad*).

1812 offentlig auksjon over firmaets eiendommer i *Ski* (bla. a. *Krokhol*, *Store Bru*, *Karlsruud*). Det hele kjøpes av justisråd *Thomas Bukier* for 1515 500 rdl.

*) *Ole Nilsen Karlsruud* kjøpte 1740 *Huseby* i Enebakk.

1832 kommer atter gården under auksjonshammeren, denne gang etter forlangende av finansdepartementet, som hadde tatt den som brukelig pant for panteobligasjon til depositokassen. Ved auksjonen fikk *Lars Christiansen Eikjol* og lensmann *Morten Paulsen* tilslaget på gården i forening.

Lars Eikjol overtar Store Karlsrud for 962 spd.

Lensmann *Paulsen* overtar Lille Karlsrud for 546 spd.

Bruks nr. 1, Karlsrud lille. 1853 kjøte fra avdøde lensmann *Paulsen* enke *Johan Andersen Thyrigbyes* dødsbo på denne eiendom og Store Bru.

1888 skjøte fra skifteretten i gårdbruker *Thyngbyes* dødsbo til trelasthandler *Ingvald P. Jensen* på denne eiendom og Store Bru.

1895 skjøte til *Anton Andersen* på denne eiendom. 1918 hans skjøte til *Sigvart Antonsen*.

Bruks nr. 2, Karlsrud store. *Lars Christiansen Eikjol* kjøpte denne eiendom 1832. 1872 overtok sønnen *Johan Larsen* den.; han solgte den 1876 til fabrikkstyrer *Konrad Nikolai Nikolaisen*. 1879 dennes skjøte til grosserer *Chr. Tostrup*. 1883 skjøte fra *Chr. Tostrups* enke og arvinger til *Gulbrand Brantenborg*, som året etter også kjøpte bruks nr. 4, Karlsrud skog av *Holmboe* på Vevelstad.

1917 skjøte fra *Gulbrand Brantenborg* til grosserer *Carsten Smidt* på br. nr. 2 og 4.

1918 hans skjøte til *Sverre Erichsen*.

Bru.

Eldre former: Brouf 1593. Brouff 1600. Brouf 1723. Oprinnelig form: Bru = broen "Skrivemåten Brouf, som har vært brukt i den siste tid, er et eksempel på hvorledes slett ortografi fra 16de og 17de årh. kan bli hengende igjen i gårdsnavne til nutiden; "Brouf" i det 16de århundres skrift skal ikke uttrykke annen uttale enn den som alltid har vært brukt, bru". (Rygh)

Begge gårdene var kirkegods i middelalderen, hørte til Mariakirken i Oslo, og blev etter reformasjonen 1537 krongods, hørte da med til kanslerens len. 1651 gikk gårdene ved makeskifte mellom kansleren *Jens Bjelke* og borgermestere *Nils Lauridzen* over i *Nils Lauridzens* eie. Det heter i skjøtet: "Jeg Jens Bjelke - - gjør vitterlig at eftersom *Nils Lauridzen* haver til makeskifte hos mig vært begjærende av mitt forleningsgods Mariakirkens provsties gods for dobbelt vederlag, nemlig tvende ødegarder Øster og Vester Broe liggendes udi Krogstad prestegjeld, Schi annex, som skylder hver årlig med bygsel 1 fjerding tunge med bækkfos derunder, hvorav årlig gives udi grunnleie ½ daler, tvende skogstykker derhos nemlig Almendingen og Landskog kallet, osv - - " *Nils Lauridzen* fikk da skjøte utstedt av kansleren *Jens Bjelke*. Eiendommene var så i *Nils Lauridzens* og hans arving general *Hausmanns* eie til omkr. 1700.

Bru store. Gammelt nr. 132, gml. skyld 5 lispd., foreslås 1723 satt op til 10 lisp., idet anføres: "måtelig god jord; skog til hus og brenne; avler 10 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn 4 t. havre; har 1 hest 6 kyr 4 sauer. 1 husmannsplass" Fikk 1839 nytt nr. 97, ny skyld 6 daler 4 ort 6 skilling. (Jfr. I, s. 137). Revidert skyld 1886: 17,71 mark.

Fra general *Hausmann* (se ovenfor) kom denne gård omkr. 1700 i familien *Piils* eie. 1723 holdes registrering på gården, da eieren *Jørgen Jensen Piil* og hustru *Dorthe Halendtr.* har overlatt gården til sin eldste sønn *Halsten Jørgensen*, mot føderåd. Der fremlegges da følgende hjemmelsbevis:

1. skjøte utstedt 1703 av *Anders Tommesen* til *Fredrich Jensen Piil* 1703. 2. skjøte utstedt 1712 av *Frederich Jensen Piil* til hans bror *Jørgen Jensen Piil*. 3. Et odelskjøte utstedt 1709 av *Erich Olsen Breder*, *Marthe Dorothea Roll* og *Helle Roll* til *Jørgen Jensen Piil*.

Halsten Jørgensen gift med *Marthe Hansdtr. Haugen*. Han døde 1742, 38 år; enken gift igjen med *Anstein Syversen*, som dermed blev eier.

1753 tar *Hans Halstensen*, sønn av *Halsten Jørgensen*, gården på odell; beholder den til 1765; da auksjonskjøte til sr. *Peder Cudrio*. Følger siden *Krokhol* og *Fjeld*. Se *Fjeld*.

Kullebunden (utt. kølabånn, med tykk l; navnet minner om at der har bært brent trekull), utskilt 1886.

Koppen utskilt 1894.

Bru lille. Gammelt nr. 136, gml. skyld 5 lispd. never som 1723 foreslås op til 6 5/6 lispd. Da anføres: "Svak jord; skog til husførnødenhet og litt lastebbruk. Avler 4 lass høi; sår 1 skjeppe blandkorn 2½ t. havre; har 1 hest 2 kyr 2 sauer; 1 husmannsplass". Fikk nytt nr. 98, ny skyld 3 daler 4 ort 9 skilling; revidert skyld 1886: 11,20 mark.

1697 solgte general *Hausmann* til den rike *Osloborger* sr. *Peder Iversen* denne gård med tilliggende skog og kvantumsag, rett til å skjære 2400 bord årlig; bevill. 1688.

1724 auksjonsskjøte fra *Peder Iversens* dødsbo til enken efter *Hans Carstensen*, og senere i familien *Juells* eie til omkr. 1830, da den kom i *Ingiers* eie. 1837 fikk fru *Ingier*, *Stubbeljan*, kjøte både på gården og *Bru-sagen*.

1899 kjøte fra *M. og H. Ingier*, *Ljan*, til o.r.sakf. *J. I. Bruun* på denne eiendom og *Sjulerud*. 1905 hans kjøte til *Ole Pedersen Hanova* på denne gård. 1909 hans kjøte til o.r.sakf. *Kr. Delphin*.

Greverud.

Eldre former: *Greiuaruð* 1289, *Greffuerudt* 1578. *Greverud* 1723. Oprinnelig form: *Grei faruð*, hvor første ledd *Grei fi* = greve, er brukt som mannstilt navn. Altså *Greves rydning*". Om *rud*-navnene se I, s. 114 og 120-21.

Den var ødegård eller kvartgård; gammelt matr.nr. 128, gml. skyld ½ skd. som ved matrikelrevisjonen 1723 blir uforandret. For øvrig heter det da om gården: "Måtelig jord; skog til husførnødenhet og brenne; sår 2 skjegger blandkorn og 4 t. havre; avler 9 lass høi; besetning 1 hest 6 kyr 4 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 99, ny skyld 5 dalør 3 ort 11 skilling; revidert skyld 1886: 14,15 skyldmark.

Gården nevnes i et gammelt diplom fra 1289, der hertug *Håkon Magnussen* bygsler gården til *Arne Gasse*. (Brevet er trykt i *Diplomatarium Norvegicum* II, s.25).

Senere blev gården lagt til *Mariakirken*. Prosten ved *Mariakirken* var rikets kansler. Omkr. 1660 blev *Mariakirkens* gods solgt til private. Denne gården kom da i den rike *Osloborger* rådmann *Christen Eschildsens* eie. Han overlater den 1689 til sin stesønn *Hans Carstensen Kamp*, og gården er i familien *Carstensen*'s eie til 1749, da *Ole Pedersen Myrer* får kjøte på den for 410 rdl. Altså i siste del av middelalderen kirkegods, så krongods 1537-1660, proprietærgods (brukt av leilendinger) 1660-1749, og så bondegods. 1754 måtte *Ole Pedersen* betale 140 rdl. i odelspenge til justisråd *Hans Juel*, som hadde odelsrett til gården, et typisk eksempel på hvordan odelsretten den gang ofte blev utnyttet til penge-utpressing.

Ole Pedersen var svigersønn på *Greverud*, gift med *Kirsten Halvordstr.*, eneste barn efter siste bygselmann på *Greverud*: *Halvord Torbjørnsen Greverud* og hustru *Ingeborg Saxesdtr.*

1756 selger *Ole Pedersen* gården til *Svend Knudsen Karlsrud* for 680 rdl. Han var gift

med *Ingeborg Fredriksdtr.* fra Jevik, Enebakk. 6 barn: 1. *Hans* (kom til Karlsrud). 2. *Knud* (kom til Eikjol). 3. *Svend* (Greverud). 4. *Maren*. 5. *Gunhild*. 6. *Anne*.

Svend Knudsen døde 1761, 46 år gammel. Enken *Ingeborg Fredriksdtr.* blir 1762 gift med *Anders Sebjørnsen* (sønn av Sebjørn Botolfsen Boger). Han har gården til sin døde 1783. De hadde 2 døtre.: 1. *Ingeborg*, gift med *Christen Rasmussen Jørenrud*, flyttet til Kirkerud i Nordby. 2. *Sebilla Fredericha*.

Ved skiftet etter *Anders Sebjørnsen* blev gårdens takst 1200 rdl.; boets netto formue: 1638 rdl.

Enken satt med gården til 1786, da yngste sønn av første ekteskap *Svend Svendsen* fikk skjøte på den; samtidig får moren føderåd på gården. Til føderådet hørte "akerland til 4 tønner havre, 1 kvarter bygg, ½ skjepp linfrø, denne uttatte jord skal min sønn årlig i rette tid gjødsle, pløie, hakke (!), havre, samt av mitt eget korn beså; dernæst besørge innhøstningen, kornets utterskning og formaling, alt som jeg mått finn det for godt å ordinere, fritt og **[bilde s.236" (Greverud (omkr. 1900.)** uten betaling. Fri havn og røkt like med hans egne som mine 2 kjøer og 2 sauer". Videre om hus og ved o. l. Dette var den vanlige form for føderåd dengang. –

Svend Svendsen, g. m. *Christine Jacobsdatter* fra Veng i Enebakk. Hun døde 1799, 37 år gammel, De hadde 4 barn: 1. *Svend*, 2. *Holm*. 3. *Ingeborg*. 4. *Maria*.

Svend Svendsen gift 2. gang 1799 med *Ragnhild Christophersen Jaer* (Kråkstad) (1 sønn Svend, født 1800 etter farens død)

Svend Svendsen døde 1800, 39 år gammel*). Ved skifte-auksjonen blev gården solgt for 3000 rdl. til *Niels Olsen Hjell*.

Han beholder den til 1815, da *Svend Svendsen* (sønn av forrige eier) kjøper gården for 8333 spd.

Svend Svendsen g. m. *Marie Christiansdtr. Monsrud* 5 barn: 1. *Svend Svendsen* (Greverud). 2. *Christian Svendsen*, Nes, Enebakk. 3. *Johan Svendsen*, Bøler, Dalefjerdings, Enebakk. 4. *Anne Marie*, g. m. *Jens Rasmussen Kjesrud*, Enebakk (sønn av Rasmus Olsen Rådim). 5. *Kristine*, g. m. *Ole Rasmussen Rådim*.

Svend Svendsen døde 1861 som en meget velstående mann. Eldste sønnen *Svend Svendsen* overtar gårde for 8200 spd. Han var gift med *Ragnhild Paulsdatter Solberg*. 6 barn: 1. *Holm Svendsen* Greverud. 2. *Inger Marie*, gift med lærer G. L. Mørck, Larvik 4. **[bilde s.237"Greverud."]** *Anne Kristine*, gift med *Andreas Johannessen Jørenrud*. 5. *Pauine Sofie*, gift med 1 Rasmus Rådim 2. *Christian Bru Rådim*. 5. *Thea Julie*, gift med *Hans Johannessen Jørenrud*, Dal i Ski. 6. *Mina*, gift med *Anton Spenningsby*, Hakedal.

Svend Svendsen døde 1887.

[Vi har altså 3 *Svend Svendsen* Greverud].

1888 overtar *Holm Svendsen* gården for 25 0000 kr.

1897 selger *Holm Svendsen* gården til brukseier *Karl J. Olsen*, Vestby.

1901 skylddelingsforretning hvorved utskilles

br. nr. 2: Greverud skog, skyld: 6,43 mark; *Karl Olsen*.

br. nr. 3: Myrvoll, skyld 2,06 mark: *Johannes Olsen*.

br. nr. 4: Greverud søndre, skyld 1,54 mark: *Karl J. Olsen*.

Nuværende eier *Harald Müller* kjøpte gården 1907.

Jevik.

kommer av det gamle *Dj u p v i k* = den dype vik. Hentyder til beliggenheten nær en vik

*) Enken *Ragnhild Christophersdtr.* blev 1801 gift med *Samuel Andersen Alvim*.

av Langen. – Var ødegård; gammelt matr.nr. 131, gml. skyld 5 lispd. som 1723 foreslås satt op til 8 lispd., idet anføres "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet; avler 10 lass høi; sår 1½ skjepp blandkorn og 4 t. havre; har 1 hest 4 kyr 3 sauer; 1 husmannsplass". Fikk 1839 nytt nr.100, ny skyld 4 daler 3 ort 13 skilling; revidert skyld 1886: 8,82 mark.

Der kan intet sies om gårdens alder, eller hvem som eide den i middelalderen. Omkr. 1660 var den propritærgod, tilhørte Oslofamilier helt til 1756, da brukeren *Ole Halvorsen* fikk skjøte på gården; solgte den 1758 til *Ole Pedersen Greverud* (532 rdl.) og hustru *Kirsti Halvordtr.* Hadde gården til 1775; da solgte de til *Ole Olsen Kverne* (500 rdl.) Selgerene forebeholdt sig plassen *Skoroa* så lenge de levde.

Ole Olsen og hustru *Kirsti Otterdtr.* hadde gården til 1816, da deres sønn *Otter Olsen* overtok den. 1860 hans skjøte til sønnen *Ole Ottersen* (3000 spd.), han solgtesden 1882 til *H. R. Guldbrandson* (15 000 kr.). 1886 blev *H. R. Guldbrandsons* enke gift med *Johannes Andreas Stampe*, som dermed blev eier. 1917 hans skjøte til Kråkstad kommune på *Jevik*, gnr. 100, br. nr. 1, *Fjeld*, gnr. 101, br.nr. 1, *Fjeld (Svartor)*, g.nr. 101, br.nr.2, og *Krokhol*, g.nr. 102, br. nr. 1, for til sammen 2 000 000 kroner.

Fjeld.

I matrikkelen 1723 kalles den "Fjeld med Brotte". Brotte er naturlivis *brøti* = en bråte, f. eks. rugbråte. – Gården var ødegård; gml. nr. 133, gml. skyld 1 skippund never = 5 lispd. tunge, som 1723 foreslås forhøiet til 9 lispd., idet der anføres "Måtelig god jord; skog til hus- og lastbruk; avler 12 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn, 2½ t. havre; har 1 hest 5 kyr 4 sauer; 2 husmannsplasser" Fikk 1839 nytt nr. 101, ny skyld 17 daler 2 ort 20 skilling. Revidert skyld 1886: 42,23 mark.

Var *kirkegods*, hørte i middelalderen til Mariakirken i Oslo og blev krongods 1537. Ved makeskifte kom det (sammen med Bru) i borgermester Nils Lauridtzens eie i 1651, og senere i general *Hausmanns* eie. 1692 oberst C. H. Hausmanns skjøte til slottsfogt *Christen Hansen Smidt*, efter ham overtok sønnen *Just Smidt* den 1717. Ved en takst 1736 blev denne gård med skog og sag satt til 1500 rdl. Ved auksjon i Just Smidts dødsbo 1741 kjøpte sr. *Nils Leuch Fjeld* med skog og sag (kvantum 2700 bord) og Rausjø skog og sag i Enebakk for 2600 rdl.

1760 ved skifteauksjon efter *Nils Leuch* kjøpte sr. *Peder Cudrio* disse eiendommer for 8300 rdl. Han måtte betale *Ole Justensen Smidt* 900 rdl. i odelspenger. Ved skifte 1801 efter madame *Karen Cudrio*, Peder Cudrios enke, solgt til justisråd *Thomas Bukier*.

1832: Auksjon over de av proprietær *Thomas Bukier* til depositokassens pantsatte og i Kråkstad prestegjeld liggende eiendommer *Fjeld*, *Taraldrud*, *Karlsruud*, *Store Bru* og en gården *Hebæk* frasolgt skog samt *Krokhol*.

1. *Fjeld* med skog og sagbruk kjøpte lensmann *Morten Paulsen* for 2015 spd.
2. *Krokhol* med skog og sagbruk, også lensmann *Paulsen*, kjøpesum 2724 spd.
3. *Store Bru* også lensmann *Paulsen* for 1700 spd.
4. *Taraldrud* kjøpte *Ingier* på Stubbeljan.
5. *Hebæk-skogen* kjøpt tilbake til Hebæk gård.
6. *Karlsruud*, kjøpt av *Lars Eikjol* og lensmann *Paulsen*.

1859 skjøte fra enkemadame *Kaya Paulsen* til kjøbmann *J. Dybwad* og bokhandler *C. A. Dybwad* på *Fjeld* og *Krokhol* for 43 000 spd.

1869 deres skjøte på disse eiendommer til *C.* og *H. Guldbrandson* for 22 8000 spd. 1879 overtok *H. R. Guldbrandson* eiendommen alene. 1886 blev enken efter *H. R. Guldbrandson* gift med handelsborger *Johannes Andreas Stampe*, som dermed blev eier.

1917 *J. A. Stampes* skjøte til Kråkstad kommune på *Jevik*, g.nr. 100, br.nr. 1; *Fjeld* (*Svartor*), g.nr. 101, br.nr. 2; *Krokhol*, g.nr. 102 br. nr. 1, for til sammen 2 000 000 kroner, idet kommunen gjorde bruk av forkjøpsretten.

Krokhol.

E. f. Krockull 1578. Kruckull 1593. Krokhoell 1723. Oprinnelig form: *Krókhóll*, sammensatt av *krókr* = krok, bøining, og *hóll* = haug, isolert høide. Det første ord sikter vel her til en elvekrumming.

Var fullgård; gammelt nr. 100, gml skyld 10 lispd. som 1723 foreslås satt op til 12 lispd. Da anføres: God jord, blir dog dele derav årlig overskyttet av fjell-elvene; skog til husfornødenhet og [**bilde s.240"Krokhol."**] noget litet til lastbruk; avler 14 lass høi; sår 3 skjeeper blandkorn 5 t. havre; har 2 hester 7 kyr 5 sauer. 1 husmannsplass". Fikk 1839 nytt nr. 102, y skyld 14 daler 1 ort 1 skilling; revidert skyld 1886: 39,14 mark.

Var kirkegods, lå til Mariakirken i Oslo, og blev krongods 1537. I 1607 fikk rådmann i Oslo *Antonius Knudsen* bevilling på denne gård (sammen med et par andre i AP'jer). Gården hadde da vært ubebodd i mange år. Omkr. 1660 kom den i borgermester *Nils Lauritdtzens* eie.

Siden i forskjellige Osloborgeres eie, 1699 kjøpte sr. *Peder Iversen* den, solgte 1711 til sr. *Lars Jørgensen*; 1722 makeskifte mellom ham og *Jon Olsen Greverud* i Oppegård. 1725 *Jon Olsens* skjøte til obrstløitnant *Mikal Jansen Sundt* (900 rdl.), han selger 1727 til *Gunder Skjønnesen Kverner* (Aker), og den følger hans familie en rekke år fremover til 1773, da enkemadame *Karen Cudrio* kjøpte den for 3500 rdl.

1808 kjøpte fimaet krigskommissair v. *Carlsen, Claus Tullin* og agent og ridder *Jacob Nielsen* gården (De eide også Bru store, Karlsrud og Hebæk skog.) Samtlige disse eiendommen blev 1812 ved auksjon solgt til justisråd *Thomas Bukier* for 151 500 rdl d. c.

Siden har Krokhol fulgt *Fjeld*. Se videre *Fjeld*!

Sjulerud.

Eldre former: *Sigurdarud* 1400. *Siffuerdud* 1616. *Sifverud* 1723. Oprinnelig form: *Sigurðarruð*, av mannsnavnet *Sigurðr*, som mange steder er blitt til *Sjul*, med tykk l.

Var fjerdings- eller ødegård; gammelt nr. 113, gml. skyld 10 lispd., som 1723 foreslås nedsatt til 7 lispd. Da anføres: "Skarp jord; skog til husfornødenhet; avler 6 lass høi; sår 1 skjeppe blandkorn 3 t. havre; har 1 hest 4 kyr 3 sauer". 1839 nytt nr nr. 103, ny skyld 4 daler 4 ort 13 skilling. Revidert skyld 1886: 20,85 mark.

Var kirkegods, hørte til Halvardskirken i Oslo. Kom i privateie antagelig i 1660-årene. Omkring 1700 kom det i *Brochmanns* eie, og tilhørte siden denne fam. til 1835. Lensmann *Paulsen* 1835-53, *Johan Andersen Thyringby* 1853-67, *M.* og *H. Ingier* 1867-99, o.r. sakf. *Johs. Irgens Bruun* 1899-1907, da konsul *Ludv. Wiese* overtok det. Er nu solgt til Oslo kommune.

Siggerud.

E. f. *Siigjerudt* 1578. *Sigerud* 1593. *Sigerudt* 1600. *Siggerud* 1723. Har oprinnelig vært

enten *Sigg aruð*, av mannsnavnet *Siggi*, eller *Sig g uruð*, av kvinnenavnet *Sigga*.

Var fullgård, gammelt matr. nr. 96, gml skyld 15 lispund. Matrikkelkomm 1723 anfører: "Middelmådig jord; skog til husfornødenhet og noget til lastebbruk; avler 16 lass høi sår 1 skjepp blandkorn 5 t. havre; har 1 hest 5 kyr 5 sauer. 1 husmannsplass". Fikk 1839 nytt nr. 104, ny skyld 14 daler 1 or; altså en kraftig forhøielse, se I, s. 137 Revidert skyld 1886: 32,29 mark.

Gården har muligens i middelalderen tilhørt Mariakirken i Oslo; i 1660-årene tilhører den borgermester *Nils Lauridzen* i Oslo. I 1680 hadde den rike assessor *Anders Simonsen* gården. I anledning den nye sagorordning 1688 (se uder Bøler), blev der ført tingsvidne for at der hadde stått sag i lange tider (Tinbok 24, s. 16): Knud Greverud, 80 år, kunde huske 70 år tilbake, provede at i hans ungdomstid stod sag der hvor den nu stod; det hadde han og hørt av **[bilde s.242"Siggerud."]** sine foreldre, og hans bestefars bror Michel, som bodde på Siggerud, og den tid brukte både gården og den tilliggende sag; så og hørte han av sin bestefar og bestemor at i gamle dage og i de tider som de kunde minnes, visste de ikke noe av noen krum tapp satt udi til sagens bruk, men i stedet brukte en tyrot som han mente kan ennu være "til siune" (å se) - - og i de tider brukte salig borgermester *Nils Lauridzen* samme sag. – Sagen blev "kvantumsag", fikk 1740 rett til å skjære 2000 bord årlig.

1704 kjøpte lensmann *Christian Jørgensen Brochmann* gården med tilliggende sag og skog, og gården var i familien *Brochmanns* eie til 1846.

Christian Jørgensen Brochmann bodde på Grøstad; hadde bruker på Siggerud. Efter hans død (1716?) overtok sønnen *Jørgen Chr. Brochmann* på gården; han var sadelmaker, bodde i Christiania, g. m. *Karen Christensdtr. Wahrkrog*. Han døde 1736. Skiftet viser at han eide følgende gårder i Ski: Sjulerud, Siggerud, Asgjerrud, Nes, Skiseng og Myrer; dertil Skjerven i Aker samt en Oslogård. Boets formue 6500 rdl.

Enken blev gift igjen med *Amund Robsahm*. Efter hans død selger hun 1844 de 6 gårdene i Ski til sønnen *Christen Brochmann* for 1800 rdl.

Den siste Brochmann som eide Siggerud, var løytnant *Christen Wilhelm Brochmann*. Han overtok Siggerud og Sjulerud 1831 efter faren kaptein *Didrich H. Brochmanns* død*). Var gift med *Sophie Christine With* (dansk). Han døde på Siggerud 1843 (gravlagt på Oslo kirkegård. Hans gravsten prydet med et vers som skal være laget av en skoleholder i Ski på den tid).

Enken blev kort tid efter gift med *Andreas Larsen Eikjol*, som dermed blev eier. Hans ekteskab med *Sophie Christine Brochmann* blev snart oppløst, og han blev gift med *Nicoline Holmsen Lofsrud* i Aker. 1 sønn *Johan*, f. 1864.

Da *Andreas Larsen* døde 1868 (48 år), blev enken gift med *Johan Martin Knudsen* (fra Aker).

1892 skjøte fra *Johan Knudsen* til o.r.sakf. *Johs. J. Bruun*. Han solgte den 1905 til fullmektig *Aksel Bakken*, som 1906 solgte til trelasthandler *L. Sundby*. 1917 blev – ved høiesterettsdom – Sundby tilpliktet å skjøte denne eiendom med Siggerud-sagen (gnr. 103, bnr. 2 til Kråkstad kommune, som gjorde sin forkjøpsrett gjeldende. Kjøpesum 140 000 kr.

Taraldrud.

Har oprinnelig vært þóraldarruð av mannsnavnet þóraldr.

Ødegård; gammelt matrikkel-nr. 116, gml. skyld 10 lispd. som 1723 foreslås forhøiet til 13 lispd. Da anføres "Frostlendt og svak jord; skog til husfornødenhet og noget lastebbruk. Avler 16 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn 5 t. havre; har 2 hester 6 kyr 4 sauer". Fikk 1839

*) Angående familien Brochmann henvises for øvrig til Personal-historisk tidskrift 3, IV (1895).

nytt nr. 105, ny skyld 8 daler 17 skilling; revidert skyld 1886: 19,99 mark. [bilde s.244"Taraldrud."]

Var kirkegods, hørte til Halvardkirken i Oslo; 1668 fikk assessor *Nils Toller* kongelig skjøte på gården. Eiendommen har siden, som meget verdifull skogeiendom, vært proprietærgods, tilhørt Oslo-familier. 1832 kom den i familien *Ingiers* eie: auksjonsskjøte til fru Ingier for 3300 spd., og har siden vært i *Ingiers* eie.

Stallerud.

Oprinnelig form: *Stallarud*. Første ledd kan være *stalli*, brukt i det gamle sprog om den forhøining som gudebilledene stod på i de gamle hovene. Dernest om en ophøiet flate; skulde altså bety rydningen på en noget høitliggende slette. Høver ikke særlig godt med terrenget. – Var fjerdings- eller ødegård; gammelt matr.nr. 138, gml. skyld 10 lispd. talg. 1723 anføres: "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet og noget til lastebruk. Avler 10 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn 4 t. havre; har 1 hest, 4 kyr og 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 106. ny skyld 4 daler 3 ort 6 skilling; revidert skyld 1886: 19,57 mark.

Var kirkegods, lå til Mariakirken i Oslo; da den nye kirkeordningen blev innført 1537 blev eiendommen krongods. 1648 solgt til borgermester *Hans Eggertsøn Stockfleth* i Christiania og toller *Morten Lauritssøn*. Kom omkr. 1690 i *Nøstvedt – Aschehoug*-familiens eie; 1750 solgt til *Halvor Baltzersen Rustad* (Ås), g. m. *Gulbjør Torchilssdr. Aschehoug*. 1752 solgt til kjøbmann *Peder Cudio*, som 1754 solgte til *Peder Pedersen Dal*.

1781 skjøte fra *Peder Pedersen Dals* enke, *Karen Michelsdr. Altenborg Dal* til krigsassessor *Jørgen Brochmann*, og har siden fulgt *Vevelstad*, til *Kråkstad* kommune kjøpte begge eiendommene 1912 – I 1920 kjøpte *Casper Hansen* det egentlige gårdbruk. 150 mål innmark og 150 mål skog.

Vevelstad.

Utt. væ'velsta (tykk l). E. f.: *Viiuulstader* 1400, i *Viflæstadam*, *Viffelstadt* 1575, *Wiffuelstad* 1595, *Wøffelstad* 1616, *Wefvelstad* 1723. Oprinnelige form antagelig *Vifilstaðir*, (f utalles v!) av det gamle mannsnavn *Vifil*. Som forklart i I, s. 114 og 119-20 går stad-navnene tilbake til jernalderen, og har vært særlig produktive like før og under vikingtiden.

Den var fullgård; gammelt matr.nr. 58, gml. skyld 1¼ skpd. som 1723 foreslås forhøiet med lpd. Det anføres da om gården "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet og lastebruk; 1 kvern til husfornødenhet; sår 3 skjepper blandkorn 10 t. havre; avler 30 lass høi; 2 hester 11 kyr 10 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 107, ny skyld 16 daler 2 ort 16 skilling (i denne skyld er inkludert også den del av *Bøler* og *Rud* skog som *R. Holmsen* hadde kjøpt). Revidert skyld 1886: 49,18 mark.

Gården var kirkegods i middelalderen: omkring 1400 hørte en liten part, 4 ørtug, til *Gjerdaruda* kirke, dvs *Oppegård* kirke. Ved slutten av middelalderen er den delt mellem *Kråkstad* prestebol som hadde 5 lpd. i den, og *St. Halvardkirken* i Oslo, som hadde 1 skpd. med bygselretten over det hele.

1662 får borgermester i *Tønsberg* *Anders Madsen* kongelig skjøte på gården (sammen med *Tømt*, *Roås* og *Kvillese*). Han overdrar den 1663 til rådmann i Oslo *Niels Lauritzen Toller*, som drev meg stor trelastforretning. Hans datter var gift med general *Trizler*, og dermed kom

gården i hans eie. Han selger den 1691 til *Halvor Andersen*, Bjerke i Kråkstad og dermed blev gården bondegods. – Brukeren på gården, Christen Vevelsen, nektet som rimelig var, å fraflytte gården uten erstatning, for han hadde betalt i første-byggesel 35 rdl., dessuten bygd ny stuebygning på gården og bygd op igjen en sag som gården eide, da den året før var ødelagt av flommen. Den nye eier måtte erstate ham disse utlegg. [bilde s.246"Vevelstad 1872."]

1721 kjøper lensmann *Michel Christiansen Brochmann* gården. Han var lensmann i Kråkstad 1716-46. Vevelstad var da tingsted i en rekke år. Han hadde også Grøstad, og bodde visstnok der til 1732, siden på Vevelstad en rekke år. Han eide også Foss og Bøler.

1753 selger han 1) *Vevelstad* med underliggende plass Brantenborg samt kvantumssag på 3000 bord. 2) gården *Foss*. 3) gården *Bøler* samlet til "høyagte borger og velfornemme sr. *Mogens Larsen*, borger og handelsmann i Christiania". for 3300 rdl. Han var da selv flyttet til Hallangen i Frogn.

Morgen Larsen hadde bruker på gården, bodde selv i Oslo.

1766 selger han de same 3 gårdene samlet for 4990 rdl. til *Niels Michelsen Brochmann*; han var sønn av overnevnte Michel Christiansen Brochmann. Var først ved tollvesenet, en tid handelsmann og blev 1768 lensmann i Kråkstad. Han vakte adskillig forargelse i bygda ved sitt privatliv. Der blev endog inngitt klage over ham til hans foresatte, og han synes da å ha bedret sig noget. Hans sønn, som en tid bodde på Foss, blev anklaget og dømt for å ha vært delaktig i Elias Langus's overfall på sin far (Omtalt under Langhus). Han blev for det dømt til 2 års straffearbeide.

1783 blev gårdene *Vevelstad* og *Foss* efter forelangende av krigshospitalkassen, hvor gården var pantsatt, solgt ved offentlig auksjon. Lensmann *Holm Vig*^{*)} på Børter i Enebakk kjøpte dem for 5500 rdl. De var nu i familiens Holmsens eie nesten 100 år.

1787 overdrar han "dragonkvarteret *Vevelstad* og soldatlægerne *Foss* og *Stallerud*" til sin sønn *Rasmus Holmsen* og hustru *Dorte Taraldsdtr. Heyerdahl* for 6000 rdl. 2 år efter fikk han odelssak med *Jørgen Nielsen Brochmann*, og måtte betale 3600 rdl. i odelspenge for de 3 gårdene.

Rasmus Holmsen bodde på Vevelstad. Ved siden av gårdsbruket drev han trelasthandel. Han kjøpte flere skoger og sagrettigheter i bygda, således 1788 en del av *Rud*-skogen med rett til å drive bygdesag. 1789 en del av *Bøler*-skogen; videre en del av *Karlsruud*-skogen. 1798 en del av *Boger* med skog og kvantumssag på 1000 bord pr. år. 1803 kjøpte han kvantumssagen på *Nord-Kroer* og flyttet den til Foss, endelig drev han mølle på Foss og teglverk på Vevelstad. 1798 kjøpte han også *Nord-Løken* i Kråkstad. (Hans mor var derfra). Rasmus Holmsen var forlikskommissær for kråkstad, Ski og Ås fra forlikskommissjonens opprettelse og til sin død 1812. Han druknet i Østensjøvannet, da han vilde gå på isen over det på vei ned til Ås.

Ved hans jordferd blev lest følgende "Epilog": (Jfr. I, s. 399).

Epilog over Rasmus Holmsen Vevelstad, f. 1763, † 1812 avskr. efter det eneste eksisterende eks.plar, tilhørende overlæge Fin Holmsen, Trondheim.

Fra den moderlige Jord
Har mennesket sit første Udspring;
Af den ernærer sig hans hele Slægt,
Til dens Skjød vende de alle tilbage:
Nogle efter at have glimret,
I Medmenneskers Samfund,
Andre uden at have gavnet nogen;
De ædleste efter en stille Vandel,

*) Holm Holmsen Vig var gift med Gunhild Rasmusdtr. Løken i Kråkstad.

Hvor et oprigtigt Hjerte, en ufortrøden Flid
Arbejdede i den anviste Kreds,
Glædede Brøde og Venner,
Fremvirkede Manges Held,
Lindrede den Usles Kummer.

En af disse Ædle
Skjuler denne Kiste
Religionens Ord
Og de tre høitidelige Jordkast
Indvie ham snart til Hvile. –
Rasmus Holmsen Vevelstad
Født o Emebal dem 4de April 1763,
Døde i Skie annex den 1ste December 1812.
Han hørte til den hæderlige Stand,
Som fremlokker af Jordens Skjød
Medborgeres Underholdning,
Og hvilken vi af alle mindst kan undvære.
Men om denne brave Bonde
Vidner hans Venner:
At han var en retskaffen Mand og Fader
i Ægteskab med
Dorothea Heyerdahl,
Der skjenkede ham 7 Børn
Hvoraf 5 med Moderen begræde hans Tab:
At han var oprigtig i Venskab,
De Fattiges venlige Trøster,
Og, hvor hans Evne formaaede det,
Deres velvillige Hjælper. –
Om ham vidner den hele Egn,
Hvor han levede og døde:
At han som Førligelses-Comissar i Folloug
Udmerkede sig i dette Kald,
Hvilket han forestod
Fra denne gavnerlige Indrettings Begyndelse,
indtil Døden
Ak, som det synes os, for tidlig
Afskar denne og enhver hans Virksomhed.
Thi midt i hans Manddoms Kraft,
Og medens han gikk i sit lovlige Kald,
Maatte en Vei, so Mange trygt vandrede,
Vorde ham Veien til Døden:
Så usikkert er det menneskelige Liv.

Fred være med hans Støv;
I Venners Kjærlighed leve hans Minde!

N.W.

Ved samfrendeskifte efter Rasmus Homsen blev Vevelstad, Foss, Stallerud,
Rudskogen, Bøler- og Karlsrud-skogen takstert for 10 000 rdl. sølvverdi, og

overdratt eldste sønnen *Clemet Holmsen*, mens enken beholdt *Boger* og *Nord-Løken*, takst 8000 rdl. Hun bodde på *Løken*. (1822 overdrog hun *Boger* til sin sønn *Thorvald Holmsen* og *Løken* til sin sønn sjøkaptein *Christian Holmsen*).

Clemet Holmsen innehadde en rekke tillitshverv: valgmann 1832, 1838, 1841, 1844 og 1847; medlem av formannskapet fra dets opprettelse 1837, viceordfører; forlikskommisær 1843-56 o. fl.

Han var gift med *Helene Dorothea Hansen* fra *Østenbøl*, *Enebakk*. 6 barn: 1. *Rasmus Holmsen*, *Vik* i *Enebakk*, senere *Bjørnegård* i *Bærum*. 2. *Hanna Dorotea*, g. m. o.r.sakfører *Sæthren*. 3. *Hans Homsen*, kjøbmann, *Oslo*. 4. *Johan Anton Holmsen*. 5. *Dorothea*, g. m. kjøbann *Duri*, *Oslo*. 6. *Thorvald Holmsen*.

Han døde 1858 Yngste sønnen *Thorvald Holmsen* overtar da eiendommene for 18 000 spd.

Han selger dem igjen 1872 til *Holmboe & Co.* 28 000 spd.

1893 skjøte fra *Holmboe & Co.* til *Knut Berg*, *Anton Oppegård* og *Ole A. Johnsrud* på *Vevelstad*, *Stallerud*, *Rud skog*, *Karlsruud skog* og *Foss* for 110 000 kr.

(En del av *Karlsruud-skogen* var 1885 blitt solgt til *Gudbr. Brantenborg*). [bilde s.250"Vevelstad; efter tegning av arkitekt Prestrud."]

1895 blev *Mølleren* solgt til kapt. *J. Normann*.

1896 selges eiendommene til *Harald* og *Ingvald Bøe* for 70 500 kr.

1899 til *T. A. Mørland* og *K. Kleveland*.

1906 til *Bull Aakram*, *B. Vik* og *K. Risberg*. 1912 nyttet *Kråkstad* kommune forkjøpsretten og kjøpte *Vevelstad*, *Stallerud* og *Rud* (skog) for kr. 250 000.

Bøler.

Utt. bølær (tykk l). Eldre former: i *Bøle* 1400 og *Ødebøller* 1578, *Bøllir* 1600, *Bøhlir* 1723.

Den oprinnelige form *Bællir* er flertall av substantivet *bæli* = opholdssted, bolig.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 74, gml. skyld 1 skippund 1 lispd. tunge og 1 tylvt huggen bord. Matr.-kommisjonen 1723 foreslår skylden satt opp med vel 2 lispd. tunge.

Den anfører "Skog til husbruk og litt til lastebbruk; brandsædig jord; avler 25 lass høi; sår ½ t. blandkorn og 10 t. havre; bestn.: 2 hester 11 storfe og 7 sauer. 1 husmannsplass".

Fikk 1839 nytt matr.nr. 108, ny skyld 6 daler 4 ort 20 skill. Revidert skyld 1886: 16,09 mark.

I middelalderen var en mindre del av gården kirkegods: 1 tylvt huggen bord hørte til *Hovedøy kloster* (I, s. 127). Den del gikk 1537 over til krongods; 1734 kjøpte løytnant *Mülheim* den for 20 rdl., og selger den igjen 1737 til eieren av den øvrige del av gården *Svend Sivertsen* for 30 rdl., så fra 1737 er gården helt bondegods.

Christopher Bøler eide gården omkr. 1650. Han var lensmann 1654-60. Hans sønn *Halvor Christophersen Bøler* også lensmann 1660-65, var gift med *Gunhild Rolfsdatter Haugen*. Han døde 1665, enken 1671. 4 barn: *Mari*, 2. *Gunhild Christence*, 3. *Elen*, 4. *Kirsti*.

Omkr. 1700 eies vel halvparten av gården av *Hans Svendsen*. (Hvor meget han var i slekt med foregående kan ikke sees, da skifte- og kirkebok mangler.)

Hans *Svendsen* lot i 1696 føre tingsvidne for at der tidligere hadde vært drevet bygdesag på gården i lange tider, og at den hadde skaffet eieren gode inntekter, men at nu eieren var kommet i stor fattigdom siden sagen var blitt forbudt; han "kan aldri komme til nogen opreisning med mindre sagen, som er hans eneste brød og føde, igjen kan komme på fote*").

*) Vannsagen kom i bruk i 1520-årene. Om sagene i *Kråkstad* se I, s. 468. – Ved byprivilegiene 1662 blev det

Han fikk ikke bygge op saken igjen.

1712 blir *Siver Halvorsen* (Siffuer Haffvorsen) *Gryteland* eier av gården.

1712 overdrar han gården til sin yngste sønn *Svend Sivertsen*, gift 1) *Gunhild Halvorsdtr. Kvestad*, † 1725; 2) *Karen Christensdtr.*

Svend Sivertsen greide ikke å beholde gården. *Michel Christiansen Brochmann* på *Vevelstad* hadde en større panteobligasjon i gården, og da *Svend Sivertsen* ikke greide sine forpliktelser, må han i 1742 sege gården til "min kjære nabo "*Michel Christiansen Vevelstad*" for 502 rdl. "da jeg med vidløftig gjeld er beheftet, og nu disse misvekst åringer (jfr. I, s. 166 og 273) har innfalt, hvorover er bleven en meget knap tid, så -- ser jeg ingen utvei at servere (bevare) min eiendomsrett i min påboende gård *Bøler* -- hvorfor jeg med min kjære hustru *Karen Christensdtr.*s vilje -- har resolvert at selge og avhende vores eiendomsrett i *Bøler* -- og han (kjøperen) har forunt oss en husmannsplass til min og min hustrus levetid". – Han fikk plassen *Helgestad* under *Grøstad*, som *Michel Christiansen* også eide.

1753 selger *Michel Christiansen Brochmann* gården (sammen med *Vevelstad* og *Foss*) til *Osloborgeren Morgan Larsen*, som i 1766 selger den igjen til *Nils Michelsen Brochmann*.

1770 selger *Nils Michelsen Brochmann* gården til *Halvor Svendsen Hauger* for 1990 rdl. (Det er hans ætt som fremdeles har gården *Nordre Bøler*).

Halvord Svendsen deler gården i 3 deler og selger:

1. *Nordre Bøler*, skyld 10 lispd. til sin sønn *Ole Halvorsen* for 885 rdl.
2. *Søndre Bøler*, skyld 10 lispd. til *Halvor Carlsen* for 885 rdl.
3. En liten del, skyld 1 lispd. tunge og 1 tylvt huggen bord, tilbake til lensmann *Nils Michelsen Brochmann* for 595 rdl "således som denne eiendom han utvist er, alt på nordre side av elven beliggende". Denne del har siden fulgte *Vevelstad*.

Nord-Bøler. *Ole Halvorsen*, g. m. *Kari Christensdtr. Langhus*. Han døde 1787. 7 barn: *Halvor*, g. m. *Anne Eriksdtr. Lunde*, han døde op *Skiseng* 1789; *Ole* (*Bøler*); *Rasmus*; *Lars*; *Anne*, g. m. *Rasmus Svendsen Solberg* (*Ski*); *Eli*, g. m. *Jens Helgesen Nøstvedt*; *Berte*.

Enken beholdt gården til 1792, da nest-eldste sønn *Ole Olsen* sen. overtok gården; gift 1793 med *Ingeborg Marie Christophersdtr. Grønlund*, *Vestby*. 3 barn: *Karen*, f. 1795, g. m. skoleholder *Hans Hansen Ramstad*; *Christopher* (*Myrer*), f. 1798; *Ole* (*Bøler*), f. 1801. –

1827 solgte *Ole Olsen* sen. gården til sin yngste sønn *Ole Olsen* jun., gift 1830 med *Maren Helene Halvorsdtr. Rud* (*Ski*, datter av *Halvor Sebjørnsen*). Deres barn: *Johannes Kverne*, *Anton Bøler*, *Rud*.

Ole Bøler døde 1887, hans hustru *Maren Helene* døde 1891.

Sønnen *Anton Olsen* overtok gården 1884; gift 1872 med *Amalie Johansen Hol*, *Vestby*. Deres barn: *Jørgen Ruud*; *Maren Helene Opsand*; *Karen Bieltvedt*; *Johanne Ruud*, † 1904; *Anne Marie Ruud*; *Hans Ruud*, *Bøler*, *Ole Hilmar Ruud*. [bilde s.253" **Bøler nordre.**"]

1909 skjøte fra *Anton Olsens* enke *Amalie* til sønnen *Hans Antonsen Ruud*, g. m. *Otilie Simonsen*.

Søndre Bøler

Ved delingen 1770 overtok *Halvor Carlsen* denne del for 885 rdl. Gift 1) med *Berte Christensdtr. Langhus*. 2) med *Elen Christensdtr. Dyrerud*. Overlot 1787 gården til sønnen *Carl Halvorsen*, g. m. *Ingeborg Jacobsdtr.* Barn: *Even*, f. 1789; *Berte*, f. 1792; *Mari*, f. 1795, og *Nils*, f. 1799; *Christian* f. 1806.

bestemt at bonden ikke måtte selge sitt tømmer til andre enn byborgerne. Men trelasthandlere og sagbrukseiere klaget over at der ar for mange sager. Det var fare for avskogning. Derfor blev i 1688 flere hundre sager i det sønnenfjelsk dels nedlagt, dels innskrenket til "bygdesager", som ikke måtte skjære trelast til utførsel. Denne rett blev forebeholdt de såkalte "kvantumsager", og bøndene måtte selge sitt tømmer til dem. Eierne av disse "kventumsager" var befriet for all konkurrans og sikret billig tømmer. (O. A. Johnsen: "Norges bønder". S. 262).

Carl Halvorsen delte Bøler søndre mellom sine to sønner *Christian*: Søndre Bøler, og *Even*: Mellem-Bøler.

Bøler søndre, bruks nr. 6: *Christian Carlsen* overtok denne del 1828; g. m. *Sibilla Didrichsdtr.* Store Opsand. 1878 overtok deres eneste barn *Judithe Christiansdtr.* gården.

1882 auksjonsskjøte til *Anton Jensen Solberg*.

1897 hans kjøte til *Anton Andresen*.

Mellem-Bøler: *Even Carlsen* døde 1842. Enken *Anne Christine Hansdtr.* solgte den 1852 til sønnen *Johan Evensen*. 1856 hans kjøte til *Ole Olsen Nord-Bøler*, som det nu er slått sammen med.

Bøler skog blev utskilt 1810; var i lang tid i fremmede hender; blev kjøpt tilbake 1854 til Søndre Bøler; 1881 blev en del, bruks nr. 4 solgt til Nord-Bøler.

Nordenga blev utskilt 1806. En del av den, bruks nr. 2, blev 1869 kjøpt tilbake til Nord-Bøler.

Brantenborg blev utskilt 1816.

Rud (i Ski).

Navnet betyr "rydning", hette på gammelnorsk *ruð*. Som nevnt i bind I, s. 114 og 120 ff., blev de fleste *rud*-gårdene ryddet i kristelig middelalder, efter år 1000.

Fullgård; gammelt matr.nr. 82, gammel skyld $1\frac{1}{2}$ skippund tunge og 1 skippund never, som vet matr.-revisjonen 1723 blev foreslått nedsatt med $11\frac{2}{3}$ lispd. tunge, idet der anføres: "Måtelig god jord; skog til husbruk og litt til lastebbruk; avler 30 lass høi; sår 6 skjepper blandkorn 10 t. havre; har 2 hester, 14 storfe og 8 sauer".

Fikk 1839 nytt nr. 109, ny skyld 6 daler, 1 ort. Ved mekanisk omregning fra gammel til ny skyld ville gården fått ca. $9\frac{1}{2}$ daler. (Se I, s. 137). Revidert skyld 1886: 13,46 mark.

Gården var i middelalderen kirkegods, en mindre del var tillagt Ski kirke, resten tilhørte Nonneseter kloster i Oslo. (I, s. 128) Ved reformasjonen 1537 blev klostrenes eiendommer for det meste krongods; Rud var krongods like til 1726. Når en gård var delt (som i dette tilfelle mellom kronen og Ski kirke), fulgte bygselretten som regel den største part, så brukerne måtte betale bygselavgiften til kronen, og landskyld til kronen og Ski kirke.

Den altfor høie skyld på gården gjorde at det i lang tid var umulig å få bygslet den bort til full landskyld med tilsvarende skatter. Den blev derfor en rekke år (omkr. 1700) bortsatt til redusert avgift (på samme måte som Løken s.) Således heter det 1692: "Ole Gundersen lot publisere sitt erholdte bygselbrev, utstedt av fogden, Jens Heide på Rud i Ski som i en temmelig lang tid har ligget øde, og vært brukt til lotters (lottbrukt), hvilken gård han herefter skal nyde for de fulle avgående skatter og være fri for landskyld." (Landskylden utgjorde omkring 8 daler. Ei ku kostet dengang omkring 3 daler).

Ved auksjon over kronens jordgods i Follo 1726 blev gården solgt til *Søfren Jensen Berøe*, som overdrag den til brukeren *Jens Olsen Rud*, sønn av overnevnte *Ole Gundersen*. Kjøpesum 346 rdl.

Jens Olsen, g. m. *Marie Hansdtr. Haugen*. 4 barn: *Hans Jensen*, lensmann, gift 1. med *Magdalene Michelsdtr. Brochmann*, Grøstad. 2. med enke *Gunhild Christophersdtr. Østby* i Kråkstad; *Ole Jensen Monsrud*, g. m. *Abigael Aslachsdr. Steganstad*; *Juditte*, g. m. *Otter Tostensen Ubberud*, Enebakk; *Anne*, g. m. *Thomas Olsen Hebæk*, Roås.

1760 selger *Jens Olsen* gården til svigersønnen *Otter Tostensen Ubberud*, 800 rdl.

4 år efter finner der sted en merkelig gårdhandel mellom svigerfaren og svigersønnen. Svigerfaren kjøper gården tilbake for 1650 rdl., den sum eieren var budt for gården av

fremmede, men som han iflg. lovens 5 bok, 3. kap. 8. artikkel var pliktig å overlate den til den nærmeste odelsberettigede for. Samtidig utstedes nytt skjøte fra *Jens Olsen* til samme svigersønn *Otter Tostensen*, denne gang blir kjøpesummen forhøiet til 1950 rdl. (!) samt livøre for de gamle. *Jens Olsen Rud* døde 1771.

Otter Tostensen var prestens medhjelper i Ski i mange år. 1784 blev sønnen *Svend Ottersen* medhjelper etter faren. *Svend* var da ute i militærtjeneste. Faren søker om at sønnen må bli fri fra militærtjenesten for å overta hvervet. Presten (Hørbye) uttaler den anbefaling han gir andragendet:

" - - det er ofte kuns få personer i en menighet som en prest kan ønske å få til medhjelpere - - . Jeg kan med sannhet bevidne at dragonen *Svend Ottersen Ruud* er en av de meget få, og meget få, som jeg i Schie annex sogn ønsker mig til medhjelper i den ærverdige gamle *Otters* sted. - - Årsaken hvorfor jeg især ønsker å få denne til medhjelper, er dels hans kristelige og eksemplariske levned og forhold, hvorved han skiller sig fra mengden, dels og hans gode innsikt så vel i henseende til Guds kunnskaper som andre ting - - og da nu hans gamle, gråhærde og veltjente far så endelig attrår den glede at se denne sin sønn som sin successor, så vedlegger jeg ei alene denne forbønn for ham, men vilde og anse det som en besynderlig prøve på mine høie herrers bevågenhed imot mig, om De måtte finne det for godt på denne min ansøgning at entelige dragonen av den militære tjeneste på det at jeg siden av vedkommende høie øverighet kunde ansøke ham utnevnt til medhjelper, og det ombud således kunde conserveres i den familie, udi hvilken det har vært over 60 år, og måskje lenger". "*Svend Ottersen* er den femte av hans slenner som har tjent hans Majestet heter det i ansøkningen. Den blev innvilget.

Otter Tostensen blev 1781 gift 2. gang med *Kari Andersdtr. Nøkleby*, enke etter *Christopher Rasmussen Nøkleby*. 1779 var sønnen, enkemann *Svend Ottersen* *) blitt gift med datteren på *Nøkleby*, *Olea Christophersdtr.* "Den ene likte enken, den andre datteren: så ble de gift begge to". *Otter Tostensen* døde på *Finstad* 1800, 94 år.

1787 får *Svend Ottersen* kongelig bevilling til "på den ham tilhørende gård *Rud*'s grunn at opbygge en sag" og skjære tømmer fra omliggende odelskoger, det som behøves til vedlikehold av ders gårder, på følgende vilkår: 1) Skjæring tillates bare så lenge de omliggende odelskoger kan avgi tømmer uten å ta skade. 2) Bordene må alle skjæres med vannkant (for å hindre at de kunde selges). 3) Intet av det skårne må utføres fra bygden. (Dette var altså en "bygdesag", ikke en "kvantumssag". Ser herom under *Bøler*).

1788 gårdbytte mellom *Rud* og *Boger*: *Svend Ottersen* selger *Rud* (undtatt bygdesagretten og skogen) til sin svoger *Hans Sebjørnsen Boger* (gift med *Ingeborg Otterdtr. Rud*) for 1000 rdl. og *Hans Sebjørnsen* selger *Boger* med skog og kvantumsag til *Svend Ottersen* for 4000 rdl.

Samtidig selger *Svend Ottersen* sin bygdesagsrett og skog til *Rasmus Holmsen Vevelstad* for 2000 rdl.

Hans Sebjørnsen døde 1791. (Gift 2 ganger: 1. *Kirsti Johannesdtr.* 2. *Ingeborg Otterdtr. Rud*). Hans barn: *Hans* (Eikjol). *Ingeborg*, g. m. *Jens Ottersen Kverne*. *Anne* g. m. *Sebjørn Johannessen Haugen*. *Abigael*, g. m. *Andersen Jacobsen Sinnerud Sidsel*, g. m. *Christopher Henriksen*. *Marie*, g. m. *Peder Hansen Stunner, Rud*. *Judith*, g. m. *Willem Sæthre* i *Oppegård Margrethe*, g. m. *Hans Hansen Leirskallen* i *Aker*.

Svigersønnen *Peder Hansen Stunner* kjøpte gården 1790 for 2000 rdl. og livøre til selgeren og hans kone.

1798 bytter *Peder Hansen* gård med *Anders Hansen Opsand*, som da blir eier av *Rud*. Han var gift med *Abigael Ottersdtr.*, datter av *Otter Tostensen Rud*; enke etter *Thomas Olsen Hebak, Roås*. [bilde s.257" **Rud (Hovedbyggn. opført 1850.)**]

Anders Hansen og *Abigael Ottersdatter* døde på *Rud* 1819. Gården solgt til *Halvor Sebjørnsen Haugen*, g. m. *Johanne Østensdtr.* fra *Hobøl*. Deres datter *Maren Helene* blev gift med *Ole Olsen Bøler*, som overtok *Rud* 1852. Hadde altså begge gårdene – 2 sønner:

*) Var gift 1. gang md *Marte Toresdtr. Midsem* s.

Johannes Olsen Kverne og Anton Olsen Rud, g. m. Amalie Johansen Hol, Vestby. Se Bøler. Jørgen Antonsen Rud overtok gården 1902, g. m. Hilda Mathilde Bjerke, Kråkstad.

Hougen = Mørk.

(Utt. h a u ' e n). Eldre former: Houg 1578, Houginn 1593. Hougenn 1600, Hougen 1723. Oprinnelige form: H a u g r i n n , bestemt form av "haugr" = en haug; altså et av de mange naturbeskrivende navn, og kan være meget gammelt.

Den var fullgård, gammelt matr.nr. 98, gml. skyld 1½ skpd. Matr.-kommisjonen 1723 bemerker: "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet og litt lastebruk; sår ½ t. blandkorn og 10 t. havre; avler 30 lass har 3 hester 14 storfe og 8 sauer". (I 1657: 2 hester 16 kyr 8 geiter og 12 sauer). 1839 fikk den nytt nr. 110, ny skyld 11 daler 1 ort 22 skilling. 1886 revidert skyld 33,89 mark.

Gården var i k k e kirkegods I middelalderen, ellers kan intet sies om dens historie før bortimot 1600; da ser vi at den er selveiergods (bondegods). Den første eier vi kjenner med sikkerhet, er *Rolf Hansen Haugen*, f. 1574, død omkr. 1674; g. m. Ellen Larsdr. Han eide h e l e gården. Likeså sønnen *Hans Rolfsen*, f. 1636, død etter 1714. Han hadde mange barn: Halvor, Hans, Rolf, Clemet (Mellegård), Johannes Solberg, Karen, g. 1. Hans Jørgensen, g. 2. Lars Nielsen Tømt; Ole Tømt; Maren, g. m. Jens Rud, Ski.

Efter ham sitter sønnen *Hans Hansen* en tid med hele gården; men 1733 får brorsønnen *Johannes Halvorsen* ved odelssak på sin fas, *Halvor Hansens*, vegne rett til å løse halve gården. Vi må altså senere regne med 2 bruk:

Bruk A. *Hans Hansens* del.

Hans Hansen, f. 1673, g. 1. *Marthe Halvordr.* De hadde 2 døtre: 1. *Marthe*, g. m. 1. Halsten Jørgensen Bru, † 1742, 2. Anstein Syversen Bru. 2. *Aslaug*, g. m. 1. Thomas Hansen Østvet, 2. Daniel Thoresen Østvet. 1753 giftet han sig 2. g. med enken *Marthe Arvesdr.* *Skiseng.*; han var da 80 år. 1755 selger han Haugen til svigersønnen *Anstein Bru*. Hans Hansen døde 1758 på Bru "hos sin svigersønn, Anstein Syversen, hvor han var antagen til livsophold, mens hans gjenlevende enke Marthe Arvesdr. bor på Skiseng", som det står i skriftet.

1762 selger Anstein Syversen gården til *Bent Larsen* for 750 rdl., og han selger den igjen 1767 for 1300 rdl. til *Sebjørn Johannessen*, sønn av Johannes Halvorsen; se under B! Han var gift 2. med Anne Harsdr. Boger, † 1800. 6 sønner og 1 datter:

1. *Johannes*, f. 1775, g. m. Mari Haraldsdr. Skjegstad.
2. *Hans*, f. 1778, g. m. enke Johanne Hansdr. Østvet.
3. *Anne Christine*, f. 1780, g. m. Lars Gudmundsen Ryen.
4. *Jens*, f. 1784, g. m. Anne Cathrine Svendsdr. Haugen.
5. *Halvor* (Rud), f. 1787, g. m. enke Johanne Østensdr. Haugen.
6. *Christian*, f. 1790, g. m. Dorthe Marie Larsdr.
7. *Samuel*, f. 1794, g.m. 1) Ellen Marie Johannesdr. Eikjol. 2) Anne Christine Johannesdr. Eikjol.

1810 selger Sebjørn Johannesen gården til eldste sønnen *Johannes Sebjørnsen* for 3500 rdl. (Broren Jens Sebjørnsen fikk 1812 kjøpt en plass under gården, 2 lisp, fir 900 rdl.) Johannes Sebjørnsen var gift med *Mari Haraldsdr. Skjegstad*. Han døde 1820; 3 døtre: 1. *Malene*, g. med Nils Johnsen Ustvedt. 2. *Gunhild*, blev g. m. Hans Hansen Sander. 3. *Anne*, blev g. m. Andreas Drømtorp, Rullestad.

Enken Mari Haraldsdr. (gift 1821 med Johannes Hansen Solberg) satt med gården til

1738, da de solgte den til svigersønnen *A. Drømtorp* for 2200 spd.

1847 selger denne gårdens innmark og havnegang (110³) til *Samuel Sebjørnsen* (sønn av ovennevnte Sebjørn Johannessen), mens han beholder skogen (110⁴).

Samuel Sebjørnsens barn: 1. *Anne Sophie*, f. 1818, g. m. Hans Halvorsen Solberg, Nordby. 2. *Johannes*, f. 1819, g. m. Julie Hansdtr. Sneis. 3. *Hans*, f. 1820. 4. *Baltzer*, f. 1822, g. m. Gunhild Marie Bentzdr. Holstadlund. 5. *Andreas*, f. 1824, g. m. Anne Johannsdtr. Langhus. 6. *Jens*, f. 1826, g. m. datter på Huseby i Frogn. 7. *Christian*, f. 1829, g. m. Marie Hansdtr., Nordby. 8. *Elen*, f. 1830. 9. *Andrea*, f. 1832. 10. *Johan*, f. 1833, g. m. Anne Sofie Baltzerdtr. Glenne, Frogn.

1854 deles *Samuel Sebjørnsens* del, idet han selger halvparten til sønnen *Andreas Samuelsen* (br. nr. 5). Altså får vi nu:

Bruks nr. 3: Eier *Samuel Sebjørnsen*.

Bruks nr. 4: Eier *A. Drømtorp*.

Bruks nr. 5: Eier *Andreas Samuelsen*.

Bruks-nr. 3:

Samuel Sebjørnsen overlot i 1860-årene gården til sønnen *Baltzer Samuelsen*, g. m. *Gunhild Marie Bentzdr. Hoelstadlund*. 3. barn: 1. prost *E. S. Hauge*. 2. skolebestyrer *H. M. Hauge*. 3. lærer *Anton B. Hauge*.

Baltzer Samuelsen solgte 1903 gården til *Gudbrand Brantenborg*; nuværende eier: *Ole Brantenborg*.

Bruks-nr. 4:

1892 selger *A. Drømtorp* dem til *Hans T. S. Mørk* for 24 000 kr.

Bruks-nr. 5:

Andreas Samuelsen (Grefsrud) selger 1871 gården til *Hans T. S. Mørk* for 2000 spd.

Bruk B. *Halvor Hansens* del:

Broren *Hans Hansen* hadde også denne del en tid, idet *Halvor Hansen* hadde måttet selge den; men 1733 fikk ved odelssøksmål sønnen *Johannes Halvorsen* rett til å løse gården. Han hadde den til 1767, da han overdrog den til sin eldste sønn *Hans Johannessen*.

Johannes Halvorsen, g. m. *Marte Jensdtr.* 5 barn: *Hans Johannessen Haugen*. 2. *Sebjørn Johannessen Haugen*. 3. *Ingeborg*, g. m. *Hans Andersen Eikjol*. 4. *Mari* 5. *Inger*. Han døde 1769.

Hans Johannessen var gift 3 ganger. 1 g. 1770 med *Marie Ottersdtr. Rud*. 2. g. 1789 med *Anne Andersdtr. Bjerke*. 3. g. etter 1793 med *Johanne Østensdtr. Sander*. Deres barn: 1. *Jens Hansen*, f. 1776, † 1851. 2. *Johannes Hansen*, f. 1779. 3. *Hans Hansen*, f. 1782 † 1808. 4. *Andreas Hansen*, f. 1790.

1806 bestemte *Hans Johannessen* at "da min ½ gård Haugen - - er av den beskaffenhet at mere enn en familie på samme kan ernære sig, så har jeg i overensstemmelse med min hustru *Johanne Østensdtr.* og mine 2 sønner *Jens* og *Johannes*, i medhold av forordn. av 14 . oktbr. 1769 bestemt at min 3dje sønn *Hans* skal efter min dødelige avgang tiltræde og eie en under min eiendom beliggende plass *Å l m e n n i n g e n*". 1832 *Hans Hansen* selger den til broren *Jens Hansen Haugen*.

Efter *Hans Johannessens* død 1811 overtar sønnen *Jens Hansen* gården. Han var gift med *Helene Thomasdtr. Roås*, f. 1783, † 1836. Barn: *Otter*, *Jens*, *Marie* (blev gift med *Peder Jensen Midsem*), *Juditte* (g. m. *Erik Didriksens Opsand*), *Helene*, *Gunhild* (g. m. *Hans Johannessen Eikjol*).

Jens Hansen solgte 1838 halvparten av gården til sin eldste sønn *Otter Jensen* (skyld: 3 daler 1 ort 7 skill.) for 1 500 spd. Resten beholdt han til sin død 1851; da overtar de annen sønn *Jens Jensen* den, så nu sitter altså de 2 brødre med hver sin halvdel:

Jens Jensens del er br. nr. 1.

Otter Jensens del er br. nr. 2, som nu først kalles **Mørk**. [bilde s.261 "Mørk."]

Bruks-nr. 1:

Jens Jensen, g. m. *Ingeborg Olsdtr.* Han døde 1885. Enken døde 1912. Deres eneste barn *Helene Jensdtr.* blev s. å. gift med *Hans Tøger Simensen*.

Bruks-nr. 2:

Otter Jensen, g. m. *Helene Didriksdtr.* Opsand. Barn: *Helene*, g. m. *Johannes Kverne*. *Karen*.

Efter *Otter Jensen* død selges gården 1885 til svigersønnen skomakermester *Theodor Simonsen*, *Kristiania*, for 16 400 kr.

1898 kjøper *Hans T. S. Mørk* også denne del.

1898 har altså *Hans T. S. Mørk* samlet hele gården, undtatt nr. 3, som tilhører *Brantenborg*. Gården kalles herfter **Mørk**. *Hans T. S. Mørk* og hustru *Helene Jensdtr.*s barn:

1. *Inga*, g. m. rektor *A. Midsen*.
2. *Julie Charlotte*, g. m. sogneprest *A. Bjerch-Amundsen*.
3. *Therese Otilie*, g. m. ing. *Bjarne Nyhus*.
4. *Juel Hilmar Mørk*, g. m. *Borghild Refsum*.
5. *Bjarne Mørk*, læge, g. m. *Lukrits Talle*.

1915 selger *Hans T. S. Mørk* gården til sin eldste sønn *Juel H. Mørk*.

1917 selger denne skogen til grosserer *Carsten Schmidt*; den tilhører nu *Erichsen*, *Tallaksrud*.

1927 skjøte på gården fra *Juel H. Mørk* til kjøbmann *Adolf Refsum*.

1930 skjøte til fru *Borhild Mørk* og hennes 5 barn: *Randi*, *Knut*, *Rønnaug*, *Hans* og *Ingeborg*.

Eikjol.

Utt. é'kjol (med tykk l). Eldre former: i *Æikiøle* 1387. i *Eikjole* 1400. *Eikjol* 1400. *Eikiøll* 1578. *Eckiøll* 1593. *Eichiøld* 1723. Oprinnelig form: "E i k i h ó l l", av *eik* og *hóll* og betyr "En hole bevokset med eik". Hører altså til de naturbetegnende navn, og kan være meget gammelt. Når navnet i den senere tid har vært skrevet *Ekjord* og *Eikjord*, beror det sikkert på en misforståelse av siste ledd: det har vært oppfattet som *jord*.

Delingen av gården i *Store* og *Lille Eikjol* går tilbake til middelalderen. Den første var fullgård, den siste halvgård.

Eikjol lille.

Var halvgård; gammelt matr.nr. 107, gml. skyld 10 lispd., som matr.kommisjonen 1723 foreslår nedsatt med 3 lispd. Den anfører "Måtelig jord, skog til brenne og gjerde; sår 1 skjeppe blandkorn 3½ t. havre; avler 7 lass høi; har 1 hest 3 kyr 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 111, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling; revidert skyld 1886: 5,04 mark.

Gården var *k i r k e g o d s*. Et brev fra 1387 viser hvordan den første del av gården blev

kirkegods. Da eierne *Tofue Nerdzson* og hans hustru *Gunnor* var blitt gamle, og ikke lenger kunde drive gården, kjøpte de sig inn hos en av korsbrødrene ved Halvardskirken i Oslo: de overlot ham den del de eide i gården og han påtok sig å sørge for deres opphold; altså det de kalte et p r o v e n t -kjøp. Gården forblev senere kirkegods, og da dette embede blev ophevet omkr. 1800, blev gården solgt. Daværende bruker *Knud Svendsen* fikk kongelig skjøte på gården 1805 for 500 rdl.

Brukere efter 1700:

Hans Syvertsen fikk fornyet sitt bygselbrev 1715, hans svigersønn *Jens Joensen Bekkevar*, g. m. *Synni Hansdtr. Eikjol*, fikk bygselbrev 1743. Han døde 1753, og enken blev gift igjen med *Hans Andersen Midsjø*, som får bygselbrev 1753. Hans hustru *Synni Hansdtr.* døde 1766, 50 år. 2 barn i første ekteskap: *Joen Jensen*, f. 1743. *Kirsti Jensdtr.*, f. 1743; og 2 i annet: *Marte Hansdtr.*, f. 1755, og *Anne Hansdtr.*, f. 1756, (gift 1782 m. *Hans Povelsen Holm*). Enkemannen *Hans Andersen* gift igjen 1767 med *Ingeborg Johannesdtr. Haugen*.

1781 døde *Hans Andersen*; og enken *Ingeborg Johannesdtr.* blev gift 2. gang med *Michel Povelsen Holm*, som fikk bygselbrev. Han døde imidlertid året efter (1782), 31 år, og enken blir 1783 gift 3. gang med soldat *Knud Svendsen Karlsrud, Greverud*. Hun døde 1794, 55 år. Hennes barn i 1. ekteskap: *Johannes Hansen*, f. 1770; *Anders Hansen*, f. 1773; *Malene Hansdtr.*, f. 1775; *Ingeborg Hansdtr.*, 1780. – Ingen barn i 2. ekteskap.

Knud Svendsen blev gift 2. gang med *Oslaug Javobsdtr. Løvestad*.

1805 fikk som nevnt ovenfor, *Knud Svendsen* kongelig skjøte på gården (500 rdl.), så gården blev bondegods.

Knud Svendsen døde 1834, 76 år, hans hustru *Oslaug Jacobsdtr.* 1826, 69 år. Deres datter *Ingeborg Knudsdtr.* var 1814 blitt gift med *Lars Christiansen Rullestad*. Han fikk skjøte på gården 1828. Han eide også *Karlsrud*, kalles derfor ofte *Lars Karlrud*, var med i det første herredsstyre; var med og fikk opprettet sparebanken. Se I, s. 198.

1857 solgte han til sønnen *Johan Larsen*.

[En annen sønn av *Lars Eikjol*, *Christian Larsen*, var skoleholder i Ski 1831-41, kjøpte *Mjerskaug* i Enebakk 1841. Var derfor ordfører, forlikskommisar og en meget benyttet kommunemann; døde 1886].

Johan Larsen Eikjol, g. m. *Hansine Gundersdtr. Asgjerrud*. Hadde gården til sin død 1899. Efter ham hans to sønner: *Julius Johansen*, som døde 1900, så broren *Karl Johansen* til 1905: da blev den solgt til *Anders Buer* (fra Aremark), som hadde den til 1917. Han solgte til *Einar J. Wiker*. 1924 hans kjøte til *Jul Gryteland*. [bilde s.264"Eikjol 112!"]

Eikjol store.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 83, gml. skyld 1 skippund, som 1723 foreslås nedsatt med 8 lispd. Da anføres: "Brandsædig jord, skog til brenne og husreparasjoner. Sår ¼ blandkorn 5 t. havre; avler 11 lass høi; har 1 hest 7 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 112, ny skyld 4 daler 4 ort 14 skilling; revidert skyld 1886: 11,71 mark

Gården var propriætærgods på 1600-tallet, tilhørte Osloborgere og blev brukt som leilendingsgods. 1724 fikk brukeren *Christopher Paulsen* skjøte på gården, av assessor og lagmann *Soelgård*. Da han døde omkr. 1736, maktet ikke sønnen *Christian Christophersen* å overta gården. Den blev da solgt til sersjant *Hans Hansen Ski*. Var egentlig fra *Haugen* i *Ski*, bror av *Clemet Hansen Mellegård*. (*Christian Christophersen* bodde på en plass under *Grøstad* da han 1742 som fullmyndig bekrefter skjøtet til *Hans Hansen*).

Hans Hansen, † 1754, g. m. *Marthe Tolfsdtr. Herusti*. Deres barn: *Anders Hansen*, f. før 1729, Bru i *Ski*, eide senere en del av *Asgjerrud*, der han døde 1774. 2) *Hans* (Eikjol), f. 1729. 3) *Sebjørn* (Rådime vestre). 4) *Johannes*, f. 1740 (Asgjerrud). 5) *Karen*, g. m. *Ole Gundersen*

Ellingrud i Aker. 6) *Gunhild*, g. m. Hans Halstensen Boger. 7) *Marte*, g. m. Johannes Larsen Haug i Hobøl.

Ved skiftet blev gårdens takst 450 rdl., som nest-eldste sønnen *Hans Hansen* overtok den for i 1756. Moren forebeholdt sig føderåd.

Hans Hansen solgte gården 1770 til *Hans Sebjørnsen Boger* og flyttet med sin mor til *Asgjerrud*.

I årene 1770-82 blev gården brukt som underbruk under Boger. 1782 selger så *Hans Sebjørnsen* den til sin sønn *Hans Hansen* (For 1000 rdl. (Dette er altså tredje Hans Hansen). Var gift med *Anne Johannesdtr.* Han døde 1794, 34 år. Barn: *Kristine*, f. 1784. *Johannes*, f. 1786.

Skiftet viser en pen formue. Gårdens takst 1200 rdl. Enken *Anne Johannesdtr.* blev gift 2 g. med *Halvor Osmundsen Sander*, og gården Eikjol blev 1798 solgt til sersjant *Johannes Haagesen Li*. Han hadde tidligere eid Hogstvet, og kalles derfor også *Johannes Hogstvet*. Han var bror av klokker Anders Haagensen på Vang. Var gift med *Johanne Christine Anderdtr. Li*. – (Da Halvor Osmundsen solgte gården til Johannes Haagensen, beholdt han tilbake et skogstykk, kalt *Sanderstykket*, skyld 2½ lispd. Dette skogstykk solgte han 1803 til øverste kapellan ved Vår Frelsers kirke i Oslo, hr. Ole Pihl, for 1200 rdl. Det er siden slått sammen med *Sandvolden*).

Johannes Haagensen døde 1809; enken *Johanne Christine Andersdtr.* blev gift 1810 med *Johannes Hansen Haugen*, † 1853. Hun døde 1855. Barn av 1. ekteskap: 1. *Abraham Stunner*. 2. *Hans Johannessen Eikjol*. 3. *Elen*, g. m. Samuel Sebjørnsen Haugen. 4. *Anne*, også g. m. Samuel S. Haugen. 5. *Helene*, g. m. Samuel Solberg (Nordby). 6. *Johanne Christine*, g. m. Toger Hansen Ramstad. Av 2. ekteskap: *Juliane Marie*, g. m. Christopher Olsen Myrer (Ski).

1854 fikk sønnen *Hans Johannessen* skjøte på gården; g. m. *Gunhild Jensdtr. Haugen*.

1883: skjøte fra *Hans Johannessens* enke *Gunhild Jensdtr.* og arvingene Hans Th. Årås, g. m. Elen Hansdtr. Eikjol, og Karl Nilsen, g. m. Johanne Hansdtr. Eikjol, til medarvingen *Jens Hansen*. 1885 hans skjøte til til *Alfred Gundersen Asgjerrud*, g. m. *Mina Biltvet*. Deres eneste sønn *Sigurd Ekjord*, g. m. *Bergljot Kirsten Olsen*, har brukt gården fra 1915.

Bruks nr. 2: Utskilt fra bruksnr. 1 i 1854. I 1880 fikk *Gulbrand O. Brantenborg* *) auksjonsskjøte på gården. 1917 kjøte fra Gudbrand Brantenborg til *Magnus Brantenborg*.

*) Se I, s. 405.

Holm.

(Uttaltes tidligere *hølm*, med åpen ø og tykk l, nu oftest *hålm*, med å og tykk l.) Eldre former: *á Holme* 1439, *Holm* 1539, 1600, 1723. Kommer av gammelnorsk *holmr* = en holme. I gårdsnavn brukes det ofte for å betegne at et sted skiller sig ut fra omgivelsene, f. eks. ligger noe høiere. Navnet hører til de naturbetegnende navn, og kan være meget gammelt; mange av de naturbetegnende navn hører til de eldste.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 59, gml skyld 1½ skp. tunge, som 1723 foreslås nedsatt med ¼ skp. For øvrig anføres da om gården: "Måtelig god jord; skog til brenne og gjerdefang; sår ½ t. blandkorn 10 t. havre; avler 24 lass høi; besetning 2 hester 9 storfe 5 sauer". I 1657 var bestn. 2 hester 12 storfe 3 geiter 12 sauer; tallene for 1723 er ganske sikkert for lave. – 1839 fikk den nytt nr. 113, ny skyld 6 daler 1 ort, altså en betraktelig nedsettelse; mekanisk omsatt skulde den nye skyld vært ca. 9½ daler. Revidert skyld 1886: 13,50

skyldmark.

Gården var ikke kirkegods; ellers vites intet om hvem som eide gården i middelalderen. På 1600-tallet var gården proprietærgods; tilhørte forskjellige utenbygds boende og blev brukt av bygselmenn. Omkring 1720 blev gården *selveier-gods*: Iflg. matrikkelen 1723 eier opsidderen 1 skippund 8 lispd. i gården, og bare 8 lispd. er bygselgods.

De 8 lispd. blev innløst 1766. – Eiere efter 1700:

Peder Paulsen kjøpte gården 1727, (380 rdl.), hadde den til sin død 1748. Gift med *Maren Hansdtr.*, † 1752. Barn: *Johannes* (Nes), *Hans* (Krakestad), *Povel* (Holm), *Otter* (Myrer), *Anne* (g. m. Hans Pedersen Siggerud), *Berte* (Nes).

Sønnen *Povel Pedersen*, g. m. *Berthe Christophersdtr.* overtok gården efter faren 1748. Han innløser også den del av gården som hittil hadde vært bygseljord, for 100 rdl. **[bilde s.267"Holm."]**

1771 blir gården delt: *Povel Pedersen* selger halve gården til sin eldste sønn *Peder Paulsen* for 350 rdl. 1782 selger han den annen halpart til sin yngste sønn *Hans Paulsen* for 500 rdl. + føderåd. (En tredje sønn *Michel* blev 1781 gift med enken på Eikjol (lille) og døde der 1782).

Bruks nr. 1.

Peder Paulsen, som kjøpte denne del 1771, g. m. *Inger Johannessdtr. Haugen*. Han hadde gården til 1821, da han solgte den til svigersønnen *Anders Olsen*, gift med *Bertha Maria Pederdtr. Holm*.

Efter *Anders Olsens* død blev enken (1859) gift med *Gunder Jacobsen*.

1862 blev gården ved auksjon solgt til *Theodor Svendsen Brekke*. 1868 auksjonsskjøte til *Lars Samuelsen* (f. 1838, † 1912) (fra Fløisbonn i Aker), g. m. *Johanne Kristofferdtr. Myrer* (Ski), f. 1840, † 1929. Deres barn: 1. *Constanse*, f. 1874, g. m. Sigv. Endsjø. 2. *Harald*, f. 1875 (Oslo). 3. *Jul*, f. 1877 (Oslo). 4. *Colbjørn*, f. 1880 (Holm). 5. *Inga* f. 1882, g. m. Hjalmar Jensen (Oslo). 6. *Signe*, f. 1885, g. m. Thorvald Vegerud, Tomter. 7. *Rudolf*, f. 1887, død 1928.

1906 kjøpte eldste sønnen *Harald Holm* gården; g. m. *Otilie Sten*, Oslo. 1916 skjøte til *Per Rinde*.

1918 odelsskjøte fra *Per Rinde* til nuværende eier *Colbjørn Holm*, g. m. *Hilda Ramstad*.

Bruks nr. 2.

Hans Paulsen, som kjøpte denne del 1782, var gift 3 ganger. 1) *Anne Hansdtr. Eikjol* (ille), † 1809. 2. *Gunhild Thomasdtr. Rud* (Ski), † 1811. 3) *Kirstine Paulsdtr. Haugteien*.

Hans Paulsen døde 1816. Efterlot sig en sønn i siste ekteskap: *Baltzer Hansen*, f. 1814. – Enken *Kirstine Paulsdtr.* blev så s. å. gift med Paul Hansen Solberg.

1833 fikk *Baltzer Hansen* skjøte på gården. 1875 skjøte fra *Baltzer Hansen* til *Lars Samuelsen Holm*, som så slår begge Holmgårdene sammen igjen. Denne del har senere fulgt br. nr. 1.

Krakestad.

Utt. Kra'kasta) Eldre former: Krakæstadher 1306, Krackestadt 1578, Krachelstadt (!) 1723.

Oprinnelig form: *K r a k a s t a ð i r*, av mannsnavnet *K r a k i*, som var meget almindelig i

den senere middelalder. St a d -navnene var mest produktive like før og under vikingtiden. Se I, s. 114 og 119-20.

Gården var ødegård, gammelt matr.nr. 110, gammel skyld 8 lispd. tunge. – I manntallet 1665 anflres skyld: 1 skpd. never, men her foreligger visstnok en forveksling med Karlsrud. – Matr.komm. 1723 anfører: "Svak jord, skog til husbruk; 1 husmann med jord; avler 8 lass høi; sår 2 skjegger blandkorn 4 t. havre; besetning: 1 hest, 4 kyr og 3 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 114, ny skyld 2 daler 2 ort 5 skilling. Dertil kom F o s s e b e k k , som nu blev slått sammen med denne gård^{*)}; dens gamle skyld hadde vært 3 lispd., ny skyld 4 ort 14 skilling; så den samlede skyld blir 3 daler 2 ort 19 skilling. Revidert skyld av 1886: 5,38 mark.

Gården nevnes i et gammelt diplom av 1306: Kong Håkon gir en del gårder til Maria-kirken i Oslo, som Aake kansler forestår, deriblandt " Follo i Skæides bygd K r a k æ s t a d h e r halfra markar bol" (½ mark bol), så gården var altså kirkegods i middelalderen, dernæst krongods. Når den blev solgt kan ikke sees. Omkring 1690 eies den av *Herolf Pedersen Halstad*, som 1698 selger den til "Halvor Olsen, forhen boende paa Breche". 1699 skjøte fra Halvor Olsen til *Nils Lauritzen*, som bebodde og brukte gården. 1723 eies gården av *Amund Helgesen*, som 1727 bytter den til bort til lensmann *Michel Christiansen Brochmann* mot 12 lispd.. i Store Opsand og 100 rdl i rede penger.

1729 selger lensmann Michel Christiansen den til *Erich Pedersen Roås* for 280 rdl. (Om ham se under Roås!)

1744 bygsler *Hans Pedersen Holm*, g. m. Thore Jonsdr. Ramstad, gården, men 2 år efter må han fravike gråden, da Erich Pedersens stesønn *Bertel Olsen* (gift med Erich Pedersens eneste datter Inger Erichsdr.) overtar både Roås og Krakestad.

Bertel Olsen døde 1761. Hans svigersønn *Anders Andersen*, g. m. Mari Bertelsdr., kjøper gården, men selger den straks (1762) til *Hans Pedersen*, den samme som hadde brukt den 1744-46 for 365 rdl.

1771 selger han den til sin sønn *Joen Hansen* for 490 rdl., samt livøre for den gamle.

Joen Hansen, g. m. *Mari Hansdr.*, † 1832 (datter av lensmann Hans Jensen Grøstad).

1784 selger *Joen Hansen* gården til "pigen *Johanne Hansdr. Ubberud*, Enebakk", for 720 rdl. Hun blev samme år gift med dragon *Peder Christensen Durud*, Enebakk.

1787 kjøper Peder Christensen plassen *Fossebekk* fra Steganstad. 1790 selger han både Krakestad og Fossebekk til den forrige eier *Joen Hansen* (som i mellemtiden hadde hatt Ormerud i Oppegård) for 999 rdl.

1808: Joen Hansens skjøte til sønnen *Christian Joensen* på Krakestad og Fossebekk for 1000 rdl.

1847 selger *Christian Joensen* fra en parsell (ca 50 mål), løpe-nr. 173 a, b. til svigersønnen *Anders Larsen* for 400 spd.

1866 ved skifte efter *Christian Joensens* hustru *Inger Johndtr.* Eng overtar eldste sønn *Jan Christiansen Løken* hovedbølet, løp-nr. 173 a^a, skyld 1 daler 4 ort, for 1200 spd., men overdrar det straks til svogeren *Anders Larsen*, som dermed blev eier av hele gården.

1896 skjøte fra *Anders Larsen* til *Anton Andersen* for 13000 kr. + føderåd.

1899 *Anton Siegvard Andersens* skjøte til *Lorentz Olsen* for 18 000 kr.

1907 skjøte til *Oscar Ludvig Olsen*.

Årás.

E. f.: Aaros 1400. Aarros 1575. Aaras 1593. Aaraas 1723. Oprinnelig form: A r ó s =

^{*)} Hadde oprinnelig ligget under Steganstad.

"elveos, elvens utløp".

Var fullgård; gammelt matrikelnr. 86, gammel skyld 16½ lispd., som 1723 foreslås satt ned helt til 10 lispd. Da anføres: "Middelmådig jord; skog til brenne og gjerde. Sår ¼ t. blandkorn 5 t. havre; avler 10 lass høi; har 1 hest 5 kyr 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 115, ny skyld 2 daler 2 ort 22 skilling. (Da er regnet med den parsell som blev kjøpt fra Herusti i 1766). Revidert skyld 1886: 5,33 mark.

Var kirkegods, hørte først til Hovedøykloster, men kom 1444 ved makeskifte mot Herusti til Ski kirke.

1654 opplyses det at husene på gården er abrent, og gården svarer ingen skatt. 1696 fikk Rasmus Larsen bygselbrev på gården uten å betale bygselavgift, da gården var så dårlig brukt og husene så dårlige. – Da kirkene i 1723 kom i privat eie, blev de tilliggende gårdene efter hvert solgt: 1726 fikk *Tolf Olsen Herusti* skjøte på gården Årås for 120 rdl., utstedt av kirkeeieren major *Hansteen*.

Klokkerud var da husmannsplass under Årås. – 1728 selger *Tolf Olsen* igjen gården til *Henrik Siverson* for 206 rdl. Imidlertid opstod der tvist om handelen, og følgen var at Henrik Siverson må selge gården tilbake til den nye kirke-eier *Ole Nordbøe* for den sum den forrige eier hadde betalt (120 rdl.).

1740 selger så den nye kirke-eier *Ole Nordbøe* gården til *Jens Larsen* for 225 rdl.; dessuten skulde den forrige eier Henrik Siverson ha rett til å bebo og bruke Klokkerud for sin livstid mot en årlig avgift av 55 rdl, til eieren av Årås.

Jens Larsen måtte selge igjen med stort tap (fikk bare 130 rdl.) til kappellan *Mathias Harding*. Selgeren forebeholdt sig plassen Klokkerud. *Harding* solgte gården 1747 til *Lars Nilsen Østby* (Kråkstad; samtidig kjøpte *Harding Østby*). Han hadde gården til sin død 1752. Gift 2. g. 1) *Bente Olsdr.* 2) *Dorte Olsdr.* 3 barn: *Ole Larsen Unås*; *Raghnild*; *Bente*.

Ved skifte-auksjon 1753 fikk løytnant *Martinius Nordbøe* tilslaget på gården for 252 rdl., han overdrar den samme år for 320 rdl. (!) til *Halvor Christophersen* og hustru *Bente Amundsdr.*

1762 selger de den igjen til for 410 rdl. til velæde jomfrue *Petronelle Paasche*. – Hun kjøpte til 2 slåttebråter og Trollneset fra Herusti, skyld lispd. Denne parsell har siden fulgt Aaraas.

1769 selger hun *Ansteen Syversen* for 1300 rdl., en voldsom oppgang i prisen! Ved skifte-auksjonen efter ham 1779 kom da gården også bare op i 652 rdl.; tilsaget fikk hospitalforstander *Ole Debes*, som erklærte at budet var gjort for madame *Elen Cicilie Haaning*. [*Lauritz Haaning*, prest først i Vang i Valdres, siden i Nesodden (1776-78); blev ved prosterett avsatt fra sitt embedte for drukkenskap; gift med *Elen Cicilie Debes*; hun blev skilt fra ham, bodde første på To, til hun nu kjøpte Årås.]

Madame *Haaning* døde 1803. Ved skifte-auksjonen kjøpte gjestgiveren *Hans Hansen Kontra* gården; overlater den omkr. 1830 til sønnen *Andreas Hansen*.

Han selger den 1833 til urmaker *Ove Andreas Bull* og hustru *Olaug Olsdr.* De kom fra Hobøl; efter at de 1846 hadde solgt Årås, flyttet de til Pollen under Fåle. Han døde der 1856, 53 år gammel. Blant hans sønner var general *Johan Lauritz Bull*. (Efter Dahl: Aas herred).

1846 skjøte til *Carl Johan Knoph*, som 1854 solgte den til *Amund Thorstensen*. 1864 dennes skjøte til *Thomas Larsen Tolfshus*, som 1871 solgte til *Hans Martin Thoresen Bjerke* (†1931), g. m. *Elen Hansdr. Eikjol* (†1931). Barn: *Harald*, *Tea* og *Magnus*.

Sønnen *Harald Årås* overtok gården 1904; g. m. *Maren Kverne*.

Klokkerud.

Oprinnelig Klukkaraarud av Klukkari = klokker. Har antagelig i gammel tid vært klokkegård til Ski kirke, men fins ikke anført spesielt i de opbevarte kirkeregnskap, men var en del av Årås, som var kirkegods. Som nevnt under Årås, forbeholdt *Jens Larsen* sig og sin kone plassen Klokkerud, da han 1740 solgte Årås til kappellan *Harding*. Siden var eiendomsforholdene uklare. Den blev ikke skyldlagt før den nye matrikkel kom 1839. Da fikk den nytt nr. 116 og blev slått sammen med Kontra.

Eiere: 1791 dør eieren *Ole Dideriksen*, sønnen *Jens Olsen* har den 1792-95, da han selger til brødrene *Johan* og *Hans Jensen Molbech*, "sadelmagere af Profession". (596 rdl.) De selger den 1798 til jomfrue *Pauline Henricha Wendelboe* (660 rdl.) 1802 auksjon på gården. *Hans Hansen*, gjestgiver i Kontra, kjøpte den for 570 rdl. Nu blev de to bruk Kontra og Klokkerud slått sammen. 1855 skjøte fra de myndige arvinger efter *Hans Hansen* til *Andreas Hansen Drømtorp*. 1857 hans skjøte til kirkesanger *Otter Opsand*.

Ved matrikkelrevisjonen 1865 blev de 2 bruk atter skilt: Kontra fikk bruks nr. 1 og Klokkerud bruks nr. 2.

Kontra blev av kirkesanger *Ottar Opsands* enke *Karen*, født *Tomter* (i *Tomter*) 1887 solgt til kommunen og utlagt til klokkegård.

Klokkerud blev likeledes 1887 solgt til kommunen, som 1901 solgte det til *Ole Andersen Bøgerbråten*, som atter solgte til skreddermester *Ole Nilsen*. 1913 hans skjøte til *Nikolai Lie*.

Steganstad.

Eldre former: i *Stiganzstadum* 1400, *Steganstadt* 1575, *Stennstadt* (!) 1575, *Stegnelstadt* 1575, *Stegnelstadt* 1575, *Stignilstad* 1593, *Stegnildstadt* 1600, *Stegenstad*. Oprinnelig form *Stigands-staðir*, av mannsnavnet *Stigandr*, (samme navn som som det ennu brukte mannsnavn *Stian*); altså "Stigands bosted".

Som nevnt i I. bind, s. 114 og 119 er stað-navnene gamle, fra før og under vikingtiden.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 81, gml skyld 1 skippund tunge; fikk 1839 nytt nr. 117, ny skyld 5 daler 4 ort 17 skilling; revidert skyld 1886: 12,10 mark. Matrikelkommissjonen 1723 anfører: "Måtelig jord; skog til husreparasjoner; avler 16 lass høi; sår 2 skjeeper blandkorn og 7 t. havre; 1 husmannsplass".

Gården var i middelalderen kirkegods, delt mellom Ski kirke og Kråkstad prestebol, hver ½ skp. Bygselen tillå Ski kirke. Den blev brukt av bygselmenn, inntil Ski og Kråkstad kirke i 1723 kom i privateie. Da blev den solgt fra kirken, men med plikt fremdeles å yde landskyld til Ski kirke.

Da major *Hansteen* 1723 var blitt eier av kirkene, solgte han 1725 *Steganstad*, d. v. s. den del som hørte til Ski kirke, til lensmann *Michel Christiansen Brochmann* på *Vevelstad* for 170 rdl. Den nye eier måtte svare landskylden ½ skp. tunge til Ski kirke, men fikk bygselretten over den andre halve delen som hørte til Kråkstad prestebol.

1728 selges gården igjen til *Christopher Paulsen* for 200 rdl. Denne selger gården tilbake til den nye kirke-eier *Morten Nordbøe* i 1733.

1737 deler kirke eieren *Ole Nordbøe* gården og selger

Gunhild Hansdtr. med bygsel over 5 lispd. som er beneficert Kråkstad prestebol, for 100 rdl.

1771 selger *Elias Sivertsen* gården til sønnen *Syver Eliassen* for 350 rdl. – Samtidig får de gamle føderåd på de vanlige vilkår.

1776 selger *Syver Eliassen* gården for 560 rdl til sin svoger *Johannes Ottersen*, g. m. *Karen Eliasdtr.* (Deres barn: *Otter* (Langhus, Roås), *Hans* (Halstad), *Gunhild*, g. 1802 m. *Ole Johannessen Østensjø*, *Ingeborg*, g. 1804 m. *Andreas Johannessen Asgjerrud*, *Christian*).

2nen del

til *Alach Rasmussen Midsem* og hustru *Gunhild Siversdtr.* 5 lispd. tunge med bygsel over 5 lispd., som er Kråkstad prestebol beneficert, for 100 rdl.

1768 selger han gården til sin nesteldste sønn *Christen Aslachsen* for 250 rdl., samtidig som han betinger sig føderåd, (jord til å så 3 tønner havre og ¼ t. bygg, som den nye eier skulde så og høste for ham; fôr og havn til 2 kuer og 2 sauer; fritt hus og ved osv.) – Eldste sønnen *Christopher Aslachsen Vaslestad* fikk 90 rdl. i odelspenger.

Christen Aslachsen g. m. *Else Johannesdtr. Gjetsjø*.

1781 får *Johannes Ottesen* skjøte på hele gården.

[1787 selges fra plassen *Hagen* til enken efter *Michel Larsen Karlsrud* for 250 rdl. og plassen *Fossebekk* til *Peder Christensen Krakestad* for 400 rdl. Denne siste, *Fossebekk*, følger siden *Krakestad*, matr.nr. 114, br. nr. 3].

1803 solgte *Johannes Ottersen* gården til sin sønn *Otter Johannessen* for 3500 rdl. Han hadde den bare 2 år, solgte den 1805 til major *Ingier* for 6400 rdl. (*Otter Johannessen* kjøpte året efter *Langhus* og senere også *Roås*). Major *Ingier* kjøpte samtidig også *Steganstad-Hagen* for 1000 rdl. **[bilde s.274"Steganstad."]**

Gården var var i *Ingiers* eie til 1853, da skjøte fra *M. og H. Ingier* til *Johan Andersen Solberg* og *Christian Johannesen Fagerås*. Med i handelen fulgte også *Bøler skog*. Der blev så foretatt en deling

- a) *Bøler skog*, solgt til *Christian Carlsen Bøler*.
- b) *Steganstad skog* 117² solgt til *Nils Johnsen Østvedt*.
- c) *Steganstad hagen* 117³ solgt til *Baltzer Hansen Holm*.
- d) *Steganstad* under *Kvakestad* "består av en hestehage med derværende skog og et dyrket stykke jord, kalt *Solgård*, beliggende mellom gårdene *Steganstad*, *Kvakestad* og *Ramstad*, der de gårder og tilstøter *Steganstad*", blev solgt til *Holm Hansen*; hører nu til *Kvakestad*, 119⁴.
- e) *Steganstad*, hovedbølet, solgt til *Svend Larsen Endsjø*. Ved skifte efter *Svend Larsen* 1863 blev eiendommen utlagt enken *Ingeborg Helene Andreasdtr.* 1880 skjøte til sønnen *Edvard Svendsen Endsjø*. 1897 auksjonsskjøte til *Arthur Finstad*.

Kverne.

Også skrevet *Kverner*, *Querner* eller *Quærner*. Utt. *kve'nne*. Eldre former: *Querne* 1578. *Quernir* 1593. *Querne* 1700. *Ouerner* 1723. Navnet henger sammen med substantivet *kvern*. Men den gamle folkelige uttale *kve'nne* er påfallende. Er det flertallsformen av ordet som ligger til grunn, skulde vi ha ventet uttalen *kve'nner*, på samme måte som *bølerm*, *sannær*, *hauer*, *aspær* med tydelig uttalt *-r* til slutt. Uttalen kan forklares på to måter: 1. Langt tilbake i tiden kan uttalen ha vært *kve'ner* med tydelig uttale av *-rn*, og

da blev siste -r (i slutten av ordet), slitt av; altså at *k v æ r n e r* er blitt til *æ r n e*, som så ved sammensmeltning av -rn til -nn, er blitt til *k v e ' n n e*.

2. Den annen forklaring er at *k v e r n e* er et sammensatt ord: *k v e r n - v i n*. Vi har flere eksempler på at at endelsen -v i n kan slites så sterkt at den blir til -e. Navnet går sannsynligvis tilbake til vikingtiden.

Gården var fullgård; gammelt matrikelnummer 56, gammel skyld 2 skippund, som matrikelkomm. 1723 foreslår nedsatt til 1¼ skpd. Den anfører: "Skarp jord; ingen skog; en kvern til egen fornødenhet og noget for almuen; sår 3 skjegger blandkorn og 10 t. havre; avler 20 lass høi; har 2 hester 8 kyr 6 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 118, ny skyld 5 daler 4 ort og 17 skilling. (En meget sterk reduksjon; skulde ved en mekanisk omsetning hatt vel 12 daler; se I, s. 137); redusert skyld 1886: 14,26.

Gården var *k i r k e g o d s*; hørte til Kråkstad prestebol til 1826, da brukeren *Jens Hansen* fikk kongelig kjøte på den.

I Riksarkivet fins et utrykt diplom fra 1605, som inneholder en seksmannsdom om en hage vest for eleven. Der var tvist om hagen tilhørte Hauger Kverne. Den blev tilkjent Kverne.

Brukere og eiere: Der var som regel to brukere på gården 1665: *Oluf Svendsson* og *Arne Lauritzon*. 1708: *Gunder Rolfsen*. 1716: *Ole Arnesen*. 1721: *Gunder Christophersen*. De to sistnevnte bruker hver sin halvdel av gården til 1742. Etter deres død 1742 fikk *Ole Olsen Frogner* (n.) bygselbrev på hele gården, som siden har [**bilde s.276"Kverne."**] vært samlet *Ole Olsen*, g. m. *Thora Clemetsdr. Løken**) (n.) hadde gården til 1779; da fikk *Jens Ottersen Rud* og hustru *Ingeborg Hansdr. Boger* bygselbrev, og de gamle fikk føderåd på de vanlige vilkår.

Jens Ottersen døde 1812, hans hustru *Ingeborg Hansdr.* var død 1809. 5 barn: *Hans*, f. 1775; *Christian*, f. 1781; *Judithe*, f. 1777, g. 1802 med *Jens Hansen Drømtorp*; *Ingeborg*, f. 1779; *Jens*, f. 1787.

Svigersønnen *Jens Hansen Drømtorp* fikk bygselbrev på gården 1812. I 1826 fikk han kongelig skjøte på gården. Kjøpesum 1300 spd. Jordavgift til Kråkstad sogneprest. embede: 3 t. 3 skjeger 2 fjerdingkar bygg i tillegg til den gamle jordavgift som var 2 skippund havremel.

Jens Hansen døde 1833. 4 barn: *Hans*, *Christian*, *Jens*, *Andreas*.

Boet eide ved *Jens Hansens* død følgende jordgods: 1 andel av *Kvakestad*, takst 350 spd., *Kverne*, takst 1100 spd. *Halstad* (nord), takst 1700 spd. *Lunde skog* takst 250 spd.

Enken *Judithe Jensdr.* beholdt *Kverne* og *Lunde skog* til 1838, da nest eldste-sønnen *Christian* overtok den. (Eldste sønnen *Hans Jensen* overtok *Halstad*). *Christian Kverne* (skrev selv *Quærner*) var gift med *Helene Pedersdr. Opsal* (*Kråkstad*). Han var ordfører 1849-54, se I, s. 208.

1854 hans skjøte til *Johannes Olsen Rud* (*Ski*), f. 1832. † 1925, g. m. *Helene Ottersdr. Haugen*, f. 1840, † 1932, Deres barn: *Dorthe*, g. m. *Johs. Mitsjø*; *Julie*; *Jens* (*Roås*) † 1932, g. m. *Johanne Ingebretsen*, † 1826; *Maren*, g. m. *Harald Årås*; *Johan* (*Kverne*); *Helene*, g. m. *Hans Larsen Fjeld*, *Nesodden*.

Sønnen *Johan* overtok gården 1903; g. m. *Lydia Alette Sand*.

Kvakestad.

Utt. *k v a ' k a s t a*. Eldre former: *Kuakastad* 1400. i *Kvikastadum* (!) 1400. *Quackestadt* 1578. *Quachestad* 1723.

Rygh sier "- - Det er vanskelig å forklare. Det man nærmest kommer til å tenke på, er

*) Deres barn: *Clemet*, *Lars*, *Ole Olsen Jevik*, *Hans*, *Anne*, g. m. *Gunder Andersen Drømtorp*-plass.

oldnorsk kvaka, som brukes om fugles kvidren. Dette ord kunde nok tenkes anvendt til dannelsen av elvenavn og derigjennem gi ophav til gårdsnavn, likesom man har elvenavn som den pludrende, skrikende, leende, hvinende, brølende osv. (skravla, skvaldra, skrika, skratla, kvnia, Gaula). På nærværende sted synes der dog ikke å være noget vassdrag, hvortil navnet kunde knyttes." — Navnet må stå uforklart. Den sakkyndige jeg har forelagt det, har ikke kunnet finne nogen forklaring.

Var fullgård; gammelt matrikelnr. 57, gml skyld 1 skippund tunge; matr. kommisjonen 1723 anfører: "Middelmådig jord; ingen skog; sår ½ t. blandkorn 8 t. havre; avler 18 lass høi; har 1 hest 8 kyr 6 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 119, ny skyld 5 daler 2 ort 3 skilling; revidert skyld 1886: 10,40 mark.

Gården var kirkegods i middelalderen, hørte til Halvardskirken i Oslo, og blev efter reformasjonen tillagt Christiania prestebol; sognepresten i Kristiania hadde bygselretten over det så lenge det var kirkegods.

Der var som regel 2 brukere på gården, og de bruker sjelden lenger enn 6-8 år. **[bilde s.278"Kvakestad."]**

1796 fikk *Arne Ellefsen* bygsel på gården (undtatt Ødegården), g. m. *Judithe Johannesdtr. Steganstad*.

1828 fikk han kongl. skjøte på gården, undtatt Ødegården, for 500 spd. + jordavgift til Christiania stiftprost: 15 lispd. havremel, 1 t. 6 skjeeper 2½ fjerdingkar bygg.

Han delte samme år gården i søndre og nordre Kvakestad, og solgte nordre Kvakestad til sin svigersønn *Jens Hansen Ramstad*, g. m. *Johanne Arnesdtr. Kvakestad*; beholdt selv søndre Kvakestad til 1830, da denne del ved tvangsauksjon blev solgt for 500 spd. til *Jens Hansen Kverne*. Etter hans død 1839 til sønnen *Jens Jensen*, og 1855 til broren *Hans Jensen*. 1865 ved auksjon solgt til *Hans Hansen Ramstad* (skjøtet utstedt til sønnen *Olaus Hansen Stokstad*. 1872 ved *Hans Hansen Ramstads* død fikk dennes sønn *Martin Hansen* skjøte på begge deler av Kvakestad, både søndre og nordre Kvakestad, som siden har vært samlet. *Martin Kvakestad* gift 2 ganger 1) *Christine Christiansdtr. Vang*. 2) *Anne Jensine Grøstad*. 2 barn: *Kristian*, *Hilda*, g. m. *Ole Tømt*.

1896 overtok sønnen *Kristian Kvakestad* gården; g. m. *Sofie Tømt*.

1932 hans skjøte til sønnen *Martin Kvakestad*.

Kvakestad-Ødegården, bruks nr. 5

Johan Hansen Asgjerrud, som hadde burkt denne part siden 1809, fikk kongl. skjøte på den 1825; kjøpesum 400 spd. + jordavgift; en påfallende høi pris sammenlignet med kjøpesummen for hovedbølet. – 1842 solgte han til *Torger Hansen Ramstad*. 1885 hans skjøte til *Hans Johansen*; 1903 skjøte fra hans dødsbo til *August Christiansen*. 1909 solgt til *G. Dehli*; 1912 til *Helga Wesby*; 1917 til *Conrad Brekke*.

Ramstad.

Eldre former: a Ramstadum 1400, i Rampnstadom 1400. a Ramstaddum 1436. Ramstadt 1578. Ramstad 1723.

Oprinnelig form: *Rafnssstaðir*, av mannsnavnet *Rafn*. Om stað-navnene, se I., s- 114 og 118-20.

Var halvgård; gammelt matr.nr. 137, gml. skyld 15 lispd. som 1723 foreslås nedsatt til 12 lispd. Da anføres: "Måtelig god jord; skog til husfornødenhet; sår 3 skjeeper blandkorn 6 t. havre; avler 10 lass høi; har 1 hest 7 kyr 5 sauer; 1 husmann med jord". Fikk 1839 nytt nr. 120, ny skyld 4 daler 3 daler 22 skilling; revidert skyld 1886: 13,53 mark.

Gården var kirkegods. 1436 blev gården ved testamente skjenket til Maria-kirken i Oslo. Brevet om dette fins i den "Arnamagnæanske Samling" i Kjøbenhavn, og lyder "Ollu monnom þeim sæm þetta bref sæa æder hœra sænder (navnene på lagrettemennene) kveðju Guz oc sinæ, kunnikt gerande at vit varum a Ramstaddum sem liger j Skeddessokn a Follo a miluikudagen nest firir Gregorsmesso a VII are ok fioratigio rikis wars wyrdeligs herræ Eriks med Gudz nad Noreks konnung sagom ok hœrdom a at Helge Hauordzson oc Ingerid egin kona hans at þau gauoz giofuom j testament sinæ. Hafde oc fyrnemder Ingerid j gard hans adernemder Helge fem marker gulz thær til gaf oc titnemder Helge firæ marker gulz j beinkker-gauo (bekkjargjof) sinæ æpter sin' daga serdeillis gaf ov fyrnemder Helghe Hauordzson henner adernemdr Ingerid egin kono sinnæ swa mykyt syluer sem tha kan til at wæræ oc sin kirkioklæde som tha kan til at wæræ, gaf oc titnemder Ingerid honnom adernemder Helge husbondæ sinom um lifur hennæ lifue lenger allæ desse fyrnemder gafuor. Gafuo ocfyrnemder hjon jardar sinæ Ramstad sem liger j Skedessokna a Follo under komunæ bord at Mario kirkiu j Oslo, warder oc swa at þau orkæ einte at føde sek tha willia þau hafua brød j komunæ ælligæ ær giofuen wn eingen, - - - [Resten av brevet går ut på at de gir øvre Berg i Frogn, som de også eide, til Hovedøy kloster 9.

[Til alle (menn) som ser eller hører dette brev, sender vi Guds og vår hilsen, idet vi gjør kjent at onsdag før Gregormessen i vår verdige herre Eriks, av Guds nåde Norges konges 47de regjeringsår, var vi på Ramstad, som ligger i Ski sogn i Follo, så og hørte på at Helge Havordsson og Ingrid, hans kone, gav hinannen gaver ved sitt testamente. Hadde også førnevnte Ingrid i gården til nevnte Helger 5 merker gull, dertil gav og tidt nevnte Helge (henne) morgengave 4 merker gull efter hans død; spesielt gav og førnevnte H. H. sin kone tidligere nevnte Ingrid så meget sølv som der måtte være, og sine kirkeklær som måtte være; og tidt-nevnte Ingrid gav sin husbond, førnevnte Helge, om han måtte (komme til å) leve lenger enn hun, alle disse gaver. Og nevnte ektefolk gav av sin jord: Ramstad, som ligger i Ski sogn i Follo, til Mariakirkens kommune bord (d. v. s. felles husholdning for prestene ved kirken). Og går det slik at de ikke kan sørge for sig selv, da vil de ha opphold av kirken(s kommune), ellers er gaven om intet (d. v. s. faller gaven tilbake)].

Prosten ved Maria-kirken var rikets kansler (se I, s. 126). Da reformasjonen blev innført, blev største delen av Maria-kirkens gods k r o n g o d s , og brukt som forlening til kansleren. Da kanslerembedet blev ophevet 1660, blev en del av denne jord solgt. R a m s t a d kom i privat-eie i 1660-årene.

Vi har sikker beskjed om eierne efter 1700:

1705 fikk *Syver Svendsen* skjøte på gården, og hadde den til 1737, da han solgte den til sønnen *Anders Syversen*, g. 1) *Jorran Joensdtr.* 2) *Anne Åsmundsdr.*

1755 selger ha til sønnen *Halvor Andersen* og hustru *Berthe Pederdr.* for 350 rdl. De gamle forebeholdt sig plassen Orskaug. *Anders Syversen* døde 1781. –

1771 måtte *Halvor Andersen* selge gården; han hadde pantsatt gården og sitt løsøre til kjøbmann *Carlsen* i Drøbakk mot lån 380 rdl., og da han ikke klarte å innfri lånet, blev gården 1771 solgt ved tvang til *Simen Aslachsen Dylterud* i Ås (egtl. fra Steganstad) for 1010 rdl., en veldig prisstigning. – Ved skifte efter sin hustru 1775 solgte *Simen Aslachsen* gården til *Hans Jensen Linnerud* (Vestby) for 1020 rdl. **[bilde s.281"Ramstad."]**

Hans Jensen døde på Ramstad 1790, 68 år. Hans hustru *Anne Herlaugsdr.* (fra Fosterud i Ås) var død tidligere. 4 barn: *Jens*, f. 1775. *Marie*, f. 1776, *Helene*, f. 1782, *Anne*, f. 1787. Da sønnen *Jens Hansen* blev myndig, solgte han 1798 gården til *Arne Ellefsen Kwakestad* for 2960 rdl. (!) Han deler gården, idet han 1802 selger hovedbølet, selve gården Ramstad, skyld 11 lispd., til *Hans Hansen Kontra* for 1800 rdl. og holder tilbake de 4 lispd.

H o v e d b ø l e t : *Hans Hansen Kontra* solgte gården igjen 1804 til *Hans Olsen*, fra Frognerlund i Kråkstad, og hustru *Marie Torgersdr.*, † 1842. *Hans Olsen Ramstad* døde 1845, 84 år gammel. 5 barn:

1. *Jens*, f. 1792; g. m. *Johanne Arnesdr.* Kwakestad; han kjøpte 1828 halve Kwakestad.

2. *Anders*, f. 1798, † 1845.

3. *Hans*, f. 1799, g. m. Karen Olsdtr. Bøler.

4. *Torger*, f. 1803, g. m. Johanne Christine Johannesdtr. Eikjol; han kjøpte 1842 Kvakestad-Ødegården.

5. *Christian*, g. m. Sibilla Gundersdtr. Han eide andel av Nord Midsem, døde der 1843.

1828 hadde sønen *Hans Hansen* fått skjøte på halve gården for 900 spd. Han var skoleholder i flere år. Se I, s. 339; en meget benyttet kommunemann. Ved farens død 1845 overtok *Hans Hansen* hele gården. Han kjøpte 1860 også Stokstad, og 1865 Nordre Kvakestad. (Skjøtet på siste er utstedt til sønnen *Olaus Stokstad*). *Hans Hansen Ramstad* døde 1872. 4 barn: *Holm*, *Martin*, *Olaus* og *Maren*, g. m. Daniel Anton Hansen Ustvedt. De 3 sønnene fikk hver sin gård: *Holm* fikk Ramstad, *Martin* fikk Kvakestad og *Olaus* fikk Stokstad.

Holm Hansen Ramstad, g. m. *Helene Hansdtr. Ustvedt* (Østvet). 2 barn: *Kristian Ramstad* og *Hilda*, g. m. Kolbjørn Holm.

Holm Hansen Ramstad døde 1894, hans hustru *Helene Hansdtr.* døde 1917. – Sønnen *Kristian Ramstad* overtok gården 1906.

Som nevnt ovenfor beholdt *Arne Ellefsen Kvakestad* en del av gården, da han 1802 solgte hovedbølet til *Hans Hansen Kontra*. Av denne del solgte han 1806 en part: "et skogstykke, en hestehavn og et stykke jord kalt Solgård, som er beliggende mellom Stegenstad, Kvakestad og Ramstad, der de gårder støter til Stegenstad" til major *Ingier*.

1811 blev Havnen solgt til E n s e .

1812 blev frasolgt R a m s t a d - s t u a .

Roås.

E. f.: i Rughasom 1361. Rugaasz 1578. Rugass 1600. Rougaas 1723. Oprinnelig form: R u g á s s, av r u g r = rug. Altså en ås eller bråte der de dyrket rug.

Fullgård; gammelt matrikkel-nr. 61; gml skyld 1 ¼ skippund, som 1723 foreslås nedsatt med 3 lispd. Da anføres. "Middelmådig jord, skog til brenne- og gjerdefang; avler 20 lass høi; sår 3 skjegger blandkorn 8 t. havre; har 1 hest 8 kyr 6 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 121, ny skyld 4 daler 16 skilling; altså sterk reduksjon, se I, s. 137. Revidert skyld 1886: 11,29 mark.

Var kirkegods, tilhørte Halvardskirken i Oslo, blev 1663 solgt til borgermester *Nils Lauridzen* i Oslo, kom senere i general *Tritzlers* eie.

1712 fikk brukeren *Erich Pedersen* skjøte på gården for 240 rdl., hvorved den blev bondegods.

Erich Pedersen hadde gården til 1746; da opprettet han "fledføringskontrakt", med sin værsønn *Bertel Olsen*, g. m. hans eneste datter *Ingrid Erichsdtr.*: De skal sørge for ham i enhver henseende til hans død og skaffe ham en hederlig og sømmelig begravelserse; og han overlater dem sine 2 gårder R o å s og K r a k e s t a d, løsøre og besetning samt sine rede penger: 280 rdl. på lån hos *Jacob Halstad* og *Thore Herusti*. – *Erich Pedersen* var da 87 år; han døde 1750. I kirkeboken står at han da var 100 år(!).

Bertel Olsens hustru *Ingrid Erichsdtr.* døde 1753. (1 datter *Maren Bertelsdtr.*, f. 1740, g. 1761 m. *Anders Andersen Krakestad*). Enkemannen *Bertel Olsen* g. 2. gang med *Anne Olsdtr. Hebæk*. Han døde 1761. (3 barn i dette ekteskap: *Ole*, *Inger*, *Marie*)

Enken *Anne Olsdtr.* s.å g. m. *Casper Michelsen Borchmann* på Hallangen. Roås blev da solgt til hennes bror *Thomas Olsen Hebæk* (750 rdl.). Han var en tid konstituert lensmann; døde på Roås 1795. Gift 2 ganger: 1) med *Anne Jensdtr. Rud* (Ski). 2) med *Abigael Otterdtr. Boger*. Hans barn (i l. ekteskap): 1) *Jens Thomassen Halstad*. 2) *Ole Thomassen Hebæk*. 3)

Marie, g. m. *Baltzer Hoelstad* (Ås). 4) *Abigael*, g. m. *Michelsen Borchmann* på Lambertseter i Aker. (I 2. ekteskap): 5) *Helene*, f. 1783. 6) *Hans*, f. 1787. 7) *Gunhild*, f. 1789. 8) *Otter*, f. 1790 (Lunde i Ski). 9) *Juditha*, f. 1793.

Enken efter *Thomas Olsen*, *Abigael Ottersdtr.*, blev gift igjen med *Anders Hansen Rud* (Ski). Roås blev da ved auksjon solgt til *Ole Jensen* (sønn av Jens Larsen Løken) for 1850 rdl. Han solgte den igjen 1802 med en pen fortjeneste (fikk 21000 rdl. for den) til *Hans Olsen Neset*, g. m. *Johanne Olsdtr.* Hebæk. [Ole Jensen kjøpte Nord-Bjørke i Kråkstad].

1814 overtar *Hans Olsen* gården Hebæk, og svogeren *Otter Johannessen Langhus*, g. m. *Anne Olsdtr.* Hebæk, overtar Roås. Han eide også Langhus. *Otter Johannessen* og *Anne Olsdtr.*s barn: 1. *Johannesse Ottersen Langhus*. 2. *Ole Ottersen Roås*. 3. *Anders* (bodde ved Moss). 4. *ellen*, g. m. *Hans Pedersen* oppegård. 5. *Juditte*, g. m. *Johannes Olsen Østensjø* i Ås.

1838 overtok eldste sønnen *Langhus* og nest-eldst sønnen *Ole Ottersen Roås*. De gamle døde: hn 1861, hun 1859. [bilde s. 284: ”Roås. Hovedbygningen antagelig bygget 1810, da den gamle hovedbygning brente ned 1809.”]

Ole Ottersen Roås, g. m. *Andrine Ottersdtr.* Lunde (datter av Otter Thomassen Roås, Lunde; de var altså nær beslektet: hans mor og hun var søskenbarn). De hadde ingen barn. Ole Roås døde 1884 som en meget rik mann. Der opføres som arvinger 19 søskenbarn.

Gården blev ved skifteretten solgt til *Johannes Olsen Kværner*. 1899 fikk sønnen *Jens Johannessen Kværner* skjøte på gården.

Langhus.

Navnet fins i et par brever fra middelalderen: i Langhusom 1739 i Langhusen 1494. Oprinnelig form: *Langhusar* (flertallsform), i entall *Langhus*, og må komme av en usedvanlig lang bygning som engang må ha stått der. (Fra sagatiden kjennes tilnavnet ”huslangr” om en mann som lot opføre en usedvanlig lang stuebygning).

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 89, gammler skyld 15 lispd. tunge. Matr.-kommisjonen 1723 foreslår skylden nedsatt med 3 lispd.; forøvrig anføres da om gården: ”God jord(en av de meget få gårdere som fikk den karakter); ingen skog; 1 husmann med jord; besetning: 2 hester, 7 storfe og 5 sauer; sår 2 skjepper blandkorn og 6 tønner havre; avler 16 lass høi”. – 1839 fikk den nytt nr. 122, ny skyld 4 daler 16 skilling. Revidert skyld av 1886 = 6,96 mark.

Gården blev i 1439 pantsatt til en Osloborger mot et pengelån. 1494 blev den solgt til bispem i Oslo. Ved reformasjonen 1536 blev den krongods; den var da i en rekke år tillagt skarpretteren i Oslo som lønn; senere bygsles den bort. I 1665 bor 2 brukere på gården.

I 1726, da kongens gods i Follo blev solgt ved off. auskøjn, kjøpte enke *Maren Christensen Stensrud* gården for 352 rdl. Hun blev 1727 gift med *Christen Engelbretsen*; han døde 1746. Hans barn (han var gift 2 ganger):

80. *Maren*, blev gift med *Jacob Pedersen Løkenplass*

81. *Christen Christensen Langhus*, g. 1752 med *Maren Eliasdtr.* Steganstad.

82. *Maren*, g. m. *Rasmus Halvorsen Gjedsjø-Jørenrud*, senere med *Joen Jermondson* Krakestad, kom senere til Råer i Vestby.

83. *Karen*, g. m. *Ole Halvorsen Bøler*.

84. *Berthe*, g. m. *Halvor Carlsen Bøler*.

85. *Elisabeth*, g. m. *Gunder Amundsen Bøler-plass*.

Maren Christensdatter og hennes 2nen mann *Svend Siverson* overlater 1751 gården til ste-sønnen *Christen Christensen*, som imidlertid noen år efter (1756) bygsler gården til *Hans Joensen*, forhen boende på Skiseng.

1777 selger *Christen Christensen*, som i mellemtiden har kjøpt *Jørenrud* i Ski,

halvparten av gården Langhus til sin eldste sønn *Christen Christensen* jun. for 500 rdl. Der var hus på gården til 2 bruk, og det var visstnok meningen at den yngre bror *Eliass* skulle hatt den andre halvdel. Men 1780 får *Christen* av sin far, som da bodde på Kirkerud i Nordby, skjøte også på den 2den del av gården, ”da broren Elias er dømt til slaveri” (1777).

[Om denne sak forteller rettsprotokollen: Christen Christensen sen. bodde på Jørenrud. Hans yngste sønn Elias bodde på Langhus, som han lottbrukte med sin far. Det var et meget spent forhold mellom far og sønn. Den siste klaget over at faren ikke gav ham noen midler, særlig over at han ikke vilde overlate ham Langhus. Faren på sin side klaget over at gutten var ulydig, førte et temmlig vilt liv, og endog truet sin far. Særlig ille blev det da sønnen 1775 bare 18 år gammel giftet sig mot foreldrenes vilje med *Anne Christine Brochmann*, enke efter Wellum Hallangen. Hennes far lensmann Nils Brochmann bodde på Vevelstad, hennes bror Jørgen Nilsen Brochmann, bodde på Foss. En dag om høsten 1776 kom faren til Langhus og sa ut Elias til fraflytning fra gården, som han hadde lottbrukt. Dette har gjort sønnen rasende. Da faren gikk hjem igjen, var han innom Vevelstad. Han sa da til lensmannen at han var redd for å gå hjemover gjennom Stallerud-skogen. (Han skulle innom Stallerud), han fryktet for livet. Men lensmannen beroliget ham, og han begav sig på vei. Da han var kommet et godt stykke innover skogen, blev der plutselig avfyrt et skudd mot ham. Han falt om og trodde han var dødelig såret, og utbrøt: ”Gud annamme min ånd!” I det samme så han sin sønn stå inne i skogen, og bak et vindfelt tre så han en annen mann. Han bad dem spare liv, og kom sig bort så fort han orket. Han kom frem til Stallerud, hvor han fikk hjelp. Det viste sig at skuddet ikke var så farlig. Han hadde fått et par hagl gjennom kinnene, og et par i armen, men kom sig raskt, så han en måneds tid efter kunde møte i retten.

Sønnen blev anklaget for å ha skutt, men nektet alt. bevisene var imidlertid fellende. Dommen lød: Arrestanten Elias Christensen Langhus – som den der har gjort sig mistenkt for at have efterstrebet sin fader på liv og gods, samt ellers ført et lastefullt og forargelig liv, hvorav farlige følger lengere henne i tiden kunde være at befrygte – bør have sin frihed forbrudt og arbeide i jern sin livstid – samt hans hovedlodd fiscum være hjemfallen (**divs.** hans arv skal tilfalle statskassen). Den andre som hadde være med ham, mente man var svogeren Jørgen Brochmann på Foss. Han blev også dømt, men benådet).

Christen Christensen sleger gården igjen 1782 til *Samuel Samuelsen Holstad* for 1300 rdl. Han overlater 1787 gården til *Thorer Johannessen Skiseng* for samme pris. Gift med *Anne Olsdatter, Bekkevar*. Ved svigerfaren Ole Arnesens død 1794 kjøper han også Bekkevar.

1798 bytter han gård med *Lars Larsen Midsjø*: *Thorer Johannessen* overtar Midsjø, og *Lars Larsen Langhus*, som han beholder til sin død 1806. Ved skifte efter ham mellom enken *Malene Andersdtr.* (fra Ski) og deres 2 barn: Christian, f. 1784, og Helene Larsdtr., gift med Peder Christensen Målen i Skiptvedt, blev gården ved auksjon solgt til *Otter Johannessen Steganstad*, g. m. *Anne Olsdtr. Hebæk*.

Han kjøpte 1814 også Roåsm der han bodde til sin død 1861. (Om slekten se Roås).

1837 skjøte fra *Otter Johannessen* til sønnen *Johannes Ottersen* på gården, skyld 14 lispd. for 1200 spd. – En parsell på 1 lispd. var 1827 solgt til Hans Ramstad.

[bilde s. 287: ”Langhus”]

Johannes Ottersen, † 1865, og hustru *Judith Olsdtr.*, † 1870. 6 barn: *Ole; Otter* (lærer i Fron i Gudbrandsdal); *Johanne*, g. m. kjøbmann Jens Ekjord; *Berthe Marie*, g. m. Harald Vium, Maridalen; *Alette*, g. m. kjøbm. Halstad, Oslo; *Anne*, g. m. Andreas Samuelsen Haugen.

Ved skifteauksjon 1871 kjøpte *B. A Abrahamsen* gården for 2780 spd.; solgte den 1872 til *Svend Jensen Asperud* for 3300 spd. G. m. *Olava Sofie Olsdtr. Rådim*. 2 døtre: *Hilda, Ingeborg* (†, g. m. Arthur Finstad).

1916 overtok datteren *Hilda Langhus* gården.

Der er i de senere år solgt adskillige byggetomter fra gården, såvel til jernabanen som til private hus rundt den nye jernbanestasjon av samme navn.

Foss.

Navnet er samme ord som en foss, gn. foss og fors, det hører til de naturbetegnende

navn, og er ganske sikkert meget gammelt, hører vel til det eldste lag.

Den var ullgård; gammelt matr.nr. 87, gml. skyld $\frac{3}{4}$ skp. = 15 lispd., som 1723 foreslås forhøiet med 5 lispd. Det heter da om gården: ”Måtelig god jord; skog til brenne og husreparasjoner; så 3 skjepper blandkorn 8 t. havre, avler 20 lass høi; 2 hester 8 kyr 7 sauer; 1 husmann med jord”. 1801: 4 husmannsplasser: Sagstuen, Smedsrud, Gravstuen, Nordli. 1838: nytt nr. 123, ny skyld 5 daler 20 skilling; revider skyld 1886: 14,99 mark.

I middelalderen hørte en tid en del av gården til Ås kirke. Senere synes den å være gått over til å bli proprietærgods. Omkr. 1650 eies den av en mann i Lier, Jon Lahell. Omkring 1700 blir den bondegods. Eieren *Båtel (Botolf) Siverson Foss* var en rik mann. Han eide foruten Foss også Boger og Skjegstad. Botolf Foss hadde 3 barn: *Siver*, som fikk Skjegstad, *Sebjørn*, som fikk Boger, og datteren *Anna*, gift med sersjant *Hans Halvorsen*, som fikk Foss.

Han solgte den 1727 til lensmann *Michel Christiansen Brochmann* på Vevelstad for 462 rdl., og gården følger siden denne gård til 1885. (Hans Halvorsen døde på Kapellsander 1729).

Eiere: *Michel Christiansen Brochmann* til 1753. Sr. *Mogens Larsen*, borger, og handelsborger i Christiania 1753-66. *Nils Michelsen Borchmann* 1766-83. Lensmann *Holm Wüig*, Enebakk, 1783-87. *Rasmus Holmsen* 1787-1812. *Clemet Holmsen* 1812-59. *Thovald Holmsen* 1859-72. *H. Holmboe* til 1885.

Senere ofte skiftet eiere, inntil stykkjunker *Chr. Ruud* kjøpte den 1901. Hans enke solgte den 1924 til *A. Norum*.

Haugbru.

Denne gård var ikke skyldsatt før 1723; fikk da skyld: 2 $\frac{1}{2}$ lispd. tunge. Fikk 1839 nytt nr. 124, ny skyld 1 daler 2 ort 18 skilling; revidert skyld 1839: 4,04 mark.

Gården var før 1723 en husmannsplass under *Nøstvet*. Ved auksjon 1809 over *Nøstvet* i Nordby og underliggende ødegård *Haugbru* i *Ski*, kjøpte generalveimester *Ingier* eiendommen. Imidlertid tok *Halvor Altenborg* gården tilbake på odel, og *Haugbru* var i familien *Altenborgs* eie til 1872, da kandidat *H. Ingier* kjøpte den, og gården har siden vært i *Ingiers* eie.

Dal.

Eldre former: i *Daler* 1306. a *Dale* 1400. *Dall* 1578. *Dæll* 1600. *Dahl* 1723. Av gammelnorsk *dalr* = en dal. Hører altså til de naturbetegnende navn.

Var fullgård; gammelt matr.nr. 88, gml. skyld 1 skpd., som matrikkelrevisjonen 1723 foreslår forhøiet til 1 $\frac{1}{2}$ skp. Da anføres: ”God jord; skog til husfornødenhet og lastebruk; 1 kvern til husfornødenhet; sår $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 10 t. havre; avler 35 lass høi; 3 gester 15 storfe 8 sauer. 1 husmann med jord”. 1839 fikk den nytt nr. 125, ny skyld 13 daler 6 skilling; revider skyld 1886: 14,61 mark.

Det er mulig at gården i middelalderen en tid var kirkegods, i så fall har den hørt til Mariakirken; av de ufullstendige fortegnelser kan intet sikkert sluttes. Alt tidlig i nyere tid er den bondegods: 1640-årene tilhører den *Osmund Arnesen*, han eier den ennu i 1665. – Kort tid etter kommer gården i *Nøstvet*-familiens eie, Det opplyses i en odelssak at *Peder Aslachsen Nøstvet* (omkr. 1680) ”arvet den efter en kone som bodde på Dal”. Dennes sønn *Aslach Pedersen* g. 1661, † 1699, g. m. *Kari Olsdtr.* (Hun blev som enke gift med *Villum Eriksen Nøstvet*). *Aslach Pedersen* efterlot sig 3 sønner:

86. *Halvor Alsachsen*, g. m. *Thore Eriksdtr.*

87. *Peder Aslachsen*, g. m. *beate Altenburg*, datter av *sorenskriver Altenburg*. Han bodde

på Lindhol, Spydeberg. Død før 1730.

88. *Michel Aslachsen* Sætre i Aker.

Eldste sønnen *Halvor Aslachsen* døde barnløs på Dal 1730. Nærmest odelsberettiget var da barna etter broren Peder Aslachsen Lindhol: *Johan Henrik*, *Peder* og *Anders Pederssønner*, og deres mor *Beate Altenburg* flyttet til Dal. Hun var imidlertid blitt gift med wachtmeister *Morten Nordbøe*. (De hadde en sønn som døde som barn). *Beate Altenburg* døde 1734, og barnas formynder reiser odelsrettssøksmål mot *Maren Hansdtr. Oppegård*, enke etter *Svend Pedersen*, bror av *Aslach Pedersen Nøstvet-Dal*, da hun kjøpte gården. Hun måtte fratrede gården. Taksten blev satt til 600 rdl.

1753 overtar den nesteldste av brødrene, *Peder Pedersen*, gården *Dal*, (og *Stallerud*), [mens den eldste *Johan-Henrik Pedersen* overtar *Nøstvet* og *Sætre* i aker].

Peder Pedersen Dal (f. 1728) var gift med *Karen Michelsdtr. Sætre*; de var søskenbarn. Han døde 1773. Enken satt i uskiftet bo til 1783; da samfrendeskifte mellom henne og hennes 3 barn: *Michal* (myndig), *Beate* (22 år) og *anne* (19 år). [Den siste blev samme år gift med *Samuel Samuelsen Holstad* på *Langhus*].

Gården blev taksert til 2000 rdl. *Stallerud* solgt til krigsassessor *Borchmann* for 1500 rdl. En del løsøre verdsatt til 400 rdl. Samlet aktiva 3900 rdl.

Enken hadde rett til det halve; men hun beholdt bare 244 rdl., så sønnen fikk 1200 rdl. og hver av døtrene 600.

Sønnen *Michal Pedersen* overtok gården, og moren forbeholdt sig opphold på gården. Han døde 1787, bare 32 år gammel. Var gift med *Lisbeth Marie Helgesdtr.* 3 barn: *Else Cathrine*, f. 1781, *Peder*, f. 1785, *Alette Marie*, f. 1787.

1792 auksjonsskjøte til *Aslach Aschehoug* på *Nordby* for 3900 rdl. han fikk 1801 bevilling til å drive en bygdesag der. 1805 måtte han betalt 2500 rdl. i odelspenger til *Peder Michalsen* og *Otter Steganstad*, g. m. *Else Cathrine Michalsdtr.*

Samme år selger han gården til *Ole Hansen Haga* i *Kråkstad* for 8150 rdl. Om *Ole Hansen se Haga*. *Ole Hansen* døde 1821, 66 år, etter eget ønske begravet ved *Kråkstad kirke*.

Gården blev da delt, idet enken etter *Ole Hansen Anne Marie Christophersdtr.* (fra *Nøkleby*) forbeholdt sig ½ gården, og sønnen *Holm Olsen* overtok annen halvdel.

1. *Dal vestre* (125¹ og ³).

Enken *Anne Marie Christophersdtr.* døde 1834, 81 ½ år. Hun hadde være gift 3 ganger. 1. g. med *Jens Olsen Biltvet*, † 1795, 2. g. m. enkemann *daniel Fredrik Olsen Vegger*. 3. g. m. enkemann *Ole Hansen Haga*. – Ved skifteauksjon etter henne blev gården solgte for 1750 spd. til *Ole Gulbrandsen Retvedt*, som straks sleger den til *Han Hansen Kålstad*, *Frogn*. [”1836 innflyttet fra *Drøbak* prestegjeld: *Hans Hansen* 61 år og hustr *Marie Jørgensdtr.* 59 år; kjøpt og bebort halve gården *Dal*”. *Kirkeboken*]. 1845 får sønnen *Hans Hansen* d. y. skjøte på en del av gården og overtar siden det hele.

Hans Hansen Dal døde 1877, 74 år gammel. Var gifte med *Judithe Hansdtr.* 7 barn: 1. *Johan Hansen Dal*. 2. *Holm Hansen Dal*. 3. *Jens*. 4. *Maren*, g. m. sadelmaker *Peder Svendsen*, *Oslo*. 5. *Julie*, g. m. snekker *Gunerius Halvorsen*, *Aker*. 6. *Olava*. 7. *Alette*.

Gården blir delt, idet *Holm Hansen* overtar bruks nr. 1 og *Johan Hansen* bruks nr. 3.

Senere eiere av bruks nr. 1: 1884 auksjonsskjøte til *M. Midsem*. 1885 dennes skjøte til *Johannes Andreassen Kjeppestad*. 1886 dennes skjøte til *Hans Sørensen Folkestad*. 1887 dennes skjøte til *Jens Jansen Skiseng*. 1918 dennes skjøte til *Anton Gundersen*.

Bruks nr. 3. *Johane Hansen* overtok det 1877. 1883 skjøte fra *Johan Hansens* konkursbo til *Peder Hansen Tallaksrud*.

1888 dennes skjøte til *Hans* og *Edvard Eliassen*.

1912 deres skjøte til *Edvard Rustad*.

1916 dennes skjøte til sersjant *H. O. Henningsen*.

1918 dennes skjøte til o.r.sakf. *Mauritz Diesen*.

Dal østre (125²).

Som nevnt ovenfor, blev gården delt ved Ole Hansens død 1821. Sønnen *Holm Olsen* overtok Dal østre, (og Haga i Kråkstad, den annen sønn *Hans Olsen* fikk Rud i Kråkstad. Datteren *Christine Olsdr.* var gift med *Truls Berntzen* på Tofte i Hurum. De var alle 3 barn av Hans Olsens (2.) ekteskap med *Agar Christine Kraft* fra Sigtun).

Holm Olsen Dahl blev 1821 gift med jomfru *Elisabeth Marie Tofte*, datter av krigsråd *Mads Truslen Tofte* (Hurum), g. m. *Elisabeth Marie Borch* fra Bjellum i Jevnaker. *Holm Olsen* døde 1853, 57 år.

Enken *Elisabeth Marie Borch Dal*, f. Tofte, døde 1878, 88 år, på søndre Midsem. (om deres barn, se Haga).

Boet eide Haga, Dal østre og Strevop.

Sønnen *Fredrik Martin* overtar Dal for 3700 spd.; konkurs 1869. 1884 Fredrik Holmsens skjøte til *Hans Hansen* Kiellandsvig. 1888 dennes skjøte til *Hans Johannessen Jørgenrud*. 1891 overdratt som brukelig pant til *H. Muus*. 1921 auksjonsskjøte til o.r.sakf. *Bomhoff* og fru *H. Langeberg*.

Haugland.

Om navnet se Hauger og Ense.

Gården var fullgård, gammelt matr.nr. 60, gml. skyld $\frac{3}{4}$ skp. = 15 lispd. malt. Matrikelrevisjonen 1723 anfører: "Meget bransædig jord; skog til husfornødenhet; sår 3 skjeeper blandkorn, 6 t. havre; avler 20 lass høi; 2 hester 7 kyr 6 sauer; 1 husmann med jord". 1839 nytt nr. 126, ny skyld 6 daler 3 ort 14 skilling; revidert skyld 1886; 15,32 mark.

Den var kirkegods, hørte til Hovedøykloster; da klosteret blev nedlagt, blev den krongods, og blev lagt til Oslo lagmannsembede. Da lagmannsembeget blev ophevet 1800, blev den solgt til brukeren.

Der kjennes følgende brukere:

89. *Oluf Haugland* omkr. 1640.

90. Sønnen *Alsach Olufsen* i 1660-årene.

91. Sønnen *Rasmus Aslachsen* omkr. 1700-1737; g. m. *Sigri Christensdr.* 5 barn: 1. *Aslach* (på Midsem). 2. *Christen* (Dyrerud). 3. *Svend* (Haugland). 4. *Eli* (g. m. Arne Olsen Grøstad). 5. *Astri*.

92. Sønnen *Svend Rasmussen*, g. m. *Mari Olsdr. Finstad* (1737-1771).

93. Sønnen *Ole Svendsen*, g. m. *Anne Samuelsdr. Kapellet*; fikk bygselbrev på gården 1771; moren fikk føderåd, forbeholdt sig Haugland-stua.

1797 blir gården delt, idet brukeren Ole Svendsen opgir bygselene på 1/3 av gården (5 lisp.) som samtidig bygsles til *Jens Hansen*.

a. Haugland, hovedbølet: Da lagmannsembedet blev ophevet, blev gården solgt, og brukeren *Ole Svendsen* får kongl. skjøte på gården 1800. Kjøpesum 800 rdl.

1801 forpakter han skogen til uthugst, 10 tommer 6 alen fra roten for et tidsrum av 12 år til søren *Aschehoug* for 300 rdl. 1804 kjøper general-veimester *Lars Ngier* gården med skogen for 2100 rdl. Samtidig [bilde s. 293. "Haugland."] får den forrige eier Ole Svendsen bygselbrev på gården; betingelsene de samme som omtalt under Tallaksrud. Ole Svendsen synes å ha sittet trangt i det. Tilslutt kom han i konflikt med loven.

Ved tvangsauksjon var avlingen solgt til Holm Dahl og holmsen Vevelstad. Mens den lå opbevart i laden på Haugland, hadde brukeren brutt op laden og kjørt et par lass høi til byen.

1809 blev gården bortsatt på lottbruk til snekker *Jacob Amundsen Bilet*, da, som det

står i kontrakten, den forrige bruker må ha forbrutt sin bygsel, da den ikke har vært tilsådd i årene 1807 og 8, – og han nu er i arrest uten utsikt til å komme tilbake for å bruke gården. – Gården blev da satt i god stand.

b. *Haugland*: andel 5 lisp. Brukeren *Jens Hansen* fikk kongl. skjøte på gården 1804 for 300 rdl. Året efter selger han det til generalveimester *Ingier* 8som året før hadde kjøpt hovedbølet) for 999 rdl. Samtidig bygselsedel til forrige eier.

1841 selger *Ingier* hele gården til *Andreas Jensen Kverne* for 6000 spd

Ved auksjon 1862 selges den til *Andreas Drømtorp* og *Christian Qværner* for 3500 spd. Ved takstforretning 1863, da eieren søker et jordforbedringslån, blev gården – uten skog – taksert for 4000 spd.

1865 overdrar *Andreas Drømtorp* sin halvdel til Chr. Quærner for 1650 spd.

1872: Chr. Quærnes enke, Helen Quærners skjøte til *Hans Hansen Dal* for 4160 spd.

1876: dennes skjøte til *Johannes Hansen* for 5000 spd.

1894: skjøte fra *Johannes Hansens* enke *Mathea Hansen* samt arvingene sønnen *Hans Johannesen* og svigersønnen *Johan Høitomt* til sønnen *Ole Johannesen*.

Som nevnt I, s. 450, fikk *Ole Johannesen Haugland* 1922 Akershus Landhusholdningsselskaps sølvmedalje for nydyrking.

Tallaksrud.

E. f.: *Thelaxerudt* 1575, *Tallaxrud* 1578, *Thalaxrud* 1593 *Thalagrudt* 1600, *Tallaxrud* 1723.

Oprinnelig form: þorlák sruð, av mannsnavnet þorlákr (vårt Tollak eller Tallak); altså: ”Torlaks rydning”. Om *rud*-navnene se I, s. 114 og 120-21.

Gården var fillgård; gammelt matr.nr. 78, gammel skyld 1 skippund 2 lispund tunge; matrikelrevisjonen 1723 foreslår skylden satt ned med 2 lisp. Den bemerker om gården: ”Skarp jord; skog til brenne, gjerdefang samt litt til husreparasjon; 1 kvern til husfornødenhet; 1 husmann med jord; sår ½ t. blandkorn 8 t. havre, avler 17 lass høi; 1 hest 8 storfe 6 sauer”.

I 1839 *Tallaksrud* og *Tallaksrud-Ødegården* matrikulert hver for sig: *Tallaksrud* fikk nytt nr. 127, ny skyld 6 daler 9 skilling; revider skyld 2,43 mark.

Det var oprinnelig en gård; men tidlig blev 10 lispd. av den (nesten ½ parten) gitt til *Kråkstad prestebol*; det var denne del som blev det senere *Tallaksrud-Ødegården*.

Tallaksrud, gr. nr. 127; gammelt skyld 12 lispd.

I et utrykt diplom fra 1555 nevnes *Per Tallakrud*, som da var lensmann. Diplomet gjelder delet mellem ”*Prestegården*” (d. v. s. *Rullestad*) og *Årås*. Fra 1660-årene har vi følgende eiere:

Hans Siverson, f. 1644, gift 1666. (Se I, s. 196).

Ellef Hansen, sønn av forrige eier, selger 1715 gården til *Baattel (Botolf) Foss*. (Han eide *Foss*, *Boger*, *Skjegstad*, *Tallaksrud*. 8 Se *Boger*).

1720 selger han den til lensmann *Michel Christiansen Brochmann*.

1721 selger han den igjen til *Hans Rasmussen Opsal*. Samtidig gjør *Mons Ellefsen* (sønn av tidligere eier *Ellef Hansen*) krav på odels- og åsetesretten til gården, så gården kommer *Hans Rasmussen* på 400 rdl. Han var sønn av *Rasmus Andersen Reitvet*, bruker på *Reitvet* fra ca. 1640-1689.

Hans Rasmussen var gift med *Lene Kønigsdr.* 2 barn: 1. *Thomas Hansen*. 2. *Marte Hansdr.*

Han døde 1731. Eide da *Opsal*, *Østvet* og *Tallaksrud*. Datteren *Marte Hansdr.* og hennes mann *Ole Toresen*, bror av *Christoffer Rud* i *Kråkstad*, overtar *Tallaksrud*. (1 datter: *Tore*, g.

1749 med Hans Tommesen Ottestad, Hobøl).

Ole Toresen døde 1735; enken *Marthe Hansdtr.* blev gift til Opsal med *Anders Svendsen Opsal*, som altsø da blir eier av Tallakrsrud, sammen med Lene Kønigsdtr.

1738 selges gården Tallakrsrud ved auksjon for 346 rdl. til *Lars Rasmussen Reitvet* og hustru *Mari Nielsdtr. Østvet*.

Han selger den igjen 1743 til *Christen Christensen Nøstvedt* og hustru *Kari Haraldstr.* for 364 rdl. Han eide også Nordby i Nordby.

Døde på Tallakrsrud 1748. 3 barn: 1) Wellum, f. 1740, † 1768. 2) Johannes, f. 1743. 3) Christine, f. 1748.

Enken *Kari Haraldsdtr.* blev gift med *Arne Christensen Asper*. Gården blev nu en rekke år bortforpaktet; bruker: Johannes Olsen Østvet, inntil nesteldste sønnen *Johannes Christensen (Nordby)*, som ved arv efter sine foreldre, og broren Wellum var blitt eier av den i 1774 selger den for 1000 rdl. til *Johannes Larsen Fuglegården (Vestby)*.

1795 kjøper Johannes Larsen til en part "Haugteigen i Tallakrsrud" kallet, skyld 4 lispd., av enken på Roås for 600 rdl. Denne part er en del av det gamle *H a u g e r*, og hadde tilhørt oppgård annekskirke.

[bilde s. 296: "Tallakrsud."]

1805 selger *Johannes Larsen* gården, som altså nu har skyld: 16 lispd., til generalveimester *Lars Ingier*. (Han kjøper samtidig også Haugland og et skogstykk av Midsem. Jfr. skoggårdene Bekkevar, Grøstad og Jørenrud som noen år tidligere blev solgt til kammerherre Bernt Anker). *Ingier* betalte 5000 rdl. for gården. Samtidig får den forrige eier bygselbrev på eiendommen. Avgiftene er de vanglie å betale alle gårdens skatter og avgifter; dessuten skulde han årlig levere eieren 10 skippund godt høi; samt hugge og kjøre ned til Gjersøen det tømmer som *Ingier* utviser i Tallakrsrud skog, for 1 rdl. pr. tylvt.

Ingiers beholdt gården til 1841, da fru oberstløytnant *Ingier* selger den til *Jens Jensen Kverne* for 3000 spd. han døde 1844. Enken *Marte Mare Mathiasdtr.* (datter av *Mathias Jørgensen Eljesrud*) beholdt gården. Senere eiere: *Peder Hansen*; *Hans Hansen kiellansvig.* – 1904 skjøte fra H. Kjellandsvigs dødsebo til fullmektig *R. Eriksen*. 1912 skjøte fra hans enke til *Sverre Alfred Erichsen*.

Hebæk (Hebekk).

E. f.: Hebbek R. b. ca. 1400. Hebeck 1578. Heebach 1723. – Rygh sier: "Den i R.b. brukte form gir ganske visst ikke 1ste ledd i dets oprinnelige form Hvorledes denne kan ha lydt, blir usikkert". Noen forklaring kan derfor ikke gis på dette gårdsnavn. Det burde skrives med dobbelt b. (Hebbekk).

Gården var fullgård, gammelt matr.nr. 64, gammel skyld 1 skpd. 15 lispd., som 1723 foreslås nedsatt med 2 lispd. Førøvrig anfører matr. kommisjonen 1723 om gården: 2 brukere; skog til husfornødenhet; måtelig god jord; ingen husmann; sår ½ t. blandkorn 12 t. havre; avler 24 lass høi; besetn.: 3 hester 14 storfe 11 sauer". 1839 fikk den nytt nr. 129, ny skyld 12 daler 3 ort 23 skilling. Revidert skyld 1886: 26,21 skyldmark.

Gården var i middelalderen *k i r k e g o d s*, delt mellom Halvardskirken og Mariakirken. Etter oslo kapitulbok 1595, som gir nøiaktig opplysning om det gods som kirken hadde hatt, hørte 1 ¼ skpd. i Hebekk til Halvardskirken i Oslo. Resten av gården, ½ skpd., hørte til Mariakirken i Oslo.

A. Den del som hørte til Mariakirken, kom tidlig i privat eie. I fl. jordbok av 1647 eies den da av *Paul Thrane* på Moss. I 1648 er den i *Hannibal Sehesteds eie*. Han bytter den sammen med adskillig annet jordgods til kronen mot Sem hovegård; så fra 1648 er det ½ skpd.

krongods til 1726, da det ved auksjonen over kronens gods i Follo selges til opsidderen *Ole Tommesen Opsal* for 60 rdl.

B. Hovedparten, 1 ¼ skpd., som hadde tilhørt Halvardskirken, var krongods til omkr. 1660; kom da i familien *Winds* eie. – Oberst *Kristian wind* og broren geheimråd *Holger Wind* hadde 1675 kjøpt Verne kloster med dertil hørende jordgods. Oberst Wind, som døde 1686, synes å ha kjøpt op adskillig jord eller og, således flere gårder i Kråkstad. Enken efter oberst wind, *Anne Margrethe Lange*, selger 1700 gården til *Torer Jenssøn* på Rullestad. vi kan altså si at gården var kirkegods i middelalderen, krongods fra 1537 til omkr. 1660, proprietærgods 1660-1700, og senere bondegods.

Torer Jenssøn døde 1720; efterlot sig 3 barn: Arne, Jens og Ragnhild.

Enken *Anne Arnesdtr.* (fra Kjølstad i Ås) blev da gift med brukeren på den andre Hebekkgården *Ole Tommesen*. De slo sine jorder sammen.

Efter *Anne Arnesdatters* død 1733 kom det til en lang og innviklet odels sak mellem hennes gjenlevende mann *Ole Tommesen* og hennes eldste sønn i 1. ekteskap *Arne Torersen*.

Arne Torersen vil som odelsberettiget løse hele gården. Imidlertid har også stefaren *Ole Tommesen* sikret sig en slags odelsrett til gården: Kaptein *Sibbern*, gift med datterdatter til ovennevnte *Anne Margrethe Lange*, mente å ha odelsretten til Hebekk, og hadde solgte denne rett til *Ole Tommesen*, som derfor ikke godvillig vil overlate gården til stesønnen. Saken blev endelig pådømt 1737: *Arne Torersen* fikk rett til å løse hele gården på odel. Allikevel selger 1738 *Arne Torersen*^{*)} sin arvede del med odelsretten til stefaren *Ole Tommesen*, så denne nu sitter med hele gården til 1747; da selger han halvpartn til sin eneste sønn av 1. ekteskap *Thomas Olsen* for 300 rdl. Altså fra 1747 var der 2 like store Hebekk-gården: Søndre og Nordre Hebæk.

Nr. 1. Hebæk søndre: *Thomas Olsen*, som overtok denne del 1747, var goft med *Anne Jensdtr. Rud* i Ski. Han kjøpte 1763 også Roås, og overlot 1777 Hebæk søndre til sin nest-eldste sønn *Ole Thomassen*, flyttet selv til Roås; (om hans ætt, se Roås). – *Ole Thomassen*, g. m. *Abigael Jacobsdtr. Halstad*. 2 døtre: *Anne*, g. m. *Otter Johannessen Langhus*; og *Johanne*, g. m. *Hans Olsen Neset*, Nordby.

Efter *Ole Thomassen* og hustrus død overtok 1814 svigersønnen *Hans Olsen* gården. (Hadde 1802-14 hatt Roås). – Han døde 1823. 5 barn: 1. *Marie*, f. 1803, blev g. m. *Christian Andreassen Lofsrud* i Aker. 4. *Anders*, f. 1811. 5. *Olea*, f. 1814, g. m. *Andreas vaslestad*.

Enken *Johanne Olsdtr.* blev 1824 g. m. *Peder Michaelsen Dahl* i Oppegård, som så overtok gården.

[bilde s. 299: "Hebæk."]

Efter hans død solgte enken 1854 gården til sønnen *Anders Hansen*, g. m. *Maren Holmsdtr. Reitvet*. 3 barn: *Johan* (Hebæk); *Holm* (Myrer); *Marie*, g. m. *Georg Colberg*.

1895 overtok sønnen *Johan Andersen* gården, g. m. *Camilla Colberg*, Oslo.

1904 hans skjøte til *Anton Haugteigen*, g. m. *Ragne Hansen Sundby*, Nordby. 1924 overtok sønnen *Kristian Haugteien* gården.

Nr. 2. Hebæk nordre: Da *Ole Thomassen* 1747 delte gården, beholdt han selv denn del, til sin død 1770. Skifte mellem enken *Gunhild Brynhildsdtr.* (hans 3dje hustru) og hans 5 barn:

94. *Thomas*, søndre Hebæk.

95. *Gunhild*, g. m. *Tosten Tostensen Svikebøl* i Tomter.

96. *Anne*, g. 1) med *Bertel Olsen Roås*, 2) med *Casper Michelsen Brochmann*, Hallangen.

97. *Marie*, g. m. *Jens Davidsen Kiernes*, Nordby.

98. *Johanne*, g. m. klokker *Johannes Behmer*.

Gården blev overtatt av *Jens Thomassen Hebæk* (s.), g. m. *Sibylla Andersdtr. Ski*, † 1788; 4 barn: *Anne*, f. 1772; *Anders*, f. 1774; *Hans*, f. 1777; *Karen*, f. 1783.

*) *Arne Torersen* kjøpte s. å. Midsem søndre; var oldefar til *Martin B. Midsem*.

Enkemannen *Jens Thomassen* gift s. å. med enke *Elisabeth Jacobsdtr. Halstad*, og overtar Halstad, mens *Johan Andersen Halstad*, egtl. fra gulli i Kroer, kjøper Hebæk; g. m. *Hedvig Hansdtr. Gulli* (Halstad). Deres barn: *Anders*, f. 1785; *Hans Jacob*, f. 1789; *Baltzer*, f. 1795; *Jens*, f. 1797.

1831 overtok eldste sønnen *Anders Johansen* gården; g. m. *Ingeborg Jensdtr. Kverne*.

Ved skifte etter *Anders Johansen* 1848 blev gården delt, idet en del, det senere bruksnr. 3, blev skilt ut og solgt til *Hans Andersen Kapellbråten*, og har siden fulgt den gård. – Den annen part, den største, blev solgt til svigersønnen *Baltzer Arnesen Kvakestad*, g. m. *Ingeborg Andersdtr. Hebekk*. Hun døde 1851; *Baltzer Arnesen* solgte da gården til *Anders Hansen* søndre Hebæk. (Se under Fjeld).

Der er solgt en rekke byggetomter av gården; den har for tiden 129 bruksnr.

Ense = Endsjø.

Utt. Ense. Eldre former: af *Einarshaugi* 1400. a *Einærzhawgh* 1465. *Enezøø* 1557. *Ennesou* 1578. *Emizhoug* (!) 1575. *Enishoug* 1597. *Einezøu* 1616. *Eimeshoug* 1700. *Eenesøie* 1723. –

Oprinnelig form: *Einarshaugr*. (Skrivemåten med ø i siste stavelse har ledet til den feilaktige formodning at siste ledd var ”sjø”; derfor i senere tid ofte skrevet Endsjø).

Fullgård; gammelt matr.nr. 79, gml. skyld 1 ¼ skippund, som matrikkelkomm. 1723 foreslår s att op med 2 lispd., idet den anfører: ”Måtelig jord; 1 kvern til husfornødenhet og noget for almue. Avler 20 lass høi; sår ½ t. blandkorn 10 t. havre; har 2 hester 10 kyr og 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 130, ny skyld 6 daler 1 ort. Revidert skyld 1886: 15,15 mark.

Var kirkegods i middelalderen; tilhørte Halvardskirken i Oslo. Omkr. 1660 kom gården i privateie, tilhørte da forskjellig Oslo-borgere; var proprietærgods til 1738, da fikk *Erik Pedersen Roås* skjøte på gården; skjøtet utstedt av *Jens Christophersen Berg* i Sørum, kjøpesum 220 rdl. Der var da 2 brukere på gården: *Nils Syversen Hebekk* og *Jens Hansen*, som brukte hver sin halvdel. brukerne hadde forkjøpsretten og overtok hver sin halvdel av gården.

A. *Nils Syversens* del: *Nils Syversen* 1738-58. Sønnen *Ole Nilsen* 1758-76. *Syver Aslachsen Steganstad* 1776-82. *Christen Aslachsen* 1782-86. *Samuel Samuelsen Kapell-Sander* 1786-94 (brukte også Rullestad en del år). *Rasmus Holmsen Vevelstad* 1794-98. *Jens Hansen Ramstad* 1798-1802. *Jens Thomassen Halstad* (Hebekk) 1802-1812. *Anders Johansen Hebekk* 1812-19. Sistnevnte år får *Lars Svendsen Ense* kjøpt også denne del, så gården var samlet.

B. *Jens Hansens* del: *Jens Hansens* ætt (far og farfar) hadde brukt gården fra 1696. *Jens Hansen* hadde gården 1738-40, solgte da til *Povel Jensen* og *Børre Hansen*, som 1750 solgte til *Thomas Nilsen*. [Hans søste *Maren* var goft med *Svend Clemetsen Langeli*. Denne *Svend Clemetsen Langeli* var sønnesønn av *Rolf Sørum*, som igjen var sønn av klokker *Svend Anoldsson Østby* (omkr. 1670)]. – *Thomas Nilsen* og hustru *Kristi Herusti* hadde ingen livsarvinger, testamenterte derfor 1788 gården til *Thomas Nilsens* søstersønn *Lars Svendsen Langeli*. Da han så 1819 også kjøpte den annen halvpart, blev altså gården samlet. *Lars Svendsen* var skoleholder i Ski i 10 år (1779-89), inntil han overtok Ense; blev 1788 g. m. *Anne Christensdtr. Taraldrud*.

1. juledag 1818 brant hovedbygningen på Ense ned, og *Lars Svendsens* svigerfar *Christen Pedersen* brant inne. Kirkeboken gir følgende opplysning: ”25de december døde *Christen Pedersen* 98 år; blev i sin høie alder forsørget av sin svigersønn *Lars Ensjøe*. Ved en under kirketjenesten første juledag opkommen vådesild på Ensjøe, hvorved *Lars Ensjøes* våningshus og *Anders Ensjøes* uthus blev lagt i aske, blev og denne eldgamle mann

innebrent”.

1827 blev atter gården delt, idet Lars Svendsens to sønner *Christian* og *Svend* overtok hver sin halvdel. *Christian Larsen* solgte 1838 sin del igjen til broren *Svend*, og kjøpte samme år Bjerke i Ski; kjøpte senere Harastad.

[bilde s. 302: ”Ense.”]

Svend Larsen, som altså fra 1838 har hele gården, hadde – som faren – vært skoleholder i Ski en del år (1812-19). Se I, s. 337. Gift 1829 med *Ingeborg Helene Andreasdr.* Foss i Spydeborg. Han døde 1861, 70 år. 3 barn: *Lars Anton*, g. m. Ingeborg Sophia Ottersdr. Finstad. *Christian*, ugift. *Edvard*, g. m. *Ingeborg Oppegård*.

Edvard Svendsen overtok gården, skjøte fra moren 1875.

1893 overtok hans sønn *Sigvard Endsjø* gården; g. m. *Constanse Holm*.

*Sigvard Endsjø*s ættetavle: *Anuld Gørstad* omkr. 1640–. klokker *Svend Anuldsson Østby* 1660-80-årene – *Rolf Svendsen Sørum* omkr. 1700 – *Clemet Rolfsen*, † 1719 – *Svend Clemmetsen Langeli*, f. 1710, † 1763 – *Lars Svendsen*, skoleholder, fikk Ense 1788 – *Svend Larsen Ense* – *Edvard Svendsen* – *Sigvard Ensjo*.

Hauger.

E. f.: a Haughum 1329. Houger 1578. Hougir 1600. oprinnelig form: *H a u g a r*, flertall av *h a u g r* = en haug. Hører altså til de gamle naturbetegnende navn. Det er rimelig å sette *h a u g e r*, *E i n a r s h a u g* (=Ense) og *H a u g l a n d* i forbindelse med hverandre. Hauger er sikkert den eldste. Da der reiste sig en gård på det nuværende Ense, måtte altså den *H a u g* ha et tilleg til forskjell fra det gamle *H a u g a r*, altså satte man mannens navn foran: *E i n a r s h a u g*. – *H a u g* - ”*l a n d*” var et ”land”, et jorde, kommet fra *H a u g e r*. De 3 gårder har sannsynligvis vært en gård.

Fullgård; gammel skyld; 1665 opføres 1 skippund 1 lispd.; 1723 opføres 15 lispd.; gml. nr. 66. Matr.revisjonen 1723 anfører: ”Måtelig god jord; ingen skog, 1 kvern til husfornødenhet; avler 16 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn 5 t. havre; 1 hest 6 storfe 4 sauer”. 1839 fikk den nytt matr.nr. 113, ny skyld 2 daler 2 ort 21 skilling. 1883 blev gården forenet med østre Sander til ett bruk.

Gården var kirkegods i middelalderen: *C l e m e t s k i r k e n* i oslo eide 5 ½ ørtug i den, *O s l o b i s p e s t o l* 4 ørtug, ”*G j e r d a r u d a*”, d. v. s. *O p p e g å r d k i r k e* ½ mark og *S k i k i r k e* ¼ skippund malt; senere gikk *C l e m e t k i r k e n*s og *b i s p e s t o l e n*s andel over til krongods, så omkr. 1700 tilhører 10 lispd. kongen, med bygselrett over det hele, 5 lispd. *S k i k i r k e* og 5 lispd. *o p p e g å r d k i r k e*. Om den siste del var der tvist, men den blev ved dom tilkjent *O p p e g å r d k i r k e*.

1726 blev kongens gods i Follo solgt ved offentlig auksjon. Sersjan *Hans Halvorsen* fikk da kongl. skjøte på de 10 lispd. i hauger for 131 rdl.; han hadde også *Kapell-Sander*.

Hans Halvorsen, gift 1. med en datter av *Lars Jørgensen Drømtorp*. 2. med *Anne botolfsdr.* (Foss). 5 barn: 1. *Samuel Hansen* (Holstad). 2. *Syver Hansen* (Holstad). 2. *gunhild*, g. m. *Jan herum*. 4. *Malene*, g. m. *Vellum Halvorsen Askim* i Ås. 5. *Marie*.

Enken *Anne Botolfsdr.* blev gift med *Åsmund Svendsen Dyster*.

1765 blev gården delt: Den ene halvdel solgt til *Halvor Svendsen* (jfr. *Bøler!*) og den annen til *Amund Gundersen Rullestad*. De to eiere *Halvor Svendsen* og *Amund Gundersen* måtte betale odelspenge, den første 150 rdl., den annen 200 rdl. til *Hans Åsmundsen Støkken*, sønn av *Åsmund Svendsen Dyster*, et eksempel på hvordan odelsrett kunde misbrukes.

1770 kjøper *Halvor Svendsen* også den annen halvdel.

1779 får svigersønnen *Østen Østensen* (g. m. *Eli Halvorsdr.* Hauger) skjøte på halva gården. *Halvor Svendsen* døde 1780, 57 år.

Enken Mari Bjørnsdatter blev 1783 g. m. *Lars Helgesen* (Lyshaug i Hobøl). 1785 tar de gamle føderåd, og *Østen Østensen* jun. (Nord-Hauger). 1812 overtar den annen sønn *Halvor Østensen* Sør-Hauger.

Østen Østensen samler gården igjen 1815.

1825 selges Nord-Hauger (med kvernbruket) til *Ole Nielsen Sander*, Vestre Sander, som år senere selger den (sammen med Vestre Sander) til lensmann *Michelsen*.

1849 makeskifte mellom musikkinstruktør *Lars Andersen*, Oslo, og lensmann *Michelsen*: den første kjøpte Nord-Hauger for 2000 spd. og lensmann *Michelsen* kjøpte av ham en byeiendom, nuværende Munkedamsvn. 22, Oslo, for 3940 spd.

1854 får *Christian Jensen Kverne* (ordf.) skjøte på Nord-Hauger for 1100 spd.; han selger den 1854 til *Hans Hansen Sander* østre; han hadde allerede 1832 kjøpt Sør-Hauger^{*)}. Siden fulgte hauger denne gård; i 1883 blev de (Sander Vestre og Hauger) slått sammen til ett bruk.

Den del av Hauger, ”Haugteigen”, en skogteig, som lå til Oppegård kirke, blev 1795 tilkjøpt Tallaksrud.

Rullestad (”Prestegården”).

Antagelig *Rolleif*sstaðir (av mannsnavnet *Rolleif*r). kunde også være *Rollaugs*staðir. Gården kalles i eldre skattelister og brev *Prestegården*. Den var prestegård til Ski, da Ski kirke i katolsk tid hadde egen prest.

Var fullgård; gammelt matr. nr. 99, gml. skyld 2 skippund tunge og 1 bismerpund 6 merker smør. matrikkelkomm. 1723 foreslår skylden nedsatt til det halve. Den anfører. ”måtelig jor; sår ½ t. blandkorn 12 t. havre; avler 32 lass høi; har 3 hester 14 kyr 8 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 131, ny skyld 8 daler 1 ort 8 skilling (altså en kraftig reduksjon; se I, s. 137). Revidert skyld 1886: 15,89 mark.

I kallsboken for Kråkstad skriver pastor Hørbye d. y. 1793: ”Gården Rullestad i Ski anneks beliggende – er pro tempore enkesæte her i Kråkstad, kalles i matrikkelen ”Prestegården”, hvilket man tror kommer av at Ski anneks har ”i eldre tider” været hovedsogn, og altså denne gård bebodd av presten, om enskjønt her ved kallet ei finnes nogen opplysning derom. i kallets kopibok meldes alene herom: Anneks-gården er Prestegården ved Ski kirke beliggende, denne gård har av gammel tid været enkesæte”.

I ”eldre tider”, d. v. s. middelalderen, var Ski eget sogn, s der var ikke tale om hovdesogn eller anneks. Der var en prest (minst) ved hver krike, og navnet ”Prestegården” kan skrive sig fra den tid for gården har vært kirkegods. En tid ser det ut som den var frigård for sorenskriveren. i skattematrikel for 1647 står at den er utlagt til sorenskriveren og derfor er skattefri. I 1670-årene var den lensmannsgård; lensmann *Jørgen Andersen Brochmann* bodde der til 1675. Siden har den uavbrutt ligget til Kråkstad prestebol; og vært enkesæte. i 1691 opplyses det op tinget at gården i lang tid har ligget øde, ”ikke retter kan erindres enn 16 år, alt siden *Jørgen Andersen* gården bebodde”. Da han flyttet, overtok sogneprest *Peder Svendsen Holsterbro* gården, og, heter detm den er siden forfalt. Det forklares at *Peder Svendsen* døde 1688, arvet enken stor gjeld, og hadde ikke råd til å holde andre tjenere enn en stakkars kvinne til å passe dyrene, almuen måtte oftest hjelpe henne med både utendørs. og innendørsarbeide. – Denne forklaring er gitt i anledning skatterestanse.

Når gården ikke var bebodd av preste-enke, blev den bygslet bort av sognepresten. Der var ofte 2 brukere på gården.

Klokker *Nicolai Behmer* bygslet gården i 1730-årene og hadde den til 1748. i 1740-årene

*) Undtagen ”de under denne gård beliggende møllebruk”; de blev 1854 solgt til *Svend Larsen Ense*. Derfor heter det i matrikkelen ”Ense med Hauger”.

brant husene ned, og klokkeren fikk da skattefrihet for gården i noen år mot å bygge husene op igjen.

Han bygde også *Kontra*, på Rullestads grunn. 1748 opgav han bygselen og flyttet til Breivoll i Nordby. Sønnen *Hans Nicholaisen Behmer* bruker så det egentlige Rullestad til 1754. Så skifter ofte brukere, til enken etter sogneprest *Pohlmann* tilflyttet gården 1773.

Efter henne *Samuel Samuelsen* og *Christian Larsen* 1791 til ca. 1814; så brukte løytnant *Hørbye gården* en del år. Løytnant Hørbye tok avskjed som officier da foreningen med Danmark blev ophevet, vilde ikke gå i den svensk-norske konges tjeneste.

Da sogneprest Reiersen døde 1836, flyttet fru *Reiersen* til Rullestad. Senere overtok *Andreas Hansen Drømtorp* bygselen. han fikk kongl. skjøte på gården 1849. Kjøpesum 6525 spd.

Andreas Hansen Drømtorp, f. 1811. † 199; g. m. *Anne Johannesdtr. Haugen*, f. 1819, † 1908. Ingen barn.

[bilde s. 306: "Rullestad."]

1899 skjøte fra *Anne Drømtorp* til *Sæbjørn Sander*. 1923 skjøte til *Josef Andersen*. 1930 skjøte til *Chr. J. Sundby*.

Kontra.

Navnet er det latinske "contra" = imot; henger vel sammen med beliggenheten rett i mot kirken; altså et forholdsvis ungt navn.

Som nevnt ovenfor blev visstnok stedet bygd av klokker *behmer*. Han soglte 1748 husene for 240 rdl. til lensmann *Hans Jensen Rud*, som samtidig fikk bygselbrev på ½ gården Rullestad. Der var da gjestgiveri på stedet.

1758 kjøper skreddermester *Søren Hansen Schive* husene for 400 rdl.; samtidig bygselbrev på andel av gården. Ved hans død 1763 solgt til *Joen Olsen Steinmølen* (under Tømt). 1771 til *Åsmund Halvorsen Neset* (sammen med ½ Sander v.). 1799 til *Hans Hansen* (Drømtorp). I 1840-årene slått sammen med *Klokkerud*. – Gjestgiveriet blev drevet der til i 1820-årene, da det blev flyttet til Ski n.

Der er i senere tid solgt fra gården Rullestad adskillige byggetomter; for tiden 17 bruksnummer.

Sander.

Eldre former: i *Austersandom* 1400. *Sand* 1520. *Sannder* østere 1575. *Sander* 1600, 1723. – Opprinnelig form: *Sandar* = sandene. Gården må være eldre enn *Uppsandar* = Opsand. Den hører ganske visst, sammen med *Hauger*, *holm*, *Lunde* og *Ski*, til det eldste lag av gårder i bygda.

Formene "i *Austersandom*" i "Rødeboken" omkr. 1400 viser at det allerede den gang var 2 *Sandergårder*: østre og vestre.

Sander østre.

Gråden var fullgård; gammelt matr. nr. 62, gml. skyld 1 skippund 2 ½ lispd., som matrikelkomm. 1723 foreslår nedsatt med 7 ½ lispd. Den anfører: "Brandædig jord; ingen skog; avler 12 lass høi; sår 3 skjegger blandkorn 6 t. havre; har 2 hester, 8 kyr og 8 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 132, ny skyld 4 daler 16 skilling; revidert skyld 1886: 13,30 mark.

Gården var kirkegods: 7 ½ lispd. tilhørte *Kråkstad prestebol*, 7 ½ lispd. *Ski kirke* og 7 ½ lispd. var i *Osloborgeres* eie. Men da *Ski kirke* hadde bygselretten over hele gården, må den regnes som kirkegods. 1825 solgte kirke-eieren major *Hansteen* den del av *Sander ø.* som tilhørte *Ski kirke* med bygselretten over de øvrige 2/3 til

Fredrik Simensen for 100 rdl.; dermed gikk gården over til almindelig bondegods. 1852 blev også innløst den del som hadde tilhørt Osloborgere.

Gården har ofte skiftet eier, så den har aldri vært ættegård. Eiere: *Fredrik Simensen* 1725-48, da han delte gården mellom sine 2 sønner *Dines* og *Nils Simense*. Den siste overtok 1755 hele gården.

1769 selger han til stesønnen *Niels Johannessen*, som 1773 selger den til gjestgiver *Åsmund Halvorsen Kontra*, var 1771 kommet fra Neset i Nordby til Kontra. 1798 kjøper sønnen *Halvor Åsmundsen* gården. 1803 selger han halve gården til *Hans Hansen Kontra*, som 1810 også kjøper den annen halvpart.

[bilde s. 308: "Sander østre."]

1846 selger han den til sønnen *Hans Hansen Tranås*, g. m. *Gunhild Johannesdtr. Haugen*. Han døde 1855, 53 år; hun 1861. 52 år. Det var meget rike. Boet opgjort med en formue på vel 18 000 spd. Deres eneste sønn *Hans Julius Hansen* (f. 1848) står da som eier noen år. Han selger gården 1879 til sin onkel *Andreas Hansen Drømtorp* på Rullestad. 816 00 kr.).

1899 enkefru *Anne Drømtorps* skjøte til *Jørgen Strøm*, som 1907 solgte til *Lars Samuelsen*. 1912 skjøte til *J. E. Stortrøen*. 1917 skjøte til *Sigv. Samseth*. 1918 til *A. Norum*.

Storparten av gården hauger er slått sammen med Sander østre. De 2 bruk blev 1883 slått sammen til ett matrikkelnummer. Der er i de siste 25 år frasolgt en rekke byggetomter; for tiden 66 bruksnummer.

Kapell-Sander.

Navnet kommer av at der på denne gård engang har stått et kapell. Det sto der ennu 1594; biskop *Jens Nielsson* omtaler det i sin visitasbok! se I, side 182 og 237. Gården kalles i gamle skattelister også *T i n g s a n d e r*, da tingene gjerne blev holdt der.

Hørte til fjerdings- eller ødegårdsklassen. Gammelt matrikkelnummer 117, gml. skyld 12 lispd. tunge og 4 lispd. salt, som 1723 foreslås nedsatt med 5 lispd., idet det anføres: "Brandsælig jord; avler 8 lass høi; sår 2 skjepper blandkorn 5 t. havre; har 1 hest, 5 kyr og 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 134, ny skyld 4 daler 1 skilling; 1886 nytt nr. 133, ny skyld 8,47 mark.

[bilde s. 309: "Kapell-Sander."]

En liten del av gården (3 lispd.) har vært kirkegods, den største delen har vært i privat eie. Den del som var kirkegods, blev efter reformasjonen krongods; men bygselretten over det hele fulgte den del som var i privat eie. 1706 tilhørte gården *Lars Jørgensen Drømtorp*, som hadde kjøpt den av "den høifornemme matrone *Birte Christophersdtr. Christiania*". *Lars Jørgensens* svigersønn sersjant *Hans Halvorsen* fikk den med sin hustru. Om hans barn, se Hauger. *Hans Halvorsen*, † 1729. 1740 er *Samuel Halvorsen* (visstnok bror av foregående) eier (bruker?) av gården, g. m. *Eli Clemetsdtr. Løken*. Efter hans død 1764 overtar sønnen *Samuel Samuelsen* gården, g. m. *Anne Otterdtr. Rud*. 1791 kjøpte lensmann *Michael Hansen* gården. Senere tilhørte den lensmann *Michelsen*.

Da lensmann *Michelsen* flyttet fra bygda, kjøpte lensmann *Arne Severin Colbjørnsen* gården. Hans sønn *Kolbjørn Colbjørnsen* overtok gården omkr. 1870; g. m. *Marit*, født Strand, fra Nord-Aurdal. Deres sønn *Arne Kolbjørnsen* overtok gården 1913.

Der er også fråsolgt denne gård en rekke byggetomter; gården har for tiden 60 bruksnummer.

Kapellbråten blev utskilt 1773. En del av *Hebæk*, 129³, blev 1848 forent med denn gård.

Sander vestre.

Var fullgård; gml matr.nr. 63, gml. skyld 1 ¼ skippund. Matrikelkommissjonen 1723 anfører; "Brandsædig jord; skog til husfornødenhet, gjerde og brenne. Sår ½ t. blandkorn 10 t. havre; avler 20 lass høi; har 2 hester, 6 kyr og 6 sauer. 1 husmannsplass". Fikk 1839 nytt nr.

135, ny skyld 5 daler 20 skilling; 1886: nytt nr. 134, revidert skyld: 10,56 mark.

Var kirkegods, delt mellom Ås prestebol (15 lispd.) og Oslo hospital (10 lispd.), begge eiere hadde bygselrett over hver sin del. Oslo hospitals del ble solgt 1723 til *Lars Stub* for 150 spd. Ås prestebols del forblev bygselgods til 1853, da *Torine Larsdtr.* fikk kongelig skjøte på den for 1150 spd. Denne gård har gått ennå mere i handel enn Sander østre.

Man får derfor nøie sig med bare å opføre eierne for hovedbølet efter 1733.

Lars Stub 1733-39; *Johannes Joensen Krakestad* 1739-46; *Peder Olsen Finstad* 1746-55; skredder *Ellef Larsen* 1755-58; *Lars Joensen Rullestad* 1758-67; *Nils Simensen* østre Sander 1767-69; *Rasmus Christensen Nygård* 1769-74; *Samuel Samuelsen Capell-Sander* 1774-79; *Nils Larsen* 1779-1815; sønnen *Ole Nilsen* 1815-27; lensmann *Michelsen* 1827-51; *Johan Christian Gundersen Mørk* 1851-58; garver *Ole Rømmedal Brødbøl* 1858-61; *Christian Torgersen* 1861-65 (hadde og 1/2 Grøstad skog); lensmann *Colbjørnsen* kjøpte gården av foregående eiers konkursbo 1865. Auksjonsskjøte til *Jens Martinsen Myrer* 1900. *Theodor Andresen* fikk skjøte på gården 1911

Gården er nu sterkt utparsellert til byggetomter; har for tiden 133 bruksnummer.

Skoro.

E. f.: Skorru 1578. Skoer 1593. Skoro 1597. Skoroug 1723. Navnet er dannet av sk o r a, som betyr i n n s n i t t, brukt om en fordykning eller nedskjæring i terrenget. I senere tid er navnet ofte skrevet S k o r h a u g. Men de eldste opbevarte skriftformer utelukker denne opprinnelse.

Var Fullgård; gammelt matr.nr. 76, gml. skyld 10 lispund. (Efter skylden skulde den ha vært halvgård). 1723 anføres: "Middelmådig jord; sår 1 skjeppe blandkorn 5 t. havre; avler 12 lass høi; har 1 hest 4 kyr 4 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 136, ny skyld 2 daler 1 ort 15 skilling; 1886 nytt nr. 135; revidert skyld 6,66 mark.

Gården var kirkegods, hørte til Halvardskirken i Oslo; efter reformasjonen blev den tillagt lesemesteren i Oslo, og senere overført til Oslo Katedralskole, hvis rektor hadde bygselretten over gården.

Brukere efter 1660: *Carl Jacobsen*; *Truls Andersen* i 1680-årene; *Hans Hansen* fikk bygselbrev 1707; *Hans Paulsen* 1721-39; *Lars Christophersen Sander* fikk bygselbrev 1739; efterfølges av *Nils Amundsen* (hvilket år kan ikke sees). 1782 fikk sønnen *Ellef Nilsen* bygselbrev; g. m. *Helene Hansdtr.* (fra Nordby sogn). Ved hans død 1787 blev enken gift med *Anders Svendsen* (fra Solberg i Nordby), som så overtar bygselen. I 1800 fikk han kjøpt gården, kjøpesum 800 rdl. Han døde 1814; 65 år. 5 barn: *Svend* (Solberg i Nordby), *Hans*, *Andreas*, *Ole*, *Elen Marie*, g. m. *Ole Evensen Galteby*, *Spydeberg*; *Kristine*, g. m. *Åsmund Nilsen Nygård* i Nordby.

Enken *Helene Hansdtr.* blev gift igjen 1819 med *Christopher Pedersen Holt* (lille) i Kråkstad, og de beholdt gården til hennes død 1845. Boet eide da også en andel av Solberg i Nordby, som eldste sønnen *Svend* overtok, mens de to sønnene *Hans* og *Andreas* delte Skoro mellom sig. Lovlig delings. og skylddelingsforretning blev først avholdt 1883.

Skoro østre, g.nr. 135, br.nr. 1.

Andreas Aandersen, som overtok denne del 1845 (særskilt skyldsatt 1883), hadde den til sin død 1883; g. m. *Maren Johannesdtr.* 7 barn: *Anders* (bodde 1883 i Skovhus), *Johannes* (Støkken-plass), *Hans* (Drømtorp-plass), *Herman* (Oslo), *Johanne*, *Maria*, g. m. skomaker *Johannes Gran*, *Andrea*, g. m. *Hans Olsen*, Oslo. Gården solgt 1884 til *Hans Pedersen*, som året efter selger den til *Olaus Kristiansen*. 1899 skjøte til *Hilmar Sundby*. 1906 hans skjøte til *Johannes Huseby*.

Skoro vestre, g.nr. 135, br.nr. 2.

Hans Andersen, overtok denne del 1845, samtidig som broren overtok østre Skoro, men skylddeling først 1883. Etter *Hans Andersens* død 1878 overtok sønnen *Anton Hansen* († 1897) og hustru *Gunhild Rasmusdtr. Trøitve* († 1910) gården, og 1899 deres sønn *Richard Antonsen*.

Solgt fra adskillige byggetomter; for tiden 20 bruksnr.

Monsrud.

E. f.: Magnusrud 1578. Mogensrud 1600. Monsrud 1723. Det gamle *Magnusrud* er altså blitt til *Monsrud*, på samme måte som *Magnus* er blitt til *Mons*.

Var fjerdings- eller ødegård; gammelt matrikelnr. 108, gml. skyld ½ skippund tunge; 1723 anføres: ”Måtelig jord; avler 8 lass høi; sår 1 ½ skjepe blandkorn, 5 t. havre; har en hest, 4 kyr og 3 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 137, ny skyld 3 daler 12 skilling; 1886 nytt nr. 136, revidert skyld 6,77 mark.

Var kirkegods, hørte til *Hovedøy kloster*; blev krongods 1537; omkr. 1660 kom gården i privat eie, tilhørte forskjellige utenbygdsboende, bl. a. toller *Heinrich Lachmann* i Drammen, omkr. 1700, senere *Trane* på Moss; ved auksjon 1758 etter *Benter Sophia Holgersdtr. Trane* på Finstad kjøpte *Ole Jensen Rud (Ski)* gården for 365 rdl.

1768 auksjonsskjøte til *Ole Rasmussen Finstad*, 701 rdl. Solgte den 1798, sammen med *Finstad*, til *Svend Ottersen* (se *Finstad*).

1820 skjøte fra *Svend Ottersen Finstad* til *Hans Peter Petersen* og *Mari Jensdtr.* Han var egentlig fra *Sagstua Enebakk*, kom 1820 fra hustruens hjemsted *Sand* i *Trøgstad* til *Monsrud*. 1825 hans skjøte til *Hans Zyprian Kjeldsen* på gården ÷ *Skomakermyra*, som han 1822 solgte til *Hans Olsen Hebæk*.

1836 *H. Z. Kjeldsens* skjøte til *Nils Kristoffersen Dal*, g. m. *Juliane Marie Rasmusdtr. Nøkleby*. 1902 skjøte fra skifteretten i deres dødsbo til *Forsvarsdepartementet* på *Militæretatens* vegne.

Finstad.

Navnet finnes ikke i de diplomer vi kjenner fra middelalderen. I regnskap fra 1578: *Findestadt*. *Findstadt* 1593 og 1600. *Findstad* 1723. (Burde nu skrives *Finnstad*).

Navnets opr. form: *Finnsstaðir*, av mansnavnet *Finn* (r). Første ledd kan også være mansnavnet *Finni*, altså *Finnastaðir*; eller kvinnenavnet *Finna*, altså *Finnustaðir*. Om *stad*-navnenes alder og rang se I, s. 114.

Gården var fullgård; gammelt matr.nr. 90 og gammel skyld 1 ½ skpd. tunge. Ved revisjonen 1723 blev skylden foreslått forhøiet med ½ skpd., så gården ansåes for meget god. 1839 nytt matr.nr. 138, ny skyld: 10 daler 8 skilling; altså skylden blev da satt noget op (om forholdet mellom gammel og ny skyld, se I, s. 137).

Ved revisjonen 1886 fikk eiendommen nytt gårdsnr. 137, idet de 2 gårdene *Sander* østre, matr.nr. 132, og *Hauger*, matr.nr. 133, blev slått sammen til ett nytt gårdsnr. 132, hvorved de følgende matr.nr 134-144 alle blev rykket ett nr. tilbake. Rev. skyld 29,01 skyldmark.

Avling og besetning: I 1657 hadde de på gården 3 hester, 14 kuer, 3 griser og 10 sauer. I 1723 (fremdeles bare 1 gård): 2 hester, 12 storfe; der såddes da årlig 3 kvartel blandkorn, 14 t. havre; avling: 36 lass høi. Matr. komm. av 1723 bemerker videre: ”God jord (en av de får gårder som får den karakter). Skog til hustømmer og lastebruk. 1 husmann med 15 skjeppers åkerland”. Etter manntallet av 1801 hørte der 5 husmannsplaser til *Finstad*, nemlig: *Ødegården*, *Berget*, *Rendimellom*, *Sandbakken* og *Midtskoug*.

Gården har aldri vært kirkegods. Da den ikke nevnes i de gamle diplomer, får vi ikke tak på den før o det 17. årh. Omkring 1650 er gården proprietærøds: den eies da av en Oslo-borger Helle Berthelsen. Omkring 1665 beboes og brukes gården av lensmann *Jørgen Andersen Brochmann*, den første av Brochmennen i Ski. (De blir omtalt under Grøstad). *Jørgen Brochmann* har aldri e i d Finstad. Omkring 1675 kommer gården i familien *Tranes* eie. *Holger Samuelsen Tranem* kjøbmann på Moss (sønn av sogneprest Trane, Nes på Romerike), gift 1682 med *Margrethe Sophie Lett*. De hadde 2 barn:

- a) *Samuel Holgersen Trane*, kjøbmann på Moss, † 1753.
- b) *Bente Sophia Holgersdtr. Trane*, f. 1685. Hun blev omkr. 1704 gift med *Rasmus Michelsen Landby*, dattersønn av sorenskriver til Follo og Nedre Romerike *Rasmus Michelsen Pauldan*. (Den samme som sammen med *Jørgen Brochmann* har skjenket den vakre lysekronen til Ski kirke). *Rasmus Michelsen Landby* gifter sig altså til gården. Han dør på Finstad 1719, De hadde 6 barn:

1. Michel Rasmussen pauldan (farmorens familienevn); flyttet til Fyen, † 1753. 2. Samuel Rasmussen Finstad, † 1737, 21 år gammel. 3. Paul Rasmussen Trane (morens familienavn), tollvisitør, bodde på Holmen i Asker. 4. Anne Cathrine Trane, gift til Osterøy. 5. Bodil Cathrine Trane, gift til Fyen, med kloker Hans Olsen Hjorteberg. 6. Sophia Rasmusdtr. Trane, kom også til Fyen.

Efter *Rasmus Michelsens* død blev enken på Finstad gift 2. gang med enkemann *Ole Pedersen Rådım*, som da hadde bygslet *Rådım* østre siden 1706. [*Ole Pedersen Rådım* hadde i sitt første ekteskap 4 barn: 1. *Anne*, blev gift med *Ole Olsen Rådım*, som overtok forpaktningen av *Rådım*, da *Ole Pedersen* 1721 flyttet til Finstad; 2. *Peder*, 3. *Marie*, g. m. *Svend Rasmussen Haugland*. 4. *Aslaug*]. *Ole Pedersen* og *Bente Sophia Holgersdtr.* hadde 3 barn: 1. *Lisbet Sophie*, 2. *Inger Margrethe* og 3. *Maren*.

Da *Ole Pedersen* døde på Finstad 1726, blev enken *Bente Sophie Holgersdtr. Trane* gift for tredje gang med *Syver Rolfsen*, som overlevet henne. De hadde ingen barn sammen. Hun døde 1758. Skiftet viser at der var stor rikdom på finstad, det største bo som er behandlet i bygde i de årene, således adskillig verdifullt sølv. Boet eide også *Monsrud*. Alt blev solgt ved auksjon. Skiftet viser at gårdens besetning var 4 hester (hingster), 15 kuer, 7 ungfe, 23 sauer og 8 griser. Prisen på kuene er fra 3 daler 3 ort til 7 daler.

Gården *Monsrud* var av vurderingsmennene ved registreringen satt til 300 rdl.; den kom ved auksjonen op i 365 rdl.; kjøper *Ole Jensen Rud*, Ski (bror av lensmann *Hans Jensen*). *Finstad* var satt til 830 rdl., kom op i 1200 rdl.; kjøper *Ole Rasmussen Løvestad*. Boets netto formue vel 2000 rdl.

Ole Rasmussen måtte noen år efter betale 200 rdl. i odelspenger til *Poul Trane*, den avdødes brorsønn, og 100 rdl. til *Fredrik Kraft*, gift med en datterdatter av den avdøde; et av de mange eksempler på hvordan odelsretten blev utnyttet. –

Ole Rasmussen var fra *Løvestad*, sønn av *rasmus Olsen Løvestad*, og bror av *Christoffer Rasmussen Nøkleby*. Født 1718, gift 1742 med *Barbro Helgesdtr. Asper*. De hadde 3 døtre: 1. *Aslaug*, g. 1) med *Daniel Henrichsen Halstad*, g. 2) med kjøbmann *Chr. Krag*, Oslo. 2. *gunhild*, gift 1) med *Jens Hul (Hobøl)*, gift 2) med *Lars Randbye*, lensmann i *Hobøl*. 3. *Helvig*, gift med *Gudbrand Arnesen Grøstad*, som senere kom til *Holstad* i *Ås*.

Barbro Helgesdtr. døde 1783.

Ole Rasmussen satt med gården til 1798, da han selger den til *Svend Ottersen Boger* (var kommet fra *Rud*) for 11 000 daler (dansk courant). *Ole Rasmussen* var da en gammel mann, 80 år, og blev boende på *Finstad*, idet han antok den nye eier som en slags privat formynder. 2 år efter går imidlertid den 83 gamle mann hen og gifter sig med den 17 år gamle datter av *Svend Ottersen*. kirkeboken gir følgende opplysning: "25de April 1800: Enkemand *Ole Rasmussen Finstad* og Pige *Juliana Maria Svendsdatter* sammesteds corpulerede i Huset paa *Finstad* efter kongl. Bevill. Bruden var brudgommens Broder-datters Datter. Brudgommen var 83 Aar, Bruden 17 Aar gammel!" Giftermåøet vakte

voldsom harme blandt hans slektninger, og ved skiftet efter ham – han døde 1803 – fremsetter de ved sin prokurator den påstand at det var brudens far som hadde fått istand giftermålet for å få fatt i den gamles midler. han var en meget rik mann, skiftet viser en formue på ca. 20 000 daler, hvorav den unge enken altså fikk halvparten. Hun blev et godt parti: alt 3 måneder efter mannens død blir han gift med corporal *Hans Johannesen Halstad*

Svend Ottersen var egentlig fra Rud i Ski, men hadde 1788 kjøpt Boger, som han atter 1798 solgte til *Rasmus Holmsen Vevelstad*. Han blev 1779 gift med *Olia Christoffersdtr. Nøkleby*. De hadde 12 barn: 1. Juliane Marie, f. 1781. 2. Christine, f. 1783. 3. Jens (død som barn). 4. Holm, f. 1789. 5. Karen, f. 1791. 6. Hans, f. 1793. 7. Anne Marie, f. 1794. 8. Helene, død som barn. 9. Otter, f. 1798. 10. Helene, f. 1800. 11. Abigael, f. 1803, g. m. Lars Jensen Haug, Ås. 12. Judithe, død som barn.

1823 deles gården i Nordre og Søndre Finstad.

Faren beholder selv Søndre Finstad, mens sønnen *Hans* overtar Nordre Finstad for 2000 spd. Da faren, *Svend Ottersen* døde 1826, 72 år gammel, overtar de 2 andre sønnen *Holm* og *Otter Svendsen* hovedbølet Søndre Finstad for 2400 spd. *Holm* selger imidlertid 1834 sin del (7 ½ lispd.) til *Andreas Hansen Holm*, men 1836 kjøper *Ottar Svendsen* også denne del, så nu sitter altså de 2 brødre *Hans* og *Otter Svendsen* med hver sin gård. *Otter Svendsen* Søndre Finstad og *Hans Svendsen* Nordre Finstad.

Nordre Finstad (etter 1836):

Hans Svendsen, gift 1823 med *anne Marie Helgesdtr.* fra Jahren i Tomter. Han eide også Nygård i Nordby. 3. barn: 1. *Svend* 2. *Oline*, g. m. carl Johansen Hallangen. 3. *Andrine*, g. m. Christian Ottersen Finstad.

Hans Svendsen døde 1876. Hans hustru døde 1873.

1872 overtok sønnen *Svend Hansen* gården. Han var gift med *Julia Johannesdtr. Haga* i Ås. Han døde 1882; enken satt med gården til 1897, da hun overlot den til eldste sønnen *Kristian Svendsen*, g. m. *Borghild Hansdtr. Kullebund*. 1911 solgte han den til nuværende eier *J. F. Strand*.

Han har kjøpte til gården Søndre Finstad skog. Der er i det senere solgte fra en større del, Depotplassen, til staten, samt adskillige byggetomter, idet hele vel 300 mål. Finstad har for tiden 78 bruksnr.

Søndre Finstad (etter 1836):

Otter Svendsen, gift 1826 med *Helene Helgesdtr. Jahren*. 6 barn: 1. *Ole Edvard* (Pukstad i Ås). 2. *Ingeborg Sophia*, g. med Lars Anton Svendsen Endsjø. 3. *Svend*, † 1862, ugift. 4. *Johannes Finstad* på Nordby i Nordby. Stortingsmann 1898-1900. 5. *Anne Helene*, g. m. Thorvald Johannessen Bekkevar, Li. 6. *Christian Finstad*, g. 1872 med *Andrine Hansdtr.* Nord-Finstad. Han overtok gården, fikk skjøte 1872; solgte den igjen 1878 til *Anton Hansen Fåle*. 1899 hans skjøte til kjøbmann *Emil Eckell*. 1917 skjøte fra *M. M. Hansen* og *Kristine Eckell* til *Ragnvald Bore*.

1918 skjøte til nuværende eier generalsekretær *W. Dietrichson*.

Finstad østre blev skilt ut som eget bruk 1900; solgt til *C. A. Orderud*.

Halstad.

Tidligere folkelig uttale: hæ'lsta, med "tykk" l. Eldre former: i Hardstadum 1400. Halstadt 1578. Holdstad 1593. Haldstadt 1600. Halfstad 1700. Halstad med Glopperud 1723. Har opprinnelig være *Hardarstaðir*, av mannsnavnet *Horðr* (i genitiv *Harðar*). Om stadnavnene se I, s. 114 og 119-20. Navnet Glopperud er forlengst forsvunnet.

Var fullgård; gammelt nr. 73, gml. skyld 1 ½ skippund. Matrikelkomm. 1723 anfører: "Måtelig god jord: skog til brensel og litt til husreparasjoner; avler 30 lass høi; sår ½ t.

blandkorn 10 t. havre; har 3 hester 13 kyr 7 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 139, ny skyld 8 daler 2 ort 14 skilling (samlet for begge gårdene); 1886: nytt nr. 138, revidert skyld 17,85 mark, derav 6,71 på søndre og 11,14 på nordre Halstad.

Gården har ikke vært kirkegods, ellers vites intet om den i middelalderen. I 1640 er den en av de få selveier-gårder i bygda, og har siden alltid vært bondegods. 1640 eier *Tore Halstad* hele gården. I 1665 2 eiere (brukere?) *Samuel Halvorsen* og *Laruitz Helgesen*. 1723 også 2 eiere: *Didrich Webjørnsen* og *Thorer Arnesen*. (Thorer kjøpte senere Herusti).

I 1734 kommer hel gården på en hånd, idet *Jacob Pedersen*, g. m. *Anne Christophersdtr.* kjøper hele gården. Han hadde gården til 1783; da solgte han den for 1650 rdl. til svigersønn *Hans Hansen Gulli* (Kroer), g. 1761 m. *Ellen Jacobsdtr. Halstad*. (En annen datter *Christine Jacobsdtr.*, g. m. *Michel Andersen Asperud*). *Jacob Pedersen* døde 1785. ”Hadde levet i ekteskap med en avholdt hustru 51½ år”.

Den nye eier *Hans Hansen Gulli* døde 1786, og enken *Ellen Jacobsdtr.* selger da halve gården til sin svigersønn *Johan Andersen Gulli*, g. m. *Hedvig hansdtr. Halstad*. (En annen datter *Ellen* gift 1786 med sersjant *Hans Jensen brekke*, Sem i Jarlsberg).

1788 makeskifte mellom ½ Halstad og ½ Hebæk: *Johan Andersen Gulli* overtar nordre Hebæk og *Jens Thomassen* overtar ½ Halstad. Da han s. å. blir gift med enken *Ellen Jacobsdtr. Halstad*, blir alts gården samlet igjen.

1798 selger *Jens Thomassen* hele gården til *Johannes Ottersen Steganstad* for 3350 rdl. Se *Steganstad*. Han overlater den 1804 til sin sønn *Hans Johannessen*.

Imidlertid reises der odelssøksmål: Ovennevnte *Hans Jensen Brekke*, som var gift med *Ellen Hansdtr.*, fikk sig utbetalt 400 rdl. i odelspenger for sin formentlige rett. Men da så *Hans Jensen Brekkes* sønn 2 år etter også reiser odelssøksmål, synes eieren det kan være nok. Han nekter å betale de odelspenger, det selvsagt var hensikten å få ved å reise odelsaken. Odelssøkeren må da løse gården for 8000 rdl. d. c. – Han selger den 2 år etter (1808) for samme pris til *Elisabeth Tostensdtr. Åsen*, enke etter *Søren Sørensen Åsen*; skjøte 1811. Hennes sønn *Nils Sørensen* blev 1823 g. m. *Anne Jensdtr. Midsem* (s.), søster av *Baltzer* og *Peder Jensen*.

Da *Elisabeth Tostensdtr.* døde 1826, delte sønnen *Nils Sørensen* gården: Nordre Halstad, skyld 16 ¾ lispd., og Søndre Halstad, 13 ¼ lispd.

Nordre Halstad solgt 1827 til *Jens Hansen Kverne*, 1800 spd., og efter hans død 1834 løser sønnen *Hans Jensen* gården 8 1700 spd.); g. m. *Jensine Riulfsdtr.* fra Vestby- Han døde 1838. Enken gift igjen med *Hans Holmsen*. 1862 solgte de gården til *Samuel Laren Krakelsrud*, 5500 spd. var ordfører 1867-69; kasserer i Kråkstad sparebank fra den opprettelse til 1870. –

1871 auksjonsskjøte til *Johannes Rasmussen Jørenrud* (Ski). 1880 hans kjøte til *Hans Johannessen*. 1884 hans kjøte til *Martin Andresen*. Dennes eldste sønn *Oscar Adresen* fikk kjøte på gården 1932.

Søndre Halstad. Da gården blev delt 1826, beholdt *Nils Sørensen* denne del. Skifte efter ham 1854. Enken *anne Jesndtr.* (og datteren *Elisabeth Nilsdtr.*) overdrog gården til sønnene *Søren* og *Jens Nilssønner*.

Efter *Søren Nilsens* død kjøte 1877 til *Bernt Vebjørnsen Asper*. 1883 hans kjøte til *Jørgen Johannesen Ålerud*. 1928 hans kjøte til sønnen *Ivar Ålerud*.

Krakelsrud (= Eikli).

Den stedeagne uttale: Kra'kællsru. Eldre skriftformer; Grakalzrud 1400, Krackelsrud 1575, Kroxrudt (!) 1578, Krackilzrudt 1593, Krackilsrudt 1600, krachelsrud 1723.

Oprinnelig form: Grákarlsruð, av mannstilnavn Grákarl = ”Gråkallen”, altås

egentlig ”Gråkallens rydning”. (Ved assimilasjon er senere første g blitt k). Navnet hører med til den rekke r u d-gårder som opstod i kristelig middelalder. Se I, s. 114 og 120 ff.

Efter skylden skulde den vært halvgård, men den opføres som fullgård i de gamle regnskaper. Gammelt matr.nr 68, gammel skyld ½ skp. Matrikkelkomm. 1723 anfører om gården: ”Måtelig god jord; ingen skog; sår 1 skjeppe blandkorn og 5 t. havre; avler 10 lass høi; besetning: 1 hest, 4 storfe og 4 sauer”. 1839 fikk den nytt nr. 140, ny skyld 3 daler 12 skilling; 1886 nr. 139 (idet Hauger og Sander blev slått sammen), rev. skyld 5,52 skyldmark.

Gården var delvis kirkegods: en liten part på 15 peninger (senere 1 høne) hørte i middelalderen til Kråkstad kirke. Senere blev den krongods; på tinget 1719 lot slottsfogden fremby gården, som da lå øde, idet brukeren var fra flyttet, om nogen vilde overta den for skatt, landskyld (10 lispd. tunge) og full avgift; men ingen fantes villig. 1721 får *Peder Siverson* bygselseddel på gården, og 1726, da kongens gods i Follo blev solgt ved offentlig auksjon, kjøpte brukeren *Peder Siverson* gården for 78 rdl., en meget lav kjøpesum, så gården må ha vært i ytterst dårlig forfatning.

Peder Siverson var gift med *Anne Tolfsdatter*. Han døde 1762, 77 år gammel. Skiftet efter ham viser at han var en holden mann. Gården blev da taksert for 300 rdl. Boets formue 336 rdl. Han hadde 5 barn: 1. *Ole* (Eng). 2. *Hans* (Stunner). 3. *Samuel*, overtok senere gården. 4. *Brynhild* gift til *Mien* i Frogn. 5. *Marie*, blev gift med *Jørgen Olsen Stokstad*.

Enken satt med gården til 1766, da får yngste sønnen *Samuel Pedersen* skjøte på gården. Han måtte betale sin eldste bror *Ole Pedersen Eng* 100 rdl. i odelspenger. Samtidig fikk moren livøre på gården.

Samuel Pedersen, g. m. *Kirsten Larsdr. Østensjø*. 6 barn: 1. *Peder Samuelsen Eljesrud*, g. m. *Berte Willumsdr. Østby* (Ås). 2. *Ole*. 3. *Lars*. 4. *Anne*. 5. *Gunhild*. 6. *Marie*.

Samuel Pedersen døde 1810. Enken satt med gården til sin død 1815. Ved skifte-auksjonen 1816 fikk sønnen *Ole* og *Lars Samuelsen* tilslaget på gården for 10 700 rbd. n. n. eller 1070 norsk spesiedaler.

Lars Samuelsen 1828 g. m. *Rachel Maria Jensdr. Midsem*. (Hun er s. 133 feilaktig opført som ugift).

1860 overtok deres sønnen *Samuel* og *Jens Larssønner* gården. Da *Samuel Larsen* kjøpte *Halstad*, overtok *Jens Larsen* gården alene; g. m. *Christine Bentsdr.* Efter *Jens Larsens* død 1874 overtok enken gården; blev 1879 g. m. *Torvald Lauritz Toresen*.

1902 blev parsellen *Fredheim* solgt fra til sønnen redaktør *Hals-Jensen*. –

1912 skjøte på gården til *Rolv Ødegård*. 1919 skjøte til *Karls Kjøpke*; 1923 hans skjøte til *Ludvig Hope*. Gården har nu fått nytt navn: *Eikli*.

[bilde s. 322: ”Eikli.”]

Eljesrud.

Utt. Æ'ljesru (med tykk l). Eldre former: Illizrud 1593. Illiirsrudt 1600. Ellisrud 1700. Ellesrud 1723.

”I første ledd stikker ganske visst et mannsnavn. Det man med størst rimelighet kunde gjette på, er *Alfgeirr*; – – altså *Alfgeirsruð*”. (rygh). I senere tid ofte skrevet *Ellingsrud*, men det er en nylaget form, har ingen sammenheng med den oprinnelige form.

Var fullgård; gammelt nr. 72, gml. skyld 1 skippund, som matrikkelkomm. 1723 foreslår nedsatt til 15 lispd., idet den anfører: ”Brun, sandig jord; ingen skog; avler 16 lass høi; sår ½ t. blandkorn 7 t. havre; har 2 hester 7 kyr 4 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 141, ny skyld 7 daler 3 ort 18 skilling. 1886 nr. 140, revidert skyld 10,69 mark.

Gården var kirkegods, hørte i middelalderen til *Mariakirken* i Oslo; blev krongods efter 1537, og ser ut til å være blitt proprietærgods omkr. 1660.

1713 fikk *Syver Svendsen* bygselbrev på gården, utstedt av *Jon Søfrensen Solgård*. 1729 får han endelig – etter en langvarig strid om odelsretten – skjøte på gården, utstedt av monsr. *Jonas Solgård* i Son, kjøpesum 350 rdl.

Syver Svendsen gift 1) med *Ellen Nilsdtr.* 2) med *Anne Åsmundsdr.* Han døde 1753. 6. barn: *Nils*, f. 1710 (Eljesrud). *Peder* (Solberg i Nordby). *Karen* (ugift). *Gunder*, f. 1734. *Anne* (g. m. Tord Christensen Dyrerud). *Ragnhild* (g. m. Christopher Amundsen Midsjø).

Eldste sønnen *nils Syversen* overtok da halve gården 1754, sønnen *gunder Syversen* overtok den annen halvpart.

Nils Syversen solgte sin halvdel 1770 til *Nils Amundsen Skoro*.

Gunder Syversen, som overtok sin del først etter morens død 1762, g. m. *Margrethe Jansdr.* Han eide også ½ av øvre Østvet. Han døde 1781, og enken blev gift med *Mathias Olsen Jevik* i Enebakk. *Nils Amundsen Skoro*, som før hadde ½ gården, kjøpte nu også denne del, så han eier hele gården; g. m. *Åse Johnsdtr.* Barn: *Amund* (Eljesrud), *Nils* (Nygård i Nordby), *Jon* (Haugteien; fra ham stammer Niels Johnsen og Johannes Nielsen Østvet), *Christopher*, *Gunhild* (g. m. Chr. Henriksen Sjøli), *Margrete* (g. m. Hans Olsen Østvet).

Nils Amundsen † 1794, 81 år, hans hustru *Åse Johnsdtr.*, † 1797, 82 år. Sønnen *Amund Nilsen* hadde overtatt gården 1795, g. m. *Helvig Enersdr.*

1804 deler han gården: selger ½ til *Johannes Ottersen Halstad* og den annen halvpart til *Peder Samuelsen Krakelsrud*.

1811 kjøper *Mathias Jørgensen* hele gården. Han kom fra Sjødal i Oppegård. Var gift med *Marie Gundersdr. Sjødal*, og kjøpte Sjødal 1785 av sin svigerfar *Gunder Larsen*.

Mathias Jørgensen betalt 9250 rdl. for hele Eljesrud. Han døde 1820. 5 barn: *Johannes* (Solberg i Nordby 1836-44), *Jørgen* (g. m. Helene Thomasdr. Skotbu), *Gunder* 8Asgjerrud), *Ole Kari*, *Marthe Maria*, g. m. Jens Jensen Kverne Tallaksrud.

Enken *Marie Gundersdr. Eljesrud* blev 1821 g. m. *Svend Andersen Solberg* i Nordby; var født på Skoro, men hadde noen år vært på Solberg, og kalte sig derfor Solberg.

1832 overtok eldste sønnen *Johannes Mathiassen* ½ gården (østre Eljesrud) og 1835 nesteldste sønnen *Gunder Mathiassen* den annen halvdel.

Da *Gunder Mathiassen* kjøpte *Asgjerrud*, solgte han sin del til *Engebret Christophersen* (skjøte uestedt 1854). 1855 Engebret Christophersens testamente til broren *Åsmund Christophersen*, g. m. *Ragnhild Paulsdtr.*

Johannes Mathiassen solgte sin del 1834 til *Niels Johnsen Østvet* og *Paul Johnsen Haugteien*. *Åsmund Christophersen* kjøpte også denne del, så hele gården er samlet fra 1873.

Åsmund Christophersen døde 1881, 82 år, *ragnhild* 1896, 76 år. Barnløse. brorsønnen *Kristian Engebretsen* overtok gården.

1897 hans skjøte til *C. Iversen*. 1910 han skjøte til *O. Schie*. 1916 hans skjøte til *Kr. E. Skotvedt*. 1917 til *Alf S. Bjercke* og *Harald Berg Jensen*, 1919 til *Klaus Sætre*.

Der er solgt fra en rekke byggetomter; for tiden 43 bruksnummer.

Drømtorp.

Eldre former: Drymbulsþorp 1400. Trommetorp 1557. Drømtorp 1578. 1593, 1600, 1723. Oprinnelig form: Drymbulsþorp.

Første ledd *Drymbull* er et personnavn, visstnok brukt som opnavn, avledet av *drumbr* = trekubbe; siste ledd *þorp*: tett bebodd, folksomt sted. Se I, s. 114.

Var fullgård; gammelt nr. 67, gml. skyld 15 lispd. (= ¾ skippund), som matr.kommisjonen 1723 foreslår forhøiet til 30 lispd. (!). Den anfører: ”Måtelig god jord; skog til gjerde og brenne; sår 6 sauer”. Fikk 1839 nytt nr. 142, ny skyld 6 daler 3 ort 14 skilling. 1886 nytt nr. 141, rev. skyld 14,61 mark.

Gården var kirkegods, delt mellom Kråkstad prestebol, som eide 1/3 (5 lispd.), og Lafranskirken med Spitalen, dvs. det senere Oslo Hospital, som eide 2/3 (10 lispd.). denne siste del ble 1737 solgt til sognepresten i Kråkstad *Jacob Stub* for 350 rdl. – når en gård i gammel tid var delt mellom to eiere, var det sjelden at delen var fastsatt. For denne gårds vedkommende var den del som Kråkstad prestebol eide, helt utskilt, ”steintokreint”, som de sa.

Brukere: *Stener Nielsen* og *Hans Helgesne* omkr. 1670. *Lars Jørgensen* omkr. 1720. Han eide også Kapell-Sander. Var en ganske rik mann. 1723 overlot han Kapell-Sander til sin svigersønn *Hans Halvorsen* og bygselene av Drømtorp samt størsteparten av sitt løsøre til sin annen svigersønn *finn Pedersen*, g. m. *Anne Larsdtr.* mot at han fikk føderåd på gården. *Anne Larsdtr.* døde samme år, og registrering, som blev holdt i den gamles bo, viser stor velstand. Besetning, redskaper, avling, innbo og utestående krav utgjorde tilsammen vel 350 rdl. (Av boets effekter anføres: 2 hester, 13 kuer; bortleid: 8 kuer, 10 ungfæ, 29 sauer, 13 griser; lite gårdsredskaper, en mengde bøler og kister, meget kobber, messing og tinn, bl. a. 1 brennevinskjel 5 daler, 1 kobberkjel 4 daler, 3 mindre kobberkjeler, kanner av messing og tinn, 18 tinnfat, 24 tinntallerkener, tinnstaker, tinnsmørkanne osv., et stor sølvkrus 7 daler, sølvskjeer; en mengde sengklær og lintøi; i det hele et solid hus).

Finn Pedersen døde 1734.

I 1737 kjøpte – som nevnt ovenfor – sognepresten i Kråkstad, *Jacob Stub*, den del av gården som hadde tilhørt Oslo hospital. Siden var det regel at eieren av denne del også brukte den del som tilhørte Kråkstad prestebol.

Ved skifteauksjon etter sogneprest *Stub* 1749 kjøpte *Ellef Rasmussen Løvestad* gården for 470 rdl. Gift 1. g. med *Hilleborg Bugge Stub*, datter av sogneprest *Stub*. 2. g. med *Beate Mortensdtr. Nordbøe*, datter av løytnant *Mortne Nordbøe* på Nord-Frogner. *Ellef Rasmussen* døde 1765, og enken blev gift med *Gisle Gjertsen Stønnerud*, som hadde gården til 1777. Svigersønnen *Ole Johannesen Stoldt*, g. m. *Hilleborg Mathea Ellefsdtr. Drømtorp*, overtok så gården (1000 rdl.).

Han solgte den igjen til *Hans Hansen Lunde* for 1470 rdl.; *Hans Hansen* var gift med *anne Johannesdtr. Sander*. Deres barn: *Hans*, f. 1766 (Lunde, senere Kontra); *Jens*, f. 1775 (Kverne); *Anders*, f. 1778; *Joen*, f. 1785.

Hans Hansen Drømtorp døde 1807, 69 år. Sønnen *Hans Hansen Kontra* og *Jens Hansen Kverne* overtok da hver sin halvdel av gården, såvel av selveierjorden som av bygseljorden, som tilhørte Kråkstad prestebol. [Hans Hansen Kontra, g. m. *Oslaug Tollefsdtr.* 2 barn: *Hans 8Sander*) og *Andreas* (Drømtorp, Rullestad); *Jens Hansen Kverne*, g. m. *Judithe Jensdtr. Kverne*, se *Kverne*] *Jens Hansen* fikk 1827 kongl. skjøte på sin del av bygseljorden (2 ½ lispd.) for 200 spd. + jordavgift til Kråkstad prestebol.

1829 overtok *Hans Hansen kontras* sønn *Hans Hansen* gården for 2500 spd. (Det er altså den tredje *Hans Hansen*); g. m. *Gunhild Johannesdtr. Haugen*. Han hadde gården til 1838, da solgte han den til broren *Andreas Hansen Drømtorp*. 2200 spd. *Hans Hansen* kjøpte *Tranås*; hadde også *Sander østre*.

Andreas Hansen Drømtorp (f. 1811, † 1899), g. m. *Anne Johannesdtr. Haugen* (f. 1819, † 1908). Han kjøpte 1849 også *Rullestad*, hvor han bodde de senere år. 1873 fikk han kongl. skjøte på den siste del av *Drømtorp* (2 ½ lispd.), som tilhørte Kråkstad prestebol.

1895 hans skjøte til *Sigv. Johannessen* (sønn av *Johannes Nilsen Østvet*); g. m. *Milla Amalie Fjeld*, Nord-Odal. Deres barn: *Johan Henrik*, *Martin*, *Hans*, *Anne* (g. m. *Josef Andersen*), *Sigve* (lærerinne, *Ski*), *Margit*, *Margrete*.

1917 hans skjøte til *A.s* ”Den norske aerolit- og fenghette-fabrikk” på bruks nr. 1, *Drømtorp østre*. 1921 Odelsløsningsskjøte fra fabrikk til *Johan Henrik Drømtorp*.

Drømtorp vestre, bruksnr. 2, utskilt 1897, solgt til Kristiania kommune. 1892 solgt til *Drømtorp bruk*.

Østvet (Ustvedt).

E. f.: Audhullspuæit 1361, Odulffstweit 1461, Østwedt 1514, Vstuedt 1578, Ystuedt 1593, Wstuedt 1600, Ustved 1723. Oprinnelig form: Auðulfsþveit av mannsnavnet Auðulfr og þveit; altså: "Audulfs rydning". Gården er meget gammel, men hører ikke til de eldste.

Den var fullgård; gammelt matr.nr. 69, gml. skyld 2 skp.; hadde 1657 3 hester, 10 storfe og 6 sauer; i 1665 2 brukere; matr. kommisjonen 1723 opplyser: 1 bruker: eier: *Hans Opsal*; 1 husmann med ½ t. åkerland; ingen skog; middelmådig jord; sår ½ t. blandkorn og 20 t. havre avler 50 lass høi; besetning 4 hester, 11 kuer og 9 sauer. Fikk 1839 nytt nr. 143, ny skyld 10 daler 9 skilling; 1886 nr. 142, skyld 24,59 mark.

Gården nevnes i et gammelt diplom 1461 (D. N. II nr. 838): *Hartvig Krummedike*, ridder og hovedsmann på Akershus, oppretter i Halvardskirken i Oslo, et alter til st. bartholomæi og st. Barbaræ heder for sin hustru Katharina Markvardsdatter og andre slektingers sjele. Til dette alter gir han en rekke gårder, deriblandt *Oduldsþveit* (Østvet) i Ski, som retner 2 pund og 1 fjerding. Dermed var gården blitt kirkegods, og bruktes efter reformasjonen til lønn for kirkens tjenere, således lå det 1595 til kantoren*). I 1662 selges den sammen med Asperud, Langeli, Midsem (n.), Nordby og Grøstad – til riksråd *Peder Reedtz* (I, s. 132). Da dennes datter *Petra Sophia* blev gift med geheimeråd *Tage Thott*, kom gården i hans eie; han selger den 1698 ved auksjon, hvor byskriver *Magnus Lauritzen* i Oslo får tilslaget for 130 dlr. Han selger det straks til *Hans Rasmussen Opsal*. Dermed er gården blitt bondegods. Hans Rasmussen bodde på opsal og hadde brukere på Østvet i noen år. I 1727 overtar sønnen *Thomas Hansen* halve Østvet (1 skpd.), og efter farens død 1731 arver han en del og kjøper en annen del, så han til slutt eier hele gården på 3 1/3 lispd. nær. (Hele gården = 2 skpd. = 40 lispd.). *Thomas Hansen* var gift med *Oslaug Hansdtr. Haugen* (i Ski). 3 barn: Marte, Ingeborg, Lene.

Da *Thomas Hansen* døde 1745, fikk enken Osloug Hansdtr. utlagt bare vel 12 lispd. i gården, resten gikk dels til kreditorer, dels til barna. Enken gifter sig igjen 1747 med *Daniel Thoresen*, visstnok fra Tallaksrud. Han kom op i odels sak: Steddatteren Marte Thomasdtr. blir 1752 gift med sersjant *Syver Gundersen*, som gjør krav på odelsretten til hele gården. Det blir da ordnt slik at *Daniel Thoresen* mot en sum av 280 rdl. får beholde den østre del, mens *Syver Gundersen* overtar vestre. Fra nu av har vi altså 2 gårder:

Østre Østvet. Gr. nr. 142, br. nr. 1.

Daniel Thoresen satt med gården til 1782, da han overdrog den til sin eneste sønn *Hans Danielsen* for 300 rdl. Samtidig opprettes flerføringskontrakt: De gamle hadde, foruten fritt husrum, brenne, lys, salt og tobakk, forbeholdt sig noen nærmere angitte jorder, som kjøperen hvert år skulde bruke for dem; han skulde så og høste for de gamle, og sørge for å treske og male for dem. De kuer og sauer som kunde fødes på de undtatte jorder, skulde kjøperen røkte for dem om vinteren og skaffe sommer- og høsthavn, sammen med sin egen besetning. Ellers i alle måter sørge for de gamle og efter deres død gi dem en sømmelig begravelse. Til gjengjeld skulde der ikke holdes skifte efter dem; alle deres etterlatte midler skulde tilfalle kjøperen (mot at han dog skulde betale 20 rdl. til sin helsøster Christence, gift til Drømtorp, og 10 rdl. til hver av sine 2 halvsøstre Marte Thomasdtr., g. m. Syver Gundersen Østvet, og Ingeborg Thomasdtr., g. m. Lars Bjørnsen Dylterudplass). – De gamle dør: *Daniel Thoresen* 1799, 81 år, Osloug Hansdtr. 1791, 84 år-

Hans Danielsen, g. 1. med Malene Olsdtr. Kverne † 1790. 2. . *Johannes Hansdtr.* Drømtorp.

Hans Danielsen døde 1808, 55 år gammel. Ved skiftet blev gården verdsatt til 1500 rdl. Boet hadde en formue på 1144 rdl. 7 barn: 1 sønn *Hans Hansen* og 6 døtre. (Malene, Oslaug, Dorothea, Anne, Ragnhild og Johanne (Herusti)).

*) Skylden er da gått ned til 2 skpd.; samtidig opføres 2 skill. i den til Kråkstad prestebol.

Enken Johanne Hansdtr. blev 1812 gift med *Hans Sebjørnsen Haugen*. 1817 overtar sønnen *Hans Hansen* (altså sønn efter Hans Danielsen) 10 lispd., d. v. s. halvparten av gården, og ved morens død 1827 resten. Hans Hansen blev 1831 gift med *Karen Sophia Hansdtr. Rådım* (v.), datter av Hans Ottersen. 1865 selger han gården til sønnen *Daniel Anton Hansen* for 5600 spd. Han var gift med *Maren Hansdtr. Ramstad*.

Efter hans død satt enken i uskiftet bo; hun overlot 1908 gården til sønnen *Hans Danielsen Ustvedt*. Gården har altså fulgt den samme ætt i snart 200 år. –

Der er solgt fra et par parseller:

1895: Hundebøl, skyld 8 øre, til skomaker Andreas Johannesen, eies nu av Norges statsbaner.

1897: Brodal, skyld 35 øre, til Nils Borgersen; solgtes 1899 til snekkermester Aksel Olsen, 1908 til misjonsprest L. Berge, 1913 til Anton Andersen.

Vestre Østvet, gr. nr. 142, br. nr. 2.

Som nevnt ovenfor blev sersjant *Syver Gundersen* 1752 gift med *Marthe Thomasdtr. Østvet*, og kom dels ved arv og dels ved kjøp i besiddelse av vel halvdel av gården, den dle vi nu kan kalle vestre Østvet. Fra 1761 er vestre Østvet i en rekke år delt i 2 bruk, idet Syver gundersen det år selger 10 lispd. til *Johannes Olsen*. Forholdene er nokså floket de følgende 50 år; fp å lette oversikten kaller vi de to bruk a og b.

A.

Eies altså 1761 av sersjant *Syver Gundersen*. Han har gården til sin død 1789. Enken *Marthe Thomasdtr.* beholder gården, mens sønnen *Thomas Syversen* bruker for henne. 1795: Enken kan p. gr. av ”høi alder og skrøpelighed” ikke lenger beholde gården, skjøter den til sønnen *Thomas Syversen*, for 93 rdl. + livøre. Hun dør 2 år efter, 64 år gammel. 4 barn: sønnen *Thomas*. 3 døtre: *Gunild*, g. m. Johannes Herusti; *Mari*, g. m. Anders Pedersen Jørenrudpl.; *Anne*, g. m. Peder Olsen Kålstad.

Thomas Syversen sleger gården 1799 til *Johannes Sebjørnsen Haugen* (g. m. *Mari Haraldsdtr. Skjgestad*) for 1500 rdl. (brukes i en årrekke av broren Samuel Sebjørnsen).

Ved skifte 1822 efter *Johannes Sebjørnsen* blev gården (10 lispd.= utlagt svigersønnen *Niels Johnsen Haugteigen*, f. 1795, d. 1855, for 1000 spd.

Da han 1819 også hadde kjøpt den annen part, er altps hele Vestre Østvet igjen samlet. *Niels Johnsen Haugteigen* var gift med datter efter Johannes Sebjørnsen Haugen Østvet, *Malene Johannesdtr. Haugen*, f. 1800, d. 1873. Han hadde gården til sin død 1855 efterpå satt enken med gården til 1872, da eldste sønnen *Johannes Nielsen Ustvet* overtok den + den del som var kjøpt til fra Steganstad for 4200 spd. (Han kalles i skjøtet Johannes Nielsen *Gultvet*, da han en tid før hadde hatt d. g.); g. m. Lene Sofie Johannesdtr. rud, Kråkstad.

Deres barn: *Maren*, g. m. Svend Børsum; *Thea*, lærerinne; *Martin*; *Johan Anton Gultvet*;

B (denfraselgte del).

Eies altså 1761 av *Johannes Olsen*, som 1775 selger den for 500 rdl. til *Gunder Syversen Eljesrud*, g. m. *Margrete Jansdtr.* Han døde 1781, 52 år. Enken blev gift med *Matias Olsen Jevik*, Enebakk, som selger denne del til *Jacob Amundsen Kjeppestas*, som 1786 selger til *Arne Olsen Jevik*. 1791 dennes skjøte til ”min nabo, velagt *Thomas Syversen Ustvedt*” for 740 rdl. 1793 hans skjøte til *Hans Olsen Klokkerud*, var gift med enken på Nordby, solgte han denne del av Østvet til svogeren *John Nielsen Haugteigen*, som hadde gården til 1819, da sønnen *Niels Johnsen* kjøper den og dermed samler gården igjen.

Jens Sigvart Drømtorp; Janna, g. m. Thorvald Kålstad Rådim; Gunhild, g. m. skibsfører Torkel Johannessen, Hvitsten.

1887 solgte *Johannes Nielsen* gården til *Bernt Kålstad* og flyttet selv til Drømtorp, der han døde 1895.

Bernt Kålstad, gift 1. g. med *Augusta Hansdtr. Frestad*; 2. g. med *Julie Opsal*. Hans barn: *Ragnvald Frestad, Thorvald; Anne, g. m. Johannes Huseby, Skoro; Jens; Hans* (kjøbbmann, Oslo); *anton; Gunhild, g. m. Olaf Mellegård; Harald* (Østvet); *Jenny; Thora, g. m. Frits Gudim.*

Efter *Bernt Kålstads* død 1923 overtok sønnen *Harald* gården.

[bilde s. 331: "Østvet vestre."]

Sinnerud.

Navnet er ikke opbevart fra middelalderen. Den eldste form som foreligger, er fra 1616, da skrevet *S i n d e r u d*, har oprinnelig vært *S i n d r a r u ð* av mannsnavnet *S i n d r i*.

Var fjerdings- eller ødegård; gammelt matr.nr. 130, gml. skyld 5 lispd. 1723 anføres: "Måtelig god jord; avler 5 lass høi; sår 1 skjepp blandkorn 3 t. havre; har 1 hest 3 kyr 3 sauer". Fikk 1839 nytt nr. 144, ny skyld 2 daler 1 ort 15 skilling; 1886 nytt nr. 143, revidert skyld 4,87 mark.

Var kirkegods, tilhørte *Halvardskirken* i Oslo. 1668 fikk oberst *Borckdorff* kongelig skjøte på gården, kom siden i etatsråd *Stockfleths* eie, som 1711 selger den til *Hans Rasmussen Opsal* for 80 rdl. 1721 reiste oberst *Kruse* (helten fra Høland) odels søksmål. Han prosessfullmektig fremla et dokument "hvored bevises at fru generalmajorinnen er salg fru oberstinne *Brockdorffs* bror salig *Mogens Krabbes* datter". Dom: *Hans Rasmussen* bør motta den sum han har betalt for gården (80 rdl.) og fraflytte og ryddiggjøre den". – *Hans Rasmussen* måtte derfor betale odels penger til general *Kruse* for å få beholde gården.

Hans Rasmussen, † 1731. Senere eiere: *Peder Syversen* til 1748. *Helge Bryhildsen* (1748-62; svigersønnen *Amund Jacobsen* 1762-81. *Svend Nilsen* (1781-86) – kjøpesummen var gått op fra 180 rdl. i 1748 til 520 rdl. i 1761.

Jacob Amundsen Østvet 1786-89. *Anders Jacobsen Kjepperud* (Enebakk) 1789-95, kjøpesummen var da kommet op i 1000 rdl. – *Christopher Nilsen, g. m. Anne Wellumsen Ski* 1795-1800. (Han kom senere til *Stubberud*). *Thomas Syversen Østvedt* 1800-1802. *Jon Enersen g. m. Kari Gjertsdtr.*, kjøpte gården 1802; ved skiftet efter dem 1836 blev gården utlagt datteren *Kirstine Jonsdtr.* og hennes mann *Torer Kristiansen*. Han døde 1836 (en sønn *Torvald Kristian Toresen*). Enken *Kirstine Jonsdtr.* blev gift igjen med *Gunder Jørgensen*. 1871 hans skjøte til stesønnen *Torvald Kristian Toresen*. 1897 skjøte til *Johan Baltzersen Nord-Frogner, g. m. Julie Alette Gundersdtr. Sinnerud*. 1916 hans skjøte til *Ole Larsen*.

Herredsdelingen.

Ved kongelig resolusjon 12. desember 1930 blev det gamle *Kråkstad herred*, som bestod av de to sogn *Kråkstad* og *Ski*, delt i to selvstendige herreder: *Kråkstad herred* og *Ski herred*. Herredsgrensen blev den gamle sognegrense. – Det økonomiske oppgjør foregikk på følgende måte: Aktive og passive fodeltes mellem herredene efter det prosenttall som fremkom ved å ta gjennemsnittet av sognenes tilskudd til felleskassen for de 6 årene 1920-26. Derved fremkom følgende delingstall: for *Kråkstad* 28,3 pct. og for *Ski* 71,7 pct.

Ski herred overtok kommune-eiendommene *Krokhol, Siggerud* og *Vevlstad* for. kr..... 815 000,00

Ski over tok det gamle herredshuset for.....	»	6 500,00
Ski overtok de felles veiredskaper for.....	»	3 000,00
På kommuneeiendommene Krokhol, Siggerud og Vevelstad hvilte en gjeld	kr.	
.....		809 963,61
Av den falt på Ski (71,7 pct.).....	»	580 743,91
og på Kråkstad (28,3 pct.).....	»	229 219,70
Det gamle Kråkstads fellesgjeld utgjorde.....	kr.	490 906,95

som blev fordelt efter delingstallene (71,7 og 28,3 pct.).

Kråkstad herreds budgett for året 1931-32

Folkeskolen.....	kr.	12 050,00
Fattigkasse.....	»	30 000,00
Kirkebudgettet.....	»	4 905,00
Herredskassen.....	»	71 790,00
	kr.	118 745,00

Folketallet i Kråkstad 1930..... 1522.